

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

Сє Юйдін

УДК 377:72.012-051

ДИСЕРТАЦІЯ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-
ДИЗАЙНЕРІВ У ЗАКЛАДАХ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

011 – Освітні педагогічні науки

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

謝宇鼎

Сє Юйдін

(підпис, ініціали та прізвище здобувача)

Науковий керівник: Маркович Марія Йосипівна,

кандидат мистецтвознавства, доцент

謝宇鼎

Тернопіль- 2023

Се Юйдін. Теоретико-методологічні аспекти підготовки студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / 011 – Освітні педагогічні науки Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2023.

Дисертаційна робота є науково-педагогічним дослідженням проблеми підготовки студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти.

Зазначена проблема актуалізується низкою суперечностей між:

– потребою держави у фахівцях із високим рівнем проєктної культури та недосконалістю професійної підготовки відповідних фахівців у системі дизайн-освіти;

– потребою розвитку системи дизайну у закладах передвищої освіти та недостатньою розробленістю структури, змісту й організаційно-педагогічного інструментарію підготовки фахівців з дизайну;

– традиційною системою підготовки майбутніх фахівців з дизайну, що зумовлена класичними підходами до передвищої освіти, та необхідністю застосування сучасних педагогічних підходів, що забезпечують реалізацію інтеграційних зв'язків між навчальними дисциплінами, спрямовуючи зусилля на формування проєктної культури майбутніх фахівців з дизайну, готовності організовувати ефективну проєктну діяльність;

– потребою української наукової спільноти в отриманні об'єктивних даних щодо змісту, форм, методів і технології фахової підготовки студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти.

Виявлені суперечності та необхідність їх успішного розв'язання мотивують актуальність дослідження, проблема якого полягає в пошуку балансу між традиціями й інноваціями у підготовці студентів-дизайнерів, гармонізації теоретико-методологічних засад у закладах передвищої освіти.

謝宇鼎

Виокремлено методи та критерії професійної компетентності майбутніх фахівців дизайну в процесі художньо-проектної діяльності, а саме: *конкретно-пошуковий*, за допомогою якого здійснено пошук і систематизацію бібліотечних каталогів, друкованих джерел та архівних фондів з проблем розвитку дизайну; *порівняльно-зіставний*, що передбачає порівняння змісту, форм і методів дизайну в закладах передвищої освіти досліджуваних регіонів; *теоретичні*: ретроспективний і бібліографічний аналіз, порівняння та узагальнення – для визначення суспільних функцій дизайну та проблем дизайну у закладах передвищої освіти; метод структурно-функціонального моделювання – для побудови концептуальної моделі сучасної системи дизайну освіти; метод класифікації та систематизації – для визначення основних етапів розвитку дизайну у закладах передвищої освіти; прогнозування – для обґрунтування перспектив розвитку студентів-дизайнерів у закладах освіти. *емпіричні*: аналіз соціологічних досліджень, узагальнення досвіду передвищої освіти підготовки студентів-дизайнерів і порівняння форм організації дизайну; експериментальні методи, опитувально-діагностичний метод (анкетування, тестування) – для визначення рівнів готовності студентів до проектної та дослідницької діяльності дизайну.

Обрані методи і критерії дають змогу не лише отримати інформацію про ефективність запропонованих форм і методів підготовки до професійної діяльності, а й чітко проаналізувати динаміку розвитку майстерності, оцінити рівень сформованості професійного досвіду на кожному етапі підготовки студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти.

Узагальнено досвід підготовки майбутніх студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти. Визначено напрями імплементації українського досвіду щодо підготовки майбутніх студентів-дизайнерів на прикладі застосування авторського інтегрованого курсу «Основи формоутворення та конструювання», який поєднує стилістику сучасного дизайну.

Наукова новизна і теоретичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що *вперше*: на основі аналізу прогресивних ідей українського досвіду визначено етапи та особливості розвитку в студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти, тенденції та перспективи розвитку сучасного дизайну, нові функції дизайн-освіти в епоху цифровізації (культуротворча, освітня, розвивальна, діагностична, інноваційно-творча, проєктно-програмна, впроваджувальна, інтеграційна) та вимоги до студентів-дизайнерів у сучасних закладах передвищої освіти;

оцінено вплив перших польських шкіл на розвиток дизайну та з'ясовано досягнення (технології моделювання та формування дизайн-мислення) та проблеми готовності студентів та викладачів дизайнерських закладів передвищої освіти;

охарактеризовано форми і методи (словесні (розповідь, пояснення, бесіда), наочні (ілюстрування, демонстрування, спостереження), практичні (практичні, графічні роботи)) у закладах передвищої освіти;

розкрито напрями (організація випереджувального навчання, використання проблемно-орієнтованого навчання, застосування дослідницьких методів у навчанні, підсилення практичної спрямованості навчання, особистісна орієнтація навчання, організація командної роботи студентів, створення умов для неперервного навчання впродовж життя) та запропоновано методіку формування методологічної культури студентів дизайнерських дисциплін у закладах передвищої освіти;

уточнено особливості та методологію дизайнерської діяльності в парадигмі сталого розвитку та принципи сучасного стану дизайну;

подальшого розвитку дістали: практика модернізації системи дизайну в контексті формування дизайн-мислення; технології дизайну та використання засобів ІКТ у дизайн-проєктуванні; методи розвитку творчого мислення студентів і фахівців з дизайну у закладах передвищої освіти.

схарактеризовано, що для забезпечення ефективної імплементації підготовки студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти в Україні необхідні формування та розвиток методологічної культури студентів дизайнерських дисциплін;

визначено компоненти, рівні та критерії (художньо-творчий, інноваційно-педагогічний, науково-методологічний, акмеологічний, оцінювально-рефлексивний) й показники оцінювання студентів дизайнерів;

доведено необхідність поєднання студентів-дизайнерів освітньої та науково-дослідної роботи за такими напрямками: гносеологія дизайну – вивчення дизайнерських способів пізнання; праксеологія дизайну – вивчення практик і процесів проєктування; феноменологія дизайну – вивчення форми та конфігурації предметів.

удосконалено методичні підходи щодо професійної підготовки майбутніх дизайнерів на основі розробленого авторського інтегрованого курсу «Основи формоутворення та конструювання», який сприяє розвитку творчих здібностей, креативного дизайн-мислення в умовах збереження національної специфіки; організаційна форма авторського курсу забезпечує реалізацію цілей та завдань, форм і методів навчання майбутніх фахівців з дизайну та враховує взаємодію всіх учасників освітнього процесу, у межах якого відбувається реалізація змісту художньо-проєктної дизайнерської діяльності;

розроблено рекомендації щодо імплементації українського досвіду формування професійної компетентності майбутніх фахівців дизайну в систему передвищої освіти України;

подальшого розвитку набули зміст і форми передвищої підготовки майбутніх фахівців дизайну; технології креативного навчання та умови використання цифрових засобів у дизайн-проєктуванні; методи розвитку творчих здібностей та дизайн-мислення студентів.

До наукового обігу введено невідомі та маловідомі джерела польською та англійською мовами (39 найменувань), окремі факти та положення, пов'язані з розв'язанням досліджуваної проблеми.

Практичне значення полягає в тому, що сформульовані в дисертації положення та висновки, що відтворюють особливості здійснення успішної освіти дизайну в закладах освіти, можуть бути застосовані для розбудови українських навчальних закладів для підготовки дизайнерів, що сприятиме розширенню можливостей виходу українського дизайну в сучасному світі.

Розроблений автором навчальний курс «Основи формоутворення та конструювання» дає змогу ефективно організувати професійну підготовку майбутніх фахівців з дизайну; набути професійний досвід, необхідний для ефективного здійснення творчої дизайн-діяльності. Результати дослідження можуть бути використані у процесі дослідження актуальних проблем дизайн-освіти та професійної підготовки майбутніх фахівців з дизайну в закладах передвищої освіти України, при укладанні навчальних посібників з дизайну, під час вивчення здобувачами освіти професійно орієнтованих дисциплін, при написанні студентами курсових і кваліфікаційних робіт тощо.

Ключові слова: дизайн-освіта, студент, методика навчання, професійна підготовка, заклад передвищої освіти.

ABSTRACT

Xie Yuding. Theoretical and methodological aspects of training design students in institutions of preliminary higher education. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Philosophy in the field of knowledge 01 Education / 011 – Educational pedagogical sciences. Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk, Ternopil, 2023.

The dissertation is a scientific and pedagogical study of the problem of training design students in higher education institutions.

This problem is actualized by a number of contradictions between:

- the state's need for specialists with a high level of project culture and the imperfection of professional training of relevant specialists in the design education system

- the need to develop a design system in higher education institutions and the lack of development of the structure, content, and organizational and pedagogical tools for training design professionals;

- the traditional system of training future design professionals, which is due to classical approaches to higher education, and the need to apply modern pedagogical approaches that ensure the implementation of integration links between academic disciplines, directing efforts to form a project culture of future design professionals, readiness to organize effective project activities;

- the need of the Ukrainian scientific community to obtain objective data on the content, forms, methods and technology of professional training of design students in higher education institutions.

The identified contradictions and the need for their successful resolution motivate the relevance of the study, the problem of which is to find a balance between traditions and innovations in the training of design students, harmonization of theoretical and methodological foundations in higher education institutions.

The methods and criteria for the professional competence of future design professionals in the process of artistic and design activities are distinguished, namely: specific search, which is used to search and systematize library catalogs, printed sources and archival collections on the problems of design development; comparative and contrastive, which involves comparing the content, forms and methods of design in higher education institutions of the studied regions; theoretical: retrospective and bibliographic analysis, comparison and generalization - to determine the social functions of design.

The selected methods and criteria allow not only to obtain information about the effectiveness of the proposed forms and methods of preparation for professional activity, but also to clearly analyze the dynamics of skill development, to assess the level of professional experience at each stage of training students-designers in higher education institutions.

The experience of training future design students in higher education institutions is generalized. The directions of implementation of the Ukrainian experience in training future design students are determined on the example of the application of the author's integrated course "Fundamentals of Formation and Construction", which combines the style of modern design.

The scientific novelty and theoretical significance of the dissertation is that for the first time: based on the analysis of progressive ideas of the Ukrainian experience, the stages and features of development of design students in higher education institutions, trends and prospects for the development of modern design, new functions of design education in the era of digitalization (cultural, educational, developmental, diagnostic, innovative and creative, project and program, implementation, integration) and requirements for design students in modern higher education institutions are determined

the influence of the first Polish schools on the development of design is assessed and the achievements (modeling technologies and the formation of design thinking) and problems of readiness of students and teachers of design institutions of higher education are identified;

the forms and methods (verbal (narration, explanation, conversation), visual (illustration, demonstration, observation), practical (practical, graphic works)) in higher education institutions are characterized;

the directions (organization of advanced learning, use of problem-based learning, application of research methods in teaching, strengthening the practical orientation of learning, personal orientation of learning, organization of teamwork of students, creation of conditions for continuous lifelong learning) are revealed and a methodology

for the formation of methodological culture of students of design disciplines in higher education institutions is proposed;

the features and methodology of design activity in the paradigm of sustainable development and the principles of the current state of design were clarified;

further development of the following: the practice of modernizing the design system in the context of the formation of design thinking; design technologies and the use of ICT tools in design design; methods of developing creative thinking of students and design professionals in higher education institutions.

It is characterized that in order to ensure the effective implementation of the training of design students in higher education institutions in Ukraine, it is necessary to form and develop the methodological culture of students of design disciplines;

the components, levels and criteria (artistic and creative, innovative and pedagogical, scientific and methodological, acmeological, evaluative and reflective) and indicators of evaluation of design students are determined;

the necessity of combining educational and research work of design students in the following areas is proved: epistemology of design - study of design ways of knowing; praxeology of design - study of design practices and processes; phenomenology of design - study of the form and configuration of objects.

methodological approaches to the professional training of future designers have been improved on the basis of the developed author's integrated course "Fundamentals of Formation and Construction", which promotes the development of creative abilities, creative design thinking while preserving national specificity; the organizational form of the author's course ensures the implementation of the goals and objectives, forms and methods of training future design professionals and takes into account the interaction of all participants in the educational process, within which the content of artistic and project design is implemented

recommendations for the implementation of the Ukrainian experience of forming the professional competence of future design professionals in the system of higher education of Ukraine were developed;

the content and forms of higher education of future design professionals; creative learning technologies and conditions for using digital tools in design; methods of developing students' creative abilities and design thinking have been further developed.

methodological approaches to the professional training of future designers have been improved on the basis of the developed author's integrated course "Fundamentals of Formation and Design", which promotes the development of creative abilities, creative design thinking while maintaining national specificity; the organizational form of the author's course ensures the realization of the goals and objectives, forms and methods of training future design professionals and takes into account the interaction of all participants in the educational process, within which the content of artistic and design design is implemented

recommendations for the implementation of the Ukrainian experience of forming the professional competence of future design professionals in the higher education system of Ukraine have been developed;

the content and forms of higher education of future design professionals; creative teaching technologies and conditions for using digital tools in design; methods of developing students' creative abilities and design thinking have been further developed.

Unknown and little-known sources in Polish and English (39 titles), individual facts and provisions related to the solution of the problem under study have been introduced into scientific circulation.

The practical significance is that the provisions and conclusions formulated in the dissertation, which reflect the peculiarities of successful design education in educational institutions, can be used to develop Ukrainian educational institutions for the training of designers, which will help expand the opportunities for Ukrainian design in the modern world.

The training course "Fundamentals of Formation and Construction" developed by the author makes it possible to effectively organize the professional training of future design professionals; to gain the professional experience necessary for the effective implementation of creative design activities. The results of the study can be used in the process of researching topical issues of design education and professional training of future design professionals in higher education institutions of Ukraine, in the preparation of design textbooks, in the study of professionally oriented disciplines by students, in the writing of term papers and qualification papers by students, etc.

Keywords: design education, student, teaching methods, professional training, higher education institution.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Стаття, що індексується в міжнародній наукометричній базі даних Scopus:

1. The forms and methods of art disciplines' teaching under the conditions of distance learning / Yu. Xie et al. // AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. Hradec Králové : Magnanimitas, 2021. Vol. 11, Is. 2, Special Is. XXIV. P. 6-10 (Scopus,Q2) (DOI (& full text) | .pdf: www.doi.org/10.33543/1102)

Статті у наукових фахових виданнях України:

2. Ю. Сє, М. Маркович, Н. Слободна. Сучасна мистецька підготовка у закладах передвищої освіти: компетентісний підхід. *Вісник науки та освіти*, 2023, випуск 7 (13) С. 807-820.

3. Юйдін Сє, Марія Маркович, Зоя Мацишина. Застосування методик тренінг-навчання у підготовці фахівців з дизайну. 2023/6/8, *Наукові інновації та передові технології*. Випуск 6 (20), С. 600-609.

4. Се Юйдін, Маркович М.Й., Слободна Н.Б. Дослідження професійної підготовки та дизайнерської діяльності в контексті художньої освіти. *Вісник науки та освіти*. №10(16) 2023. С. 835-849.

5. Се Юйдін, Маркович М.Й., Мацишина З. А. Аналіз педагогічних підходів, які сприяють розвитку творчості у майбутніх митців та дизайнерів. *Вісник науки та освіти*. №11(17) 2023. С. 1076-1081.

Матеріали конференцій та тези доповідей:

5. Маркович М. Й., Се Юйдін. Становлення дизайнерської освіти в навчальних закладах Тернополя: історичний аспект. *Наука, освіта і суспільство: актуальні проблеми теорії та практики*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кропивницький, 10 березня 2023 р.): у 2 ч. Кропивницький: ЦФЕНД, 2023. Ч. 1. С. 26-28.

Навчально-методичні праці

6. Юйдін Се, Марія Маркович. Основи формоутворення та конструювання: навчальний курс. Тернопіль, ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2021. 23 с.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	14-21
РОЗДІЛ 1. Компаративістські засади підготовки студентів дизайнерів у закладах фахової передвищої освіти.....	22-87
1.1. Проблеми підготовки майбутніх дизайнерів у дослідженнях українських і зарубіжних вчених.....	22-43
1.2. Практика підготовки студентів дизайнерів за кордоном.....	44-60
1.3. Історія становлення та стан підготовки фахівців-дизайнерів у закладах передвищої освіти України.....	61-87
РОЗДІЛ 2. Теоретико-методологічні аспекти підготовки студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти.....	88-128
2.1. Концепція підготовки студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти.....	88-99
2.2. Принципи підготовки дизайнерів до передвищої освіти.....	100-107
2.3. Методи і форми підготовки майбутніх дизайнерів у фахових закладах передвищої освіти.....	108-128
РОЗДІЛ 3. Експериментальне дослідження ефективності підготовки майбутніх дизайнерів у закладах фахової передвищої освіти.....	129-150
3.1. Підготовка і проведення експерименту.....	129-140
3.2. Аналіз і узагальнення результатів експерименту.....	141-150
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	151-154
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	155-190
ДОДАТКИ.....	191-243

ВСТУП

Актуальність дослідження. Одним із основних завдань реформування професійної освіти у закладах України є оновлення її зміст шляхом узгодження із сучасними загальнодержавними і регіональними потребами у кваліфікованих кадрах, конкурентоспроможних в умовах ринкових відносин, та орієнтації на інтеграцією до європейського й світового освітніх просторів. Зміни, що відбуваються на ринку праці, нові стандарти щодо працевлаштування вимагають нових підходів до формування професійної компетентності фахівців різних галузей. Тому необхідною є побудова в Україні системи дизайн-освіти, яка створить об'єктивні умови для випереджувальної підготовки дизайнерів, здатних до системних перетворювальних процесів у всіх сферах життєдіяльності на благо людини у напрямі підвищення її комфортного життя, духовного й морального вдосконалення, сталого розвитку всього суспільства [199, с. 29].

Головна ознака дизайну – це проєктна діяльність. Реалізація ідеї створення цілісного об'єкта, досконалого з точки зору краси, зручності й корисності потребує глибокого розуміння духовних потреб суспільства, знання умов та особливостей споживання, основних законів і тенденцій розвитку економіки та виробництва. Тому підготовка дизайнерів одягу має бути організована таким чином, щоб гармонійно поєднувати творчу, наукову та проєктну складові професії дизайнера [204, с. 139].

Грунтовно досліджували проблему дизайну як феномен художньої культури (Є. Антонович); зазначено методологічні та естетико-художні проблеми дизайну у науковців (В. Вишнеvsька, В. Прусак, І. Рижова, П. Татіївський та ін.). Дослідженням історії дизайну представлені у працях В. Даниленка, глобалізаційні процеси сучасності в сфері дизайну проаналізував В. Косів, естетику дизайнерської творчості розкрив у своїх дослідженнях В. Сидоренко. Проблемами якісної фахової підготовки майбутніх дизайнерів займалися вітчизняні науковці В. Бойчук, В. Горянський, Л. Корницька, Д. Кудренко, Л. Оружа, Т. Зузяк, С. Нікуленко,

Л. Оршанський, А. Павлів, Л. Сліпчишин, Г. Сотська, В. Тименко, С. Чебоненко, О. Фурса, О. Шилова.

Серед європейських дослідників варто назвати Е.-М.-П. Харсаае, П. Дж. МакЕлгерон, Т. Естергор, М. Теркільдсен та Д. Акоглу. Європейські дослідники Е.-М.-П. Харсаае, П.-Дж. МакЕлгерон та Д. Акоглу наголошують на важливості введення в освітній процес міждисциплінарного підходу, тоді як Т. Естергор, М. Теркільдсен виділяють основним напрямом підготовки дизайнерів дизайн-мислення. На розвиткові дизайнерського мислення та на проблемі формування проєктної культури майбутніх бакалаврів дизайну акцентував увагу і вітчизняний науковець В. Горянський. Л. Корницька висвітлювала питання формування художньо-проєктної компетентності майбутнього бакалавра декоративного мистецтва в контексті мистецької освіти, Д. Кудренко надавав значення дидактичним умовам формуванню художньо-графічних компетентностей студентів мистецьких спеціальностей, О. Шилова та Л. Оружа займалися питаннями дизайн-діяльності як художньо-проєктного процесу і результату художньо-проєктної практики, художнього розвитку особистості майбутнього дизайнера засобами мистецтва тощо. Дослідники підкреслювали, що особливу роль у формуванні професійної компетентності дизайнерів відіграють дисципліни художньо-мистецького спрямування.

Загалом в Україні дизайн визнано чинником гармонізації відносин суспільства та особистості, проте поза увагою українських дослідників тривалий час залишався закордонний досвід організації дизайн-освіти. Професійна і передвища освіта підготовка дизайнерів в Україні регулюється низкою нормативно-правових актів й офіційних документів (Закони України «Про освіту» (2017 р.) та «Про вищу освіту» (2014 р.), постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (2011 р.) та ін.) і ґрунтується на положеннях міжнародних освітніх документів («Європейські стандарти і рекомендації для гарантії якості вищої освіти» (ESG) (2015 р.), Інчхонська декларація «Освіта 2030: Забезпечення загальної інклюзивної і справедливої якісної освіти та навчання впродовж життя» (2015 р.), Міжнародна

стандартна класифікація освіти (ISCED) (2011 р.), Всесвітня декларація про вищу освіту для XXI ст.: підходи та практичні заходи (1998 р.) та ін.), що окреслюють основні вектори реформування й розвитку дизайн-освіти, напрями інтеграції до європейського та світового освітнього простору, ефективні шляхи забезпечення якості професійної підготовки конкурентоздатних дизайнерів.

Актуальність проблеми, недостатня її розробленість сучасних педагогічних дослідженнях і необхідність подолання зазначених суперечностей зумовили вибір теми дисертації – «Теоретико-методичні аспекти підготовки студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація є складовою науково-дослідної роботи Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Дисертаційне дослідження виконувалося в межах тем науково-дослідної роботи циклових комісій з дизайну, дизайну середовища та моделювання одягу (Тернопільського кооперативного фахового коледжу, Галицького фахового коледжу імені В'ячеслава Чорновола).

Тема затверджена кафедрою образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол №4 від 22.12.2020 р.) і узгоджена вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол №8 від 26.01.2021 р.).

Мета дослідження полягає у виявленні теоретичних, методичних аспектів підготовки студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти та можливостей використання у теорії та практиці дизайну.

Об'єкт дослідження – підготовка студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти.

Предмет дослідження – теорія і практика підготовки студентів дизайнерів у закладах передвищої освіти.

Відповідно до мети, об'єкту та предмету визначено такі завдання дослідження:

1. Обґрунтувати стан дослідженості проблеми у закладах передвищої освіти.
2. Дослідити вплив нових теоретичних і практичних аспектів дизайну та вимоги до закладів передвищої освіти підготовки дизайнерів.
3. Охарактеризувати методичні засади (форми та методи) підготовки майбутніх студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти.
4. Визначити концептуальні засади вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти.
5. Дослідити на практиці в українських закладах освіти окремі елементи методології організації студентів-фахівців у дизайнерських закладах передвищої освіти.

Концепція дослідження ґрунтується на основних положеннях передвищої освіти та філософії дизайну, педагогіки та психології дизайнерської творчості; форм і методів дизайнерської діяльності; закономірностях і принципах організації освітнього-професійного процесу, що на методологічному, теоретичному й методичному рівнях визначають концептуальні засади удосконалення системи професійної підготовки майбутніх дизайнерів передвищої освіти.

Концептуальні положення щодо підготовки сучасних фахівців із рівнем загальних і професійних компетентностей, орієнтованих на творчу реалізацію в професії відображені в Законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (2019); «Про фахову передвищу освіту» (2019), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки (2013); Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» до 2027 року (2019), Указах Президента України «Про Стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), Стратегії розвитку професійної освіти і навчання ЮНЕСКО на 2016–2021 роки (2015); Програмі діяльності Кабінету Міністрів України до 2025 року (2019); конвенціях ЮНЕСКО: «Всезагальна декларація про культурне розмаїття» (2001), «Конвенція

про збереження нематеріальної культурної спадщини» (2003), «Конвенція про охорону і заохочення розмаїття форм культурного самовираження» (2005), У міжнародних документах, зокрема матеріалах Брюгського комюніке «Про зміцнення європейського співробітництва у сфері професійної освіти і навчання на період на 2011–2020 рр.» (2010), Копенгагенській декларації «Про розширення європейського співробітництва у сфері професійної освіти і навчання» (2002), Стратегії розвитку ЄС «Європа-2020» (2010) (флагманська ініціатива «Молодь у русі»), рекомендаціях Європейської Комісії «Переосмислення освіти: інвестування в уміння для покращення соціально-економічних результатів» (Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes (2012), також визначені сучасні підходи до професійної освіти, її кар'єрної зорієнтованості, гнучкості й інноваційності. Основою концепції є дослідження, що для професійної підготовки сучасного дизайнера має бути змінена філософія та методологія організації дизайн-освіти в Україні.

Теоретико-методологічною основою дослідження є проблеми підготовки дизайнерів до розвитку професійної кар'єри є дослідження таких наукових праць, в яких висвітлено філософські передумови сучасної освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Огнев'юк та ін.); безперервної професійної освіти (Р. Гуревич, А. Гуржій, В. Краєвський, Н. Кузьміна, В. Луговий, П. Лузан, Н. Ничкало, В. Олійник, В. Орлов, В. Радкевич, С. Сисоєва, та ін.); простежено теорію дизайну (В. Даниленко, І. Рижова, А. Руденченко, В. Сидоренко та ін.); з'ясовано основи методичного розвитку дизайну освіти (Є. Антонович, О. Лаврентьєва, Л. Оршанський, В. Тищенко, О. Фурса, С. Чирчик та ін.) й парадигми професійної підготовки дизайнерів (Ю. Легенький, С. Мигаль, І. Продан, В. Прусак, Т. Удод, О. Швець); планування й структури професійної кар'єри (В. Біскуп, Т. Почебут та ін.); окреслено методичні засади розвитку професійної кар'єри і українських науковців (Н. Абашкіна, Є. Антонович, В. Голобородько, В. Даниленко, Ю. Дяченко, Я. Камінецький, С. Мигаль, Л. Оршанський, А. Попова, В. Прусак, І. Рижова, П. Татіївський, В. Тягур,

О. Фурса) педагогів-практиків, що уможливило здійснити аналіз становлення та розвитку дизайну.

Методи дослідження: у дисертації використано комплекс теоретичних та емпіричних методів дослідження:

конкретно-пошуковий, за допомогою якого здійснено пошук і систематизацію бібліотечних каталогів, друкованих джерел та архівних фондів з проблем розвитку дизайну; *порівняльно-зіставний*, що передбачає порівняння змісту, форм і методів дизайну в закладах передвищої освіти досліджуваних регіонів;

теоретичні: ретроспективний і бібліографічний аналіз, порівняння та узагальнення – для визначення суспільних функцій дизайну та проблем дизайну у закладах передвищої освіти; метод структурно-функціонального моделювання – для побудови концептуальної моделі сучасної системи дизайну освіти; метод класифікації та систематизації – для визначення основних етапів розвитку дизайну у закладах передвищої освіти; прогнозування – для обґрунтування перспектив розвитку студентів дизайнерів у закладах освіти.

емпіричні: аналіз соціологічних досліджень, узагальнення досвіду передвищої освіти підготовки студентів-дизайнерів і порівняння форм організації дизайну; експериментальні методи, опитувально-діагностичний метод (анкетування, тестування) – для визначення рівнів готовності студентів до проектної та дослідницької діяльності дизайну;

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

вперше

- на основі аналізу прогресивних ідей українського досвіду визначено етапи та особливості розвитку в студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти, тенденції та перспективи розвитку сучасного дизайну, нові функції дизайн-освіти в епоху цифровізації (культуротворча, освітня, розвивальна, діагностична, інноваційно-творча, проектно-програмна, впроваджувальна,

інтеграційна) та вимоги до студентів-дизайнерів у сучасних закладах передвищої освіти;

- оцінено вплив перших польських шкіл на розвиток дизайну та з'ясовано досягнення (технології моделювання та формування дизайн-мислення) та проблеми готовності студентів та викладачів дизайнерських закладів передвищої освіти;

охарактеризовано форми і методи (словесні (розповідь, пояснення, бесіда), наочні (ілюстрування, демонстрування, спостереження), практичні (практичні, графічні роботи)) у закладах передвищої освіти;

- розкрито напрями (організація випереджувального навчання, використання проблемно-орієнтованого навчання, застосування дослідницьких методів у навчанні, посилення практичної спрямованості навчання, особистісна орієнтація навчання, організація командної роботи студентів, створення умов для неперервного навчання впродовж життя) та запропоновано методіку формування методологічної культури студентів дизайнерських дисциплін у закладах передвищої освіти;

уточнено особливості та методологію дизайнерської діяльності в парадигмі сталого розвитку та принципи сучасного стану дизайну;

подальшого розвитку дістали: практика модернізації системи дизайну в контексті формування дизайн-мислення; технології дизайну та використання засобів ІКТ у дизайн-проектванні; методи розвитку творчого мислення студентів і фахівців з дизайну у закладах передвищої освіти.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що:

- доведено, що для забезпечення ефективної імплементації підготовки студентів-дизайнерів в Україні необхідні формування та розвиток методологічної культури студентів дизайнерських дисциплін;

- досліджено компоненти, рівні та критерії (художньо-творчий, інноваційно-педагогічний, науково-методологічний, акмеологічний, оцінювально-рефлексивний) й показники оцінювання студентів дизайнерів;

- доведено необхідність поєднання студентів-дизайнерів освітньої та науково-дослідної роботи за такими напрямками: гносеологія дизайну – вивчення дизайнерських способів пізнання; праксеологія дизайну – вивчення практик і процесів проектування; феноменологія дизайну – вивчення форми та конфігурації предметів.

Практичне значення. Сформульовані в дисертації положення та висновки, що відтворюють особливості здійснення успішної освіти дизайну в закладах освіти, можуть бути застосовані для розбудови українських навчальних закладів для підготовки дизайнерів, що сприятиме розширенню можливостей виходу українського дизайну в сучасному світі.

Підготовлений авторський інтегрований курс «Основи формоутворення та конструювання», який сприяє розвитку творчих здібностей, креативного дизайн-мислення в умовах збереження національної специфіки; організаційна форма авторського курсу забезпечує реалізацію цілей та завдань, форм і методів навчання майбутніх фахівців з дизайну та враховує взаємодію всіх учасників освітнього процесу, у межах якого відбувається реалізація змісту художньо-проектної дизайнерської діяльності. Основні наукові положення дисертації впроваджено в освітній процес Тернопільського кооперативного фахового коледжу (довідка протокол №1 від 11.09.2023 р.), Галицького фахового коледжу імені В'ячеслава Чорновола (довідка № 141/23 від 03.10.2023 р.).

Публікації. Результати дослідження висвітлено в 4 публікаціях. Серед них: 2 статті у фахових виданнях України; 1 стаття у виданнях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах даних Web of Science Core Collection (2) та Scopus (1); 1 тези, які засвідчують відображають наукові результати дослідження.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (255 найменувань, з них – 39 іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації складає 243 сторінки, з них – 154 основного тексту. Робота містить додатки у вигляді таблиць, діаграм та ілюстративного матеріалу на 41 сторінку.

РОЗДІЛ 1

**КОМПАРАТИВІСТСЬКІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ
ДИЗАЙНЕРІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ****1.1. Проблеми підготовки майбутніх дизайнерів у дослідженнях українських і зарубіжних вчених.**

Ми живемо в епоху глобальних змін, які відбуваються разюче швидко. Науково-технічний прогрес постіндустріальної епохи продукує постійне удосконалення технологічних процесів, що, в свою чергу, змінює життя людства у всіх його сферах. Суспільство завжди прагнуло підвищення рівня якості власного буття і стрімкий розвиток науки, техніки, економіки, культури безумовно стає підґрунтям втілення цих прагнень, а от інструментом – є дизайн.

Дизайн – це дуже широка категорія, якій важко дати єдине визначення і формулювань поняття «дизайн» існує надзвичайно багато (Додаток А). Вони трактують його з різних точок зору, як явище економічне, мистецьке, культурне, соціальне, духовне. Приналежність дизайну до всіх цих сфер людського буття і визначає його мінливу структуру. Визнані теоретики розташовують дизайн «між мрією і дійсністю, технікою та мистецтвом, виробництвом і споживанням, багатством і бідністю, прагматикою і творчістю, користю та красою, що, у свою чергу, складає протилежні полюси, з одного боку, повсякденного, утилітарного, а з іншого – сакрального, трансцендентного, елітарно-професійного світу» [102, с.26]. Залежно від змін суспільного розвитку, поняття «дизайну» набуває нового змісту. Сучасний дизайн вийшов далеко за рамки промислового виробництва, матеріального втілення художніх ідей та смаків, він здатен формувати ці смаки та нові ідеї, створювати потужний соціокультурний ефект. Дизайн стає новим способом мислення – творчого, проектуючого нову реальність. Воно спрямоване на детальний аналіз людських потреб, а відтак і на ширшу їх реалізацію. Тут доречно привести слова одного з найбільш відомих експертів у цій галузі британця Едварда де Боно: «Ми просунулися дуже далеко вперед у науці й

технологіях, але не у своєму поводженні. У минулому тисячолітті мислення завжди було пов'язане з питанням: що це таке? Це мислення, засноване на аналізі й критиці аргументації. А от мислення, пов'язане з питанням, чим би це могло бути, у нас практично не розвинене. Але ж саме таке мислення є творчим і конструктивним. І головне тут саме проектування, саме дизайн. Ми можемо піти вперед, використовуючи дані нам наукою й технологіями можливості тільки одним способом – застосовуючи це нове мислення» [226]. Тому домінуючою парадигмою сучасного дизайну повинен бути і є гуманізм.

Ще у 2009 році Комітет Комісії Європейського Союзу видав документ з назвою «Дизайн як рушій інноваційної діяльності спрямованої на людину» [221]. У ньому, далекоглядно, на основі аналізу фактичних і потенційних можливостей дизайну, як інструмента проектування спрямованого на людину, обґрунтовується необхідність перетворення дизайну в невід'ємну частину європейської політики інноваційного розвитку. І всі наступні дії Євросоюзу: створення проекту «Європейська ініціатива дизайну інновацій», формування «керуючого комітету європейського дизайну», організація саміту «Європейський дизайн інновацій», – свідчать про констатацію великого впливу дизайну у всіх напрямках і про пошуки ролі і значення дизайну в структурі сучасних світових процесів розвитку. Тому не дивно, що інтерес до професії дизайнера на сьогодні стрімко зростає.

На думку В.П. Тименко професія дизайнера є багатоплановою діяльністю, яка передбачає знання та обмін технологіями із суміжними професійними галузями – мистецтва, етики, техніки, архітектури [165, с. 27]. Дизайнер створює якісне, функціональне матеріально-предметне середовище, емоційно та естетично забарвлене, на основі синтезу науки, мистецтва, технологій, шляхом генерування нових та переосмисленню існуючих ідей. Суть професії дизайнера полягає не просто в художності, а в художньо-образному мисленні, не в стилізації об'єкта, а в інновації, не в наданні речам форми, а в візуалізації нових парадигм. Отже, сучасний дизайнер має бути рушієм всіх інноваційних процесів, як носій художньо-образного мислення, здатний формувати нові парадигми та

удосконалювати якість соціокультурного життя. Такі характеристики роблять професію дизайнера однією із найзатребуваніших на ринку праці, зокрема і в Україні. Сучасні реалії війни, безумовно, вносять свої корективи, однак згідно звітів рекрутингових і консалтингових компаній з пошуку роботи, потреба у фахівцях з дизайну залишається актуальною. Тим паче, для сучасного українського суспільства характерним є стрімкий розвиток креативної індустрії, проникнення творчості у всі сфери соціуму, зокрема у освіту, а також конвергенція міжнародного культурного простору. Україні потрібні висококваліфіковані фахівці галузі дизайну з нестандартним, творчим мисленням, здатністю продукувати оригінальні ідеї та реалізовувати полікультурні проекти. У зв'язку з цим постає необхідність перманентної модернізації професійної художньої освіти, яка б була зорієнтована на підготовку майбутніх фахівців сфери дизайну із високим рівнем знань та готовності до самореалізації.

Концептуальні засади підготовки сучасних фахівців із високим рівнем професійних та загальних компетентностей, які б були орієнтовані на творчу реалізацію у обраній професії, відображені в Законах України «Про освіту» (2017) [122], «Про вищу освіту» (2014) [116], «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (1998) [123]; «Про фахову передвищу освіту» (2019) [124]; Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» до 2027 року (2019) [65]; Програмі діяльності Кабінету Міністрів України до 2025 року (2019) [117]; конвенціях ЮНЕСКО: «Всезагальна декларація про культурне розмаїття» (2001) [254], «Конвенція про збереження нематеріальної культурної спадщини» (2003) [63], «Конвенція про охорону і заохочення розмаїття форм культурного самовираження» (2005) [64]. У міжнародних документах, зокрема Копенгагенській декларації «Про розширення європейського співробітництва у сфері професійної освіти і навчання» (2002) [225], Стратегії розвитку ЄС «Європа-2020» (2010) (флагманська ініціатива «Молодь у русі») [228], рекомендаціях Європейської Комісії «Переосмислення освіти: інвестування в

уміння для покращення соціально-економічних результатів» (Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes (2012) [248]. Така кількість законодавчих та програмних ініціатив свідчить про вагомість проблеми фахової підготовки та пошуки шляхів її вирішення. Сучасна професійна освіта потребує оновлення її змісту на основі поєднання традицій, інновацій та всебічного розвитку особистості-фахівця, його творчості, креативності та пізнавальної активності. Важливим кроком у цьому напрямку стала розробка «Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті», в якій наголошується на необхідності зміни «освітньої парадигми» на «діяльнісно-розвиваючу» і обов'язковому переході від інформаційно-репродуктивного навчання до особистісно-орієнтованого на всіх етапах навчання. Інтеграція України у світовий освітній простір вимагає постійного вдосконалення національної системи освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення її якості, дослідження та впровадження інноваційних педагогічних систем, осучаснення змісту освіти і організації її відповідно до світових тенденцій. Ключовим завданням освіти у XXI сторіччі є розвиток мислення, оскільки сучасний ринок праці вимагає від фахівця не лише глибоких знань теорії, а здатності самостійно їх застосовувати в нестандартних ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян [88].

Значна кількість науковців займається розв'язанням даної проблеми у різних сферах її проявів: з філософської точки зору, педагогічної, психологічної, культурної тощо. Нашою метою у розгляді даного питання є аналіз та систематизація досліджень українських і зарубіжних вчених проблеми підготовки майбутніх дизайнерів.

Філософські передумови сучасної освіти в Україні, в тому числі професійної, висвітлено у працях В. Андрущенко [5], [6], І. Зязюна [58], [59], [60], В. Кременя [68], [69], В. Огнев'юка [93], [177] та ін. Так, зокрема, В. Андрущенко свого часу заклав основи сучасної соціальної філософії, методологія якої розглядає здобувача знань як творчу особистість, яка послуговується власним

розумом. В подальших своїх дослідженнях, автор приділяє увагу розвитку інформаційного суспільства та глобалізації, вважаючи інтелект стратегічним чинником цих процесів. Тому основою розвитку будь якої держави, повинні стати інтелект і високорозвинені технології.

В цьому контексті В. Андрущенко аналізує можливості інтелектуального розвитку українського суспільства, конкурентної спроможності української держави та культури у світовому просторі. Висвітлені автором тенденції розвитку освіти та рекомендації щодо її модернізації були покладені в основу Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті.

І. Зязюн в Україні й за кордоном відомий своїми фундаментальними науковими пошуками у сфері філософії освіти, теорії і методики професійної освіти та проблем естетичного виховання. І. Зязюн дослідник творчих можливостей людської особистості. Він був активним пропагандистом ідей особистісно орієнтованої гуманної педагогіки. Дослідник вважав, що на початку XXI століття започатковується “культуротворча” освіта, яка покликана формувати гуманістичний тип особистості, що не лише споживає культурні цінності, але й примножує їх. Така творча особистість знаменує собою кардинальну зміну типу соціокультурного успадкування [59, с. 140]. В освітньому процесі принцип студентоцентризму І.Зязюна передбачав акцентування уваги на емоційно-почуттєвих чинниках перебігу організації навчання. При цьому він послідовно обстоював думку, що зміст навчання спочатку проходить «експертизу» на емоційно-почуттєвому рівні, а лише потім, залежно від результатів цієї оцінки студентами, засвоюється чи відчужується ними на рівні когнітивному. [110, с.21]. В цьому сенсі вчений великої уваги приділяв власне педагогу, який є організатором освітнього процесу студентів і саме він повинен продукувати позитивні почуття і переживання, як змістом матеріалу, що викладає, так і власною особистістю.

Наукова діяльність В. Кременя охоплює широкий спектр проблем, зокрема теоретико-методологічне обґрунтування діяльності освіти і науки України,

визначення основних принципів і напрямів розвитку філософії освіти, розроблення світоглядних питань сучасної соціальної філософії, зокрема ідеї людиноцентризму в освіті. Також академік В. Кремень значної уваги надає світовим процесам глобалізації та їх впливу на розвиток людства, освіти, культури та розвиток Української держави зокрема. Вчений переконаний, що ключ до змін у суспільстві – це формування самодостатньої розвиненої особистості. Саме це є шляхом до сталої демократії, ефективного ринку, а отже й успішної держави. Формування розвинутої особистості, безумовно, – справа освіти. Отже, на часі – її реформування і модернізація, згодом – піднесення української науки до нових рубежів [26, с.14-15].

В. Огнев'юк у своїх працях теж визначає основні тенденції розвитку сучасної освіти. На його думку, зміни в сучасній освіті передбачають три обов'язкові складові: всебічного, універсально-цілісного, гармонійного розвитку особистості; формування нової парадигми проблемно-орієнтованого професіоналізму; переходу від одновимірної до багатовимірної людини (навчання стає мистецтвом, яке сприяє прагненню особистості до саморозвитку). З огляду на ці три імперативи сучасна освіта повинна формувати людину з високим рівнем самостійності та самоорганізації, розвиненими творчими здібностями, що вміє відстоювати власні права не порушуючи прав інших, толерантна, готова до співпраці та компромісів [93, с.61].

Таким чином, ми бачимо схожість різних філософських концепцій розвитку сучасної освіти України. Автори вказують на необхідність реформування та модернізації освітнього процесу відповідно до сучасних світових тенденцій, з використанням найновіших технологій. В центрі цього процесу – творча, креативна, всебічно розвинена людина, професіонал, що здатна стати основою для розвитку держави. Дана теза, на нашу думку особливо є актуальною для підготовки фахівців з дизайну, специфіка діяльності яких, як було вказано вище, полягає у продукуванні нових ідей, здійсненні модернізацій та інновацій у різноманітних сферах на благо людини та суспільства. Тому у педагогіці

України виникла відносно нова галузь – дизайн-освіта, визначення якої потребує більш детального розгляду. Інтенсивний пошук теоретико-методологічних і науково-методичних засад дизайн-освіти здійснюють Є. Антонович, В. Вдовиченко [8], [9], [10], [11], [12], [13], [16], В. Даниленко [43], [44], [46], [47], Д. Крвавич [67], О. Отич [110], О. Рудницька [149], [150], В. Тименко [147], О. Фурса [178], [179], [180], [181], [182], [183], В. Прусак [128], [129], [130] та ін.; проблему управління та навчально-методичного забезпечення дизайн-освіти розглядають В. Шпільчак [211], Ю. Легенький [71], Є. Антонович [9], [10], [18] Л. Оршанський [100], [102], [103], [104] В. Тименко [169], О. Фурса [178], [179], [180], [181], [182], С. Чирчик [189], [190], [191], [192], [193] та ін., історію розвитку та становлення дизайн – освіти в Україні – В. Прусак [127], С. Шумега [212], Р. Шмаргало [206], [207], [208], [209], [210] О. Фурса [183] та ін., які висвітлюють результати досліджень з історії вітчизняної дизайн-освіти, методичних та організаційно-педагогічних питань.

У погляді на дефініцію «дизайн-освіта» існує два основні підходи. Перший окреслює її власне як професійну підготовку дизайнерів – високоякісних фахівців, адаптованих до умов сучасних інтеграційних процесів, здатних до ефективної самореалізації. Організація освітнього процесу з підготовки майбутніх дизайнерів, опираючись на творчий потенціал студентів та педагогічну майстерність викладачів, шляхом особисто орієнтованого та компетентнісного підходів, дослідницької діяльності, націлена на підготовку фахівців, що володіють проектно-творчим, інтегруючим, міждисциплінарним мисленням [104, с.52]. Однак, більшість вчених вважають, що поняття дизайн-освіти не потрібно розуміти завжди як синонім дизайнерській освіті (тобто процесу фахової підготовки дизайнерів), а як теоретико-методологічний напрям і засіб позитивного реформування всієї освітньої системи на основі проектної творчості. У цьому значенні, дизайн-освіта виступає як інтерпретація та розуміння дизайну, як «матриці життя» і доводить необхідність його цілісного розгляду та розуміння його завдань і зв'язків з реальним життям людей [103, с.28]. Іншими словами,

дизайн-освіта розуміється як необхідна й особлива педагогічна галузь, яка дозволяє екстраполювати методи і засоби проектної культури на всі рівні освіти з метою їх оптимізації. У цьому сенсі варто процитувати коментар Н.Кросса щодо програми Королівського коледжу мистецтв Великобританії: «Наше установлене поняття дизайну завжди було пов'язане зі спеціальною підготовкою дизайнерів: дизайнерська освіта означає підготовку учнів до професійної технічної діяльності. Але тепер ми досліджуємо розвиток і сутність дизайну як частини будь-якої освіти в тому значенні, за яким наука і гуманітарна сфера є складовою будь-якого навчання» [128, с. 361]. Для України це інноваційний підхід у педагогіці, який передбачає підготовку унікального фахівця, здатного орієнтуватися у різних галузях знань, і це, в свою чергу, вимагає й іншої системи освіти, що ґрунтується на принципах і методах проектного мислення та формування проектної культури як мети освіти. Усе це дозволило провідним теоретикам дизайн-освіти остаточно сформулювати визначення цього соціального феномену як системної форми створення культуротворчого середовища в освіті, суспільстві та державі. Дизайн-освіта, таким чином, є складовою будь-якої професійно-педагогічної освіти. Багато вчених наполегливо пропагують погляд на дизайн-освіту, як організацію всіх рівнів освіти від дошкільного виховання до вищої та післядипломної освіти. Альтернативна програма перебудови освіти полягає у проєкції на неї образу проектної культури, де дизайн виступає як феномен культуротворчості та фундаментальна загальноосвітня система, що володіє стратегічним потенціалом і методологією, які дозволяють формувати різнобічно розвинену особистість. Важливим, з погляду перспективи розвитку, є теоретичне дослідження продуктивних можливостей методології дизайну і перенесення проектного потенціалу дизайн-освіти у розв'язанні актуальних завдань вітчизняної освітньої галузі [103, с.30].

Що ж стосується розгляду дизайн-освіти як професійної підготовки майбутнього фахівця з дизайну, то характерним є бачення її як неперервної професійної освіти. Про це говорять у своїх працях Р. Гуревич [40], [41], Н.

Ничкало [90], [91], [92], В. Олійник [94], О. Олексюк [95], В. Орлов [96], [97], [98], [99], В. Радкевич [135], С. Чорнусь [194], В.Голобородько, О.Бойчук, А.Рубцов, В.Свірко [94], О. Фурса [181] та інші.

«Безперервна професійна освіта – це інституціонально забезпечена система навчальної діяльності, адаптована до нових соціально-економічних умов і спрямована на вдосконалення знань, навичок і вмінь людини протягом всього її життя, головним чинником якої є особиста мотивація й різні освітні ресурси» [94, с. 61]. Вона має ступеневу структуру – від початкової спеціальної підготовки до бакалаврату – до отримання ступенів і звань найвищої кваліфікації (магістрів, докторів наук).

Структура ступеневої дизайн-освіти в Україні

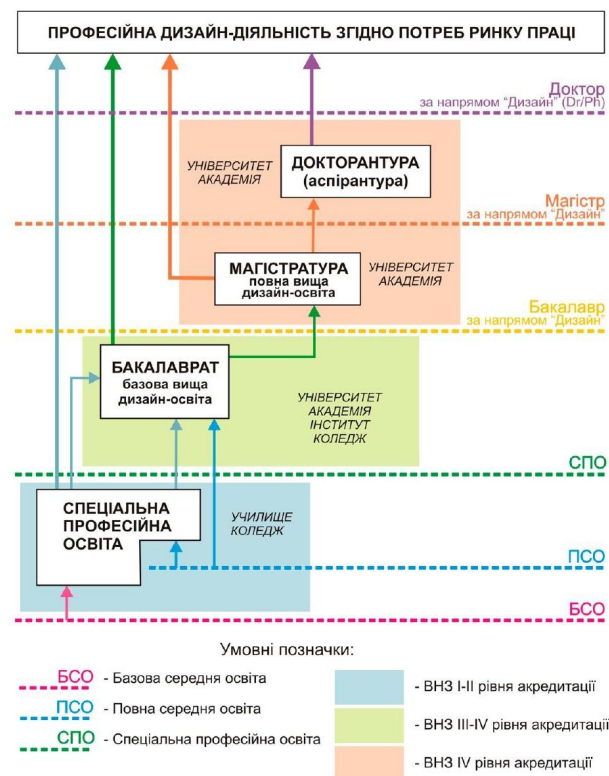

Рис. 1.1 Джерело: Дизайнерська діяльність: стан і перспективи. Інформаційно-методичне видання / В.О.Свірко, О.В.Бойчук, В.М. Голобородько, А.Л. Рубцов. Київ: УкрНДІ ДЕ, 2014. 171 с. 62.

Великої уваги дизайн-освіті на базовому рівні загальної середньої освіти приділили у своїх дослідженнях В. Шпільчак [211], Є Антонович, В. Вдовиченко [8], [9], [10], [11], [13], [16], [17], [18]. Так, В. Шпільчак відмітив основні недоліки

ознайомлення учнів з дизайном та художньо-проектною діяльністю у школах та шляхи їх вирішення, окреслив важливість дизайну у процесі всебічного виховання та розвитку особистості.

Є. Антонович також значної уваги приділяв естетичному вихованню, яке є запорукою формування творчо активної особистості підлітків, здатної повноцінно сприймати прекрасне, гармонійне, досконале у житті, природі, мистецтві, жити і творити за законами краси. У творчій співпраці з В. Вдовиченко, науковець здійснив експериментальне дослідження профільного навчання за спеціалізацією «Основи дизайну» та «Дизайн», яке було апробовано під час викладання навчальних дисциплін «Методика викладання образотворчого мистецтва і дизайну» та «Методика викладання дизайну у вищій школі». На основі даного дослідження розроблено авторські методи навчання у профільному ліцеї за спеціалізацією «Основи дизайну» та апробовано авторську методику проведення профільного навчання з «Основ дизайну»; апробовано проектно зорієнтовані організаційні форми профільного навчання з «Основ дизайну»; розроблено критерії та рекомендації до вибору і використання засобів навчання та формування навчального предметно-розвивального середовища для профільного навчання з «Основ дизайну». [11, с.4]. Є. Антонович наголошує на важливості неперервної системи дизайн-освіти (за рівнями: початковий, загальний, профільний, вищий), із дотриманням дидактичних принципів наступності між загальним і профільним рівнями та перспективності між профільним і вищим рівнями.

Виходом України з кризи освітньої системи вбачає концепцію неперервної освіти О. Олексюк. На сучасному етапі неперервна освіта виконує важливі соціально-економічні та духовні функції, особливо в умовах політичної та соціальної нестабільності, в якій перебуває держава. Така модель освіти відповідає загальносвітовим інтеграційним процесам. Їй притаманні такі особливості:

- вихід за межі формальної освіти і активне задіявання неформальної та інформальної її видів;
- форматування освітніх функцій із школи на різні соціальні інститути;
- використанням сучасних інформаційних технологій;
- проникненням ринкових механізмів;
- індивідуальним та творчим підходом до освіти, її відкритістю, гнучкістю та доступністю для людини впродовж життя [95, с. 20].

Сучасну тенденцію до неперервної освіти відмічає і В. Радкевич, пояснюючи це вимогами Національної рамки кваліфікацій та ринку праці [134]. Сприяє цьому варіативний, особистісно розвивальний зміст освіти і технологій професійної підготовки майбутніх кваліфікованих фахівців. Згідно з тенденцією безперервності відкриваються можливості здобуття різни видів освіти – формальної, неформальної та інформальної впродовж життя. Освітні середовища закладів професійної освіти стають дедалі більш відкритими, доступними, інноваційними, розвивальними, бізнес-орієнтованими, інклюзивними та мотивуючими до набуття знань, умінь самостійно вчитися, а також готовності до виконання різних професійних і соціальних обов'язків. Для тих, хто навчається, створюються умови одночасно оволодівати кількома професіями за різними профілями, спеціальностями в кількох закладах професійної освіти на основі врахування попередніх результатів навчання [134].

Фурса О. вважає, що побудова такої системи освіти призвела до організаційних змін та створенні умов для багаторівневої підготовки фахівців. Багатоступеневість сьогодні спостерігається в системі навчальних закладів, які готують спеціалістів різного рівня і по суті стали науково-педагогічними комплексами «коледж – університет», «ліцей – університет», «професійні курси – художній коледж – художній інститут – університет» та інші. Зміст таких навчально-виховних комплексів передбачає створення найоптимальніших умов для всебічного розвитку особистості майбутнього дизайнера. Їх мета: сформувати особистість, здатну швидко вирішувати професійні завдання, що виникають на

сучасному етапі розвитку суспільства. Це забезпечує інтеграцію професійної дизайнерської освіти, всіх її систем для досягнення кінцевої мети – підготовки фахівця, який би відповідав потребам ринку праці [246, с.14].

У підсумку цих міркувань щодо кращої організації дизайн-освіти, незалежно від її виду чи ступеня, погоджуємось з думкою С. Чорнуся, що основним завданням дизайн-освіти є виховання проектно мислячої людини, здатної до системних інноваційних перетворень до процесів на благо людини відповідно до вектора його духовного і морального вдосконалення [194, с.244].

Дизайнерська діяльність поєднує в собі як матеріальну так і художню складову. Вона пов'язана з творчістю та генеруванням нових ідей і настільки багатогранна, що дизайнер стикається з різними сферами і виконує одночасно роль художника, психолога, проектанта, маркетолога, менеджера тощо. Тому організація підготовки студентів-дизайнерів потребує виваженого балансу теоретичних і практичних знань та умінь. Крім художніх дисциплін, студент-дизайнер повинен знати ергономіку, психологію, проектування, технологію створення дизайн-об'єктів (відповідно до спеціалізації) та володіти навичками адаптації у професійному середовищі [20, с. 6].

Методичні основи розвитку дизайн-освіти розглянуто у працях багатьох вчених, зокрема Є. Антоновича, В. Вдовиченко [10], [16], [17], Р. Гуревича [40], [41], З. Макар [76], [78], [79], Л. Оршанського [102], [103], [104], В. Тиценка [165], О. Фурси [179], [180], [181], С. Чирчик [189], [191], [192], [193] та ін.

Р. Гуревич, дослідник інноваційної педагогіки, вказує на проектну діяльність студентів з використанням сучасних технологій однією з найпродуктивніших форм навчання, яка дозволяє значно підвищити його ефективність [40, с.245]. Основними принципами проектного навчання вважає: активізацію діяльності кожного студента групи; в основі навчання лежить засвоєння теорії і методики проектного методу; опора на свідоме засвоєння матеріалу; співпраця і взаємодопомога в режимі викладач-студент на всіх рівнях засвоєння навчального матеріалу та його застосування.

Як і В. Антонович, значної уваги формуванню і розвитку естетичної культури майбутніх фахівців у галузі дизайну, приділяє Л. Оршанський. Він вважає, що естетична культура майбутнього дизайнера спирається на суспільний досвід естетичного освоєння дійсності, знаходиться в стані динамічного розвитку, основою якого є механізм самоорганізації, побудований на взаємозв'язку найважливіших його компонентів—емоційно-чуттєвого, потребнісно-мотиваційного, когнітивного і діяльнісного [100, с.23]. Здійснюючи дослідження сучасних вимог до професійної підготовки майбутніх дизайнерів, виокремлює основні професійні компетентності та якості особистості майбутніх дизайнерів, які необхідно сформувати у процесі професійної підготовки. [104, с. 43].

Ретроспективний аналіз дизайн-освіти в Україні здійснила О. Фурса [182]. Науковець вважає, що зміст дизайнерської освіти має поєднувати компоненти, що сприяють розвитку в особистості навичок пізнавальної, пошуково-евристичної, прогностичної, конструктивно-перетворювальної, оцінно-селективної, інтерактивної та інших видів діяльності. [178, с.6]. Результатом стає формування соціальної зрілості і освіченості, що є достатніми якостями забезпечення автономності особистості, її самостійності в різних сферах життєдіяльності. Цього можна досягати різними шляхами, зокрема організацією неперервності професійної освіти, що є принципом її модернізації та забезпечує наступність різних ступенів освіти й одночасно – багатовимірний рух особистості в освітньому просторі. [181, с. 36].

Однак, підготовка майбутніх фахівців з дизайну в Україні наштовхується на ряд проблем, які у своїх працях висвітлюють вчені, і які потребують неодмінного вирішення. Зокрема, В. Супрун відмічає недосконалість управлінської системи закладів професійної і фахової передвищої освіти, яка ще до цих пір перебуває в полоні стереотипів радянських часів і нерідко будується на авторитарних підходах та застарілій законодавчій базі [159]. Остання призводить до відсутності чіткого регламентування управління місцевими громадами закладами професійної підготовки, розподілу повноважень, прав і відповідальності у цьому процесі.

Професійна освіта потребує більшої автономії у своїй діяльності, зокрема і фінансової, однак дуже важливо сформувати таку модель децентралізації, яка б була адекватною сучасним реаліям держави, зокрема розвитку економіки та ринку праці. Стратегія децентралізації повинна містити ефективні механізми змін, формувати управлінську горизонталь, зі збереженням кваліфікованих кадрів та всіх наявних ресурсів. Варто зберегти також державну підтримку щодо конституційних зобов'язань права на освіту, мотивувати і стимулювати державний і місцеві бюджетів для створення оптимальної мережі навчальних закладів, розширити права і відповідальності закладів професійної і фахової передвищої освіти. Для ефективної реалізації комплексу першочергових завдань і заходів, спрямованих на модернізацію державного регулювання професійної і фахової передвищої освіти, набуває актуальності питання законодавчого унормування передачі більшості державних повноважень на регіональний рівень управління [159, с. 26].

З В. Супруном погоджується і В. Радкевич, яка серед першочергових змін по інновації у професійній освіті зазначає необхідність децентралізації, складовими якої є автономізація закладів, удосконалення механізму фінансування підготовки фахівців, передача повноважень з контролю, а також ліцензування та акредитації регіональним спеціалізованим установам [140, с. 24]. При цьому вчена значної уваги приділяє економічній складовій даного процесу. Фінансове питання в сфері освіти і професійної зокрема, завжди було гострим і залишається таким до тепер. В умовах недостатнього фінансування навчальних закладів важко проводити глобальне реформування системи освіти, її модернізацію, особливо в сфері впровадження діджиталізації та матеріального забезпечення цього процесу. Для вирішення проблеми фінансування впроваджуються нові механізми. Так з 2015 р. для фінансування сфери освіти в Україні використовується новий бюджетний інструмент – освітня субвенція у вигляді міжбюджетного трансферту з державного бюджету до місцевих бюджетів рівня об'єднаних територіальних громад. Функціонування цього інструменту регламентовано постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного

бюджету місцевим бюджетам» від 14.01.2015 № 6, якою було затверджено Порядок та умови надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам. Постановою визначено, що освітня субвенція спрямовується на оплату праці (з нарахуваннями) педагогічних працівників у закладах, де здобувається загальна середня освіта. За умови формування залишків коштів за субвенцією на кінець бюджетного періоду вони зберігаються на рахунках відповідних місцевих бюджетів і використовуються в наступному бюджетному періоді з урахуванням цільового призначення субвенції та на оновлення матеріально-технічної бази закладів та установ освіти [74, с. 18]. Заохочується залучення додаткових інвестицій, наприклад, грандових коштів. Грант є цільовими коштами, що виділяються донорськими організаціями на різноманітні значущі проекти, зокрема освітні. Так, у 2018 році в конкурсах на отримання міжнародних грантів перемогли 8 навчальних закладів професійної освіти [27, с.31]. В цілому, перехід на змішану систему фінансування, сприятиме спільній відповідальності держави, органів місцевого самоврядування, роботодавців і, власне, освітніх закладів за розвиток професійної та фахової передвищої освіти [140, с.23].

Важливим є раціональне використання цих коштів і мова йде не лише про розширення автономії навчальних закладів у фінансових питаннях, а й про оптимізацію всієї системи професійно-технічної освіти з урахуванням реалій техніко-технологічних змін у галузях економіки, цифрової трансформації, розвитку сучасного світу та динаміки потреб ринку праці. Г. Чемерис, Г. Брянцева, О. Брянцев у дослідженні шляхів вдосконалення дизайн-освіти вказують на недосконалість технічної бази освіти, використання застарілих технологій, універсальність спеціальності, малу кількість спеціалізацій, на чималий обсяг навчальних годин обіймають мистецькі дисципліни в академічному поданні без врахування динаміки дизайн-змін, завелику у програмах підготовки частку теоретичної складової [188, с.50]. В Україні відсутній інструментарій (не розроблена єдина система показників, індикаторів) якості професійної (професійно-технічної) освіти, який відповідав би чинній статистичній методології і практиці та узгоджувався б із зарубіжними стандартами, зокрема з

Європейською Рамкою забезпечення якості у сфері професійної освіти і навчання [135, с.26]. Залишається неузгодженим Положення про відкриття нових дизайнерських спеціалізацій з методичною комісією з дизайну України та радою з дизайну при Кабінеті Міністрів України, недостатньо ефективною є процедура ліцензування й акредитації ВНЗ II – IV рівнів, в яких здійснюється підготовка майбутніх дизайнерів [104, с.31-32].

Отже, зміст професійної (професійно-технічної) освіти потребує постійного оновлення з урахуванням потреб ринку. Реформування необхідне і структурі професійної дизайнерської освіти, яка склалась ще в радянські часи є недосконалою в сучасних реаліях. Для вирішення цієї проблеми науковці пропонують застосувати метод прогностичного моделювання, який має враховувати вплив наступних чинників:

- а) динаміку кількісних показників за останні роки, зокрема співвідношення кількості закладів професійної дизайн-освіти та фахівців, що отримали дипломи;
- б) територіальне розташування закладів, які готують фахівців з дизайну;
- в) співвідношення дизайнерських спеціалізацій у відсотках;
- б) потенційні потреби для економіки України та її регіонів у фахівцях тих чи інших дизайнерських спеціалізацій (відповідно до ринкових тенденцій);
- в) кадрові та навчально-методичні ресурси, матеріальну базу навчальних закладів, що готують дизайнерів;
- г) іноземний досвід та світові тенденції в розвитку дизайн-освіти тощо. [49, с.60].

Свої рекомендації з вирішення вище вказаних проблем дизайн-освіти подає і В. Радкевич у статті «Професійна та фахова передвища освіта: інноваційний контекст змін» [140], з якими важко не погодитись. Інноваційні зміни у професійній та фаховій передвищій освіті зроблять якісними, доступними, конкурентоспроможними і привабливими освітні послуги як для студентів-споживачів так і для майбутніх роботодавців. Якщо ж не долати всі ці проблеми, не здійснити переосмислення контексту сучасної дизайн-освіти, виникне реальна загроза невідповідності підготовки випускників потребам ринку.

Необхідно зазначити, що від сучасного дизайнера очікують продуктивних дій у турбулентних умовах ринку, вміння ставити цілі та досягати їх, знаходити нестандартні рішення. Роботодавцю потрібні фахівці, які, з одного боку, досконало знають конкретний вид продукції та здатні його проектувати, з іншого боку, професіонали широкого профілю, універсали, які можуть вирішувати міжгалузеві завдання [4]. Як зазначає С. Чорнусь, одним з шляхів модернізації системи дизайнерської професійної освіти є зміна акцентів в його змісті: від вузької спеціалізації – до широкопрофільної підготовки. Зміст професійної освіти має подолати вузькоспеціалізовану орієнтацію, фахівців дизайнерського профілю, надати випускникам мистецьких навчальних закладів можливість більш вільного просування по різних професійним траєкторіям. [194, с.243]

Така різноманітність та багатогранність діяльності дизайнера, його фахових компетентностей, відповідають основній ідеї сучасності щодо поєднання та змішування різноманітних сфер, культур, стилів, напрямів та видів діяльності. Тому фахова підготовка дизайнера також має розглядатися як інтеграційний процес, що відбувається в межах всіх змістів його професійної діяльності. Погляди науковців щодо реалізації шляхів підготовки фахівців дизайну також є багатогранними: формування професійних знань, вмінь і навичок розглядають Н. Комашко [62], Д. Корчевський [66], З. Макар [76], [77], [78], [79], Т. Мала [80]; впровадження зарубіжного досвіду в дизайн-освіту представляють Л. Білозуб [22], В. Тягур [171], [172], Л. Даниленко [47], О. Фурса [183], О. Швець [200], І. Рижова [149]; сучасні теорії підготовки майбутніх дизайнерів репрезентували у своїх працях В. Даниленко [43], [44], [46] Є. Антонович, В. Вдовченко [9], [10], [16] В. Тименко [167], А. Бровченко [24], удосконаленні методики підготовки фахівців з дизайну пропонують В. Прусак [128], [129], [130], П. Татіївський [161], Т. Удод [174], [175], О. Фурса [178], [179], [180], [181], [182], [183], С. Чирчик [189], [190], [191], [192], [193], О. Швець [197], [198], [199], Л. Оршанський, М. Курач [100], [101], [102], [103], [104].

Основні компоненти професійної кар'єри в дизайнерській діяльності, які необхідно сформулювати, при підготовці висококваліфікованих фахівців

виокремлює С. Алексєєва [2, с. 42-43]: мотиваційний, який проявляється в прагненні досягнення професійного успіху, реалізації себе як професіонала у сфері дизайну; когнітивний, який включає в себе сукупність знань професії і діяльнісний, що охоплює сукупність вмінь та навичок, необхідних для успішної кар'єри; а також особистісний – це власне розвиток особистості дизайнера, його творчого потенціалу, його Я-концепції. Дещо інший погляд щодо підготовки дизайнерів у Захарової С. Вона відмічає у цьому процесі такі складові як творча, що передбачає розвиток творчих здібностей студента, його проблемно-орієнтованого, критичного мислення та вміння переосмислювати власні здобутки; професійно-зорієнтована, яка означає розвиток у студентів самоаналізу, рефлексії та самооцінки у професії, вільне володіння нею; науково-теоретична, що включає в себе розвиток зацікавленості до дизайн-освіти, дизайн-діяльності, дизайн-творчості [54, с.85].

Найбільшу кількість наукових пошуків у дослідженні вдосконалення сучасної дизайн-освіти, на нашу думку, здійснено у визначенні поняття її компетентності. Поряд із загальними поняттями «компетентність», «компетенція», «компетентнісний підхід», які є загально-педагогічними, у ракурсі дизайнерської освіти в першу чергу увага прикута до визначення дефініції «професійної компетентності». Дане питання у дизайн-освіті вивчали такі українські науковці як О. Бойчук, В. Свірко, В. Голобородько, А. Рубцов [49], В. Горянський [38], [39], А. Дяченко [52], Л. Саприкіна [152], А. Шевченко [201], І. Артемьєва [19], С. Чирчик [189], [191], [192], Т. Мала [80] та ін. Професійна компетентність – це інтегративна якість особистості, складовими якої є готовність і здатність людини до здійснення професійної діяльності на основі наявних знань, умінь, навичок і професійно-особистісних якостей [80, с.17]. Варто зазначити, що єдиного бачення складових професійної компетентності дизайнерів немає, однак аналіз досліджень дозволяє виокремити найважливіші з них. Зокрема, С. Чирчик у своїх працях вказує на п'ять компонентів: мотиваційно-вольовому (мотиви та потреби в професійній компетентності); творчому (формування нових ідей, образне мислення та вміння абстрагуватись); художньо-проектному (володіння різними

формами та методами професійної діяльності); комунікативному (вміння формулювати думку та спілкуватись на різних рівнях); рефлексійному (вміння аналізувати та усвідомлювати власний рівень розвитку та результати своєї діяльності) [190, с. 84]. Дяченко А. виділяє три професійні компетенції, без яких неможливе становлення якісного фахівця з національного дизайну - це художньо-графічна; культурно-естетична; проектно-технологічна [52, с. 74].

Основу професійної компетентності майбутнього бакалавру дизайну на думку В. Горянського, становлять проектна культура і розвиток дизайнерського мислення. Саме їх сформованість є показником професійної готовності до діяльності в сфері дизайну [38, с.73]. Чітко структурований підхід до визначення професійних компетентностей демонструє у своїй статті Цзя Яочен. Він виокремлює наступні компетентності: соціально-комунікативну (професійна поведінка, вміння взаємодіяти з громадськими інститутами та людьми), спеціальну (самостійне виконання усіх видів професійної діяльності, саморозвиток) та персональну (постійне професійне зростання, реалізації власної індивідуальності) [186, с.3].

Цікавим є бачення професійної компетентності у зарубіжних дослідженнях. Європейською громадською організацією «CORDIS» (Community Research and Development Information Service) свого часу було організовано дослідження у рамках проекту Стратегії для оцінки дослідницького навчання в галузі науки (SAILS – Strategies for Assessment of Inquiry Learning in Science), у якому «професійна компетентність» визначена як комплексне утворення складових професійної підготовки, що забезпечують освітні потреби, які базуються на знаннях, науковому мисленні та науковій грамотності [82, с.56]. Згідно визначення «Освітньої агенції» (Training Agency): «компетенція – це опис того, що особа, яка працює у певній професійній сфері, здатна зробити. Це характеристика дії, поведінки, результату, який особа здатна продемонструвати» [252]. Д. Стюард вказує, що професійна компетентність стосується певного набору функцій, пов'язаних із професією і тому вона не залежить від особистості. Ще один європейський дослідник Л. Мітчелл розглядає професійну компетенцію

як здатність працювати відповідно до стандартів, очікуваних під час роботи і основним мірилом відповідності фахівця даній компетентності є його продуктивність [242].

На противагу такому дещо утилітарному підходу, Л. Холмс трактує професійну компетентність не тільки як виконання певних дій, необхідних для «організаційної складової» професії, але й як сформований комплекс особистісних, соціальних і технічних характеристик у контексті професійної діяльності, що постійно розвивається [238]. Крім того, професійна компетентність тісно пов'язана з виробленням «особистого стилю». Іншими словами, конкретна людина завжди залучатиме до своєї професійної практики особистісні характеристики, пов'язані з її життєдіяльністю [238].

Аналіз праць закордонних дослідників теж показує відсутність єдиного підходу до визначення поняття професійної компетентності. Можна виокремити два основні напрямки розгляду даного питання:

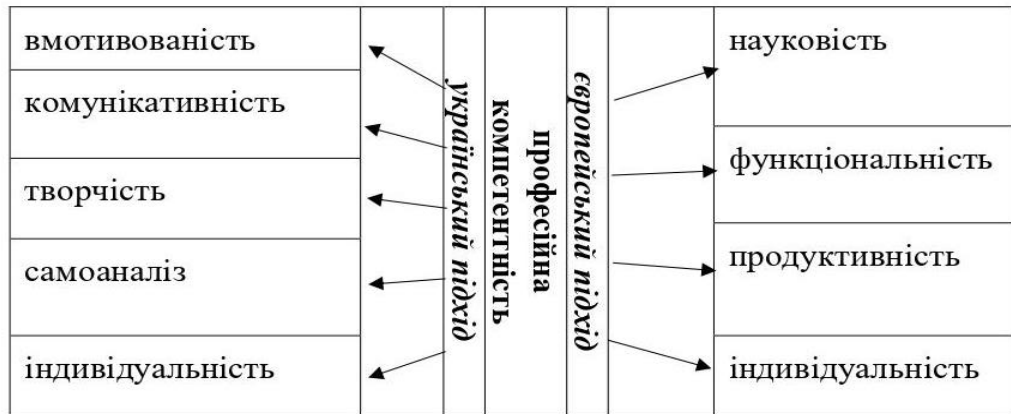
- професійна компетентність як соціальне поняття, де акцент робиться на виконання фахівцем своїх професійних завдань у суспільстві, продуктивності праці;
- професійна компетентність як індивідуальне поняття, яке виражає власний досвід фахівця, його особисті якості.

Якщо порівняти складові професійної компетентності українських та зарубіжних вчених (таблиця 1.1), можна помітити, що європейський підхід демонструє більш комерційний, економічний підхід до цього питання.

Професіонал своєї справи націлений на результат, який він має продемонструвати суспільству. У дослідженнях наших вчених, більше уваги спрямовано на розвиток власної особистості фахівця, що в подальшому має стати запорукою його успіху. Вирішальну роль у формуванні професіоналізму відіграє творча, проектно-дослідницька діяльність майбутніх дизайнерів. Більше про форми та методи підготовки фахівців з дизайну, які забезпечують формування відповідних компетенцій ми поговоримо нижче.

Таблиця 1.1

Складові професійної компетентності

Джерело: складено автором

Отже, погляди науковців щодо поняття дизайну, дизайн-освіти та реалізації шляхів підготовки фахівців з дизайну є різноманітними. Оскільки сам дизайн феноменально поєднує в собі технічну та художню складову, є утилітарним та мистецьким водночас, то і підходів до розуміння його вивчення є безліч. Однак, як ми побачили вище, креативна, творча складова, як основа дизайн-діяльності у дослідженні знаних науковців превалює. Формування майбутнього дизайнера повинно бути різностороннім, поєднувати в собі інтелектуальну, естетичну та моральну складову. Майбутні фахівці з дизайну повинні не лише пізнавати цей світ, але й проектувати нову реальність, у якій би краса із практичністю стали основою творчості.

Відповідно повинно відбутись переосмислення навчально-педагогічної діяльності для формування у студентів специфічного дизайнерського (проектного) мислення. Для накопичення досвіду творчої професійної діяльності, а також здобуття нових знань, умінь та навичок варто вдосконалювати вже існуючі та застосовувати нові технології навчання. Найбільш ефективними на думку науковців є проектне та проблемно-діяльнісне навчання, які сприятимуть виявленню потенційних можливостей та розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців, їх творчо-дослідницькій активності. Також важливо дотримуватись принципів особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів до організації освітнього процесу.

Значної уваги приділено системі неперервної освіти. На думку дослідників цього питання, саме вона здатна забезпечити професійне становлення особистості у мистецькій сфері. Поєднання всіх цих критеріїв сприяє становленню гармонійно сформованої особистості, фахівця, здатного відповідати творчим, соціально-економічним потребам суспільства, упроваджувати соціально значущі ініціативи, гнучко реагувати на соціальні зміни.

Звичайно, що для досягнення таких результатів потрібні певні організаційно-педагогічні основи, а це, в першу чергу, структурні, науково-методичні, педагогічні, матеріально-технічні умови, що характеризують і забезпечують навчально-виховний процес. В українській дизайн-освіті, як ми вже переконались вище, існує цілий ряд проблем, що унеможливають якісну роботу у цьому напрямку. Виходом з цієї ситуації повинні бути:

- розроблення концепцій українських дизайн-освіти та розвитку дизайну загалом, які б базувались на науково-практичному підході та поєднанні етнічних особливостей українських дизайн-традицій з світовим дизайном;
- сприяння впровадження ідеї безперервної, ступеневої дизайн-освіти;
- оновлення змісту професійної дизайн-освіти, що ґрунтуватиметься на принципі демократизму та на концепціях особистісного, компетентнісного та діяльнісного підходів;
- впровадження високотехнологічних, інформаційно-комунікаційних технологій, які б стимулювали інтерес до творчої діяльності молоді;
- вдосконалення нормативно-правової бази, для вирішення питань діяльності навчальних закладів, зокрема їх фінансування.

Активні науково-дослідні пошуки у сфері дизайн-освіти, впровадження рушійних змін є важливими для України, як держави, що прагне розвитку. Адже, на думку провідних дослідників сфери дизайну, у найближчі десятиліття він та його вивчення будуть визначати темпи та напрямок суспільно-економічного розвитку і процесу культурної трансформації.

1.2. Практика підготовки студентів дизайнерів за кордоном.

Питання інтеграції України у світовий та європейський простір гостро постало з моменту досягнення нею незалежності і сьогодні, на фоні війни з росією, набуло нового витка актуальності. Глобалізація світових процесів та геополітична структура планети пришвидшують рух нашої держави у цьому напрямку. Відчуваючи свою приналежність до прогресивних держав, ми прагнемо досягти більш високого рівня розвитку у всіх сферах суспільно-політичного та економічного життя. Звісно, без вивчення та впровадження світового досвіду це неможливо. Тому і у сфері освіти, зокрема і професійної, варто розглянути та виокремити найкращі досягнення провідних держав з метою їх подальшої адаптації на теренах нашої країни для покращення стану освіти. Ще більше це стосується дизайн-освіти, яка зароджувалась у Європі і саме європейські держави та США на сьогодні є флагманом професійної підготовки дизайнерів.

Вражаючими темпами триває процес європейської інтеграції освіти, зокрема і професійної, яка розпочалась ще в середині минулого століття. Ще у 1975 р. було створено Європейський центр розвитку професійної підготовки – Cedefop (Centre Européen pour le Développement de la Formation Professionnelle) [221]. Його метою є дослідження у сфері професійної освіти, надання технічної та наукової підтримки системі професійної підготовки кадрів та її уніфікація. Подальше посилення та збільшення Європейського Союзу сприяло появі цілого ряду інших освітніх організацій, які формують загальноєвропейські традиції та цінності, спільний шлях розвитку та його високий рівень. Підписання у 1992 р. Маастрихтської угоди (про ЄС) законодавчо закріпило позиції з розроблення політики у сфері професійної підготовки кадрів і освіта вперше була визнана сферою інтересів ЄС. Адже наявність висококваліфікованих працівників є запорукою конкурентоспроможності та високого рівня економіки Європи. Для цього система професійного навчання повинна забезпечувати доступ для усіх бажаючих навчатися, незалежно від віку та соціального стану, має охоплювати як державні, так і приватні навчальні заклади і, що важливо, постійно оновлюватися,

щоб відповідати вимогам сучасності. У Рекомендаціях Другого Міжнародного конгресу ЮНЕСКО з технічної і професійної освіти «Освіта і підготовка протягом усього життя: міст у майбутнє» (1999 р.) наголошено: «Кваліфікаційні стандарти, процес сертифікацій, надійні методи оцінювання і прийнятні результати є ключовими складовими й мають стати характерною ознакою всієї системи технічної і професійної освіти» [1, с. 38-39]. І у 2000 р. Лісабонська угода закріплює цей поступ у подальшій модернізації загальноєвропейської освіти. Згідно нових вимог відбувся процес уніфікації державами-членами ЄС національних освітніх політик завдяки формуванню спільних ідей, цілей та завдань, стандартів і практик. Було створено та впроваджено в життя цілий ряд стратегій «Болонська декларація» (1999 р.), «Копенгагенська декларація» (2002 р.), «Європейська довідкова система ключових компетентностей для навчання протягом життя» (2006 р.), «Європейська рамка кваліфікацій для навчання протягом життя» (2008 р.), «Європейська кредитна система для професійної освіти і підготовки» (2009 р.) «Болонський процес 2020» (2009 р.), «Освіта і підготовка 2010» (2001 р.) та «Освіта і підготовка 2020» (2009 р.), флагманських програм «Еразмус+», «Горизонт 2020», «Програма у галузі цифрових технологій для Європи», «Програма для нових умінь і робочих місць», «Європейська платформа проти бідності», «Ініціатива для молодіжної зайнятості», «Копернікус» та інші [53, с.166-167].

Реалізація курсу на підвищення якості професійної освіти і підготовки здійснюється завдяки організаціям Європейське оцінювання якості в професійній освіті і підготовці (EQAVET), Європейська рамка кваліфікацій для навчання протягом життя (EQF), Європейська кредитна система для професійної освіти і підготовки (ECVET), тощо, які сприяють формуванню єдиного компетентнісного підходу у європейській професійній освіті. У сфері дизайн-освіти важливим є об'єднання шести провідних культурних і дизайнерських організацій CUMULUS, створених у 1990 р. Університетом мистецтва і дизайну в Гельсінкі та Королівським коледжем мистецтв у Лондоні. CUMULUS – це система

дизайнерської освіти, що включає в себе новітні дослідження у сфері мистецтва і дизайну та накопичення знань і здібностей. Ця система налаштована на досягнення високого рівня інновацій та якості на основі європейського культурного різноманіття. У даний час CUMULUS нараховує більш як 40 членів-організацій з країн ЄС, де активно діє система освітньої міжнародної мобільності задля майбутнього розвитку дизайн-освіти і популяризації професії дизайнера [193, с.131].

Основними стратегічними цілями у професійній освіті сучасної Європи можна назвати:

- формування професійної освіти з інклюзією, на основі провідних форм та методів навчання, високорозвиненій інфраструктурі, якісному кадровому забезпеченню;
- чітка відповідність ринку праці та вимогам суспільно-економічного розвитку;
- вибудова гнучкої системи професійної освіти, яка дає можливість підтримувати взаємозв'язок між різними ступенями освітніх систем - школи, університетів, освіти для дорослих. Гнучкість у поєднанні та визнанні результатів неформальної та інформальної освіти;
- створення якісної базової первинної професійної освіти (I-VET), яка здатна сформувати ключові професійні компетентності і може бути альтернативою загальній середній освіті;
- втілення в життя ідеї безперервної освіти, яка має стати доступною для усіх бажаючих і сприятиме розвитку професійної кар'єри протягом життя (C-VET);
- зарахування навчальних досягнень і визнання кваліфікації та компетентності, отриманих на теренах усіх держав-членів ЄС;
- підвищення можливостей міжнародної мобільності студентів і викладачів [153].

Цей спільний поступ країн Європи надзвичайно цінний досвід для України і багато вітчизняних вчених приділили свою увагу його вивченню. Зокрема, Л. Сергєєва [153], В. Радкевич [139], С. Чирчик [193], Л. Пуховська [132], [133], О. Фурса [183], А Бровченко [24], О. Локшина [73], О. Гайдук [32], М. Добруха

[51] та інші. Вивчаючи загальноєвропейські та загальносвітові тенденції, дослідники приділили увагу і розвитку дизайн-освіти окремих країн, її специфіки, тенденції розвитку, успіхам та надбанням, корисним для нашого суспільства: Німеччина – О. Швець [200], В. Тягур [171], [172]; Великобританія – С. Дмитрюк [50], В. Даниленко [47], Скандинавські країни – С. Алексеева [3], Італія – І. Рижова [146] тощо. Однак, варто зазначити, що питання зарубіжного досвіду освіти майбутніх дизайнерів та його впровадження в Україні ще не достатньо втіленні в життя.

Попри загальні тенденції, розвиток професійної освіти дизайнерів має свої особливості у різних країнах світу. Адже кожна держава має власні тенденції в історичному, політичному, суспільно-економічному та культурному розвитку, має особливу національну ментальність. У даному питанні нашого дослідження ми розглянемо особливості професійної підготовки дизайнерів у провідних країнах світу. Таким чином ми зможемо виділити позитивні моменти, а також недоліки у цьому питанні, окреслити основні напрямки у професійній підготовці майбутніх дизайнерів.

Давню традицію дизайн-освіти представляє Німеччина. Саме тут у 1919 р. у м. Веймар було створено навчальний заклад, який мав готувати художників до роботи в промисловості, тобто дизайнерів, – «Баугауз». Ця школа стала осередком прогресивної мистецької та освітньої думки початку ХХ ст. і набув всесвітнього авторитету. У Баугаузі викладали та навчались провідні діячі мистецтва, зокрема і дизайну: Людвіг Міс ван дер Рое, Йоганнес Іттен, Анні Альберс, Маріанна Брандт та інші.

Школа Баугауз (Staatliche Bauhaus) була створена для поєднання викладання витончених мистецтв з прикладним мистецтвом (дизайном). Засновник і перший директор В. Гропіус (V. Gropius) описав майстерні Баугауза як «лабораторії для промисловості» [200, с. 57]. Суттєвими для реалізації цього задуму були педагогічні нововведення Й. Іттена (J. Itten) і Л. Мохой-Надя (L. Moholy-Nagy).

Основним нововведенням представленим у цій школі було створення німецької моделі дизайн-освіти:

- вона мала циклічний характер і включала пропедевтичний, практичний (основний) і магістерський рівні.
- перехід до науково-технічного забезпечення навчання.
- впроваджено експериментально-аналітичний підхід до дизайн діяльності.
- було науково обґрунтовано засади художньо-проектного навчання [172].

Чи не вперше тут були задекларовані головні принципи педагогічної системи – розвиток творчої індивідуальності та практичної роботи в майстерні. Баугауз було закрито у 1933 році. Політичне життя Європи на довгий час було охоплене війною. Пізніше, після Другої світової війни, Ульмська школа підхопила та розвинула педагогічну лінію Баугаузу і стала джерелом функціонального дизайну в світі впродовж другої половини ХХ століття [246, с.148]. Вище училище дизайну в Ульмі, стало найяскравішим явищем у дизайнерській педагогіці того часу. Воно було створене в 1953 році за програмою, яку запропонував учень Баугауза М. Білль (M. Bill) [44, с. 20].

Сучасній дизайн-освіті у Німеччині притаманні усі вищевказані риси євроінтеграційних процесів, однак вона зберегла і свою національну особливість. В першу чергу це земельні традиції в освіті та організація різнопланових дизайн-послуг на земельному та федеральному рівнях [79, с.312]. Саме корпоративні державні структури, що займаються навчанням на підприємствах, Земельні комітети з професійного навчання, Земельні міністерства праці, фінансів і культури, Федеральний інститут професійного навчання, Федеральна служба з питань праці відповідають за розвиток професійного навчання у Німеччині. Характерними для Німеччини є і об'єднаннями роботодавців і профспілок, що забезпечують баланс інтересів і відповідальності сторін, розроблення стандартів професійної освіти; взаємодія між державою, місцевими компаніями та корпораціями. [205, с.80]. Взагалі, держава у Німеччині бере надзвичайно активну участь у розвитку освіти і дизайнерської в тому числі. Так, вона задіює різні

державні інститути (Інститут ринку та реклами, Інститут домашнього господарства, Інститут контролю якості товарів, Інститут психології кольору, Науковий інститут з проєктування середовища тощо) для вдосконалення освітніх процесів.

Характерною національною особливістю дизайн-освіти у Німеччині є розвинені зв'язки з соціальними партнерами – роботодавцями та профспілками. Соціальні партнери беруть активну участь у розробці стандартів професійного навчання (так зв. «положення про навчання»). Також соціальні партнери здійснюють пошук фірм, які можуть надати «учнівські місця», які оплачуються роботодавцем. При цьому контракт укладається між роботодавцем і безпосередньо учнем [125, с.292]. Ця традиція дуже співзвучна з ідеєю відповідності системи професійного навчання вимогам ринку та суспільно-економічного розвитку, яка є загальноєвропейською.

Загалом, у Німеччині діє 32 дизайн-освітні осередки [43, с.6]. Окрім закладів вищої освіти, можливість стати дизайнером забезпечують професійно-технічні училища і професійні коледжі у рамках 2-3-річної програми навчання. Після закінчення професійного навчання є можливість стати сертифікованим державою дизайнером, пройшовши ще 4 семестри навчання.

Щодо практичної професійної підготовки, то саме у Німеччині існує цікавий досвід принципу навчання на засадах діяльнісного підходу (Handlungsorientierung). Він широко поширений в системі професійної комерційної освіти в Німеччині у формі симуляційного навчання [126, с. 127]. Симуляція – це техніка, яка дає змогу замінити реальний досвід, або розширити його за допомогою керованого досвіду. Ця техніка передбачає інтерактивне занурення у природу процесів, процедур та явищ з моделюванням важливих аспектів реального світу [154]. Симуляційна фірма (Übungsfirma) – це віртуальна модель діючого підприємства, яке працює в комерційній сфері. Фірма покликана надавати, перевіряти та поглиблювати знання, уміння і навички у комерційній сфері, а також особисті якості і навички (Soft Skills) та зразки поведінки у всіх

структурних підрозділах компанії – від працівника найнижчого рангу до керівника підприємства. У Німеччині діє близько 600 одиниць таких фірм. Їхня робота координується центральним офісом «Німецької мережі симуляційних фірм» (Die Zentralstelle 129 des Deutschen ÜbungsFirmenRings) у м. Ессен [126, с.128]. Завдяки цінній практичній діяльності, симуляційні фірми стали широко розповсюдженими як в німецькомовних країнах, так і за їх межами. Вони створюються і діють на основі існуючих закладів професійної освіти (технікуми, коледжі), або як незалежні навчальні заклади від державних органів управління або ж центрів зайнятості.

Власною традицією та національною особливістю славиться дизайн-освіта Великобританії. Підготовка фахівців цієї сфери тут сягає періоду ХІХ ст., коли відкривались значна кількість шкіл та коледжів для підготовки фахівців різних галузей. У 1837 р. було засновано Урядовою школою дизайну (Government School of Design) – перше художньо-промислове училище що готувало студентів за фахом «декоративне мистецтво» [47, с.31]. З 1896 року цей заклад носить назву Королівський коледж мистецтв (Royal College of Art) і на сьогодні він є одним із найвпливовіших закладів мистецького напрямку. Також у Великобританії було створено ще кілька шкіл, що готували фахівців з художнього напрямку: школа мистецтв Святого Мартіна, коледж мистецтв і будівництва Хаммерсміт, друкарська школа Фонду Сент-Брайдс, школа мистецтв Челсі, Центральна школа мистецтва та ремесел, школа мистецтв і ремесел Кемберуел тощо. На сучасному етапі всі ці навчальні заклади були об'єднанні у Лондонський університет мистецтв (London University of Arts). Цей навчальний заклад включає в свою структуру шість установчих коледжів і спеціалізується на мистецтві, моді, дизайні та ЗМІ. Ще у першій половині ХХ ст. уряд Великої Британії почав освітню реформу у галузі мистецтва, що полягала у інтеграції технічних закладів освіти з мистецькими. Надихнув на ці зміни владу країни досвід Баугаузу, його творча атмосфера, тісне переплетення художніх спеціальностей з дизайном. До Англії був запрошений Вальтер Гропіус для викладання в місцевих художніх школах, а

трохи пізніше, 1937 року, приїздили також його колишні колеги по Баухаузу – Ласло Мохой-Надь і Марсель Брейер. Після Другої світової війни, реформи продовжились. Зв'язок між ремісничою та художньою підготовкою стає основою для злиття технічних і мистецьких шкіл, завдяки чому утворювалися коледжі, що готували фахівців у різних дизайнерських напрямках [47, с. 32].

На сьогодні, британська система дизайн-освіти є однією з найкращих. Її особливість полягає у створенні власної моделі навчання, яке розпочинається ще у дитячому садку і триває безперервно, втілюючи загальноєвропейську ідею навчання впродовж життя. У Великобританії вважають, що навчання основам дизайну полягає у розкритті здібностей дитини, її сприйняття природи і навколишнього середовища, вміння вирішувати завдання, виконуючи проекти [193, с. 130]. У професійних закладах Британії діють принципи інженерно-дизайнерського навчання, що спирається на тезу про природжені у кожній людині відчуття форми і кольору, дизайн представлено як галузь самовиразу художника та форма мистецтва [35, с. 231] Також діє принцип наукового підходу, який заохочує і підтримує інновації, дослідницьку діяльність, що сприяє високому освітньому рівню загалом.

Щодо форм і методів по підготовці майбутніх дизайнерів, то характерною і поширеною у Великобританії формою навчання є студія - багатофункціональний простір, де процес навчання відбувається на офіційних засіданнях (семінарах, лекціях тощо) і неформальних обговореннях із колегами та однокурсниками. А з методів найпопулярнішим є метод проектів. Вони виконуються індивідуально або у команді і беруться з реальної практики. Освітні стратегії «навчання на власному досвіді» і «навчання через практику» є центральними у англійській дизайн-освіті. [50, с.51].

Впродовж всього ХХ ст., влада Британії робила все можливе, щоб популяризувати власні товари на внутрішньому та міжнародному ринках. З цією метою при уряді було організовано Раду з технічної естетики. Рада видавала всесвітньо відомий журнал «Дизайн», влаштовувала пересувні виставки,

нагороджувала кращі твори дизайну преміями, їм надавався спеціальний ярлик, що став гарантією якості. Внаслідок цих процедур британська продукція швидко стала популярною у світі, а європейські країни почали впроваджувати схожі реформи: організовували дизайн-центри, створювали експертні служби, а подекуди й спеціальні наукові інститути дизайну [202, с.422-423]. Таким чином, дизайн-освіта Великобританії характеризується потужним державним контролем та підтримкою, регулюється централізовано і має чітку структуру за напрямками дизайн-діяльності [23, с.329]. Найбільшу кількість людей навчають з наряду «індастріал-дизайну», друге місце посідає дизайн середовища, а третє – графічний дизайн [35, с. 231].

Збільшенню владою Великобританії впливу та уваги до сфери освіти сприяли політичні та соціально-економічні зміни у результаті Брекзиту (поєднання слів BRitain-Британія та EXIT-вихід). Економіка Британії потребувала зміцнення в тому числі, за рахунок підготовки висококваліфікованих працівників. Професійна освіта стає одним із ключових секторів [126, с.152] і уряд Великої Британії ініціював створення інноваційних навчальних закладів – Національних коледжів (National Colleges), одним з яких став Національний коледж індустрії творчості (National College Creative Industries) [244]. Уряд надав цим закладам широке фінансування і статус новаторського центру експертизи у сфері професійної освіти. Національні коледжі створені для роботодавців, щоб подолати існуючий розрив у кваліфікаціях та забезпечити галузі кваліфікованими робітниками; для зближення освіти і промисловості, надання професійних умінь та практичних навичок від безпосередніх роботодавців [193, с. 153].

З метою контролю ринку праці, уряд Британії суворо обмежує кількість прийнятих в дизайнерські навчальні заклади молодих фахівців [193, с. 132]. На сьогодні, система англійської дизайнерської освіти включає в себе більш як тисячу курсів з різних галузей дизайну у 188 навчальних закладах.

Але не варто думати, що влада Британії повністю монополізує освітній процес. Їй вдається дотримуватись балансу контролю та свободи творчості у

взаємостосунках із коледжами. Останні мають право на автономність та свободу діяльності, навчальні плани розробляють з роботодавцями. У планах поділ навчального часу передбачає 80% практичної складової безпосередньо на підприємствах та 20% засвоєння теоретичних знань у навчальному закладі [126, с. 156]. Це теж, на нашу думку, робить дизайн-освіту Великобританії привабливою та інтегрованою у систему економічних взаємовідносин. У Британії також діє програма «сучасного учнівства» (modern apprenticeships – MAs) [51, с. 294]. Це програми підготовки слухачів безпосередньо на робочому місці, можливість удосконалити професійні уміння. Фінансування цієї програми є прозорою і двосторонньою. Держава вносить 10% від загальної кількості зібраних коштів на програми учнівства від роботодавців, та надає останнім спеціальні умови [126, с. 157]. Співпраця Національних коледжів з роботодавцями полягає і у проведенні спільних семінарів, тренінгів, коучингів, консультування, оренди приміщень коледжу для заходів тощо.

Таким чином, перевага дизайн-освіти у Великобританії полягає у її активній співпраці з роботодавцями; чіткій орієнтації на потреби роботодавця та ринку; реалізації практичної складової навчальних програм (програма учнівства); автономності та можливостях задіювати різні канали фінансування тощо.

Соціальне партнерство у вигляді «програми сучасного учнівства» (modern apprenticeship) існує і у Франції. Сутність програми полягає у організації підписання контракту між роботодавцем і студентом. Тривалість контракту залежить від періоду навчання близько 1-3 років, залежно від рівня кваліфікації. Координує цей процес Центр учнівства (CFA), який забезпечує відповідну підготовку в рамках договору [51, с. 293-294]. Загалом навчальні заклади професійної освіти у цій країні представлені у вигляді коледжів, ліцеїв та професійних ліцеїв. Найавторитетнішою є Академія дизайну Académie Grandes Terres – школа мистецтва і дизайну, яка здійснює дворічну підготовку у сфері графічного дизайну, рекламного дизайну, дизайну інтер'єру, ілюстрацій, одягу та художнього дизайну [193, с. 132]. Навчання у межах цього закладу відповідає

принципу «менше теорії і більше практичних занять». Студентів ділять на невеликі групи, щоб досягти кращих результатів і підготувати спеціаліста для роботи «в реальному світі» наскільки це можливо [217].

Однак найцікавішою особливістю професійної освіти у Франції є система Кампусів професій і кваліфікацій. Вони виникли у ході Французької національної реформи, яка передбачала посилення взаємодії між ринком праці і професійною освітою. Ця реформа передбачала: створення регіональних центрів кар'єрного керівництва і розвитку для профорієнтаційної роботи; створення Національної Ради економіки освіти, для налагодження зв'язків між навчальними закладами і підприємцями та створення базових Кампусів (містечок) професій і кваліфікацій, щоб об'єднати на одній території всіх учасників підготовки трудових ресурсів певного економічного сектора [245]. Стратегія кампусів спрямована на те, щоб надати студентам можливості вибору між трьома головними шляхами професійної освіти і навчання: на базі школи (school-based), на базі виробництва (apprenticeship), на базі безперервної професійної освіти і навчання (CVET) [126, с. 120]. Тобто, Кампуси професій і кваліфікацій представляють гнучкі кар'єрні шляхи, які є рівноцінними, єдиний мінус – обраний шлях неможливо змінити у будь який момент, лише після отримання диплому чи сертифікату. Кампуси можуть включати виробничі навчальні центри (centres de formation par apprentissage – CFA) і такі неординарні структури, як центри конкурентоспроможності ('rôles de compétitivité') для проектування і розвитку мереж компаній, дослідницьких і навчальних закладів, спрямованих на обслуговування потреб студентів Кампусу. Великою перевагою таких містечок є створення сприятливої атмосфери для навчання та адаптації студентів. На сьогодні діє 14 таких Кампусів, які представляють різні сфери економіки, в тому числі напрямок графічного дизайну [220]. Останній знаходиться у Іль-де-Франс / Créteil, Париж, Версаль [219].

На півдні Європі яскравим явищем стали дизайнерські школи Італії, найвідоміша з яких – Florence Design Academy. Тут готують фахівців різних

дизайнерських спеціальностей, на базі сучасні комп'ютерних лабораторій та потужних бібліотечних ресурсів [193, с. 129]. Система дизайнерської освіти у Італії відрізняється від вищеописаних, оскільки виникла вона на основі різних і часто з відокремлених художніх шкіл та освітніх програм. Інтерес до дизайнерської освіти з'являється в середині 50-х рр. ХХ ст. Школи дизайну стають центрами єднання дизайнерських сил, з метою формування професійної дизайнерської свідомості, розвитку основних принципів дизайн-проектування. У 1960 р. у Венеції, у 1962 р. – у Флоренції, у 1964 р. – у Римі були створені школи промислового дизайну. Одночасно організовуються Вищі курси у Флоренції по підготовці художників–керамістів, в Урбіно і Пармі – поліграфічна школа [146, с. 192]. Найефективнішою формою організації дизайнерської освіти в Італії було визнано навчальний заклад «всередині виробництва», де здійснюється реальне проектування і дизайн-процес [193, с. 129]. Дизайнерська освітня школа Італії ґрунтується на максимальній чіткості проектних завдань у процесі навчання, діалогічному навчанні та гуманітарному циклі дисциплін. Італійський дизайн не має єдиної керованої системи художньо-конструкторської освіти [23, с. 392-393]. Можливо, це і є запорукою того, що він є один із найрозвиненіших та найкреативніших у галузі педагогічних експериментів та методів проектування.

Значною когортою всесвітньо відомих дизайнерів славляться країни Північної Європи, що свідчить про їх якісну підготовку та увагу влади до сфери дизайну та дизайн-освіти зокрема. У педагогіці часто її розглядають як загальну «скандинавську модель» освіти. З поміж інших її вирізняє високий рівень демократизму та доступності. Представники усіх сфер суспільства мають можливість навчатися, адже освіта тут безкоштовна і з інклюзією. Тут повністю відсутнє поняття престижу навчальних закладів - вони всі рівні та однаково цінні [3, с. 132]. Демократизм можна представити на прикладі професійної освіти Данії та Фінляндії. В основу професійної освіти у Данії покладено децентралізований централізм - держава визначає загальні цілі та структуру професійної освіти, а коледжі, студенти, роботодавці та інші соціальні партнери мають достатньо

самостійності для прийняття рішень на місцевому рівні. Система освіти є надзвичайно гнучкою. Так студенти у Фінляндії мають можливість вивчати багато предметів за вибором, обирати спеціалізацію, засвоювати програму у власному темпі та зручному для них режимі [160, с. 168]. Вступ та навчання до закладів професійної освіти здійснюється безперервно впродовж року незалежно від засвоєння загальноосвітньої програми. Також існує можливість безперервного навчання для слухачів незалежно від віку та життєвих обставин. Усі студенти мають індивідуальний план щодо розвитку компетентностей, до якого входять послуги наставництва та консультування. Звичайно, все це робить систему професійної освіти в Скандинавії надзвичайно привабливою.

Щодо підготовки дизайнерів, то найбільшу кількість студентів-дизайнерів навчають у сфері дизайну середовища («середовищне мистецтво», інтер'єр, меблі), наступною по популярності є сфера візуального мистецтва, а за нею промисловий дизайн [35, с. 231]. Високий рівень якості навчання, відповідністю сучасним вимогам, та гнучкість – роблять навчальні заклади високо конкурентними. У системі освіти панують демократичні стосунки, особиста ініціатива та творче мислення. Головною метою навчання є розробка технологій та ідей, які можна застосувати на ринку. Тому багато навчального часу виділяється на практичну роботу та роботу у групах для формування корпоративних умінь, що високо цінується у цьому регіоні. Ще одна особливість дизайн-освіти – програми мають вузьку спеціалізацію [3, с. 135].

У дизайн-освіті північно-європейських держав теж активно задіяні механізми соціального партнерства, учнівства, співфінансування, активної профорієнтаційної роботи, як і в багатьох інших європейських державах. Однак, є і певні проблеми. Так, у Норвегії та Данії молодь із бідних сімей краще адаптується на ринку праці, аніж скажімо у Швеції та Фінляндії. З однієї сторони, це пов'язано з системою учнівства, яка забезпечує більш ефективний перехід до робочої діяльності випускників [160, с. 175-179]. З іншого боку, система

професійної освіти у Швеції та Фінляндії є унітарною, тоді як в інших країнах – бінарна, а отже більш розмаїта, пропонує ширший спектр вибору.

Такою ж строкатістю відрізняється система навчальних закладів з підготовки дизайнерів у США. Справа в тому, що навчальні заклади у цій країні мають майже повну автономію у своїй діяльності. Вплив на них мають лише інвестори, опікунські ради та місцеві відділення професійних дизайнерських спілок [23, с. 393]. В результаті, навчальні заклади не мають стандартів власної діяльності і дуже різняться якістю підготовки фахівців. Загальний обсяг знань та розподіл навчального часу, зміст предметів, які вивчаються і всі інші кількісні та якісні показники з підготовки фахівців визначають керівники навчальних закладів [35, с. 231]. Програм по підготовці студентів дизайнерів є надзвичайно багато, вони можуть поєднувати у собі різні напрямки дизайну і кожен з викладачів може запропонувати власну програму [193, с. 114]. У зв'язку з цим, важко провести чіткі лінії між різновидами дизайн-спеціалізацій в американській сфері освіти.

То що ж є основним критерієм якості дизайн-освіти у цій країні? Відповідь дуже проста – ринок праці, конкурентоздатність. Дизайн у США є способом життя. Саме тут були закладені комерційні принципи дизайну, успішно затребувані в економіці та промисловості [22, с.8]. Від так, навчальні програми з дизайну у закладах Америки змістовні і глибокі, спрямовані на вирішення актуальних проблем сучасності, та викликів, що постають перед суспільством. Тому нині дизайнерів США називають світовими лідерами.

Освіту дизайнера у Сполучених Штатах можна отримати у університетах і коледжах, які пропонують чотирирічне навчання для здобуття ступеня бакалавра. Для отримання ступеня «молодшого спеціаліста» передбачено дворічне навчання. Багато фахівців здобувають вчені ступені у суміжних галузях, що дає їм переваги у працевлаштуванні [72, с. 180].

Щодо особливостей дизайн-освіти у США, то варто відмітити, що навчальні заклади тут давно вийшли за межі традиційної освіти. Вони пропонували

дистанційне навчання ще задовго до того як це стало must-have. Навчання за online програмою є повним, та надає змогу отримати сертифікати та дипломи кваліфікаційних ступенів у галузі дизайну [193, с. 113]. Також програми підготовки у Сполучених штатах містять значну кількість часу на вивчення маркетингу. Зв'язок професійної підготовки і виробничої практики – теж одна з головних характеристик дизайнерських шкіл США.

Надзвичайно цікавим є досвід «східної школи» і у розвитку дизайну та дизайн-освіти зокрема. Центральне місце тут займає Японія – країна з унікальною культурою та традиціями в усіх сферах суспільного буття. Ця держава вражає своєю здатністю поєднувати високорозвинуті технології з традиційним життям, і дизайн у Японії розвивається у цьому ж руслі. Він надзвичайно традиційний, мінімалістичний та медитативний з дотриманням принципу «вабі-сабі» (краси простоти) [215, с. 188]. Мистецтво дизайну стало своєрідною візитною картою країни. На сучасному етапі, влада Японії, розуміючи важливість цієї сфери, підтримує його на законодавчому рівні, що знайшло своє відображення у навчальних планах кожного з етапів навчання ще у загальноосвітній школі. Там курс дизайну гармонійно вплетений до змісту навчального курсу «Мистецтво», де вивчається декоративно-ужиткове мистецтво, живопис та каліграфія [202, с. 423-424]. Таким чином, тут наочно можна побачити принцип безперервності дизайн-освіти. Навчатись у Японії люблять, освіта тут традиційно є своєрідним культом, її приділяють багато часу та зусиль і основна маса слухачів продовжують її, досягаючи найвищого рівня. Японська система вищої освіти складається з чотирьох рангів: технічні інститути, професійні коледжі, університети прискореного циклу, університети повного циклу [151, с. 143]. Варто зазначити, що половину навчального часу у цих закладах, попри їх професійну спрямованість, приділяють загальноосвітнім предметам. Знову ж таки, це пов'язано з традицією ґрунтовно підходити до процесу навчання, широко розвивати студентів. Такими ж традиційними є принципи навчання спеціальності. Тут поряд з кольорознавством та моделюванням, вивчають орігамі, фен-шуй,

каліграфію. У їхній системі дизайн-освіти технічних дисциплін дуже мало, тому, що дизайн відноситься до образотворчого мистецтва. Ще одна особливість – японська професійна дизайнерська освіта спрямована готувати дизайнера широкого профілю з сформованими знаннями і вміннями широкого профілю. Вважається, що саме така підготовка є фундаментом для подальшої можливості дизайнера набути вузької спеціалізації, якщо це потрібно для організації у якій він працює [24, с. 39]. Це своєрідний феномен, не характерний для західних цивілізацій. Тут компанії надають перевагу найму випускників вузів із загальною, широкою, а не вузькою професійною освітою. Звісно, для організацій важливі навички роботи працівника, але ще важливішою є його здатність до подальшого навчання та пристосування для потреб компанії [151, с. 145]. Найвідоміші навчальні заклади, де готують майбутніх дизайнерів, – Університет Токіо (The University of Tokyo), де діє факультет Мистецтв та Наук, Університет Мистецтв Тама (Tama Art University) та Університет мистецтв Мусасіно (Musashino Art University) [193, с. 121-122]. Сьогодні, після проведення реформ, кожен з них є «Національною університетською корпорацією» і володіє певною автономією у своїй діяльності. Влада Японії, яка до 2004 р. повністю контролювала процес навчання, зважилась не цей крок, щоб підняти конкурентоздатність та вдосконалити стратегічний та функціональний менеджмент університетів [151, с. 144]. Реформа розширила автономію закладів, вирішення фінансових, організаційних і кадрових питань. Наприклад, від держави університети отримують, окрім основних фондів, так звані гранти – фінанси, які можуть використовувати на власний розсуд.

Отже, система дизайн-освіти у різних країнах світу відзначається різноманітністю своєї структури та принципів функціонування. Кожна з держав репрезентує власне бачення і підхід у її формуванні, однак існує і багато схожих елементів. Це пояснюється процесами інтеграції та глобалізації у сучасному світі, які не оминули і професійну освіту. Таким чином, ми можемо виокремити ряд характерних складових дизайн-освіти у сьогоденні:

1. Широке впровадження принципів соціальної інклюзії, рівності та навчання впродовж життя, особливо це стосується країн Північної Європи;
2. Значна роль державного впливу та підтримки у діяльності закладів освіти по підготовці дизайнерів та розвитку дизайну загалом;
3. Задіяння різних форм фінансування, активне використання грантових програм та соціального партнерства;
4. Впровадження передових технологій та методик при підготовці майбутніх дизайнерів, перевага практичного навчання та проектної діяльності;
5. Інтеграція дизайн-освіти у економічну діяльність, використання різних форм соціального партнерства з профільними організаціями та компаніями та дедалі ширший вплив цих структур у діяльності навчальних закладів;
6. Розширення автономії навчальних закладів у всіх сферах, зокрема в навчальному плануванні, діяльності викладачів, організації роботи загалом;
7. Дедалі ширше впровадження системи безперервності в освіті та створення вертикалі дизайн-освіти, виявляючи творчі здібності ще у дошкільних навчальних закладах.

1.3. Історія становлення та стан підготовки фахівців-дизайнерів у закладах передвищої освіти України.

Процес становлення та розвитку дизайн-освіти в Україні був тривалим і лише на поч. ХХІ ст. сформувалась її сучасна структура, одним із елементів якої стала фахова передвища освіта. Величезний вплив на генезис професійної освіти з дизайну мали загальні історико-політичні, культурологічні та економічні реалії розвитку українського суспільства. Таким чином, аналізуючи дослідження науковців з даного питання, можна виокремити три основні загальні періоди у формуванні дизайн-освіти в Україні:

1. З ХІХ ст. до кінця 30-их рр. ХХ стр.
2. З 40-их рр. ХХ ст. до 1991 р.
3. З 1991 р. до сьогодні

Специфікою першого періоду було те, що українські землі перебували у складі різних держав і, відповідно, розвиток освіти, професійної в тому числі відповідав тенденціям, характерним для них. У Східній та Центральній Україні, перший період характеризується зародженням мистецької освіти загалом. У 60-их рр. ХІХ ст. заснуються живописні школи та школи рисунку у Києві, Харкові та Одесі. Значно швидше, у 1826 р., було засновано першу художньо-промислову школу – Межигірську, яка мала статус земської. Це означає, що виникла вона завдяки ініціативі та за кошти місцевого органу самоуправління. В подальшому, до Першої світової війни, схожі заклади виникають у Миргороді, Полтаві, Решетиліві та Кам'янець-Подільську. Перший художній вищий навчальний заклад на теренах Центральної та Східної України було засновано Центральною радою у грудні 1917 р. Ним стала Українська академія мистецтв у Києві. Її діяльність тривала до 1922 р. і припала на непрості часи Визвольних змагань України проти російської влади.

У Західній Україні, що перебувала тоді у складі Австро-Угорщини, своєрідним центром мистецької та дизайн-освіти стає Львів. Ще у 1844 р. тут було створено «Технічну академію», де з 1873 р. починає діяти кафедра орнаментального рисунку і моделювання, де готують фахівця, що поєднує в собі архітектора, художника та інженера [84, с. 387]. Також у Львові було відкрито при

Художньо-промислового музеї Львівську художньо-промисловою школу, яка діяла у контексті західноєвропейського руху «мистецтво та ремесло» (1876 р.), згодом стає Школою артистичного промислу (1882 р.) та Державну промисловою школу (1891 р.). Тут же діє так звана Вільна Академія Мистецтв (1905-1914 рр.). У місцях розвитку традиційних ремесел теж формувались освітні центри – «Крайовий навчальний заклад для різьбярства та металевої орнаментики» (1905 р.) у м. Вижниця, «Ткацька школа» (1882 р.), що згодом отримала статус Крайової ткацької промислової школи (1895 р.) у м. Косів [127, с. 72-73], столярські школи у Станіславі (1883 р.), у Чернівцях (1886 р.), у Тернополі (1908 р.), деревообробна школа у Коломиї (1890 р.) [206, с. 186].

Перша світова війна внесла свої корективи у соціально-політичні та культурологічні процеси в Україні, що позначилося на розвитку дизайн-освіти. Центральна та Східна Україна опинилася під владою більшовиків, стала частиною радянського союзу і повністю орієнтувалась на ідеологічні процеси та розвиток освіти росії. Тоді як культура та освіта Західної України, під владою Польщі, Чехословаччини та Румунії, рухались в руслі загальноєвропейських тенденцій.

Відносно вільним періодом у радянській Україні стали 20-ті рр. ХХ ст., коли було запроваджено українізацію у всіх сферах життя суспільства, а передовсім у культурно-освітній. У 1924 р., після злиття з Київським архітектурним інститутом, Українська академія мистецтв стає Київським художнім інститутом, який очолює Іван Іванович Врона. Він відстоював ідею розгортання мережі мистецьких закладів, що були б орієнтовані виключно на конкретні потреби промисловості. Відповідно, процес навчання у інституті спрямовувався на підготовку фахівців художньо-технічного напрямку, які мали естетично організувати навколишнє середовище, побут та виробничу сферу [187, с. 32]. Станкові форми образотворчого мистецтва у закладах радянського союзу посідали більш скромне місце, тут домінуючою була теорія «виробничого мистецтва» [44, с. 175]. Зокрема у дизайні – це був так званий «інженерний дизайн». Розвиток промисловості, який був пріоритетним у радянському союзі та

набирав швидких темпів, сприяв формуванню так званої «технічної естетик»». Таке специфічне сприйняття краси комуністами протиставлялось західному буржуазному мистецтву та дизайну. Українізація сприяла виникненню значної кількості різноманітних культурних та мистецьких об'єднань молодих перспективних художників: АХЧУ (Асоціація художників червоної України), АРМУ (Асоціація революційного мистецтва України), ОММУ (Об'єднання молодих митців України), об'єднання «Сім плюс три», що консолідувало митців-авангардистів різних напрямків. Одним із лідерів останнього угруповання був В. Єрмілов, фундатор українського дизайну першої половини ХХ ст., який очолив у 1922 р. графічну майстерню Харківського художнього технікуму [89, с. 78]. Навчальних закладів з дизайну стає більше – Вільні державні майстерні (1921 р.) у Харкові, які були перетворені владою у Харківський художній технікум у 1930-их рр., Одеський політехнікум образотворчих мистецтв (1924 р.), що мав статус вищого навчального закладу. Як такої передвищої освіти тоді ще не існувало, але аналогами можна вважати технікуми та інститути. Технікуми набирали слухачів на базі семирічних і середніх професійних шкіл, а інститути – на базі робітфаків або середніх професійних шкіл [115]. Мистецькі навчальні заклади у цей період часто утворювали навчальні комплекси, які поєднували професійні школи та технікуми і інститути. Це сприяло реалізації повної наскрізної підготовки спеціаліста [31, с. 60]. Загалом, 20-ті рр. ХХ ст. в українському дизайні та пов'язані з ним освіті, стали періодом закладання основ: розвиваються авторські методики мистецької освіти, акцентується національна особливість у декоративно-ужитковому мистецтві, широко впроваджується новаторство дизайн-проектів у сфері промислової та книжної графіки, плакату, рекламної продукції, агітаційно-масового мистецтва, сценографії, моделювання одягу [89, с. 78]. Все це могло дати потужний поштовх для подальшого розвитку, однак тоталітарна радянська система уже в 30-их рр. ХХ ст., на повну розкриває свою сутність, придушуючи будь яке вільнодумство та національні прояви у мистецтві. Всі

сфери життя суспільства, в тому числі освіти, було взято під жорсткий контроль. Багато талановитих діячів потрапило під репресії і були фізично знищені.

У Західній Україні активну роль у діяльності освіти для українців, зокрема і професійної, відігравали громадські спільноти. Рівень суспільної солідарності тут був надзвичайно високим. Характерним було відкриття фахових шкіл, які навчали традиційних народних ремесел, поширених на певних територіях Галичини, Гуцульщини, Буковини та Закарпаття. Зокрема, у м. Львові відкрили Школу художніх промислів і декоративного мистецтва (1923), Державну технічну школу (1929), Інститут пластичного мистецтва (1938-1939), приватні художні школи і студії. У 1923 році на базі спілки «Гуцульське мистецтво» почала діяти промислова школа. На Буковині, що знаходилася під окупацією Румунії, діяла у 1918-1931 рр. «Нижча школа ремесел» [127, с. 74].

1939 рік став переломним для всього світу і України зокрема. Почалась Друга світова війна і Галичина, Волинь та Північна Буковина впродовж 1939-1940 рр. були повністю окуповані радянським союзом. У 1945 р. така ж доля чекала на Закарпаття. Прихід радянської влади на довгі роки аж до 1991 року відмежував українські дизайн та дизайн-освіту від європейського розвитку. Проте, варто відмітити, що незважаючи на тотальну русифікацію, владі не вдалося нівелювати та повністю знищити український національний стиль у культурі. Особливо це стосується напрямку вивчення декоративно-ужиткового мистецтва, яке продовжувало розвивалось навіть у 40-их рр. ХХ ст. Так, у 1940 р. почали діяти Вижницьке державне художньо-промислове училище [61] та Косівське промислове училище [75], Львівська школа художніх промислів у 1945 р. була реорганізована у Львівське художньо-промислове училище.

В цілому, радянський період в історії мистецької освіти України характеризується утвердженням (з 1958 р.) єдиних типів закладів освіти, де здійснювалася професійна підготовка технікуми та професійно-технічні училища (ПТУ), куди можна було вступити вчинити після 8 класу, інститути та університети, куди приймали на навчання після 10 класу, або ж технікуму чи ПТУ;

перехід до єдиних навчальних планів та програм; інтеграція професійно-технічної і середньої освіти в єдину систему; ідеологізація освіти [155, с. 2]. Як бачимо, в цій структурі не знайшлося місця фаховій передвищій освіті, Мистецькі знання можна було опанувати у позашкільних навчальних закладах, у школі при вивченні курсів «Малювання» та «Образотворчого мистецтва» та на рівні середньої спеціальної і вищої ланок освіти. Така тотальна централізація і уніфікація при опануванні творчих професій сповільнювала і заважала оновлювати навчальний процес, не давала можливості ефективно реагувати на вимоги часу, ускладнювала використання новаторських методів навчання. Особливо це стосувалось, на нашу думку, дизайн-освіти. Не було в радянському союзі такої професії як дизайнер. Всі новітні досягнення з за кордону, в тому числі і поява такого виду спеціаліста – відкидались. Тому в Україні в той час здійснювалась підготовка художників-оформлювачів, інженерів-технологів тощо. Так, до прикладу, у Львівському художньо-промисловому училищі 1966 р. було засновано відділення художнього оформлення. Студенти навчались проектувати та виконувати наочну інформацію, торгову рекламу, упаковки, плакати тощо, що відповідає діяльності сучасних дизайнерів, а у Львівському лісотехнічному інституті 1968 р. почали готувати інженерів-технологів з конструювання меблів [84, с. 390].

Провідну роль у системі дизайн-освіти в Україні, починаючи з 60-их рр. ХХ ст. відіграють Львівський політехнічний інститут та Львівський державний інститут прикладного і декоративного мистецтва, які здійснювали підготовку художників по інтер'єру і меблях, досягаючи високих результатів. Їх випускники експонували власні проекти на всесоюзних та міжнародних виставках, отримуючи нагороди та відзнаки різних рівнів [84, с. 390-393]. Секрет такого успіху, на думку дослідника Львівської школи дизайну С. Мигалія, полягав у орієнтації на органічне поєднання в навчальному процесі мистецтв і ремесел, взаємодії і взаємопроникненню навчальних циклів та дисциплін, наближення навчального процесу до професійної діяльності [84, с. 394].

У 1991 р. Україна отримала незалежність та змогу вибору нового курсу розвитку – проєвропейського, демократичного. Цей шлях дуже непростий і ми продовжуємо його долати та виборювати свою незалежність у сучасній війні з росією. Однак, за ці тридцять останніх років дизайн-освіта отримала нові можливості у власному розвитку, значне реформування змісту, методики та структури. Саме у цей період з'являється фахова передвища освіта, як одна із складових багаторівневої системи сучасної освіти в Україні. Її поява не випадкова, адже нашій країні надзвичайно потрібні якісні кадри у різних сферах виробництва. Це повинні бути не прості робітники-виконавці радянського зразка, а фахівці з новими професійно важливими якостями – мобільністю, стресостійкість та креативністю, пристосовані до сучасних реалій і професійних вимог [155, с. 96]. Невідповідність між потребами суспільства, з одного боку, і можливістю системи професійної освіти – з іншого, стали відчутними ще у радянські часи, а у 90-их рр. ХХ ст. катастрофічно поглибилися. Заклади середньої спеціальної освіти у цей період мали надзвичайно низький рівень техніко-технологічного оснащення, втратили переважну більшість баз для практичного навчання. Їх нормативно-правова, методологічна бази та викладацький склад виявились абсолютно неготовими до нових викликів. Звичайно, це не сприяло мотивації до навчання, тим паче, що і знайти роботу на ринку праці за професією було надзвичайно складно. З метою модернізації цієї освітньої ланки, у 1998 р. Кабінетом Міністрів приймається Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) [114]. Відповідно до цього документа впроваджується нова структура вищої освіти, до якої входять такі рівні, як молодший спеціаліст; бакалавр; спеціаліст та магістр. Відтепер, вітчизняні технікуми та інші середні спеціальні заклади освіти отримали право готувати фахівців з неповною вищою освітою – молодших спеціалістів. Згідно Положення, молодший спеціаліст – це освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі повної загальної середньої освіти здобув загальнокультурну підготовку, спеціальні уміння та знання, має певний

досвід їх застосування у вирішенні типових професійних завдань, передбачених для відповідних посад у певній галузі народного господарства [114]. Варто зазначити, що включення цих навчальних закладів до системи вищої освіти, що мало би підняти їх престиж в очах абітурієнтів, не змінило самої суті навчального процесу. Тому, фактично, рівень підготовки вищим від цього не став. Зрештою, у 2019 р. було прийнято Закон «Про фахову передвищу освіту» [124].

Цей закон базується на основі Конституції України та Закону України «Про освіту» і складається з 14 розділів та 82 статей. У ньому встановлено ключові засади державної політики у сфері фахової передвищої освіти, сформульовано основні положення щодо системи фахової передвищої освіти, організації освітнього процесу, управління та забезпечення якості, міжнародного співробітництва, процеси нагляду, фінансово-економічних відносин та державно-приватного партнерства. Відповідно до нього, коледжі та технікуми втратили приналежність до вищої освіти і виокремилися в окрему освітню ланку, яка належить до п'ятого рівня НРК і передбачає здатність особи вирішувати типові спеціалізовані завдання в окремій галузі професійної діяльності або в процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідних наук та може характеризуватися певною невизначеністю умов. З 2020 р. передбачається започаткувати програми з підготовки фахівців освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», останній випуск «молодших спеціалістів» відбувся у 2023 р. Було встановлено основні три типи навчальних закладів фахової передвищої освіти – це фаховий коледж, військовий коледж сержантського складу та фаховий коледж із специфічними умовами навчання. Відповідно, переважна більшість нинішніх коледжів та технікумів трансформуються у фахові коледжі. У цьому навчальному закладі, окрім професійної освіти, студент має можливість отримати повну загальну середню освіту. Фаховий коледж може бути і окремим, і у складі вищого навчального закладу як структурний підрозділ; може бути як державним, комунальним так і

приватним. З метою підготовки конкурентоспроможних фахівців, у коледжі забезпечується поєднання теоретичного навчання з практичним навчанням на робочих місцях, створюються умови для проведення дослідницької, творчої мистецької або спортивної діяльності, залежно від напрямку.

Аналіз положень Закону про фахову передвищу освіту демонструє впровадження принципів демократизації та гнучкості цієї ланки освітньої системи. Зокрема, фахову передвищу освіту можна здобути на основі повної або базової середньої освіти. Для студентів передбачено формування індивідуальних освітніх траєкторій, можливість обрання форми навчання, одночасне здобуття освіти за кількома освітньо-професійними програмами тощо. Ці зміни відповідають загальносвітовим освітнім практикам.

Передбачено впровадження принципу безперервності освіти. У закладах фахової передвищої освіти дорослі мають можливість здобути фахову передвищу освіту без обмежень за віком і за раніше здобутою освітою для вступників на бюджет. Іншими словами на базі коледжів здійснюється перепрофілювання людей дорослого віку за бюджетні кошти. Законодавець закріпив право на безоплатну вищу освіту не лише для громадян України, але й для іноземців та осіб без громадянства, які постійно проживають в Україні, а також осіб, які визнані біженцями в Україні, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, та осіб, яким надано статус закордонного українця і які перебувають в Україні на законних підставах [124].

Впровадження дуальної форми освіти у закладах фахової передвищої освіти теж є надзвичайно важливим і має стати платформою для взаємодії освітньої та виробничої сфери з підготовки кваліфікованих кадрів. Оскільки дуальна освіта є не тільки дієвим механізмом наближення освіти до потреб ринку, але й ефективною формою підбору кадрів, передбачалось, що це сприятиме вирішенню проблеми працевлаштування випускників. Однак, загальна економічна та політична ситуація в Україні на сьогодні нівелюють ці наміри. Проте, безумовно,

після завершення війни, та відбудова економіки країни, ця норма про впровадження дуальної системи освіти дасть позитивний результат. Підтвердженням цього є приклад її функціонування в системі освіти провідних європейських держав.

Практика підготовки дизайнерів у системі фахової передвищої освіти демонструє певні диспропорції у її організації. За результатами аналізу даних Єдиної державної електронної бази з питань освіти в Україні кількість суб'єктів освітньої діяльності, які мають ліцензію фахової передвищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн», станом на 3 серпня 2023 р. становила 65 [145]. Основна кількість їх зосереджена у Києві та Київській області – 15. 9 розташовані у Львівській області, 4 – у Дніпропетровській та Запорізькій областях. Всі інші регіони представляють по 3 заклади у Миколаївській, Тернопільській та Луганській областях, по 2 у Вінницькій, Донецькій, Житомирській, Івано-Франківській, Одеській, Рівненській, Харківській, Черкаській, Чернівецькій та Чернігівській областях і по 1 у Волинській, Закарпатській, Кіровоградській та Хмельницькій областях. (рисунок 1.2).

Діаграма кількості навчальних закладів з ліцензією фахової передвищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» в Україні станом на серпень 2023 р.

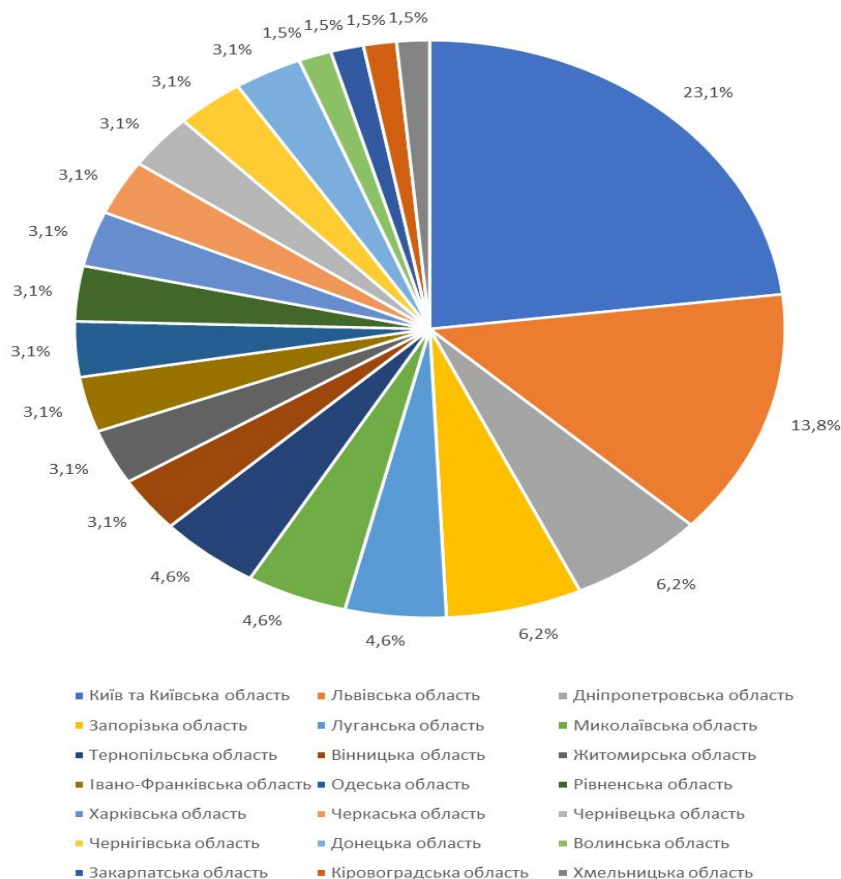

Рис. 1.2. Джерело: складено автором на підставі даних ЄДЕБО, 2023.

Основна кількість навчальних закладів - 54 зареєстровані у обласних центрах (рисунок 1.3).

Діаграма розподілу навчальних закладів з ліцензією фахової передвищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» в Україні станом на серпень 2023 р.

Рис.1.3. Джерело: складено автором на підставі даних ЄДЕБО, 2023.

Війна росії проти України вплинула на фактичне переміщення навчальних закладів з Луганської та Донецької областей (таблиця 1.2).

Зміна дислокації навчальних закладів з ліцензією фахової передвищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» в Україні в результаті війни з росією

Назва навчального закладу	Місце евакуації
Луганська державна академія культури і мистецтв	м.Київ
Відокремлений структурний підрозділ "Брянківський фаховий коледж Державного закладу "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка"	Полтавська область
Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»	Полтавська область
Краматорський фаховий коледж технологій та дизайну	м.Черкаси

Джерело: Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2022. 358 с.

Таким чином, у Полтавській області, де не було жодного навчального закладу фахової передвищої освіти з підготовки дизайнерів, з'явилося одразу два.

Основна кількість навчальних закладів з ліцензією фахової передвищої освіти – це фахові коледжі (45 навчальний заклад) та коледжі (7), однак є і училища (8), центр професійно-технічної освіти (1) та навчально-професійний центр (1), академії (2), університет (1) та відокремлений підрозділ (1) (рисунок 1.4).

Діаграма розподілу типів навчальних закладів з ліцензією фахової передвищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» в Україні станом на серпень 2023 р.

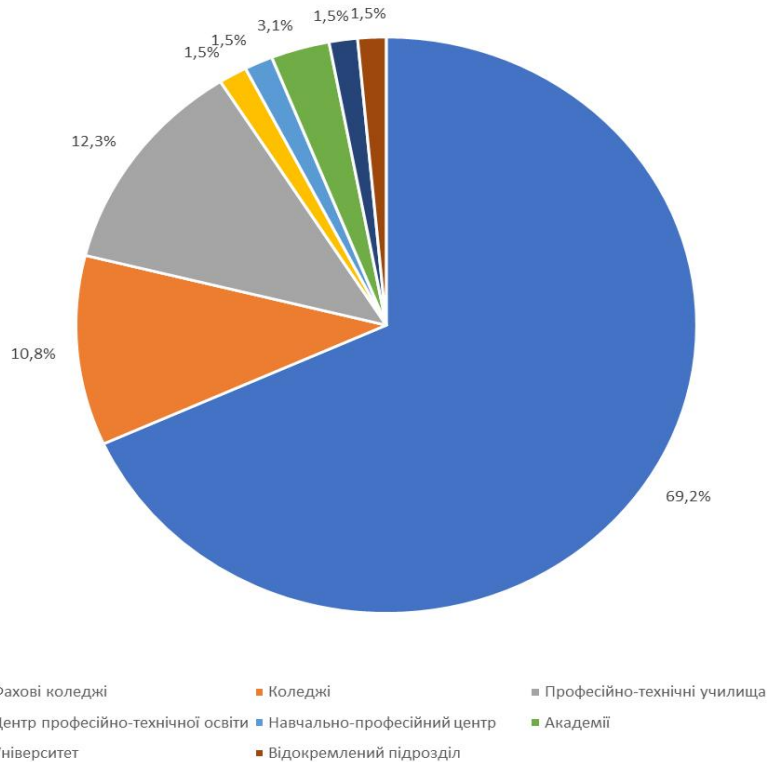

Рис.1.4. Джерело: складено автором на підставі даних ЄДЕБО, 2023.

Переважає більшість закладів фахової передвищої освіти є державної власності – 40, значно менше у комунальній власності – 9. Кількість приватних закладів – 16. (рисунок 1.5).

Діаграма розподілу форм власності навчальних закладів з ліцензією фахової передвищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» в Україні станом на серпень 2023 р.

Рис. 1.5. Джерело: складено автором на підставі даних ЄДЕБО, 2023.

Майже половина з усієї кількості навчальних закладів фахової передвищої освіти є структурними підрозділами закладів вищої освіти – 31(рисунок 1.6).

Діаграма розподілу правового статусу навчальних закладів з ліцензією фахової передвищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» в Україні станом на серпень 2023 р.

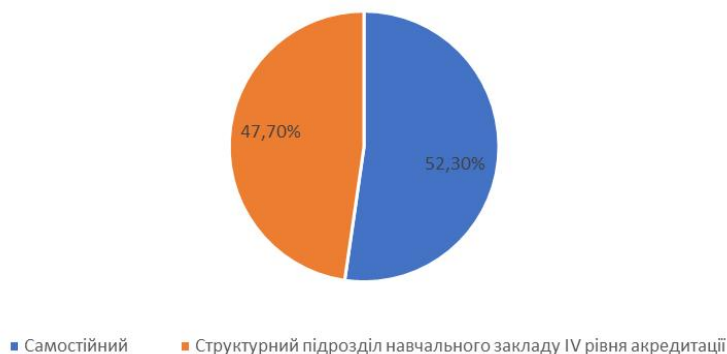

Рис.1.6. Джерело: складено автором на підставі даних ЄДЕБО, 2023.

Контингент студентів у закладах фахової передвищої освіти за напрямом «Культура і мистецтво» станом на 2022/2023 н.р. складав 19021 особа, з яких 5342 особи були прийняті на навчання у цей навчальний рік. Варто відмітити, що загальна тенденція до скорочення кількості студентів закладів фахової передвищої освіти, яка характерна для України (Додаток Б), не притаманна напрямку «Культура і мистецтво». Зокрема, аналіз даних Державної служби статистики України за останні 5 років, свідчить про незначне коливання кількісних характеристик з дотриманням в цілому позитивної динаміки. (рисунок 1.7).

Діаграма розподілу кількості студентів закладів фахової передвищої освіти України за напрямом «Культура і мистецтво» з 2018 по 2023 роки

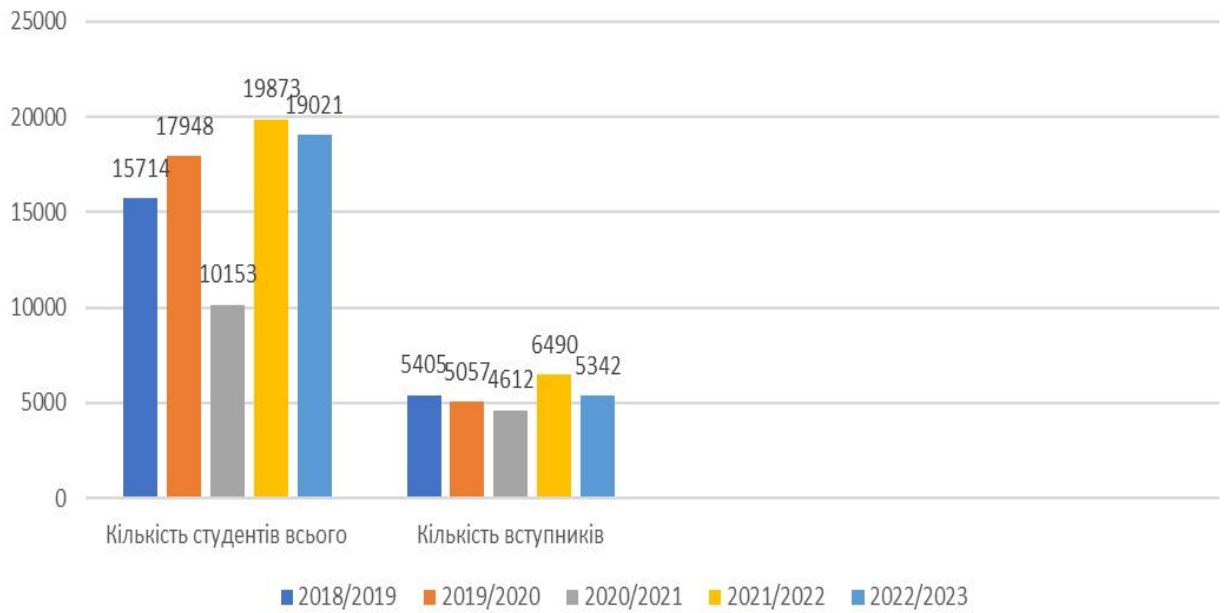

Рис.1.7. Джерело: складено автором на підставі даних Державної служби статистики України

Варто відмітити, що для української освіти значною проблемою на сьогодні залишається дисбаланс між вищою, фаховою передвищою та професійно-технічною освітою не на користь двох останніх. Він створювався роками і проявляється на усіх рівнях – від фінансового забезпечення до суспільного сприйняття. Станом на 1 січня 2022 р. у закладах вищої освіти було більше 1 млн слухачів, тоді як у коледжах – 265 тис. осіб [141, с. 4]. В результаті, після завершення навчання, більш як 70 % робочих місць, які не передбачають наявності диплому про вищу освіту, займають саме випускники університетів. В Україні діє негласне несприйняття отримання освіти рівня нижчого за 6 рівень Міжнародної стандартної класифікації освіти. Фахова передвища освіта та професійно-технічна розглядаються в українському суспільстві, як меншовартісна. Випускники закладів середньої освіти в основному вмотивовані до вступу в університет. І, на жаль, держава не здійснює відповідних кроків для подолання цієї тенденції. Запровадження, починаючи з 1 вересня 2014 року, норм та положень нового Закону України «Про вищу освіту», призвело, до появи додаткових проблем з підготовкою фахівців, в тому числі, заклади вищої освіти I та II рівнів акредитації (технікуми, коледжі тощо) втратили приналежність до

вищої освіти. Запроваджена процедура їх поновлення у вищій школі досить складна. Це в свою чергу призводить до втрати абітурієнтів, перспектив матеріально-технічного і кадрового розвитку [111, с. 20].

Відповідно, до цих тенденцій, приємно дивує зростання за останні два роки, кількості студентів закладів фахової передвищої освіти за напрямом «Культура і мистецтво». Певну роль, на нашу думку, у цьому зіграло зростання престижу професії дизайнера. Аналіз даних Єдиної державної електронної бази з питань освіти демонструє збільшення кількості студентів закладів фахової передвищої освіти саме на цій спеціальності (рисунок 1.8).

Діаграма кількості студентів закладів фахової передвищої освіти, що здобували ступінь молодшого спеціаліста та фахового молодшого бакалавра за спеціальністю 022 «Дизайн» в Україні з 2017 по 2023 роки

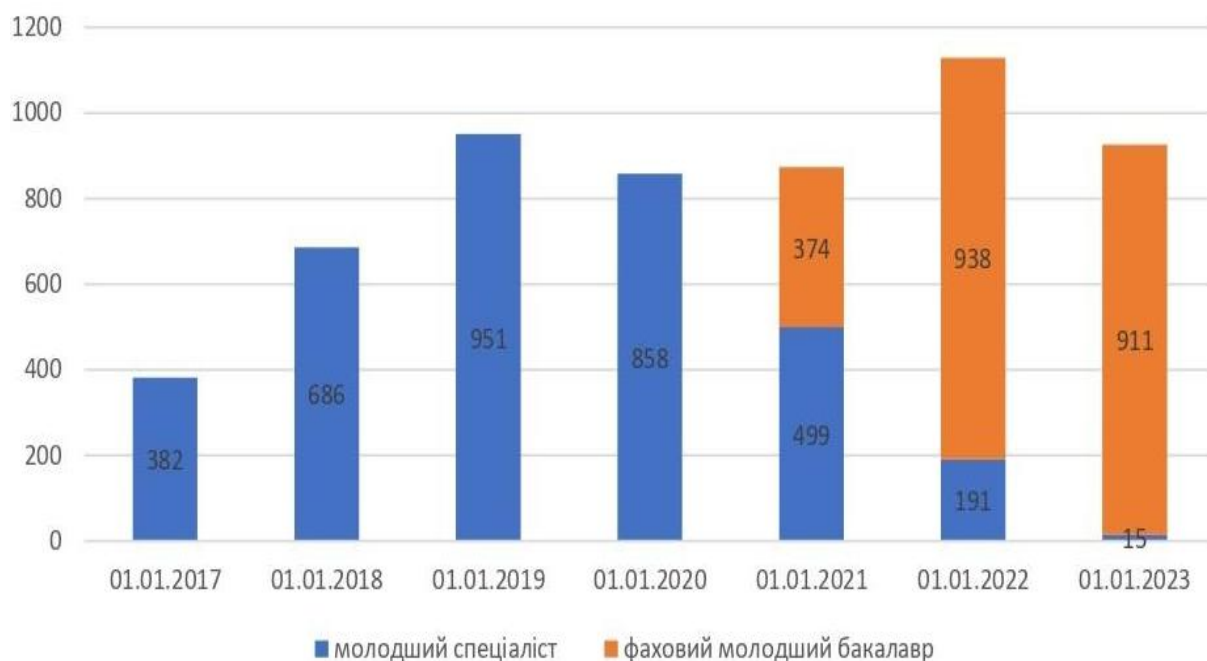

Рис.1.8. Джерело: складено автором на підставі даних ЄДЕБО.

У 2017 р. агенція економічного розвитку PPV Knowledge Networks на замовлення Європейського банку реконструкції та розвитку провела дослідження ринку предметного дизайну в Україні. Результати дослідження показали, що з однієї сторони сфера предметного дизайну в Україні перебуває в зародковому стані, але з іншої – рівень обізнаності та інтересу до нього зростає як серед

виробників та дизайнерів, так і серед звичайних споживачів [158, с. 10]. За останні роки ця тенденція посилюється. Бізнес все більше розуміє значення дизайну для власної діяльності і попит на послуги дизайнерів зростає. Якщо у 2016 р. сума сплачених податків індустрією дизайну становила 42 млн грн, то у 2018-му – 140 млн грн [195, с. 177-178]. Відповідно і попит на здобуття цього фаху теж зростає. І це помітно не лише по зростанню кількості здобувачів освітніх послуг, а й по зростанню кількості навчальних закладів, які ці послуги надають (рисунок 1.9).

Діаграма кількості закладів в Україні з ліцензією фахової передвищої освіти, які здійснювали підготовку за спеціальністю 022 «Дизайн» з 2017 по 2023 роки

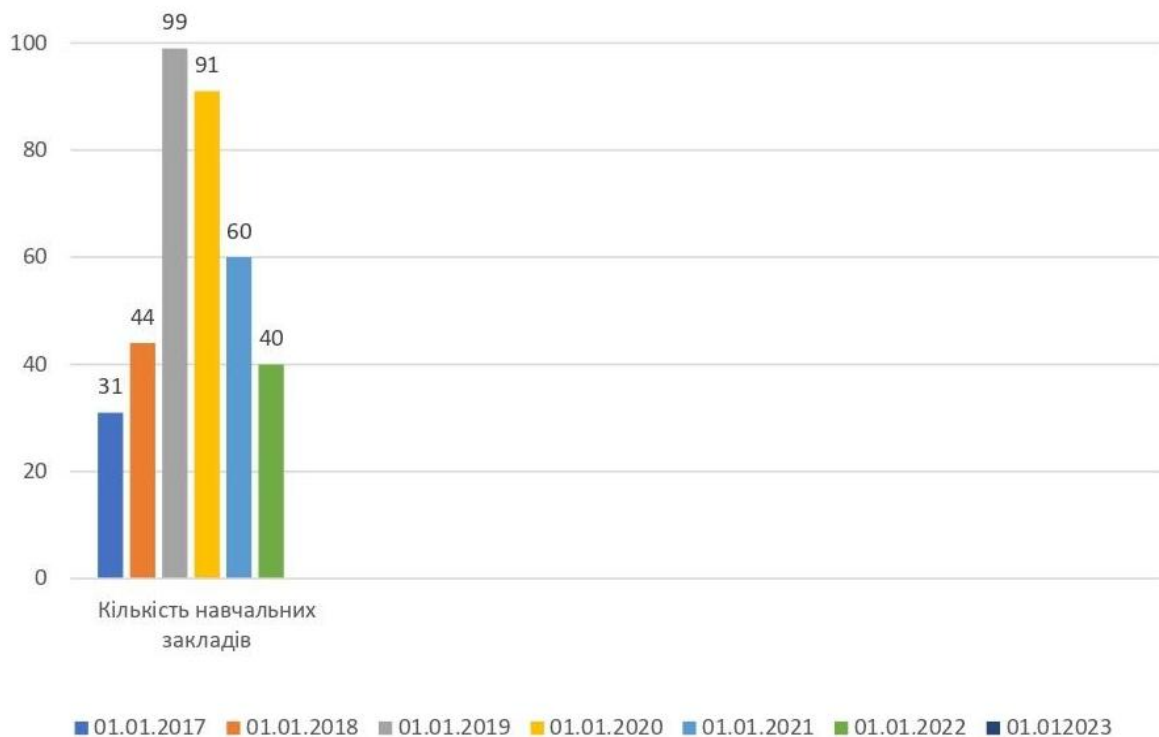

Рис. 1.9. Джерело: складено автором на підставі даних ЄДЕБО

Переломний момент настав у 2019 році, коли вийшов вищезгаданий Закон «Про фахову передвищу освіту». Ті навчальні заклади, що не могли забезпечити надання освітніх послуг відповідно до даного закону, втрачали ліцензію. Наступним кроком по вдосконаленню системи дизайн-освіти стало затвердження

у 2021 році стандарту фахової передвищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн». Згідно даного стандарту обсяг освітньо-професійної програми фахового молодшого бакалавра з урахуванням освітньої програми повної загальної (профільної) середньої освіти становить 240 кредитів ЄКТС, з яких до 60 кредитів ЄКТС може бути зараховано на підставі визнання результатів навчання осіб, які здобули повну (профільну) середню освіту або професійно-технічну освіту за відповідним або спорідненим спеціальності профілем [157]. На забезпечення результатів навчання за спеціальністю виділяється мінімум 60 % обсягу освітньо-професійної програми. Стандарт фахової передвищої освіти містить компетентності, що визначають специфіку підготовки фахових молодших бакалаврів зі спеціальності 022 «Дизайн» та результати навчання, які виражають, що саме здобувач повинен знати, розуміти та бути здатним виконувати після успішного завершення освітньо-професійної програми. Разом з тим, у пояснювальній записці вказується, що дані компетентності не є вичерпним. Заклади фахової передвищої освіти при формуванні освітньо-професійних програм можуть вказувати додаткові компетентності, результати навчання та форми атестації [157]. Наявність даного Державного стандарту безумовно регулює навчально-методичну діяльність коледжів при підготовці фахових молодших бакалаврів. Раніше, коли навчали молодших спеціалістів, такого єдиного державного взірця не було, що приводило до певної хаотичності, не системності та невідповідності вимогам ринку при їх підготовці. Цікавим є порівняльний аналіз компетентностей, представлених у стандарті з ТОП-навичок, необхідних для дизайнерів за версією Ради дизайну Великобританії (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3

Порівняльна характеристика фахових компетентностей

<p>Перелік компетентностей згідно стандарту фахової передвищої освіти України: освітньо-професійний ступінь - фаховий молодший бакалавр, галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальність 022</p>	<p>ТОП-навичок, необхідних для дизайнерів за версією Ради дизайну Великобританії [158]</p>
--	--

«Дизайн» [157]	
<p><i>Інтегральна компетентність:</i></p> <p>Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі дизайну або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів дизайну та характеризується певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.</p>	<p>1. Дизайнування. Знання дизайнерських технік, інструментів та принципів, що використовуються у виробництві точних технічних планів, креслень, ескізів та моделей.</p> <p>2. Операційний аналіз. Аналіз потреб і продуктових вимог для створення проєкту.</p> <p>3. Програмування. Написання необхідних програм для різних цілей.</p>
<p><i>Загальні компетентності:</i></p> <p>ЗК 1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 4 Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК 5 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 6 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК 7 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК 8 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p>	<p>4. Креслення, макетування та пристосування технічних приладів, їхніх частин та обладнання. Надання документації, детальних інструкцій, креслень, специфікацій, щоб пояснити іншим, як пристрої, деталі, обладнання або конструкції слід виготовляти, конструювати, збирати, змінювати, підтримувати або використовувати.</p> <p>5. Інженерія та технології. Знання практичного застосування інженерних наук та технологій. Це включає застосування принципів, прийомів, процедур та обладнання для проєктування та виробництва різних товарів та послуг.</p> <p>6. Образотворче мистецтво. Знання теорії та прийомів, необхідних для складання, виготовлення та виконання творів музики, танцю, образотворчого мистецтва, драми та скульптури.</p> <p>7. Технологічний дизайн. Створення або адаптація обладнання та технології для потреб користувачів.</p> <p>8. Будівництво та конструювання. Знання матеріалів, методів та інструментів, що використовують у будівництві чи ремонті будинків, будівель чи інших споруд, таких як автомобільні дороги.</p> <p>9. Комп'ютерні технології та електроніка. Знання плат, процесорів, мікросхем, електронного та комп'ютерного обладнання і програмного забезпечення, включаючи програми та програмування.</p>
<p><i>Спеціальні компетентності:</i></p> <p>СК 1 Здатність застосовувати теоретичні знання в області мистецтва та дизайну, враховувати традиційні та сучасні культурно-мистецькі процеси й практики у власній професійній діяльності.</p> <p>СК 2 Здатність візуалізувати творчі задуми при створенні об'єктів дизайну.</p>	<p>10. Географія. Знання принципів та методів опису особливостей суходпутних, морських та повітряних мас, включаючи їхні фізичні характеристики, розташування, взаємозв'язки та поширення рослин, тварин та людей.</p> <p>11. Візуалізація. Здатність уявити, як щось буде виглядати після того, як його буде переміщено або коли його частини будуть вилучені чи переставлені.</p> <p>12. Креативне мислення. Розробка, проєктування або створення нових</p>

<p>СК 3 Здатність застосовувати засоби та прийоми формоутворення, макетування та моделювання об'єкту для втілення дизайнерської ідеї.</p> <p>СК 4 Здатність вибирати техніки та/або технології створення об'єктів дизайну у відповідних матеріалах, розуміючи екологічні наслідки своєї професійної діяльності та обґрунтовувати свій вибір.</p> <p>СК 5 Здатність використовувати програмне забезпечення для вирішення професійних завдань.</p> <p>СК 6 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт на всіх етапах розробки об'єкту (продукту) дизайну.</p> <p>СК 7 Здатність здійснювати професійну діяльність відповідно до актів законодавства та міжнародних стандартів (за наявності).</p> <p>СК 8 Здатність здійснювати міжособистісну, соціальну та професійну комунікацію в процесі виконання професійних завдань.</p> <p>СК 9 Здатність проявляти ініціативу та креативні підприємницькі навички.</p> <p>СК 10 Здатність планувати та управляти процесом виконання дизайнерського завдання.</p> <p>СК 11 Здатність до професійного просування власних творчих компетентностей на ринку праці.</p> <p>СК 12 Здатність презентувати результати власної та/або командної творчої діяльності, у тому числі продукт дизайну перед різними аудиторіями.</p>	<p>додатків, ідей, відносин, систем або продуктів, зокрема й художніх робіт.</p> <p>13. Взаємодія з комп'ютерами. Використання комп'ютерів та комп'ютерних систем (включаючи апаратне та програмне забезпечення) для програмування, написання програмного забезпечення, налаштування функцій, введення даних або обробки інформації</p>
---	---

Табл. 1.3. Джерело: власне опрацювання на основі Стандарту фахової передвищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» та Звіту «Стан розвитку дизайну в Україні. На прикладі графічного та предметного дизайну» Звіт за результатами дослідження / Автори: Лілія Кривецька, Марта Кобринович, Володимир Воробей, Олеся Плющева. Львів, 2019. 72 с.

В першу чергу, помітним є більш практичне бачення вимог до дизайнерських навичок представлених Радою дизайну Великобританії. З однієї сторони, компетенції тут дуже різносторонні, але всі вони чітко спрямовані на досягнення практичного результату у роботі. Велика питома вага комп'ютерних технологій у діяльності дизайнера, знання яких, згідно вимог, має бути дуже глибоким. Звичайно, наш стандарт компетентностей формувався з метою широкого та всестороннього розвитку студентів не лише як майбутніх дизайнерів,

а й громадян України та особистостей. Тому у переліку компетентностей представлені не лише професійні, а й загальні. Кількість їх значно більша і охоплює аксіологічні, гносеологічні, праксеологічні та особистісні напрямки розвитку. Таким чином, задекларований стандарт фахової передвищої освіти України за спеціальністю 022 «Дизайн» з педагогічної точки зору є добре продуманим. Інша справа як це втілюється на практиці.

Стан підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти в цілому і з дизайну, зокрема, не відповідає вимогам часу. Це зумовлено цілим рядом об'єктивних та суб'єктивних причин. Вище ми уже згадували про проблеми дизайн-освіти в Україні загалом, однак, у контексті висвітлення підготовки дизайнерів у закладах фахової передвищої освіти, варто конкретизувати ті позитивні та негативні фактори, які впливають на цей процес.

В першу чергу – це невідповідність змісту та якості фахової передвищої освіти сучасним потребам суспільства та економіки України. Моніторингові дослідження сфери дизайну, проведені Українським культурним фондом, свідчать, що ринок дизайну в Україні, перебуваючи у фазі зростання, носить екстенсивний характер. Тобто зростання це зумовлене збільшенням кількості учасників та замовлень, а не зростанням якості виконаних проектів. Дизайнерський бізнес доволі хаотичний, без чітких стратегій та моделей. [158, с.14]. Звичайно, існує багато факторів, які призводять до цього: низька платоспроможність населення, труднощі з виходом на міжнародний ринок, військовий стан тощо. Однак, велику роль відіграє якраз нестача відповідних знань, зокрема у веденні бізнесу, у молодих фахівців, що виходять на ринок. Аналіз освітньо-професійних програм декількох навчальних закладів [106], [107], [108] свідчить про відсутність у переліку обов'язкових компонентів освітньої програми дисциплін, які б навчали студентів основам ведення бізнесу, його просуванню та розвитку. Сподіваємось, що після впровадження у дію Державного стандарту фахової передвищої освіти за спеціальністю «Дизайн», ситуація зміниться. Адже до появи цих стандартів кожний коледж створював освітньо-професійну програму на власний розсуд. Ознайомлення з цими освітніми програмами показує, що у підготовці дизайнерів

нахил здійснюється на мистецькі дисципліни і велику частку навчального часу займає теорія. Це є демонстрацією ще однієї глобальної проблеми фахової передвищої освіти, а саме – застарілості, нерозвиненості та консервативності. І це стосується не лише матеріально-технічної та науково-методичної бази, але й кадрового потенціалу. В Україні вже тривалий час у всіх освітніх закладах існує проблема «старіння» педагогічного складу. Частка педагогів із стажем роботи більш як 20 років становить близько 40% [133]. Часто, це викладачі пенсійного віку, які отримували професійні знання ще в часи тоталітарної держави і їх психолого-педагогічні вміння є доволі застарілими. І тут виникає подвійна проблема: з однієї сторони, молоді викладачі не мають змоги працювати, оскільки немає робочих місць, а з іншої – вони не мають бажання працювати, оскільки їх заробітна плата є доволі низькою (8 679 грн. згідно 17 розряду ЄТС) [169]. Найнегативніший наслідок такого «старіння» кадрів полягає у зниженні їх трудової активності та професійної мобільності, що в свою чергу відбивається на ринку праці в галузі освіти.

Аналіз закладів фахової передвищої освіти демонструє діяльність в багатьох регіонах фахових коледжів, які є малопотужними, з слабкою матеріально-технічною базою, проте, у прагненні втриматись на ринку освітніх послуг, пропонують абітурієнтам популярні спеціальності, які часто не відповідають профілю закладу, дублюють підготовку в одному місті і не здатні забезпечити необхідну якість освіти [141, с.10]. Дослідження Світового банку «Навички для сучасної України», яке передбачало опитування керівників фірм, демонструє, що майже 70 % з них стверджують, що випускники закладів професійної освіти не володіють належними теоретичними й практичними знаннями та вміннями; понад 58 % респондентів відзначають відсутність у випускників закладів професійної освіти типів та рівнів навичок, необхідних роботодавцям; 55 % – відсутність актуальних знань [21, с.60].

Разом з тим варто ще раз наголосити на позитивних зрушеннях у системі фахової передвищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн». Насамперед – це створення нормативно-законодавчої бази, а саме, Закону «Про фахову передвищу

освіту» (2019 р.) та Стандарту фахової передвищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» (2021 р.). Вважаємо, що наявність цих документів створить основу для подальшого вдосконалення викладання дизайну у закладах фахової передвищої освіти, врегулює усі напрямки діяльності освітніх закладів. Наскільки виправданими виявляться ці сподівання ми побачимо згодом, адже стандарт було введено в дію лише у 2022/2023 н.р.

Позитивною тенденцією є і зростання інтересу Міністерства освіти і науки України та в цілому влади до фахової передвищої освіти. В Україні вже давно існує дефіцит робітничих кадрів і фахівців середньої ланки в різних галузях економіки. Війна лише поглибить цю кризу, тому одним з першочергових завдань у сучасній освіті держава бачить у підготовці фахівців, необхідних в умовах воєнного стану, для відбудови звільнених територій та розвитку пріоритетних галузей економіки України [105, с. 187-188]. Отже, варто очікувати збільшення фінансування та модернізації матеріально-технічної та навчально-методичної бази коледжів.

У післявоєнний час Міністерство освіти та науки України планує посилити процес адаптація системи фахової передвищої освіти України до європейських аналогів. Зокрема, законодавчо-нормативну, інституціональну і методологічну складову; Національну рамку кваліфікацій; діяльність вітчизняних інституцій, які забезпечують якість фахової передвищої освіти (НАЗЯВО, НАК) тощо. Планується також розроблення програми повоєнного відновлення матеріально-технічної бази закладів фахової передвищої освіти та її вдосконалення шляхом формування освітніх хабів, інтеграції з науковими установами, іншими закладами освіти, науково-виробничими підприємствами/корпораціями [105, с. 190]. Надзвичайно важливим, в дусі європейських стандартів, є формування системи державно-приватного й соціального партнерства між провайдерами освітніх послуг та їх користувачами/споживачами. На наш погляд, в першу чергу, це має сприяти поглибленню практичної підготовки фахівців. Взаємодія з майбутніми роботодавцями/підприємцями дозволяє замовникам кадрів брати участь у

формуванні професійних компетенцій студентів коледжу, та сприяє кращій адаптації молодих спеціалістів до професійної діяльності.

Отже, навчання дизайну в системі фахової передвищої освіти в Україні має свою особливу історію становлення та розвитку, яка тісно переплетена з суспільно-політичними та економічними змінами у державі. Перші успішні кроки по впровадженню дизайн-освіти були зруйновані радянською тоталітарною системою, що негативно вплинуло на розвиток дизайну в цілому і його навчання зокрема. Дизайн-освіті на початку незалежності України були притаманні всі ті характеристики, які властиві посттоталітарній системі: слабкий розвиток, невідповідність вимогам ринку, надмірна бюрократизація, низький рівень практичної підготовки тощо. Але варто відмітити, що впродовж тридцяти років реформування в сфері освіти, зокрема фахової передвищої, поступово долає ці негативні тенденції. Велику роль у цьому, на нашу думку, відіграють євроінтеграційні процеси. Прагнення відповідати високому рівню підготовки фахівців у провідних державах світу стимулює українських освітян та урядовців впроваджувати зміни на всіх рівнях освітніх структур та їх складових. Впорядкування законодавства, впровадження та постійна модернізація освітньо-професійних програм, сучасних методів та форм навчання, розширення джерел фінансування, моніторинг якості освіти, поглиблення співпраці з роботодавцями, з закордонними освітніми організаціями, приділення більшої уваги на користь практичної підготовки тощо, – все це позитивно впливає на підготовку студентів у закладах фахової передвищої освіти. Статистичні показники зростання кількості бажаючих вивчати дизайн, які ми наводили вище, є підтвердженням цьому. Але процес модернізації повинен тривати й надалі, оскільки Україні не вдалось ще в повній мірі подолати недоліки в сфері освіти і проблем є багато. Війна теж вносить свої негативні корективи. Тому подальша робота видається тривалою і складною. При цьому важливо враховувати певні особливості спеціальності 022 «Дизайн». Це креативна та творча професія вивчення якої має свою специфіку у формах та методах, тому навчальний процес не можна зводити до єдиного взірця. Він повинен бути різноманітним, гнучким і навчальні заклади фахової

передвищої освіти повинні мати можливість забезпечити такий підхід. Коледжі повинні мати змогу провадити освітню діяльність відповідно до державних вимог та забезпечувати підготовку кваліфікованих спеціалістів, які б були здатні до ефективної роботи з сучасними високотехнологічними системами, володіли б усіма необхідними професійними компетентностями. До педагогічних умов організації професійного навчання фахівців з дизайну можна віднести:

- продумане та чітке планування навчально-виховного процесу;
- відбір і структурування змісту дизайн-освіти з урахуванням вимог державного стандарту, зокрема вибіркового компонентів;
- дотримання відповідної послідовності вивчення загально-художніх і спеціальних дисциплін, проведення практики;
- поєднання різних форм організації навчання, використання при цьому сучасних педагогічних технологій (наприклад, занурене навчання);
- залучення студентів до самостійної, дослідно-пошукової діяльності;
- запровадження інноваційної системи контролю знань і вмінь, яка ґрунтується на самооцінці власної професійно-художньої діяльності, на взаємозв'язках змісту навчання і вимог сучасного художнього виробництва до підготовки компетентного дизайнера.

Варто посилити процес впровадження дуальної освіти та співпраці з ринком загалом. Тому потребує оновлення законодавча база щодо залучення юридичних та фізичних осіб до спільної діяльності із закладами освіти для підготовки високоякісних фахівців, які б відповідали вимогам сучасного ринку. Обов'язково потрібно звернути увагу на надання студентам базових бізнес-знань.

Разом з тим, важливо дотримуватись певного балансу реформ. Фахової передвища освіта за останні роки пережила багато кардинальних змін і подальші зміни не повинні руйнувати надбання, які вже напрацьовані освітянами. Науково-педагогічні працівники та студенти повинні бачити певну кінцеву мету, стратегію розвитку власної діяльності. Хаотичне впровадження змін призведуть до нестабільності та руйнування освітньої сфери.

Отже, в сучасній Україні за роки її незалежності у сферах суспільно-економічного розвитку досягнуті різні здобутки. Частина з них, як от сільське господарство, багатогалузева промисловість, сфера послуг, мають значні досягнення, інші – відстають у розвитку. А у такому економічному секторі, як креативні індустрії, Україна взагалі знаходиться ще на початковому етапі його формування. І дизайн може стати флагманом цього процесу, адже він поєднує в собі три важливі компоненти – інновації, творчість та фінанси. Двояка сутність дизайну: практична та творча водночас, – зумовлює розмаїття підходів до визначення його сутності. У цьому розділі ми здійснили порівняльний аналіз наукових поглядів провідних дослідників проблеми дизайну та дизайн-освіти як українських так і зарубіжних. Опрацьовані праці Мигаля С., Оршанського Л., Антоновича Є., Вдовченка В., Даниленка В., Рудницької О., Чирчик С., Макар З., Орлова В., Прусака В., Рижової І., Тименко В., Удод Т., Фурси О., Швець О., Тягура В. та інших, розкривають сутність дизайну, як виду діяльності, характеризують особливості дизайн-освіти з науково-методичної точки зору, нормативно-правової та організаційної. В цьому контексті своєрідною зв'язуючою ланкою між дизайном та дизайн-освітою стає постать фахівця дизайнера, який продукує дизайн-діяльність і є кінцевим «продуктом» дизайн-освіти. Усі умовиводи зроблені в даному розділі так чи інакше торкаються Дизайнера, особливостей його діяльності, сутнісних особистісних характеристик, специфіки його фахової підготовки, компетентностей тощо. Розмаїті погляди на саме поняття дизайну відображається і на розуміння професійно-сутнісних характеристик фахівця у цій сфері. Розгляд праць науковців та статистичних даних дозволяє нам зробити такі висновки з цього питання:

1. Дизайн як вид діяльності є системою, у якій взаємопов'язані практична та творча складові. Економічна, технічна та мистецька компоненти взаємодоповнюють одна одну та формують дизайн-продукт. Для України цей вид діяльності на сьогодні є надзвичайно перспективним.
2. Фахівець з дизайну повинен володіти цілим рядом властивостей, які є запорукою його успішності як митця так і підприємця на ринку дизайн-послуг. В

першу чергу - це проектна діяльність, яка дозволяє йому аналізувати інформацію та на її основі, створювати щось нове, інноваційне. не менш важливими називаються навички рефлексії, дизайн-мислення, комунікації, прогностичні, пошуково-евристичні тощо. В цілому, фахівець дизайнер повинен бути освіченою та соціально-зрілою особистістю.

3. Сформувані зазначені якості – мета і призначення дизайн-освіти.

Дослідженню поняття сутності дизайн-освіти та її проблем в Україні, зокрема у структурі фахової передвищої освіти, у даному розділі ми приділили найбільшої уваги. Для об'єктивності розгляду даного питання, крім праць дослідників дизайнерської освіти, ми проаналізували дослідження видатних теоретиків педагогічної науки та професійно-технічної освіти зокрема. Це твори Андрущенко В., Кременя В., Зязюна І., Радкевич В., Ничкало Н., Пуховської Л., Супруна В. та інших. А також нормативно-законодавчу освітню базу та статистичні дані у сфері освіти.

Дизайн-освіта і в широкому і у вузькому розумінні, є в першу чергу творчою діяльністю. Підготовка майбутніх фахівців за цією спеціальністю повинна виходити з розуміння цього творчого процесу. Відповідно науково-методична та організаційна робота у навчальних закладах має ґрунтуватися на вдалому поєднанні загально-освітніх та художньо-графічних дисциплін, пошуках нових форм та методів навчання, широкому використанні інноваційних технологій тощо. Специфіка дизайн-діяльності вимагає системного підходу до формування професійної компетентності майбутніх фахівців. І одними із способів досягнення такого рівня підготовки є неперервна та ступенева освіти.

Дизайн-освіта у закладах фахової передвищої освіти України має свою особливу історію становлення та розвитку. Радянське минуле та давні національні традиції вплинули на її специфіку. Тому навчання дизайну у системі фахової передвищої освіти має багато суперечностей. З одного боку:

- значна кількість анахронізмів з періоду тоталітарного минулого;
- хаотичні та несистемні реформи, які дестабілізуюче впливають на діяльність навчальних закладів;

- труднощі з матеріально-технічним забезпеченням;
- затеоретизованість та певна відірваність від ринку.

Але з іншого боку, не можемо не відмітити:

- зроблені кроки по вдосконаленню нормативно-правової бази діяльності закладів фахової передвищої освіти – Закон «про фахову передвищу освіту», «Стандарт фахової передвищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» галузі знань 02 «Культура і мистецтво»;
- поступове впровадження децентралізації в управлінні, в тому числі фінансовому;
- збільшення практичної складової навчання та посилення співпраці з стейкхолдерами;
- модернізація навчально-методичного процесу.

Всі ці кроки демонструють поступ української фахової освіти до європейської системи професійного навчання. Досвід провідних країн світу у підготовці дизайнерів є надзвичайно цінним для України, оскільки дозволяє їй подолати наслідки радянської застарілої формації. Адаптація ефективних механізмів освітньої системи Заходу стане основою підготовки фахівця з дизайну на основі компетентнісного та особистісного підходу, ефективної взаємодії навчальних закладів та ринку праці, конкурентоспроможності випускників та зростання креативної індустрії України в цілому.

РОЗДІЛ 2.

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ
СТУДЕНТІВ-ДИЗАЙНЕРІВ У ЗАКЛАДАХ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ****2.1. Концепція підготовки студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти.**

Сучасна педагогічна наука і практика завзято шукають шляхи не лише для оновлення та реформування системи освіти та виховання в Україні, але принципово нові підходи до розв'язання важливої задачі – збереження і розвитку культурного, інтелектуального потенціалу суспільства, в якому найбільшою цінністю є особистість та унікальність.

«Одне із важливих питань, яке сьогодні цікавить увесь світ, це питання народної освіти та дизайну, в розумінні освіти дорослих, тобто осіб, що вже вийшли із шкільного віку. Виходить із цієї назви виразно, що в освітній роботі не так важливе питання знання і подавання науки, як виховна течія, яка має пронизувати освітню роботу» [87, с.3].

«Педагогіка як наука завжди знаходилась у стані пошуку таких шляхів, які б сприяли ефективному вирішенню актуальних проблем освіти і виховання учнівської та студентської молоді. На сучасному етапі розвитку педагогічної теорії та практики гострота і важливість прийняття вірних рішень є особливо відчутною. Адже Україна переживає період свого демократичного ставлення, коли в епіцентрі уваги широкої громадськості постати питання формування людини, здатної жити і працювати за мірками високої моралі, поваги до права, шанобливого ставлення до національної культури. Усвідомлення необхідності внесення в освітньо-виховну практику відповідних змін спонукає вчених-педагогів і вчителів –практиків до її модернізації» [148, с.34]

Водночас слід зазначити, що педагогіка не може знаходитися на узбіччі навчально-вихованого процесу. Підтвердженням цього є яскраві приклади того, як розвивалися в Україні традиції навчання і виховання дітей засобами краси мистецтва, художнього слова тощо.

Підтвердженням цього є також численні форми, методи і засоби освоєння молодим поколінням цінностей етнокультури, художньої творчості, класичного мистецтва. При цьому вказані форми, методи і засоби мають конкретний зміст і водночас свідчать про наявні тенденції до взаємозбагачення. Так, народні елементи гармонійно вплітаються в контекст класичного мистецтва, а жанрове різнобарв'я мистецтва дозволяє утворювати складні й панорамні об'єднання у сфері мистецької культури, засвідчуючи інтегративні процеси у діяльності за законами краси і дизайну» [57, с.161].

Проблемами якісної фахової підготовки майбутніх дизайнерів займалися вітчизняні науковці В. Горянський, Л. Корницька, Д. Кудренко, Л. Оружа, О. Фурса, О. Шилова та інші. Серед європейських дослідників варто назвати Е.М. П. Харсаае, П.-Дж. МакЕлгерон, Т. Естергор, М. Теркільдсен та Д. Акоглу. Європейські дослідники Е.-М.-П. Харсаае, П.-Дж. МакЕлгерон та Д. Акоглу наголошують на важливості введення в освітній процес міждисциплінарного підходу, тоді як Т. Естергор, М. Теркільдсен виділяють основним напрямом підготовки дизайнерів дизайн-мислення.

Як зазначає Бутенко В. Г. у своїй статті «Використання мистецтва в системі громадського виховання молоді» що, мистецтво акумулює у собі значний досвід пізнання й освоєння дійсності за законами краси. Це ті закони, що дозволяють людині діяти не лише вірно, але й красиво, виразно, витончено. Закони краси важко пояснити словами, формулами, проте їх можна передати за допомогою відчуття, співпереживання творчого стану людини, художніх образів та мистецьких рішень. Звідси виникає необхідність послідовної підготовки людини до взаємодії зі світом мистецтва, сприймання і освоєння творів художньої культури. [57, с.15].

Бутенко В. Г. вказує у своїй статті «Культурологічні аспекти формування естетичної свідомості учнівської і студентської молоді», а саме, духовний практичний зв'язок людини зі світом прекрасного набуває значення не лише тому, що приносить їй певну насолоду, користь пізнання дійсності. Крім цього, слід зазначити, що естетичне ставлення символізує собою особливе надбання людини і

засвідчує самоцінність. Ідеться про те, естетичне ставлення до дійсності й мистецтва не передається людині у готовому вигляді, а лише виробляється безпосередньо людиною, формується як унікальне, неповторне й особистісне значуще утворення. Це дозволяє констатувати той факт, що естетичне ставлення є одним із вагомих показників того, що духовний світ людини набуває свого розвитку, зміцнюється і формується як об'єктивна реальність [55, с. 18].

Миропольська Н. Є. «Мистецька освіта у школі: концептуальні підходи», вважає, що естетичне виховання має сприяти становленню і розвитку передусім чуттєвої культури школярів, що є наслідком єдності п'яти складових: 1) специфіка естетичного як ціннісного ставлення людини до дійсності; 2) художня діяльність людини; 3) «граничність» естетичної проблематики з проблематикою суміжних наук – етики, психології, мистецтвознавства, педагогіки. Ця третя частина має свої витоки в українській філософській школі, зокрема вона притаманна київській, харківській та львівській теоретичним школам (М. Бердяєв, В. Винниченко, П. Гогоцький, Д. Овсянко-Куликовський, О. Потебня, Ф. Прокопович, Г. Сковорода, І. Франко, Т. Шевченко, Г. Шпет, П. Юркевич); 4) акмеїстичний контекст, що несе в собі аналіз як феноменів «найкращої пори, найвищого рівня», так і феноменів «зрілості, сили, мужності», а отже вчить молоду людину дивитися на світ відкритими очима і не піддаватись ударам долі; 5) монадність людини.

Реконструкція цих теоретичних традицій в школі має задавати загальну спрямованість інтересам і пориванням учнів, ієрархії індивідуальних переваг і взірців, і головне, міру готовності і рішучості до реалізації власного сценарію життя.

Естетичне виховання насамперед має бути спрямовано на виховання специфічної якості неповторної унікальної індивідуальності, яка реалізує себе у вчинку, що постає як осягнення особистісного горішнього, що міститься у творах мистецтва, а також на знаходження школярами свого слова спочатку в мистецтві, а потім і в навколишньому житті, їхній активній співпричетності до буття [56, с. 124].

Бутенко Л.Л. у своїй праці «Виховання загальної культури старшокласників засобами мистецтва» зазначає, що процес виховання культури особливості є

принципово незавершеним, продовжується на протязі усього життя людини. Однак, базові основи культури особливості закладається саме в дитинстві, у шкільному віці. Вільний, гармонійний вступ школяра у різні соціокультурні групи, орієнтація в інформаційному світ, що постійно змінюється, реалізація планів самовизначення можливі лише при наявності в дітей загальної культури, що опирається на загальнолюдські цінності. Якщо врахувати, що кожна особливість індивідуальна та неповторна в власному культурному розвитку, то загальна культура є тією культурологічною основою, що об'єднує всі прояви людського в людині не залежного від національного та соціального становища.

Загальна культура особливості визначається як мінімально необхідний комплекс загальнокультурних знань, ідей, ціннісних в них уявлень, універсальних способів пізнання, мислення, форм практичної діяльності, без оволодіння якими неможливі взаєморозуміння, взаємодія людей гармонія особистості та суспільства.

У відповідності із діалектикою загального та одиничного культура особистості як одиничне явище може подати себе у культурному бутті людства лише через загальне, тобто через свою інваріантну основу – загальну культуру особистості. Визначення базових основ культури особистості має принципове значення не лише для розвитку культурної людини, але й для збереження й трансляції культурних цінностей усього людства [25, с.2].

Процес виховання загальної культури виступає як відтворення культури, що накопичена в суспільстві, та стимулювання внутрішнього саморозвитку людини. Базові основи загальної культури особистості закладаються в школі й особливо актуальні в старшому шкільному віці, коли відбувається усвідомлення цілісної картини світу та місця людини в соціокультурному просторі цього світу. Педагогічні проблеми виховання загальної культури школярів є закономірним відображенням протиріч між ідеалом культурної людини та недостатньо дійовим механізмом виховного процесу в середніх навчальних закладах, між вимогами суспільства до якості загальної підготовки та реальним станом культурного рівня молоді.

Могутнім засобом виховання загальної культури є мистецтво, яке, на думку М. М. Бахтіна, дозволяє відкрити глибини людської свідомості, які є водночас і її вершинами. Мистецтво, що відтворює у художньому образі принципово новий рівень діяльності, виступає як універсальний засіб бачення світу очима іншої людини, перетворення зовнішніх культурних смислів у духовний світ особистості. Мистецтво сприяє духовній єдності людей, розкриває риси людської спорідненості. Складається явне протиріччя між виховними мистецтва і відсутністю належної уваги до мистецтва як засобу загальнокультурного виховання школярів.

Особливої значущості виховання загальної культури засобами мистецтва набуває в старшому шкільному віці – у період самовизначення, пошуку духовного ідеалу тощо [25, с.3].

У педагогічній науці існують різні підходи до визначення базових основ культури особистості. Враховуючи діалектичну єдність культури особистості та загальної культури, діяльнісний та культурологічний підходи, до складу загальної культури особистості включено пізнавальну культуру, моральну культуру, емоційну та естетичну культуру, культуру світогляду. Виховання трудової та фізичної культури, на нашу думку, може здійснюватися опосередковано [25, с.14].

Особливе місце у вихованні загальної культури старшокласників займає мистецтво. Саме воно має велике значення для включення особистості в культурний контекст, для формування системи орієнтацій у світі культурних цінностей, зовнішніх культурних смислів у внутрішній духовний світ людини [25, с.16].

У дослідженні О. Фурси, основним орієнтиром професійної підготовки дизайнерів у європейських навчальних закладах у 20-30-х рр. ХХ ст. був технічний, що негативно вплинуло на художній компонент дизайн-освіти. Однак загальна соціально-функціональна спрямованість дизайн-освіти сприяла подальшому розвитку професії. Конструктивність, функціональність, проєктність у вирішенні творчих завдань змінювали світоглядні уявлення про дизайн і методи навчання у процесі підготовки фахівців. Інтегрований курс «Проєктування»,

який виокремився на цьому етапі, згодом уможливив систематизацію дизайн-освіти, а також дозволив визначити місце і зміст художніх, технічних і гуманітарних дисциплін у підготовці фахівців [183, с.118]. Та форма створювалася у промисловий спосіб і сприймалася як об'єктивний прояв логіки краси.

Натомість дизайнерська сфера західноєвропейських суспільств продовжувала розвиватися дедалі різноманітніше. Одну з найяскравіших версій цього розвитку продемонструвала Італія [183, с.118]. Італійський дизайн, відомий своїми антимодерністськими тенденціями, майже до 80-х р. розглядався як джерело небезпеки і власне професіоналізації. За точку зору сучасного дизайну, як особливої галузі і дисципліни в рамках проєктної культури слід, взяти промислову революцію, що породила активну інституціоналізацію дизайну як самостійної професії, за якою закріпився статус «промислового дизайну». Професійна парадигма промислового дизайну виходила із прогресивності інтеграції і розвивалася в системі функціональних промислових зв'язків, осмисленості цілісного і осмисленого буття (дизайн як «гвинтик у єдиному механізмі»). Сам проєкт дизайнерської професії був універсальним у географічному, національному, етнокультурному відношеннях, рівно як і саме промислове виробництво, наднаціональне за визначенням. Так в італійській парадигмі дизайну виокремилися: комерційний дизайн – промисловий лише за технологією реалізації проєкту, але орієнтований на вільний ринок; арт-дизайн, який підривав основи промислового дизайну своєю артистичністю і не підконтрольністю [183, с.352; 441; 442; 443].

Впровадженням дизайн-освіти на всіх рівнях освітньої системи нині займається і Японія. У цій країні на державному рівні було виголошено перетворення Японії з країни економічного експорту у «країну дизайну». Проголошення цієї концепції підтримується на законодавчому рівні, що знаходить відображення у навчальних планах і підручниках для кожного з етапів

навчання в японській загальноосвітній школі. Там курс дизайну не є ізольованим. Він гармонійно вплетений до змісту навчального курсу.

«Мистецтво», в якому школярі знайомляться і на практиці опановують декоративно-ужиткове мистецтво, живопис, каліграфію. Дизайн також тісно пов'язаний з уроками «ручної праці». Відповідно і мета вивчення дизайну є складовою системи цілей засвоєння мистецтва та трудового виховання. Ці загальні, основні завдання у японських методичних посібниках з курсу мистецтва розподіляються на три основні групи: «виховання людяності», «усвідомлення зв'язку людини з середовищем» та «виховання творчої особистості». У Японії звертають увагу на такі аспекти, в яких враховується важливість усвідомлення залежності формоутворення від кліматичних особливостей середовища [183, с.194].

Навчання дизайну включає в себе роботу з різними матеріалами, вивчення методів проектування і виробництва та розробку комп'ютерної презентації дизайнерських ескізів. Зауважимо, що поява нових візуальних засобів відображення дійсності змінила характер дизайнерської діяльності. Поряд з традиційними її видами (дизайн архітектурного середовища, реклами, дизайн інтер'єру, одягу, графічний дизайн і ін.) успішно розвивається Web-дизайн. Комп'ютерні технології істотно доповнили й збагатили образотворчі можливості художньо-проектної діяльності. Крім того, традиційні види дизайнерської діяльності наповнилися новим змістом у зв'язку з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, які виконують не лише образотворчі, інформативні, а й комунікативні функції [183, с.462].

Концептуально-методологічні підходи щодо вивчення дизайну підпорядковані освітнім напрямам, які безпосередньо досліджують практичне значення в закладах освіти.

У своєму дослідженні І. Хорватом (І. Horvath), в контексті дизайну мають ряд спільних рис з фундаментальними науковими дослідженнями, оскільки всі види спостережних, описових і дослідницьких наукових методів дослідження

можуть у принципі застосовуватись у дизайні [231, с.160]. Також погоджуємось, що знання відповідних дисциплін, як-от психологія, маркетинг, теорія форми і теорія інформації, можуть бути основою таких досліджень [232, с.115].

Загалом дослідження в контексті дизайну є монодисциплінарними, їхня структура відповідає «класичним» емпіричним підходам, але в переважній більшості випадків це певною мірою контекстуалізовані дослідження. Фактично, емпіричні та експериментальні дослідження проводяться цілеспрямовано, щоб отримати розуміння або домогтися поліпшення в різних контекстах, таких як людська поведінка та емоції, якості артефактів (концепцій, проєктів, продуктів), а також взаємодії та впливу на природне (екосфера) чи штучне оточення (техносфера, економіка, культура).

Контекст дослідження виходить з розгляду різних проблем дизайну, таких як: люди, які беруть участь у дизайні або знаходяться під впливом дизайну; артефакти, які втілюються в концептуальному існуванні завдяки дизайну; процеси та оточення, в якому люди та продукти існують та взаємодіють.

На практиці контекстуалізація дизайн-дослідження впливає на: визначення мети і завдань дослідження; створення обставин та умов, за яких конкретне явище може бути досліджене в контексті; визначення взаємозв'язків, які мають бути вивчені в даному контексті; інтерпретацію даних у конкретному контексті.

Контекстуалізоване дослідження спрямоване на розуміння семантичних відносин (взаємодії) між досліджуваними явищами, відповідними дослідницькими змінними, проблемами дизайну та роздумами про проблеми дизайну [232, с.119]. Об'єктами таких досліджень можуть бути психологічні, соціальні, технічні й технологічні проблеми, що пов'язані з дизайном.

Мета таких досліджень полягає в тому, щоб досліджувати, описувати, розуміти та пояснювати пов'язані з дизайном явища. Дослідження в контексті дизайну здійснюються за допомогою спостережень та експериментів.

Мета дослідження на основі дизайну – забезпечити міцну теоретичну основу та надійний методологічний підхід до дослідження дизайну [231, с.107].

Основне припущення полягає в тому, що дизайнерське дослідження має забезпечувати знання вищого рівня контекстуалізації та інтеграції, ніж те, що може бути досягнуте фундаментальним (дисциплінарним) дослідженням, і що це може бути полегшено або навіть посилено за рахунок залучення дизайну, тому що дизайн – це контрольований процес синтезу знань. Таким чином, дослідження на основі дизайну відкриває перспективу систематичного об'єднання двох областей: дослідження та дизайну [232, с.185].

Дослідження на основі дизайну пропонує можливість вбудувати дизайн як засіб дослідження і дозволяє скрупульозно поєднувати наукові дослідження та дизайнерські дослідження. Впровадження дизайну створює нові можливості для дослідження та конструювання контекстуалізованих знань, які не можуть бути отримані іншими методами дослідження. Дизайн як засіб дослідження може бути артефактами, процесом, сутностями, явищами та знаннями. У цьому контексті артефакти включають різні прояви, такі як обладнання, програмне забезпечення, мікропрограмне забезпечення, інформаційне забезпечення та сервісні продукти. Такого роду дослідження також вимагає, щоб його процедури та методи були адаптовані відповідно до контексту, а його загальна схема містить три фази: фаза дослідницьких дій, фаза творчих дизайнерських дій та фаза підтверджувальних дослідницьких дій [232, с.171]. У цьому й полягає специфіка дослідження на основі дизайну, яке передбачає комплексне дослідження об'єкту, синтезуючи аналітичні методи дослідження з методами конструктивного проектування. Дослідженню зазвичай підлягають фази життєвого циклу продукта, різні форми прояву продукта, реакція людини на продукт, вплив продукта на навколишнє середовище, альтернативні аспекти використання продукта тощо. Результатом таких досліджень можуть бути нові знання, а також прогнози на майбутнє.

Дизайнер позиціонується як спостерігач чи дослідник [2, с.16]. Дослідники мистецтва прагнуть отримати нові знання через практичну діяльність і втручання у створення артефактів (зображень, об'єктів, уявлень чи подій). Оскільки митці не зобов'язані звітувати про свою діяльність, суворих вимог у художній практиці немає. Дизайн-дослідження, засноване на практиці, – це нова концепція

дослідження, що веде до різної інтерпретації та операціоналізації у практичних галузях [2, с.288; 383; 384; 452]. З іншого боку, більшість того, що в даний час вважається дослідженнями в галузі витончених мистецтв, не буде визнано такими іншими академічними дисциплінами.

Концепція дослідження дизайну на основі практики нещодавно з'явилася в Україні у деяких дисциплінах дизайну, таких як промисловий дизайн, архітектура та медіа-дизайн. Причина в тому, що дизайнери визнали необхідність розширення бази дизайнерських знань частиною своєї професійної відповідальності. Дослідження дизайну на основі практики було визначено як використання заснованих на дослідженнях принципів, розробок і методів збору інформації в рамках існуючих форм практики для відповіді на запитання, що виникають із практики, таким чином, щоб це інформувало практику [2, с.112]. Воно передбачає застосування практикуючими фахівцями якісних, кількісних і змішаних методологій до збирання інформації. Для такого роду досліджень характерно: формулювання явних дослідницьких проблем, використання деяких оперативних методів дослідження (таких як, наприклад, практичне дослідження та тематичне дослідження) та поширення результатів дослідження серед інших дизайнерів. Він проводиться зазвичай як рефлексивне опитування, спрямоване на абстрактний висновок та узагальнення з практики проєктування.

Основне припущення дослідження дизайну, заснованого на практиці, полягає в тому, що існує потреба в конструюванні, виробництві та поширенні знань щодо дизайну, і це робиться у процесі проєктування [232, с.113]. Проте деякі науковці зазначають, що сукупність отриманих у результаті практичного дизайн-дослідження знань будується з використанням інформації з інших наук [2, с.143].

Щодо процесу проведення дослідження дизайну, заснованого на практиці, він суттєво відрізняється від двох інших підходів. Його основний процес – це зазвичай процес проєктування. У загальній моделі процесів проєктування можна виділити когнітивні елементи, аналогічні елементам дослідницьких процесів, але механізми обробки інформації та методи, що застосовуються, різні. Зазвичай весь

процес проєктування чи його результати перебувають у центрі уваги спостерігачів-практиків. У якості альтернативи окремі дослідницькі дії можуть бути виконані на певних етапах процесу проєктування з метою: систематичного агрегування знань, що перевіряються; дослідження відображень, викликаних процесом проєктування чи розробленого артефакту; підтвердження результату дизайну валідацією.

У першому випадку дослідження проводяться відповідно до логіки процесу проєктування. Другому випадку властива методологічна нечіткість, оскільки немає чітких правил у тому, як доповнити звичайні процеси проєктування дослідницькими діями. Тому деякі науковці стверджують, що єдина мета, яка може бути поставлена для дослідження дизайну, заснованого на практиці, – отримати знання про те, як можна поліпшити артефакти та процеси проєктування. Загалом до методів дизайн-досліджень, заснованих на практиці, відносять: спільне спостереження, практичне дослідження, тематичне дослідження, аналіз протоколу, інтерв'ю з експертами, побудова обґрунтованої теорії та оцінювальні форуми [2, 211; 222; 305; 405; 464].

Дослідник У. Йонас (W. Jonas) вказав на той факт, що використання засобів дослідження у дизайнерських пошуках збільшує академічну повагу додизайну, але не робить істотного внеску у вирішення практичних питань соціальних/економічних інновацій та благополуччя людини [234, с.81].

Як важливою основою професійної практики проєктування, дизайн-дослідження останніми роками швидко розвиваються. Найчастіше дослідження проводяться спільно самими дизайнерами-практиками, а результати досліджень краще відображають їхнє розуміння, ніж могла б бути робота лише зовнішніх професійних дослідників. обмежену можливість для перевірки та валідації висновків; результати обмежені поглядом зсередини; коли висновки взяті з ситуації чи контексту, що вивчається, вони можуть втратити свою актуальність, значущість або здійсненність [233, с.189].

З цих причин дослідження дизайну, засновані на практиці, вважаються слабкою формою дослідження, і точаться серйозні суперечки про цінність

результатів, заснованих на практиці як результатів наукових досліджень. З іншого боку, це також дискусійне питання, наскільки дослідження є способом конструювання артефактів [233, с.202].

Дизайн – це важка галузь. Це навчальна дисципліна і практика. Кожна категорія включає в себе безліч спеціалізованих дисциплін, параметри яких мінливі, нечітко визначені і постійно змінюються. Дизайнерська діяльність все частіше набуває рис дослідницької, а проектування в дизайні стає проектуванням майбутнього. Відповідно до цього положення було створено модель підготовки, що дає змогу ефективній організації освітнього процесу та забезпечуватиме позитивну динаміку готовності майбутніх дизайнерів до розвитку дизайну у закладах передвищої освіти (рисунок 2.1).

Концептуальна модель підготовки студентів майбутніх дизайнерів.

Рис. 2.1. Джерело: складено автором

Таким чином, як і багато інших професій, дизайн прагне утвердитися як дисципліна, і як наука. Це є основною необхідністю постійного зростання знань. Однак наявність справжніх парадигм, методології і методів дослідження сучасного дизайну часто є завадою на курсі розвитку науки у закладах передвищої освіти.

2.2. Принципи підготовки дизайнерів до передвищої освіти.

Дизайн – це інструмент комунікації між людиною та об'єктом дизайну. Саме завдяки дизайну ми можемо донести інформацію максимально зрозуміло та точно, що дуже важливо під час процесу навчання. Якщо порівнювати два способи подання інформації – у вигляді тільки тексту або ж текст доповнений схемами, зображеннями, із застосуванням базових правил композиції, то, безумовно, графічно оформлений матеріал буде більш дієвим.

Великі майстри минулого, працюючи над художніми завданнями, багато часу приділяють формі твору, розуміючи, що вона є акумулятором багатьох складових художнього образу [34]. Та ще більше уваги потрібно пошуку об'єктивних закономірностей та універсальних принципів, що циркулюють у дизайні та закладах передвищої освіти.

Як зазначає, у своїй монографії Світлана Алексєєва «Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: теорія і практика», що підготовка майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри – це цілеспрямований, системний і послідовний процес, підпорядкований сукупності принципів, дотримання яких сприятиме забезпеченню його результативності, ефективності й успішності.

Загалом, у педагогіці проблема принципів не отримала остаточного розв'язання, хоча її дослідженням займалися кращі педагоги впродовж багатьох десятиліть. Це пов'язано з різними підходами до характеристики принципів освітнього процесу, що визначається конкретними завданнями. Наприклад, у педагогічному словнику зазначається, що принципи із соціального аспекту окреслюють завдання, поставлені перед освітою сучасним суспільним розвитком; кібернетичний аспект – характеризує принципи управління освітнім процесом як цілісною системою; психологічний – розкриває різноманітні аспекти освіти особистості [2, с.178]. Аналіз наукової літератури засвідчив, що в сучасній педагогіці принципи розглядаються як положення педагогічної концепції, що визначають дидактичні вимоги до організації освітнього процесу. С. Гончаренко

ззначав, що саме в принципах відображаються теоретичні підходи до побудови навчального процесу та керування ним [36, с.270]. В. Ягупов вважає, що педагогічні принципи впливають із закономірностей дидактичного процесу, конкретизуються у правилах та функціонують як практичні вказівки.

Отже, принципи – це спрямовуючі положення, що відповідають загальним цілям, методологічним підходам і закономірностям освітнього процесу та впливають на вибір змісту, організаційних форм і методів навчання. Ми погоджуємося з думкою про те, що успішному розв'язанню педагогічних завдань сприяє сукупність принципів, що розроблена на основі діяльнісного підходу та характеризує основні компоненти освітнього процесу.

Зокрема, це такі компоненти: зміст навчання – визначається принципами науковості, зв'язку навчання із життям, системності, послідовності, доступності; методи навчання та відповідні їм засоби – принципи наочності, свідомості, активності учнів при керівній ролі педагога, поєднання різних методів, а також засобів навчання, залежно від завдань та змісту; форми організації навчання – принципи поєднання різних форм навчання, залежно від завдань, змісту і методів навчання; умови навчання – принципи створення необхідних умов для навчання; результати навчання – принципи міцності, усвідомленості та дієвості результатів освіти, виховання і розвитку.

Академік В. Радкевич зауважує, що сучасна освіта має реалізовуватися з урахуванням соціально-педагогічних, загально-дидактичних та методичних принципів. Саме в такій сукупності можливий розвиток інноваційних процесів, оновлення змісту, форм, методів, технологій навчання, розробка механізмів оцінювання навчальних досягнень та діагностування успішності учнівської молоді [142, с.264-267].

У наукових дослідженнях В. Прусака [130], І. Рижової [146], В. Тягура [173], В. Тиценка [165], О. Трошкіна [170], О. Фурси [176], С. Чирчика [193], О. Швець [199] виконано ґрунтовний аналіз сучасних принципів, що впливають на результативність підготовки майбутніх дизайнерів. Науковець, І. Рижова зазначає,

що сучасна дизайн-освіта має реалізовуватися на принципах гуманізації, демократизації, індивідуалізації, диференціації, безперервності, наступності, випереджувального характеру та компетентнісного підходу, зокрема й до проєктування змісту освіти. Авторка вважає: специфічними принципами дизайн-освіти є ті з них, що формуються на основі соціальної зумовленості та активності особистості – принцип інтеграції, цілеспрямованого розвитку, варіативності, практичної орієнтованості [146, с.113].

Як засвідчує, О. Фурса, теоретико-методологічними принципами розвитку дизайн-освіти є: відкритість педагогічного простору викликам часу в Україні та світі; ціннісна зорієнтованість безперервного процесу дизайнерської освіти на її історико-культурна наступність; фундаменталізація та інтердисциплінарність; акумулювання соціальних і зарубіжних традицій у досвід підготовки фахівців, розширення міжнародних зв'язків; практична спрямованість змісту дизайн-освіти; випереджувальний характер професійної підготовки дизайнерів; підвищення ролі особистості, усвідомлення суб'єктами значення дизайну і якісної підготовки фахівців для культурного розвитку суспільства; інтерактивність, диференціація, індивідуалізація, інтегративність, інформатизація, багаторівневість, багатоступеневість, застосування компетентнісного підходу, профілізація, варіативність [183, с.27]. Для творчого розвитку майбутнього дизайнера необхідна реалізація таких принципів, як: наочність, систематичність, послідовність, науковість, зв'язок із життям, свідомість, активність, самодіяльність, творчість [203, с. 59-63].

Підготовка майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти, що здійснюється на засадах розробленої концепції та методологічних підходах, ґрунтується на сукупності принципів, які сприяють забезпеченню ефективності такої підготовки. Наприклад, системний підхід у підготовці майбутніх дизайнерів до передвищої освіти, що характеризує базові системні зв'язки та компоненти, розкривається через принцип цілеспрямованості педагогічного процесу та принцип системності.

Принцип цілеспрямованості педагогічного процесу пов'язаний з організацією цілеспрямованої підготовки до розвитку передвищої освіти, що забезпечуватиме формування готовності майбутніх дизайнерів до цього процесу, сприятиме узгодженості змісту, методів, форм та технологій навчання у коледжах художнього профілю, підвищенню рівня привабливості гнучкості й інноваційності педагогічного процесу. Цей принцип реалізовується з набуттям майбутніми дизайнерами кар'єроорієнтованих, соціальних, психологічних, управлінських, професійних знань, практико-орієнтованих, проєктних, прогностичних умінь, формування професійно важливих якостей [2, с.33].

Принцип системності в підготовці майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти уможливорює створення цілісної структури методичної системи підготовки із впорядкованими її внутрішніми та зовнішніми зв'язками. Через цей принцип втілюється низка вимог до побудови змісту та цілісної організації навчання майбутніх дизайнерів. Так, принцип гуманізації у підготовці майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти дає змогу ввести в освітній процес елементи самобутності, розширення загального кругозору, збуджувати у студентів інтерес до загальнонаукових і професійних знань, розвивати творчі здібності, прагнення до використання знань, навичок і вмінь у професійній діяльності, формування індивідуально-особистісних якостей, важливих для кар'єрної реалізації.

Принцип гуманізації – це єдність загальнокультурного, соціального, професійного та кар'єроорієнтованого розвитку майбутніх дизайнерів у процесі підготовки до розвитку кар'єри. Принцип доступності орієнтує освітній процес підготовки майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти на врахування розумових, емоційно-вольових і фізичних можливостей студентів, наукових вимог до організації навчання, поступового нарощування складності теоретичного і практичного матеріалу, збереження правил послідовності: від простого до складного, від нижчого до вищого, від відомого до невідомого, від легкого до важкого. Цей принцип реалізує підхід свідомого засвоювання

професійних і кар'єроорієнтованих знань, практичних навичок і вмінь, повністю використовуючи інтелектуальні і фізичні можливості індивіда.

Принцип індивідуально-особистісної спрямованості орієнтує на врахування індивідуальних потреб майбутніх дизайнерів у процесі підготовки до передвищої освіти, їхнього особистісного розвитку та врахування необхідності реалізації особистісних прагнень. Цей принцип означає, що підготовка до розвитку професійної кар'єри має реалізовуватися через систему взаємопов'язаних внутрішніх спонукань майбутніх дизайнерів, що спрямовують та орієнтують їх на успішний професійний шлях.

Принцип поваги до особистості створює максимально сприятливі умови для самовизначення майбутніх дизайнерів, розкриття і розвитку їхніх здібностей, уважного ставлення до складності й неоднозначності внутрішнього світу. Це забезпечує орієнтацію підготовки майбутніх дизайнерів у закладі передвищої освіти на врахування їхніх особистісних орієнтацій, творчого потенціалу, зумовлює виявлення творчих можливостей для створення умов самореалізації і самоствердження, розвитку творчих здібностей.

Принцип індивідуалізації освітньої траєкторії у підготовці майбутніх дизайнерів до розвитку передвищої освіти поєднаний із персоналізацією освітнього процесу з урахуванням можливості реалізації особистісного потенціалу. Він уможливує реалізацію власних освітніх цілей майбутніх дизайнерів, що відповідає їхнім здібностям, можливостям, мотивації та інтересам, оскільки дасть змогу реалізувати програму власної освітньої діяльності у підготовці до розвитку освіти у закладі, в якій знайде відображення побудова власного проєкту через створення «образу себе» в майбутньому. Відповідно до компетентнісного підходу, що передбачає спрямованість дій педагога на формування у майбутніх дизайнерів компетентностей до розвитку освіти у закладі та готовності до її реалізації, визначається і принцип компетентності.

Принцип науковості в підготовці майбутніх фахівців дизайну у закладах передвищої освіти відображає взаємозв'язок із сучасними науковими знаннями і

практикою, формуючи правильні наукові поняття, що забезпечує високий теоретичний рівень навчання, розкриття ролі науки у підвищенні продуктивності праці, в удосконаленні життя людини. Загалом, принцип науковості є одним із провідних принципів навчання, оскільки узгоджує освіту із рівнем сучасного розвитку науки й техніки. Відповідно до цього принципу регулюються методи, форми і засоби організації навчальної діяльності майбутніх дизайнерів. Принцип науковості сприяє формуванню наукової системи знань і закономірностей розвитку наукових понять у свідомості студентів.

Принцип інтегративності означає побудову міждисциплінарних зв'язків у процесі підготовки майбутніх фахівців дизайну у закладі передвищої освіти. У підготовці майбутніх дизайнерів він виконує освітню, розвивальну, методологічну та організаційну функції, а практичне його втілення уможливорює інтеграцію професійних знань із різних світових дизайнерських шкіл. Принцип реалізується через інтеграцію змісту та методів вивчення загальноосвітніх, культурологічних, спеціальних дисциплін, інтеграцію теоретичної та практичної підготовки майбутніх фахівців дизайну.

Принцип самоорганізації у підготовці майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти засвідчує необхідність сформованості високого рівня самоорганізації студентів з метою підвищення їхньої готовності до майбутнього кар'єрного зростання та творчої самореалізації. Студенти мають усвідомити, що знання, уміння, навички та досвід – це найважливіший капітал у кар'єрному зростанні. Принцип самоорганізації є процесом формування і задоволення пізнавальних запитів майбутніх дизайнерів, розвитку їхніх задатків та здібностей. Він призначений для поглиблення і розширення кар'єроспрямованої підготовки майбутніх дизайнерів, на засадах акмеологічного підходу, що детермінує своєрідність професійної досконалості, успішності, адекватних кар'єрних очікувань, реалізується через специфічні принципи, зокрема принцип професійного самовизначення та професійного саморозвитку.

Принцип професійного самовизначення охоплює проблеми взаємозв'язку професійного самовизначення із загальним життєвим самовизначенням особистості, впливом довкілля на особистість, її професійне становлення й необхідність активної життєвої позиції. Професійне самовизначення полягає в усвідомленні особистістю себе як суб'єкта конкретної професійної діяльності і передбачає: самооцінку людиною власних індивідуально-психологічних якостей та зіставлення своїх можливостей із психологічними вимогами професії до спеціаліста; усвідомлення своєї ролі у системі соціальних відносин і своєї відповідальності за успішне виконання діяльності та реалізацію своїх здібностей; саморегуляцію поведінки, спрямованої на досягнення поставленої мети.

Принцип соціалізації відкриває можливості реалізації майбутніх дизайнерів й означає адаптацію до професійного соціуму в процесі підготовки до розвитку професії. Практична реалізація принципу досягається соціальною підготовленістю студента до творчої реалізації в креативній індустрії, що активно впливає на сучасні кар'єрні процеси та успіх у професії. Принцип соціалізації забезпечує розвиток особистості та її становлення як члена суспільства і сприяє розробленню й запровадженню нових підходів до дизайнерів.

Принцип емоційності в підготовці майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти поєднаний із творчістю та мистецтвом, що важливо для дизайнерської діяльності загалом. Принцип емоційності передбачає формування інтересу до знань і спрямований на розвиток внутрішніх мотивів майбутніх дизайнерів зв'язок з інтелектуальними, моральними, естетичними почуттями та різними психічними станами (натхнення, творчості, інкубації) особистості. Це дає можливості проводити прийоми самоаналізу, самооцінки та рефлексії, механізми проектування індивідуальних освітніх траєкторії, виважених нововведень у вигляді інноваційних методів навчання, нових організаційних форм і методів підготовки.

Принцип співробітництва у підготовці майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти реалізує ідею спільної розвиваючої діяльності, заснованій на

вільному виборі та взаєморозумінні. Цей принцип відображається в нових підходах до підготовки: створенні сприятливої атмосфери співробітництва, зниженні монологічного змісту, переходу до діалогізованого спілкування, інтенсифікації впровадження методів навчання, що дають можливості для розкриття творчої особистості, розвитку ініціативи, активізації навчально-пізнавальної діяльності.

Таким чином, принципами підготовки майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти є такі: загальнодидактичні: принцип цілеспрямованості педагогічного процесу, системності, гуманізації, науковості, інтегративності, доступності, компетентності, індивідуально-особистісної спрямованості, поваги до особистості; специфічні: професійного самовизначення, соціалізації, професійного саморозвитку, самоорганізації, конгруентності, емоційності навчання, співробітництва, індивідуалізації освітньої траєкторії (рисунок 2.2).

Принципи дизайнерів у закладах передвищої освіти

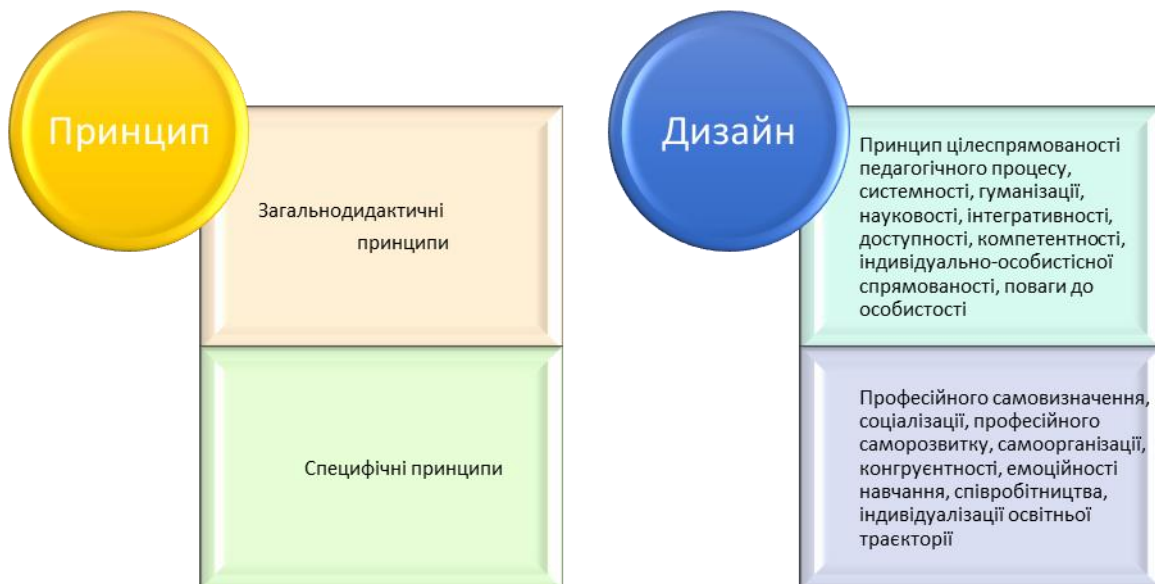

Рис.2.2. Джерело: складено автором

2.3. Методи і форми підготовки майбутніх дизайнерів у фахових закладах передвищої освіти.

«Поняття про методи навчання ще не було остаточного визначення, тому не тільки в поглядах педагогів-практиків, а й навіть у педагогічній літературі часто трапляється змішування, понять методи, системи та плану. Приміром дехто з педагогів-теоретиків називає комплексне навчання «методом», дехто – «системою». Для в'яснення того, що таке «метод навчання», доцільно розпочати з визначення, то таке методи взагалі. Найпоширеніше є розуміння методи, як засобу або системи засобів для досягнення якоїсь мети. В такому широкому розумінні вживаються поняття методи в різних галузях культурної діяльності людини. Так розуміють це поняття коли кажуть про методи обробки землі, методи введення війни, методи агітації тощо. Самий філологічний склад слова «метода». Що походить від грецького «методос» (шлях), промовляє за правильність такого розуміння. Метода – шлях до певної мети або засіб досягнути її [29, с.5].

Методом можна назвати тільки такий засіб, що вже цілком усвідомлений набув певних визначених форм. У такому розумінні вживається поняття методи і в науці, так визначає її між іншими. І. Спенсер, він визначає методи, як «систематичний засіб дії», що свідомо вживається для досягання спеціальної мети. Отже, свідомість та систематичність – головні прикмети методи. Виходить, ми не можемо назвати методом якусь дію, що має несвідомий характер, і є виявленням інстинктів людини чи тварини, хоч би об'єктивно воно вело до певної мети. Так само ми не назвемо методичними такі дії, що не мають певної визначеної послідовності. «Метода, – каже Шульман, – це послідовність тих кроків, що ми їх робимо в напрямі до визначеної точки, діяти методично – значить діяти послідовно» [29, с.5].

Отже, методи навчання можна визначити як засіб або систему засобів, свідомо вживаних для досягнення цих спеціальних завдань, що має в собі навчальний процес. Такого визначення поняття методи навчання вживає більшість педагогів-теоретиків, але воно вимагає деяких додаткових пояснень.

Коли за мету навчання визначити вироблення в учнів того світогляду виховання в них чи тих технічних навичок, то засобом до цього буде увесь навчальний процес у цілому з усіма його складовими частинами, як програма, організація шкільного приміщення, студіювання з учнями питань з різних дисциплін тощо. Розуміти так широко поняття методи, звісно, не можна. Це значило відмовитися від цілої низки дидактичних понять, що допомагають нам детально проаналізувати навчальний процес. Отож, щоб не змішувати поняття методи з такими поняттями, як система, програма, план тощо, ми повинні мати на увазі, що метода визначає, головною техніку навчального процесу, тим часом як система та програма стосуються переважно до змісту його. При цьому нам не слід забувати, що ми тільки умовно, маючи на меті детальне вивчення педагогічного процесу, виокремлюємо в ньому зміст до техніки. Фактично вони залишаються в одному процесі, цим і пояснюються труднощі в розумінні дидактичних понять [29, с.6].

Подана від нас класифікація методів навчання має подвійне значення. Отож, в методичній літературі є спроби уникнути такої подвійності, запроваджуючи поруч із терміном «метода», терміни «засіб» та «спосіб». Під метою у такому разі розуміють основний шлях до визначеної мети, або цілу систему заходів для досягнення її, а під способом – окремі засоби, що належать до складу цієї системи. Спробу такої класифікації засобів навчання ми бачимо, між іншим у Юнга, що поділяє методи навчання за ознаками логічних форм мислення, на лекцію, наочність та інше. Називає засобами, або способами навчання, але стоячи на ґрунті формальної логіки, як стоїть Юнг, подати чітку і гармонійну класифікацію методів навчання; це між іншими і на прикладі Юнга. За основні методи він визнає аналітичну та систематичну [29, с.21].

Ващенко Г. у своїй праці «Загальні методи навчання», зосереджує увагу на таких методах навчання. Пасивно-ілюстративний метод. Для освіченого педагога тепер, зрозуміло, що не є єдиний, а тим паче найкращий засіб наочності. Він все ж лишається символом, що тільки заступає дійсність. Навіть рельєф речей у малюнку передається через світло та тіні. Тому малюнок, розрахований тільки на

зорові враження, мала дає для моторних відчуттів і майже нічого для відчуття та дотику. Спостереження над дітьми показують, що для розуміння малюнка потрібен, деякий досвід та інтелектуальний розвиток. Дитина іноді з трудом розуміє малюнок, і пізнає речі намальовані на ньому. Особливо це стосується рослин та комах, не кажучи вже про невдалі малюнки, що самі собою перекручують дійсність. Навіть на добре виконаних малюнках діти, а часто й дорослі не впізнають рослин, що їх доводиться бачити в природі, і це цілком зрозуміло. Малярство не дійшло, ще до того рівня, щоб фарбами та рисами передати точно й адекватно природу з усіма її найдрібнішими відтінками. Нарешті малюнок часто дає зовсім неправильні уявлення про розміри речі [28, с.127].

Подати деякі в їх натуральному розмірі зовсім не можна через технічні умови. Отже, в нових підручниках, часто подають масштаб до намальованої речі, але це вже абстракція, уявлення про речі дійсності, малюнок дасть правильне уявлення про неї. В іншому разі воно буде в якомусь моменті неправильне. Приміром, берлінські діти, інколи не бачили корови, на підставі малюнків уявляли її не більшою за вуху [28, с.128].

Наступним кроком на шляху наочності навчання є рельєфне виявлення речей у формі моделі із різного матеріалу. Останнім часом кількість наочних посібників, що подають дійсність у рельєфній формі, дуже збільшилась. Ми маємо моделі, зроблені із пап'є-маше, із гіпсу, дерева, металу тощо, маємо рельєфні, географічні карти, різні машини, інколи з усіма їхніми складовими частинами. Ясно, що модель, як наочний посібник, стоїть далеко, вище ніж малюнок. Вона подає річ не в двох, а в трьох вимірах. Окрім того, модель особлива, коли вона зроблена гарно, дає можливість обізнатися навіть із внутрішнім складом та будовою речей. Приміром, велику користь під час вивчення анатомії дають моделі тіла, та його частин, не меншу користь дають також моделі машин, з будовою яких, за теперішнього стану школи було б тяжко й неможливо ознайомитись іншим способом. В моделі так само як і в малюнку,

майже не можна передати дійсність такою, як вона є. Важко передати кольори речей, а щодо розмірів то їх іноді навіть не можна передати за технічних умов, так само як і в малюнку [28, с.128].

Методи активно-ілюстративні. Ілюстрація може мати й інший характер. Може бути так, що учень чи то у форму малюнку, чи аплікації, чи у формі писаного або усного оповідання зафіксує думки, що їх він має з приводу певного явища. Окрім того, він може послухавши лекцію вчителя опрацювати той самий матеріал, у формі дослідів. Це буде вже ілюстрація активна [29, с.151].

Одну з них детально розробив відомий німецький педагог Лай, її по праву можна назвати Лаївською методою [29, с.151]. Але найбільшу пасивність Лаївської методи виявляється в останньому моменті роботи. Це є насправді тільки вияв набутих знань. Це є тільки фіксація їх, що не має якогось самостійного значення. Приміром, не мають такого значення те тільки дитячі малюнки та ліплення, але й дитячі ігри, що тільки ілюструють засвоєнні враження та знання, що їх набули діти. Все це надає школі Лая та його методу занадто інтелектуалістичного характеру, і в цьому головна помилка цього методу. Помилки в поглядах Лая зазначає, між іншим Майман, він вказує, що рухи (рух очей, рух під час малювання), відіграють важливу головну роль в розвитку вміння, правильно сприймати й розуміти речі [29, с.155].

На думку С. У. Гончаренко у своїй праці «Педагогічні дослідження» вказує, що сучасний етап розвитку людської цивілізації посилює вимоги до наукової компетентності фахівців з вищою освітою. Вони повинні вміти творчо мислити, самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватися у бурхливому потоці наукової інформації. Необхідність підвищення рівня наукової підготовки є характерною ознакою сьогодення і в галузі професійної педагогічної діяльності. Адже наукові дослідження – це джерело пошуку, що сприяє збагаченню теорії та практики освіти й забезпечує формування творчої індивідуальності вчителя.

Для грамотної організації проектів, побудови і реалізації нових технологій, інноваційних моделей практичним працівникам виявився вкрай необхідним

науковий стиль мислення, який включає такі необхідні в даному випадку якості, як системність, аналітичність, логічність, широта бачення проблем і можливих наслідків їх розв'язання. І, мабуть, головне – від спеціалістів вимагаються навички наукової праці, в першу чергу уміння швидко орієнтуватися в потоках інформації і будувати нові моделі – як пізнавальні (наукові гіпотези), так і прагматичні (практичні). Виникла потреба в методології створення інноваційних моделей різних систем – економічних, виробничих, технологічних, освітніх тощо [36, с.7].

Розбудова національної системи освіти активізувала педагогічні пошуки в Україні. Все більше до них вдаються практичні працівники різних навчально-виховних закладів. Незважаючи на труднощі, зв'язані з фінансуванням, розвиток педагогічної науки в Україні не зупинився. Більше того, активність науковців помітно зросла, діапазон наукових пошуків розширився, міжнародний обмін інформацією активізувався. Особливо зросла кількість досліджень в галузі професійної педагогіки, методики навчання і виховання студентів. Українська педагогічна наука з ряду напрямків продовжує посідати передові позиції в світі [36, с.7].

Студії мистецтва та дизайну – це і «процес і місце» [199, с.325]. Історично склалося так, що ця модель навчання та викладання з'явилася ще в XIX столітті в Школах образотворчого мистецтва, коли студенти спостерігали і працювали разом з майстрами-художниками в майстернях. Починаючи з періоду Баухаус в освітніх цілях мали місце зміни, що надавали більшого значення спостереженню, а не набуттю навичок. Хоча це, можливо, змінило характер практики роботи в студії, використання центрального фізичного простору, де студенти можуть розвивати ідеї, випробовувати концепції і реалізовувати проекти на професійному рівні, залишається центральним місцем мистецької і дизайнерської освіти [223, с.122].

Сара Р., яка досліджувала методики викладання мистецьких і дизайнерських дисциплін в студіях, помітила, що дана модель має багато спільного з проблемно-

орієнтованим навчанням. Суть цього методу полягає в тому, що відправною точкою для навчання має бути проблема, яку необхідно вирішити студенту. Існує переконання, що у навчанні на основі методу проектів знання розвиваються завдяки роботі над проблемою, в той час як у типовому вирішенні проблеми передбачається, що студент повинен мати необхідні знання для вирішення проблеми [249, с.336]. Вона звернула увагу на те, що існує істотна відмінність між цими двома моделями, так як проблемно-орієнтоване навчання в основному базується на пошуку проблеми, а не на вирішенні проблеми, як стверджує Шон Д. у своїй книзі *The Design Studio* (1985). По суті, у процесі вирішення проектного завдання студент спочатку досліджує, а потім розвиває його через розробку своєї власної інтерпретації проблеми [249, 336].

На думку Девіс А., деякі викладачі дизайну вважають, що процес навчання є більш продуктивним, коли студенти зосереджують свою роботу на вирішенні проблем, викладених в проектному завданні. У цьому підході зосереджується увага на визначенні проблем і на наданні допомоги студентам у розвитку і зміні їх розуміння природи дизайну через знаходження проблеми. Таке ставлення до проблемно-орієнтованого навчання зміщує акцент на побудову власного розуміння на основі інтерпретацій і експериментів. У цьому випадку студентів заохочують знайти альтернативні рішення на проектне завдання [224, с.162].

Великої уваги мистецькій освіті надавали представники педагогів-іноземців.

Як зазначає у своєму дослідженні Валеріан Крицінський «Впровадження до науки живопису синтетичного та аналітичного методу малювання пензлем, малюнка з пам'яті, ескізи поза шкільним приміщенням, використання живої моделі і науки проектування декорацій є великим поступом у методиці навчання живопису, який безсумнівно призведе до підняття рівня мистецької освіти...»

Цей метод полягає у відповідному для нашої шкільної молоді підборі матеріалу і нових, випробуваних на Заході, особливо в Англії та Франції, способах трактування живопису. Вони мають таку перевагу, бо змушують учня до детального спостереження, системно розвивають пам'ять та фантазію,

пробуджують відчуття барви, чим і впливають на формування почуття естетичного у нашої молоді. У наш час на основі багаторічних спостережень науку малювання запроваджено як обов'язковий предмет у всіх загальноосвітніх школах, бо предмет цей особливо впливає на формування характеру шляхом планового формування порядку, точності та чистоти» [227, с.1].

Велика увага зосереджується, на великих світових виставках, було зроблено висновок про те, яке велике значення має добре навчання живопису у правильному розвитку промисловості, ремесла, мистецтва та науки [227, с.3].

В. Крицінський, зауважує, що «немає жодної професії, посади та установи де б не цінувалося сформоване почуття доброго смаку [227, с.4], завданням школи є стимулювання нашого суспільства до праці у цій галузі, а особливо усвідомлення новою шкільною молоддю того, що їх патріотичним обов'язком у відбудові держави є фахова підготовка з нахилом до професій практичних ремесел, особливо промислів та торгівлі. Ми залишили поза увагою художній промисел, з якого у всіх цивілізованих націях починається мистецтво, тому і ми повинні почати з нього» (Додаток Д) [227, с. 7].

Зображення малюнка саме по собі не має стати ціллю, а тільки засобом художнього виховання, засобом розвитку спостережливості, уваги у молоді, через науку малювання молодь повинна навчитися спостерігати і розуміти прекрасне в природі і творах мистецтва. Наука мистецтва слугує не тільки для вираження себе за допомогою форми і кольору, але є також важливим засобом навчання та виховання молодого покоління [227, с.8].

Таким чином, ми навчаємо студентів малювати, проєктувати не для того, щоб вони створювала гарні картини і проєкти, а для того, щоб правильно розвивалися свої вміння та здібності у дизайн-освіті.

Також слушним є міркування В. Крицінського, що здібності людини піднімаються шляхом формування хорошого смаку та почуття, до прекрасного впливає на промисел і творчість, бо людина зі сформованим смаком купуючи предмети вжитку буде керуватися набутими навичками в галузі прекрасного.

Після релігії, мистецтво є тою річчю, яке може піднести людину над тваринними почуттями і дати їй внутрішнє задоволення. Не кожна людина може стати митцем, вистачить аби тільки пересічна людина могла відчувати справжнє мистецтво [227, с.9-24]. Шляхом спостереження і малювання орнаментів та оздоблювальних малюнків покращується розвиток і зміцнення естетичного почуття у молоді. Наше почуття прекрасного вимагає аби предмети вжитку не були монотонними та одноманітними, щоб їхній вигляд задовольняв наше почуття доброго смаку. Евритмія, або ритм, тобто повторювання різноманітних форм з певною відстанню є вправою, яка формує розвиток індивідуального вираження за допомогою кольору та форми. Хороші зразки потрібно показувати та пояснювати, але не копіювати, тоді буде розвиватися уява і фантазія [227, с.33-39].

Формування почуття кольору повинно бути пов'язане з такими предметами ботанікою, зоологією, історією мистецтва, історією літератури та тощо [227, с.41]. У вивченні географії, фізики, природознавства вчителі повинні заохочувати учнів до малювання, виконання ескізів, відтворення з пам'яті характерних образів, відтворюючи не тільки форму, але й колір. Особливу увагу на уроках малювання звертали на кольори: способи передачі кольорів, кольорову гаму, сприйняття кольорів людським оком, викликане різним кольоровим відчуттям, символічне значення кольорів, використання кольорів різного роду художніх творах. Цим самим формувався естетичний смак, культура передачі та сприйняття емоцій і почуттів.

Невід'ємним складником цього предмету малювання, були також відомості з історії світового мистецтва та художнього промислу, особливу увагу звертали на виокремлення періодів у розвитку культури, напрямків у мистецтві, представників світової та польських живописних шкіл та прикладного мистецтва. Враховувались у навчанні індивідуальні особливості учнів, тобто їхні здібності, можливості; індивідуальний підхід допомагав урізноманітнити способи та методи роботи на уроці. Вчитель не повинен

забувати, що малювання від руки, це не геометричні малюнки, не математичні приклади, а індивідуальний спосіб передачі почуттів; індивідуальних здібностей не можна затуплювати шаблонним трактуванням, потрібно розвивати їх коректуючи підхід до різних учнів та студентів. Навчання живопису у загальноосвітніх школах повинно вестися в контакт з іншими основними предметами, а вчитель без знання педагогічних та дидактичних засад не зможе правильно побудувати хід навчання та пристосувати матеріал до вікових особливостей розвитку учнів у цьому віці.

Із практики західних країн рекомендують запозичити «літні курси» для вчителів, з метою вдосконалення методів та способів праці; виставки робіт вчителів, де найкращі праці були б нагороджені, або викуплені за кошти з державних фондів. Такі заходи спонукали би вчителів до подальшого самовдосконалення і самоосвіти [227, с.73]. При використанні різних моделей на уроках «вчитель мусить пояснити, зацікавити темою, полегшити його пізнання, але й пояснення не повинно йти занадто далеко, щоб не звільнити учня від самостійного пізнання та розуміння» [227, с.89].

Новими методами навчання вважаються вправи з ескізів інтегральною частиною навчання в кожній школі, а також і в навчальному закладі. Ескізи виробляють в учнів та в студентів самостійність, полегшують вчителю та викладачеві оцінити прогрес та здібності їх таланту. Новий метод запровадив у школах малювання живих тварин. Управління цих шкіл відкрили при них кутки живої природи і звіринці. Учні охоче малюють тварин, добре знаючи їх будову також з уроків зоології [227, с.95]. Нові методи навчання цього предмету в загальноосвітніх школах відрізняються тим, що стараються більше пристосуватися до свідомості та вподобань дитини, пробуджують в його фантазію, впливають на розвиток пам'яті в сфері форм і кольорів. Новий метод усунув бездумне малювання на розграфлених трафаретах з поділками і геометричними схемами, натомість розпочинає навчання малюнком з уяви, переходить повільно до малюнка з показу і пригадування, аби перейти потім до

малюнка з моделі, тобто свідомого спостереження і відтворення на малюнку предмета з оточення, природи [227, с.95].

Професійні та промислові школи мали свою програму викладання цього предмету, де брались до уваги особливості напрямку спеціалізації, навчання мало прикладний характер. У деяких школах вивчали, наприклад, техніку накладання фарб, їхній склад і види. Художня вишивка і плетіння передбачали вивчення відповідних орнаментів, ниток та тканин. Школи будівельного ремесла особливий акцент робили на архітектурних особливостях, правилах оздоблення інтер'єру.

У наукові праці Георга Кершенштейнера XIX століття названо століттям дитини. Ця назва відноситься до другої половини XIX століття, бо саме тоді з'явилися ґрунтовні дослідження дитини, які почали переконувати нас на скільки відрізняється дитина від організму дорослої людини. Школи і програми розраховані на маленьких вчених, які на відміну від студента навіть не можуть вибирати предмету вивчення, не користуються лабораторіями та бібліотеками, мають захоплюватися усіма предметами. Сьогоднішня школа – це школа, у якій переважає винятково книжне навчання, така школа не відповідає вимогам суспільства, бо виховує пасивного громадянина.

У роботі Г. Кершенштайнера піднімається питання школи праці її завдання та цілі [236, с.9]. Г. Кершенштайнер у передмові до 2 видання повідомляє що підняв ідею «школи праці» у промові 12 січня 1908 року у Цюриху на честь 162-гої річниці від дня народження Песталоцці [236, с.5]. Усі дрібні цілі повинні бути підпорядковані основній – найвищому добру. Основна ціль суспільства повинна складатися з сукупності дрібних цілей, а формування дрібних цілей залежить від школи, від її способу навчання та виховання. Сучасна школа повинна формувати «придатного» громадянина, який виконує певну функцію, приносячи користь суспільству [236, с.11-13].

Завдання, які стоять перед громадянином у суспільстві та перед школою:

Перше – щоб мав здібності і бажання до виконання якоїсь функції у державі. Звідси перше завдання школи – кожному учневі допомогти здобути професію.

Друге – впровадження учня до цієї професії не тільки з думкою про власне утримання і збереження власної гідності, а також з думкою про корисність для держави, яка йому забезпечує правову опіку і культурне місце, дає змогу дбати про свою працю і тим самим про своє утримання.

Третє – найважливіше виховне завдання школи опирається на здібності вихованця. Полягає на формуванні і розвитку сили і бажання виконувати свою роботу, вдосконалювати свої особисті специфічні якості. Спираючись тим до розвитку своєї держави у напрямку ідеалу морального суспільства. Всі ці три завдання нерозривно пов'язані між собою і жодного з них не можна розв'язати без двох інших [236, с. 21]. З першого завдання школи випливає, що професійного і систематичного навчання ручної праці, на яке має опиратися духовний та інтелектуальний розвиток не було. Але, щоб школа не була тільки професійною школою потрібно давати учням навички різної праці, щоб розвивалось зацікавлення до мистецтва, де вони зможуть розвинути свої вміння і здібності навчання [236, с. 29]. Що стосується другого і третього завдання, то тут важливим є формування почуття відповідальності за себе і колектив, а тим самим і за суспільство [236, с. 30-31].

Методи школи праці – це основне питання яким повинен бути вплив на особистість, щоб розвивати морально її характер і не занедбати важливі властивості цього характеру та не затримати їх розвитку. Щоб вплинути на формування характеру потрібно пам'ятати про 4 його вирішальні складники: сила волі, ясність мислення, чуттєвість та емоційність. Засадою школи праці є не подання якихось знань, навиків, способів поведінки, та їх індивідуальне вироблення і формування характеру [236, с. 35-36].

Заклад маючи на меті виховання та навчання, завжди повинен дбати про старанне виконання учнем завдань, розвиваючи таким чином волю, розум та чуттєвість. Формування сили волі вимагає аби кожна виконана дитиною робота

мала слід духовного або фізичного зусилля або інакше ми виховаємо лише дилетантів. Завдяки урокам праці учні формують старанність і переносять її на вивчення інших предметів. Для учня способом вираження є мова, жест, малюнок і моделювання. Тому суть ручної праці мусимо шукати в тому, що учень шляхом систематичних вправ примножує свої здібності висловлюватися, а своєю працею у поті чола навчається виражати свою думку, а уявним формам надавати реальних обрисів. Не має значення як багато видів праці ми будемо вибирати, вистарчить і двох, головне щоб постійно зростав рівень складності та ретельність і досконалість виконання. Вчитель-технік має бути вишколеним так, щоб заняття з ручної праці перепліталися з іншими предметами, інакше ці заняття не будуть сенсорними [236, с.46-56]. Сенс школи праці полягає у витворенні за допомогою мінімального наукового матеріалу максимальних навиків, вправності, здібностей і радості праці на користь громадянського духу. Також мусимо дотримуватись засадів вільної та різноманітної діяльності, засадів самостійної духовної праці, засадів розвитку розумової праці, а також засадів формування незалежності логічного мислення [236, с.58-68].

У своїй науковій праці Кароль Гомолацс, зазначає, що «образотворче мистецтво – просте спостереження явищ життя. Основні принципи побудови плоского орнаменту і методика декоративного курсу», зазначає, що «з одної сторони звичайне спостереження сучасних життєвих явищ, а з іншої історії культури, ще раз підтверджує, що мистецтво є не тільки першорядним в культурному житті людини, але є явищем невід'ємним. Образотворче мистецтво в його основних формах можемо знайти у всіх суспільних прошарках, у всіх народів, у всіх часах, у кожному предметі, якого торкаються руки людини» [230, с.3]. Мистецтво згадується в орнаменті глиняних горщиків, у дереві, камені, сплітає нитки в узорчаті тканини, вигинає метал, переносить на папір нові світи. Можна сказати без перебільшення, що мистецтво з'являється всюди, де людська рука творить нові форми. Мистецтво є оригінальним явищем, оскільки втілює у собі почуття прекрасного, що є складовою частиною людської душі [230, с.4].

Мистецтво охоплює такі людські витвори, які було створено для задоволення почуття прекрасного та інше.

Витвори мистецтва можна поділити на дві групи: технічні, прикладні. Поділ цей досить умовний, іноді коли виникає потреба створити якийсь предмет, почуття прекрасного диктує бажання надати йому певну форму [230, с.16]. Людина, вийшовши від наслідування природи, вступила в сферу образотворчого мистецтва цілком самостійно і одразу розвивалася всесторонньо, даючи початок усім основним напрямкам сучасного образотворчого мистецтва. Але спочатку усі види цього мистецтва підпорядковувались декоративно-прикладному мистецтву.

Орнамент опирається на геометричні форми і впливає з почуття гармонії, ритму, без якого немає образу, архітектури, немає взагалі образотворчого мистецтва, так як без почуття ритму і гармонії звуку немає музики, поезії, танцю [230, с.17]. Декоративно-прикладне мистецтво полягає в облагородженні і оздобленні якогось предмету, який творить людина. Існує для цього матеріал на якому воно розвивається, знаряддя, способи і техніка. Геометрія і декоративно-прикладне мистецтво використовують геометричні фігури. Предмет займається абстрактними фігурами, досліджуючи їх логічні зв'язки, а декоративно-прикладне мистецтво замається винятково матеріальними фігурами і не полягає на співвідношенні фігур самих по собі, а на враженнях, які викликають ці фігури та їх співставлення. Матеріали і техніки вимагають декоративних простих форм, а інші – розвитку більш складних, багатших та вільніших [230, с.18-19].

Детально і ґрунтовно подається розгляд орнаментів від найпростішого до найскладнішого, одразу його і термінологія: декоративний мотив, при використанні чорних та білих квадратів – дорійський та іонійський порядок, симетрія та асиметрія, односторонні та двосторонні мотиви, повторюваність і сталість, площинний ритм, ритмічний центр (середина) орнаменту, просторова вісь орнаменту, будова орнаменту, однозначності декоративних елементів, матеріальна однорідність, засади ритмічної кристалізації, крива та ламана лінії, спіральна та хвиляста лінії,галузковий порядок [230, с.141].

Як зазначається у польському журналі «Ручна праця в школі» Я. Сюдецький, що «подальша спеціальна освіта і підвищення кваліфікації вчителів мають поглиблювати професійно-педагогічні знання [250, с.32]. Там пропонують нову програму навчання, метою інституту рукоділля є підготовка майбутніх учителів рукоділля до напівпрофесійних учителів протягом дворічного навчання. Майбутній учитель має оволодіти достатньою технікою у найважливіших галузях рукоділля, і розвинути у собі художній культ, який дає можливість відчувати і розуміти красу в природі та втілити її в життя та вселити молодість у душу. При оволодінні різними техніками наголос робиться на методичність навчання, та зразкову акуратність у роботі, на самостійність у конструюванні» [250, с.60]. Детальний розклад занять інституту рукоділля подано у таблиці 2.1.

Таблиці 2.1.

Розклад занять в ДЮСШ інституту ручної роботи

Назви предметів		1 курс	2 курс	1 курс	2 курс
1.	Вироби ручної роботи з дерева	10	8	6	4
2.	Вироби ручної роботи з металу	4	6	-	4
3.	Вироби ручної роботи з картону та книжкових скриньок	6	4	6	4
4.	Баскетбол	3	-	3	-
5.	Продукція засобів навчання	4	8	4	6
6.	Крій, шиття та вишивання	-	-	8	8
7.	Моделювання	-	2	-	2
8.	Малюнок, живопис і правила композиції	6	8	6	8
9.	Технічне креслення	2	-	2	-
10.	Нарисна геометрія	2	-	2	-
11.	Технологія деревини та металу	-	2	-	2
12.	Мистецтвоогляд	2	2	2	2
13.	Навчання рукоділля	3	2	3	2

Всього годин на тиждень:	42	42	42	42
--------------------------	----	----	----	----

Джерело: Praca ręczna w szkole : organ tow. Miłośni: ków robot ręcznych : kwartalnik. Warszawa, 1927. 65s.

Також Я. Сюдецький, вважає, що слухним є міркування про « естетичне питання, яке можна належним чином пояснити, це зв'язок між художньою концепцією та виробництвом. Можна спробувати дітям скласти свої власні ідеї якомога більшим спрощенням і механізацією. Добре, що для цього буде створенна школа, де можна буде скласти форму кубика, і під час створення дизайну або запропонувати інше рішення» [250, с.61].

Детально описала В. Мацке у журналі «Форма і колір».Уже в XVI столітті Леонардо да Вінчі та Альберт Діпер (1525) створили теорії науки про малювання та написали інструкції для майбутніх художників. Перша - про перспективу, а друга – про пропорції людської фігури.

Ян Коменський відкрито і ясно сказав, що «малювання важливе для кожного, незалежно від того, пристрась і здібності до цього чи іншого. Якщо усні чи студенти не мають бажання малювати, то необхідно розбудити в них пристрась, тому що, малюючи студент (учень) звикає до цього – краще спостерігати, вимірювати і пропорції предметів, і нарешті, малювати, рука набуває вміння, яке в багатьох випадках є добрим і буде корисним.» – Але Ян Коменський не був зрозумілий протягом тривалого часу , вивчення малюнків терпілося лише в школах, які загалом виховували, а потім знову це було переоцінена деякими вченими та педагогами. Він був настільки переоцінений Вільгельмом Гірером, який стверджував, що «вивчення малюків цілком справедливо можна назвати матір'ю та годувальницею всіх умінь і мистецтв» [235, с. 2].

«Методика викладання малювання приймалася і розвивалася з перемінним успіхом – у народних, середніх і технічних школах. Зрештою, курс навчання був подібним у всіх категоріях навчання і базувався на лінійному геометричному

малюнку, бездумному копіюванню історичних орнаментів із зазвичай дуже поганих візерунків і нудних гіпсових моделей. Малюнок фігур людей і тварин виконувався виключно на античних зліпках [235, с.7]. Навіть під час вивчення просторовий, або перспективний малюнок, моделі з дроту та дерева були навмисно використанні для цієї мети, таким чином, щоб учні майже не мали контакту з реальною природою, а тим більше з живою моделлю. Результат цього методу був такий, хоча учні набули значних механічних навичок у деяких техніках малювання, їхні сприятливі відчуття, здатність легко розрізняти кольорові форми дуже порушені, а їхня пам'ять в сфері форм і кольорів була повністю занедбана. Знання уяви, творчості, незалежності дизайну, а вільної композиції не було. Про це можна було подумати навіть у вищих технічних і художніх школах. Великі композиції готових форм і орнаментів проводилися з великими результатами – але старі зразки повторювалися. Такий стан малюнків тривав майже до кінця минулого століття.

Методика навчання ручному малюнку і особливо декоративному малюнку в державних професійно-технічних, промислових і художньо-промислових училищах, заснована на натурі, живому зразку, тренування пам'яті в області форми і кольору, дизайну і композиції на основі власного вивчення природи, було введено в обов'язковому порядку лише в 1905 році, але оскільки художньо-промислові школи спочатку були організовані музеями мистецтва та промисловості, і ці школи досі підтримували певний контакт з музеями, початок розробки нового методу навчання малюнку, слід шукати не тільки в навчальних планах цих шкіл, але й в організаціях художніх музеїв і промисловості» [235, с.8].

У польському журналі «Форма і колір», яку цікаво описав у своїй статті Мар'ян Ольшевський про розвиток арт-індустрії) – кошикарство. Ця індустрія зовсім не нова, тасьма та тканини з трави, лози та інше. Ми знаємо це вже в давні часи, тому кошикобудування та плетіння, безсумнівно, походить від одного прототипу з доісторичних часів. Найдавніша історична арт-індустрія це ткани

щити, обладунки, човни, навіть деякі частини зимового одягу донедавна ще можна було побачити в селах у вигляді плетених покривал тощо.

Перші красиві декоративні кошики (крісла) прийшли до нас з Північної та Північно-Західної Америки. Звідти ми перейняли прийоми декоративного плетіння і почали вливати їх у рідні матеріали. Таким матеріалом є лоза (верба).

Арт-індустрія розвивалася в наші країні дуже повільно, вона заснована на ручній праці і не використовувала жодних машин. Цей момент, а також надлишок сировини в країні спричинили дуже швидкий і легкий розвиток цієї галузі в Галичині» [235, с.22].

Процес підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку у закладах передвищої освіти вимагає творчого використання будь-якого методу. Методи не є сталим педагогічним явищем, це поліфункціональна категорія, яка характеризується різними ознаками, наприклад: за джерелами передачі навчальної інформації (словесні, наочні та практичні); за характером пізнавальної діяльності (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частковопошукові, дослідницькі); за основними дидактичними завданнями (методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, їх застосування) тощо [235, с. 263].

Загалом, основними методами підготовки майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти є методи мотивації, методи організації пізнавальної діяльності, методи контролю й оцінювання результатів.

Метод мотивації у підготовці дизайнерів у закладах передвищої освіти спрямовуються на спонукання до пізнавальної активності студентів, формування позитивного ставлення до мистецтва. Методи мотивації – це методи стимулюючих впливів, зокрема: зацікавлення, спонукання, інформування, переконання, навіювання. Такі методи ґрунтуються на використанні цікавих прикладів, парадоксальних фактів, аналогій, передбачень, проблемних ситуацій.

У підготовці майбутніх дизайнерів до розвитку освіти активно використовуються методи організації пізнавальної діяльності, що спрямовані на задоволення пізнавальної потреби майбутніх дизайнерів до кар'єрного розвитку, їхньої самостійності, всебічної підтримки, співпраці та співтворчості. Такі методи визначаються проблемно-розвиваючим ефектом і дають можливість підвищити пізнавальний інтерес до навчального матеріалу, сприяють розвитку дослідницьких, комунікативних і творчих навиків, розвитку системи професійних цінностей, життєвих установок. Методи організації пізнавальної діяльності реалізуються через евристичний, дослідницький та метод вітагенних технологій. Ці методи характеризуються високим рівнем самостійності й активності, а також уможливають створення атмосфери партнерства і співпраці.

Методом контролю й оцінювання результатів підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної пов'язані з такими організаційними формами як портфоліо і фріланс-проект. Дані методи призначені для систематизації результатів підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку дизайнерських рішень. Серед запропонованих методів підготовки майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти існує нерозривний взаємозв'язок і взаємопроникнення, що визначається логікою організації освітнього процесу у у передвищих закладах освіти.

Як зауважує Алексеева у своєму дослідженні «Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: теорія і практика», майбутній дизайнер у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри реалізується через різноманітні форми, які визначають спосіб організації сумісної діяльності викладачів та студентів по виконанню навчально-пізнавальних завдань. Форма як системне утворення має стійкі зв'язки із цілями, змістом, засобами і методами професійної підготовки. Вони виконують організаційну [2, с.238] (організаційно-методичний інструментарій подачі навчального матеріалу), освітню (передача знань, умінь і навичок, формування світогляду), розвиваючу

(випереджувальний розвиток) функцій. Окремо взята організаційна форма має часткове значення і спрямовується на пізнавальну діяльність, отримання системи знань, відпрацювання певних практичних умінь, навичок, розвиток інтелектуальних можливостей особистості.

У процесі підготовки до розвитку професійної кар'єри необхідно використовувати різноманітні форми, які визначаються конкретною дидактичною метою та змістом навчального матеріалу. Практикою доведено, що форми організації забезпечують існування методів, а методи реалізуються у формах [2, с. 239].

Базою нових методів освітнього процесу в навчанні дизайн-проектуванню є системний підхід, представлений у вигляді комплексних методик взаємодії навчальних програм у спільному освітньому процесі. Обов'язковою умовою та кардинальною властивістю формування спеціаліста на основі дизайн-проектування є комплексність розвитку, навчання та практичних навичок як сукупність різноманітних дій та заходів, спрямованих на здобуття професії [14].

Отже, методична система підготовки майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти аналізується як складна динамічна структура, що містить сукупність взаємопов'язаних компонентів, таких, як: зміст, форми, методи, цілі, технології, студент, викладач, самоосвітня діяльність, комплекс навчально-методичного забезпечення.

Структурно-логічна конструкція методичної системи підготовки майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти

Рис. 2. 3. Джерело: розроблено автором

Саме тому дизайнери повинні дотримуватися системи вимог, щоб досягти як очікуваного рівня якості виробу, так і задоволення людських потреб щодо процесу взаємодії.

Отже, реформа освіти в Україні є частиною процесів оновлення освітніх систем, що відбуваються останні двадцять років у європейських країнах і пов'язані з визнанням значущості знань як рушійної сили суспільного добробуту та прогресу. Ці зміни стосуються розробки нових освітніх стандартів, оновлення та перегляду навчальних програм, змісту навчально-дидактичних матеріалів, підручників, форм і методів навчання.

Сьогодні, внаслідок активного розвитку комунікативних процесів, дизайн стає одним з найважливіших засобів візуальної комунікації, каталізатором формування середовища життєдіяльності людини, а дизайн-освіта системою, що готує професійних фахівців, а через них і суспільство до сприйняття.

Завдання закладів передвищої освіти – дати студенту можливість усвідомити роль дизайнера як фахівця, що впливає на соціальну атмосферу суспільства. Адже одночасно із новаціями у технологіях відбуваються смислові перетворення відомих речей вжитку, що призводить до змін світосприйняття в цілому. В зв'язку з цим, ми звернули увагу на наступні тенденції у розвитку дизайну і освіти: перша – впровадження у навчальний процес програмно-цільових

методів проектування, що знаходить свій вираз у розробці дизайн-програм, які відображають різноманітні аспекти проектування.

Аргументовано концепцію підготовки майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти, що є її теоретичною й методичною основою. Провідні положення концепції відображають цілеспрямовану кар'єроорієнтовану підготовку майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю, що пов'язана з впровадженням науково обґрунтованого змісту, сучасних форм і методів навчання, інноваційних технологій, які забезпечуватимуть кар'єрну орієнтацію, формування цілісного уявлення про професійну кар'єру, свідомого і відповідального ставлення до її побудови та готовності до розвитку.

У даному розділі розкрито принципи підготовки майбутніх дизайнерів у закладах освіти, зокрема: загальнодидактичні (цілеспрямованості педагогічного процесу, системності, гуманізації, науковості, інтегративності, доступності, компетентності, індивідуально-особистісної спрямованості, поваги до особистості) та специфічні (професійного самовизначення, соціалізації, професійного саморозвитку, самоорганізації, конгруентності, емоційності навчання).

Основними методологічними підходами до підготовки майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти є: системний (характеризує базові системні зв'язки та компоненти підготовки до розвитку професійної кар'єри, уможливорює розроблення методичної системи такої підготовки як динамічної цілісності взаємопов'язаних елементів (єдність цілей, змісту, форм, методів, інноваційних технологій навчання тощо).

РОЗДІЛ 3.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.

3.1. Підготовка і проведення експерименту.

Експериментальне дослідження у ході даної наукової роботи розпочалось у 2020 році і тривало до 2023 року включно. Метою дослідження стало вивчення ефективності підготовки майбутніх дизайнерів у закладах фахової передвищої освіти. Предметом дослідження були форми та методи викладання навчальних дисциплін професійної підготовки під час навчання студентів спеціальності 022 «Дизайн» у закладах фахової передвищої освіти.

На початковому, емпіричному, етапі дослідження важливим було не лише визначення мети дослідження, але й означити локацію його проведення. Адже кількість навчальних закладів фахової передвищої освіти в Україні та їх різновидів, як вже було вказано вище, досить значна. Тому ми нашу увагу зупинили на коледжах м. Тернополя. Тернопіль – адміністративний центр Тернопільської області, один з трьох головних центрів історичного регіону Східної Галичини. Місто є досить компактним, з кількістю населення більш як 220 тисяч чоловік [162] і, разом з тим, значною кількістю закладів освіти, за що Тернопіль називають «студентським містечком». Статистичні дані вказують на постійне зростання у Тернопільщині кількості студентів, що здобувають фахову передвищу освіту (рисунок 3.1).

**Діаграма кількості студентів у закладах фахової передвищої освіти
у Тернопільській області**

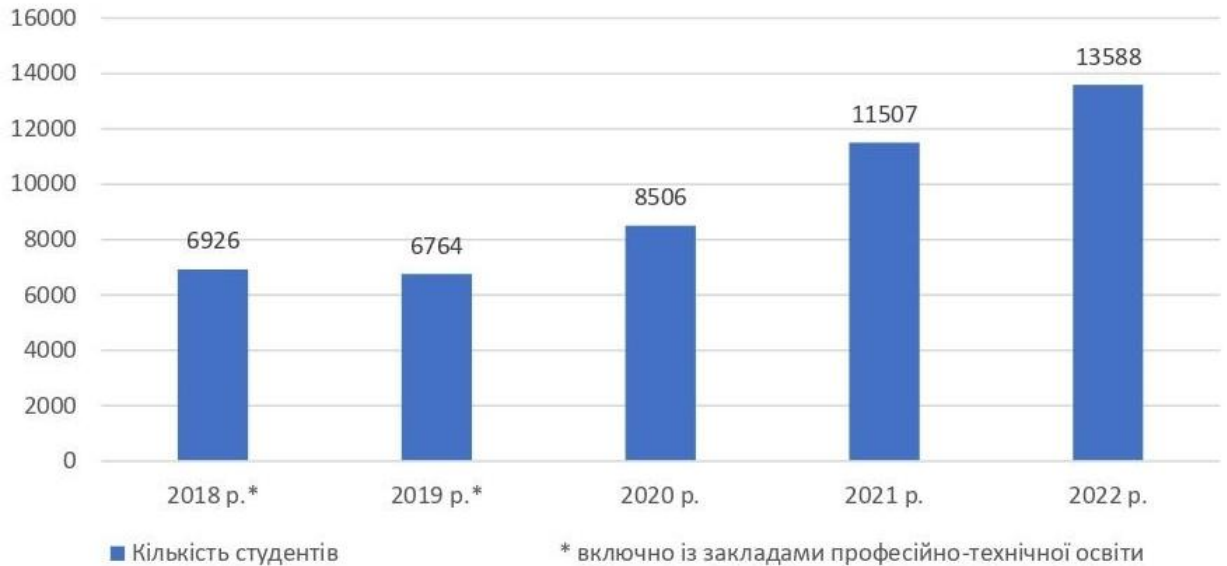

Рис.3.1. Джерело: складено автором на підставі даних ЄДЕБО, 2023.

Закладів фахової передвищої освіти у самому місті 8 [144]. З них, за спеціальністю 022 «Дизайн», підготовку здійснюють три:

- Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола. Станом на 2023 р. у цьому навчальному закладі здійснюють підготовку з спеціальності 022 «Дизайн» зі спеціалізацією «Дизайн середовища» 139 студентів [33], [144].
- Тернопільський кооперативний фаховий коледж. Станом на 2023 р. у цьому навчальному закладі здійснюють підготовку з спеціальності 022 «Дизайн» зі спеціалізацією «Дизайн середовища» на освітньо-професійній програмі «Дизайн» 35 студентів та на освітньо-професійній програмі «Дизайн середовища» 116 студентів. Загалом 151 студент [163], [144].
- Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти "Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Тернопільський фаховий коледж . Станом на 2023 р. у цьому навчальному закладі здійснюють підготовку з спеціальності 022 «Дизайн» 38 студентів [176], [144].

Відповідно, по кількісним характеристикам та напрямками підготовки, для нашого експерименту ми обрали перші два навчальні заклади: Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола та Тернопільський кооперативний фаховий коледж (рисунок 3.2, 3.3).

Динаміка вступу на спеціальність 022 “Дизайн” за спеціалізацією “Дизайн середовища” у Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола з 2018 по 2023 роки

Рис.: 3.2. Джерело: складено автором на підставі даних ЄДЕБО, 2023.

Динаміка вступу на спеціальність 022 “Дизайн” за спеціалізацією “Дизайн середовища” у Тернопільський фаховий кооперативний коледж з 2018 по 2023 роки

Рис.3.3. Джерело: складено автором на підставі даних ЄДЕБО, 2023.

Відповідно, по кількісним характеристикам та напрямками підготовки, для нашого експерименту ми обрали перші два навчальні заклади: Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола та Тернопільський кооперативний

фаховий коледж (Додаток П). В цілому, у процес дослідження було залучено на різних його етапах 200 студентів та 6 викладачів циклових комісій.

Виходячи з поставленої мети, основні завдання педагогічного експерименту:

1. Дослідити стан та проблеми викладання професійних дисциплін за спеціальністю 022 «Дизайн» у закладах фахової передвищої освіти.
2. Визначити можливості вдосконалення форм та методів професійної підготовки студентів.
3. Розробити методику проведення експерименту.
4. Обрати експериментальні та контрольні групи студентів.
5. Здійснити підготовку викладачів та студентів експериментальних груп до подальшої роботи.
6. Реалізація розробленого комплексу моделі дидактичних складових навчального процесу при підготовці майбутніх дизайнерів в процесі вивчення професійних дисциплін.
7. Аналіз і порівняння результатів навчання в експериментальних і контрольних групах студентів.
8. Систематизація результатів дослідження та визначення подальших перспектив реалізації у системі української дизайн-освіти.

На початку дослідження проводилась пошуково-аналітична робота по збиранню достатньої інформації для організації дослідження. Було використано науковий досвід І. Аносова, М. Елькіна, М. Головкової, А. Коробченко [7], С.Гончаренко [37], П. Олійника, В. Федорчика [83], Є. Хрикова [184], В. Лаппо [70] та інших.

Етапи експериментального дослідження передбачали різноманітні напрями та методику (таблиця 3.1.).

Таблиця 3.1.

Етапи дослідження

№	Етап експерименту	Методи дослідження
1	Дослідження стану та проблем викладання професійних дисциплін за спеціальністю 022 «Дизайн» у закладах фахової передвищої освіти. визначення мети, завдань, етапів, програми дослідження.	Аналіз наукової літератури, статистичних даних, електронних ресурсів. Анкетування та опитування, тестування, початковий зріз знань, умінь та навичок.
2	Визначення можливості вдосконалення форм та методів професійної підготовки студентів. Виокремлення критеріїв та показників рівня професійної підготовки, організаційно-методичних умов формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів.	Аналіз наукової літератури, статистичних даних, електронних ресурсів.
3	Розробка методики проведення експерименту.	Аналіз науково-методичної літератури
4	Обрання експериментальних та контрольних груп студентів. Підготовка викладачів та студентів експериментальних груп до подальшої роботи.	Анкетування, опитування, бесіди, спостереження. Методи математичної статистики
5	Реалізація розробленого комплексу моделі дидактичних складових навчального процесу при підготовці майбутніх дизайнерів в процесі викладання професійних дисциплін у експериментальній групі.	Анкетування, тестування, проміжні зрізи знань, умінь та навичок.
6	Аналіз і порівняння результатів навчання в експериментальних і контрольних групах студентів, проведення статистичної обробки отриманих даних .	Анкетування, тестування, кінцевий зріз знань, умінь та навичок. Якісний та кількісний аналізи. Методи математичної статистики
7	Систематизація результатів дослідження, його оформлення та визначення подальших перспектив реалізації у системі української дизайн-освіти.	Аналіз і синтез.

Табл. 3.1. Джерело: складено автором

Після пошуково-аналітичної роботи, опрацювання значної кількості джерел, зокрема освітньо-професійних програм (Додаток Г) формулювання мети, предмету та завдань дослідження, було проведено шляхом анкетування (Додаток Д) та тестування (Додаток Е), визначення рівня знань серед студентів експериментальних навчальних закладів. Ця початкова дослідницька робота була необхідна для визначення стану підготовки майбутніх дизайнерів та окреслення основних проблем в організації науково-методичної роботи викладачів професійних дисциплін.

Опитування викладачів та студентів продемонструвало:

- мотиваційні чинники, які впливають на студентів, при виборі професії та подальшому їх навчанні;
- форми та методи, які найчастіше застосовуються викладачами професійних дисциплін;
- прогностичні результати, яких очікують в результаті навчання студенти та викладачі;
- рівень знань, умінь та навичок студентів;
- можливостей навчально та виховного процесу у закладах фахової передвищої освіти по формуванню необхідних компетентностей по підготовці майбутніх дизайнерів.

Результати демонструють досить високий рівень мотивації до вивчення фахових дисциплін серед студентів (68%), рівень знань базових дисциплін при цьому вони демонструють в основному середній (Додаток Ж). Для дослідження ми обрали такі показники як:

- знання теоретичного матеріалу професійних дисциплін;
- рівень сформованості вмінь та навичок під час практичної діяльності;
- виконання проектних завдань;
- використання комп'ютерних технологій;
- виконання індивідуальних завдань;
- підсумкова атестація.

Серед форм та методів здійснення підготовки дизайнерів переважають традиційні, що обумовлено навчально-виховним процесом у закладах фахової передвищої освіти (Додаток К). Опитування викладачів (Додаток Л) також демонструє активне використання методики проектного навчання (59%), пошуково-дослідницької роботи (54%), творчих завдань (56%). Поряд з традиційними формами навчання, такими як лекція, семінар, практична та лабораторна роботи, застосовуються і нетрадиційні у формі круглих столів, конференцій, участь у виставках (36%) тощо. Готовність до впровадження інноваційних технологій навчання викладачі оцінили таким чином: 54% вважають, що достатньо підготовлені до даної діяльності, а 46% заперечують свою готовність. Проте переважна більшість викладачів (92%) були одностайні в тому, що підготовка майбутніх дизайнерів потребує системного вдосконалення з застосуванням новітніх технологій.

Після проведення опитування, анкетування та перевірки рівня професійних знань, сформованості умінь і навичок, ми оцінили існуючий стан професійної підготовки студентів закладів фахової передвищої освіти, виявили основні недоліки та досягнення. На основі цього аналізу, було визначено основні шляхи по вдосконаленню процесу навчання:

- індивідуалізація процесу навчання;
- активізація творчої діяльності;
- вдосконалення практичної підготовки;
- впровадження інноваційних технологій.

Розуміючи напрямки модернізації, здійснювали вибір оптимальних методів та форм навчання, які б сприяли зростанню професійних знань студентів та вдосконаленню їх умінь і навичок. Було вирішено впроваджувати такі складові інноваційних методик та технологій як контекстне та імітаційне навчання.

Особливість контекстного навчання полягає в можливості поєднання різних видів діяльності студентів: навчальної, наукової, практичної, а також в створення умов, які б були максимально наближеними до реальних [196]. Контекстне

навчання дозволяє оптимізувати навчання не лише з опором на процеси сприйняття або пам'яті студентів, а передусім на їх творче або креативне мислення, поведінку, спілкування. У такій системі навчання особливу роль відіграють активні форми та методи навчання, що сприяють інтенсивному розвитку особистості майбутнього фахівця [34]. Загалом, контекстне навчання може активізувати мислення суб'єкта і створити для нього стан проблемної або творчої ситуації, занурившись у які, можна можна сягнути нового результату.

Технологія імітаційного навчання полягає в моделюванні в навчальному процесі ситуацій реального життя. Така організація діяльності майбутніх дизайнерів сприяє їх «м'якій» соціалізації у самостійній професійній діяльності у самостійному житті. Студенти стають не пасивними об'єктами навчального процесу, а суб'єктами своєї діяльності і свого життя. Орієнтація здобувачів в процесі імітаційного навчання в реаліях різних сфер життя дозволяє їм бачити перспективи свого подальшого шляху і відповідно планувати і усвідомлено розвивати свою фахову майстерність [30, с.191].

Обрання таких технологій не випадкове. З однієї сторони, вони не змінять кардинально вже існуючу навчально-методичну базу, яка використовувалась педагогами у експериментальних навчальних закладах. Адже проблемне навчання, методика проектного навчання, нестандартні форми проведення занять, – це складові контекстного та імітаційного навчання, які вже успішно застосовувались, відповідно з даними нашого дослідження. Впровадження нових технологій дозволить розширити та поглибити використання активних методів навчання, посилити творчу діяльність та практичну підготовку студентів. Також, що є дуже важливим, це дозволить розвинути індивідуальну траєкторію розвитку кожного здобувача як майбутнього професіонала в сфері дизайну.

Наприклад, стандартне проектне завдання при контекстному та імітаційному підході передбачає розширення змісту певної ситуації, ускладнення її вирішення шляхом введення нових обставин, підходів тощо; розширення меж проекту, збільшення кількості можливих рішень; розгляд проекту в різних

технічних, економічних та інших контекстах; наявність неочікуваного вирішення проблеми в самій проектній пропозиції [77, с. 313]. Практичні завдання мають нашоувхувати на творчу діяльність та креативність мислення. Наприклад, розроблення нових, незвичних видів і форм продукції; пошук нестандартних підходів до стилеутворення, до дизайн-проекткування, оформлення дизайн-проектів тощо.

Методика імітаційного навчання передбачає використання під час занять рольової гри. Усі ігри можна поділити на три групи: організаційно-діяльнісні, організаційно-миследіяльнісні та інноваційні [30, с.191]. Їх розрізняють за кінцевою метою. Організаційно-діяльнісні ігри спрямовані на здобуття нових знань і базуються на новому матеріалі. Організаційно-миследіяльнісні відпрацьовують розумові операції, формують комунікаційну культуру. Інноваційні ігри розвивають творчі процеси, креативність, фантазію, винахідливість. Основною формою впровадження імітаційного навчання під час підготовки майбутніх дизайнерів є ділова гра. Це чудова форма навчання «наближеного до життя». З метою занурення студентів у практичну роботу, у дизайнерську діяльність в умовах ринку, – нами було запропоновано рольові ігри на тему «Організація діяльності дизайнерської фірми», «Планування діяльності на рік», «Спілкування з клієнтом». Було створено навчальну «Студентську дизайн-майстерню». Студенти, залучені у її діяльність, виконуючи дизайн-проекти, мали змогу отримати досвід різних видів діяльності фахівця сфери дизайну. Таке програння ролей, пошук виходу із створеної ділової ситуації, аналіз ходу гри та досягнутих результатів сприяє тому, що студенти усвідомлюють себе, власні дії, переживання та формують нові вміння та навички, новий досвід.

Зміни мали торкнутися і процесу оцінювання. Оцінювання в мистецькій і дизайнерській освіті зокрема завжди було проблематичним. Як стверджують Реймент Т. та Бріттон Б., «поняття «мистецтво» і «оцінювання» є взаємно ворожі. Оцінювання прагне до об'єктивності і визначеності, а стосовно мистецтва воно намагається регулювати і обмежувати діяльність, яка по суті є автономною і

відкритою до нового» [247, с. 41]. Для формування позитивного сприйняття критики, об'єктивності оцінки, варто модернізувати існуючу систему оцінювання. Поточну та підсумкову оцінки варто доповнити новими формами, зокрема самооцінюванням, оцінювання однокурсниками та онлайн оцінюванням.

Важливою складовою експерименту є визначення критерій його реалізації. Тому варто розглянути процес професійної підготовки дизайнера у системі сучасного оцінювання та визначити базисні діагностичні засоби, підходи на основі наукового статистичного аналізу експериментальних даних. При виборі діагностичних засобів оцінювання ми виходили з положення про максимальне наближення змісту, методів і засобів контролю до майбутньої професійної діяльності дизайнера, що передбачає застосування комплексного оцінювання сукупності знань, умінь, навичок та особистісних якостей майбутніх дизайнерів. Зауважимо, що кількісна і якісна оцінка успішності студента, здійснюється відповідно до складових галузевого стандарту. Відзначимо, що оцінка рівня знань, умінь та навичок має імовірнісну характеристику, що вимагає обґрунтованість діагностичних критеріїв та використання оціночних бальних систем. Методика оцінювання експерименту включає в себе ряд складових. (таблиця 3.2.)

Таблиця 3.2.

Складові оцінювання експерименту

Усі форми контролю, тестування, виконання проектів тощо		
Статистичні дослідження (збір, реєстрація первинних даних, їх обробка та аналіз та систематизація даних)	Емпіричні показники (практична діяльність, дослідження, експеримент)	Якісна та кількісна оцінка

Джерело: складено автором.

Для комплексної оцінки рівня ефективності впровадження нових форм та методів навчання в рамках як окремої дисципліни так і циклу дисциплін використовувались тестові завдання та комплексні контрольні роботи, а також бесід та анкетування студентів.

Окресливши теоретико-методологічні характеристики модернізації професійної підготовки майбутніх дизайнерів, розробивши методичні рекомендації для подальшого провадження експерименту, критеріїв його оцінювання, ми підійшли до наступного етапу, а саме – обрання експериментальних та контрольних груп студентів і підготовки викладачів та студентів експериментальних груп до подальшої роботи. Для цього було сформовано контрольну (96 чоловік) та експериментальну (104 чоловік) групи, до яких увійшли студенти, які здобувають фах дизайнера за спеціалізацією «Дизайн середовища». Навчальні заклади, де проводився експеримент, обрані шляхом типового цілеспрямованого відбору, як найтипівіші серед закладів фахової передвищої освіти що здійснюють за спеціальністю «Дизайн». Для проведення експерименту нами було обрано студентів III та IV курсу, котрі здобувають фах дизайнера на рівні фахової передвищої освіти «молодший бакалавр». Така вибірка пояснюється тим, що:

- студенти пройшли адаптаційний етап навчання на I та II курсах та мають певний рівень сформованості професійних умінь і навичок;

- отримали рівень професійних знань, вивчаючи дисципліни: «Матеріалознавство та технологія процесу», «Історія мистецтва та основи теорії дизайну», «Основи композиції та кольорознавство», «Основи пластичної анатомії», «Основи креслення і нарисної геометрії та шрифти»;

- саме на III та IV курсах інтенсифікуються художньо-дизайнерські вміння, шляхом вивчення мистецьких дисциплін: «Рисунок», «Живопис», «Композиційна організація форми»;

- дисципліни, що вивчаються на III-IV курсах «Художнє проектування», «Основи проектної графіки», «Комп'ютерні технології в дизайні» мають

найбільший потенціал для впровадження інноваційних технологій у процес підготовки студентів.

Формування контрольної групи та експериментальної групи проведено шляхом реалізації одношаблевого випадкового відбору із застосуванням технічної процедури розрахунку кроку відбору.

Отже на початковому етапі дослідження нами було визначено його основні завдання та етапи. Проаналізовано дидактичний матеріал, визначено та створено інноваційну модель навчання для модернізації навчального процесу та підвищення рівня знань, умінь та навичок студентів, що здобувають професію дизайнера у закладах фахової передвищої освіти. Проведено значну організаційну роботу: обрано навчальні заклади, експериментальну та контрольну групи студентів, проведено інструктаж серед них та викладачів тощо. Усі учасники експерименту були опитані, пройшли анкетування та тестування. На основі пошукової діяльності, було створено методичні матеріали для викладачів по впровадженню інноваційних методів та форм навчання.

3.2. Аналіз і узагальнення результатів експерименту.

Даний етап дослідження передбачав вирішення наступних завдань: після впровадження змін у методиці викладання дисциплін, здійснити розрахунок якісного і кількісного показників успішності у процесі професійної підготовки, зробити обробку результатів дослідження, а також систематизувати результати дослідження, визначити подальші перспективи його реалізації у системі української дизайн-освіти.

Як і на початковому етапі експерименту нами було організовано анкетування та тестування студентів, проведено комплексні контрольні роботи для виявлення змін у рівні знань, умінь та навичок, мотивації до навчання та професійної самореалізації. Ми дотримувались тих самих напрямків та критеріїв дослідження. Кількісні та якісні показники представлені у вигляді таблиці та діаграм.

Діаграма рівня знань теоретичного матеріалу професійних дисциплін

Рис. 3.4. Джерело: складено автором.

Діаграма рівня сформованості вмінь та навичок під час практичної діяльності

Рис. 3.5. Джерело: складено автором.

Діаграма рівня виконання проектних завдань

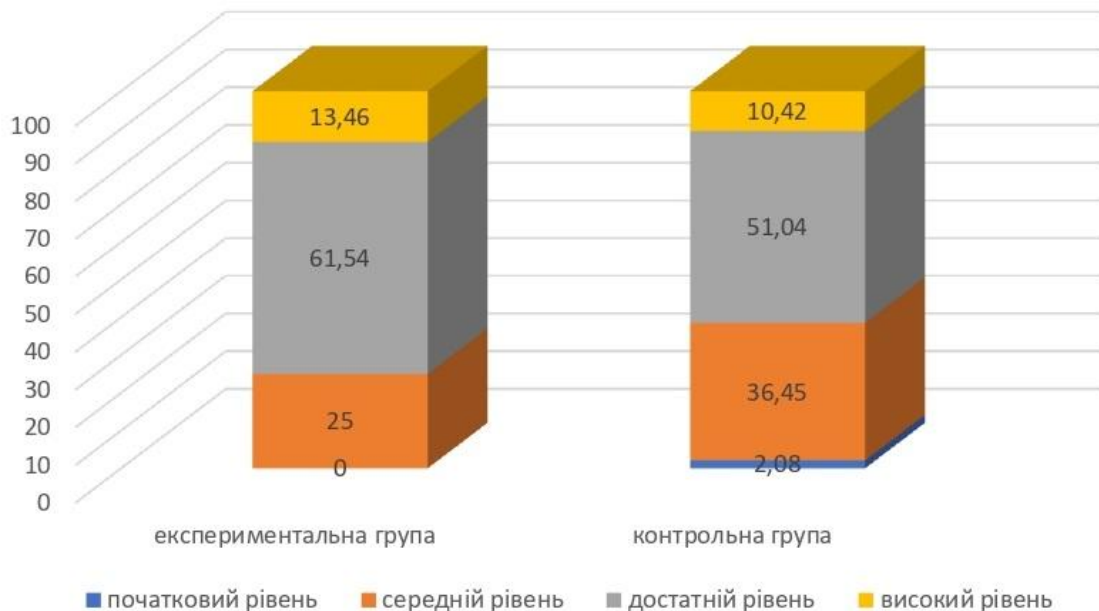

Рис. 3.6. Джерело: складено автором.

Діаграма рівня умінь використання комп'ютерних технологій

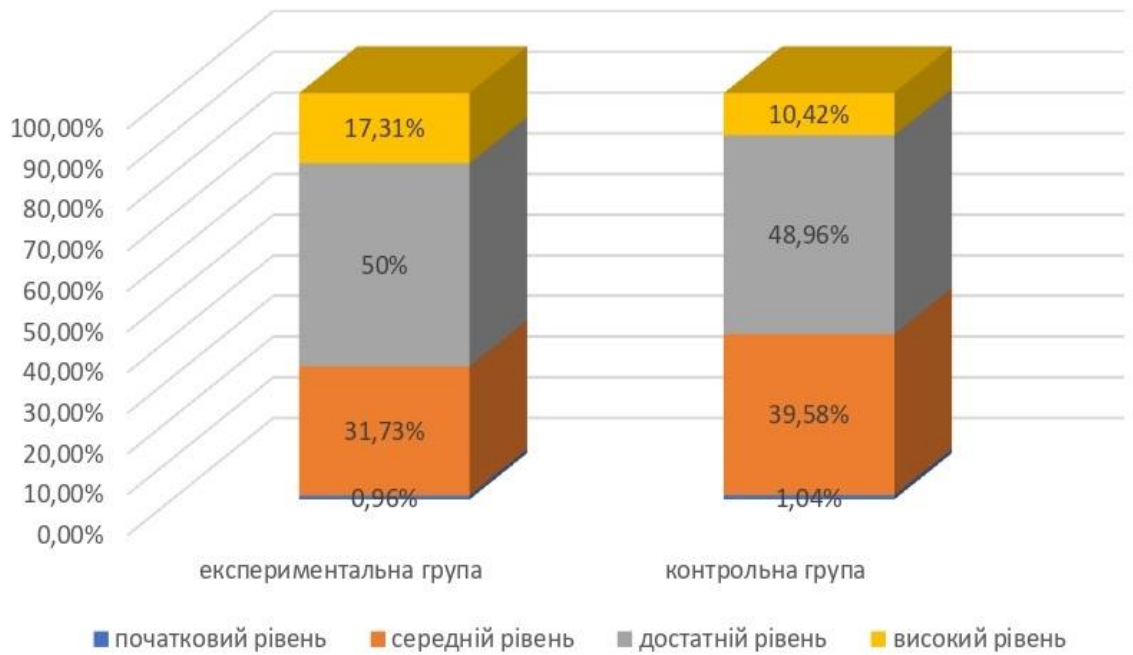

Рис. 3.7. Джерело: складено автором.

Діаграма рівня виконання індивідуальних завдань

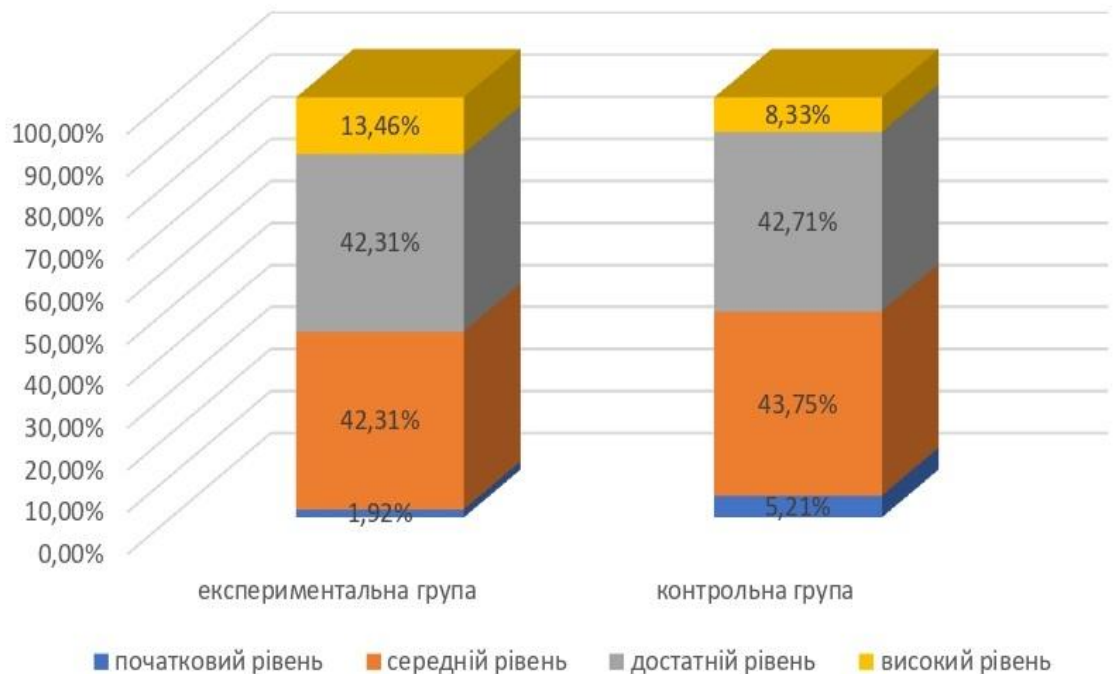

Рис. 3.8. Джерело: складено автором.

Діаграма результатів підсумкової атестації

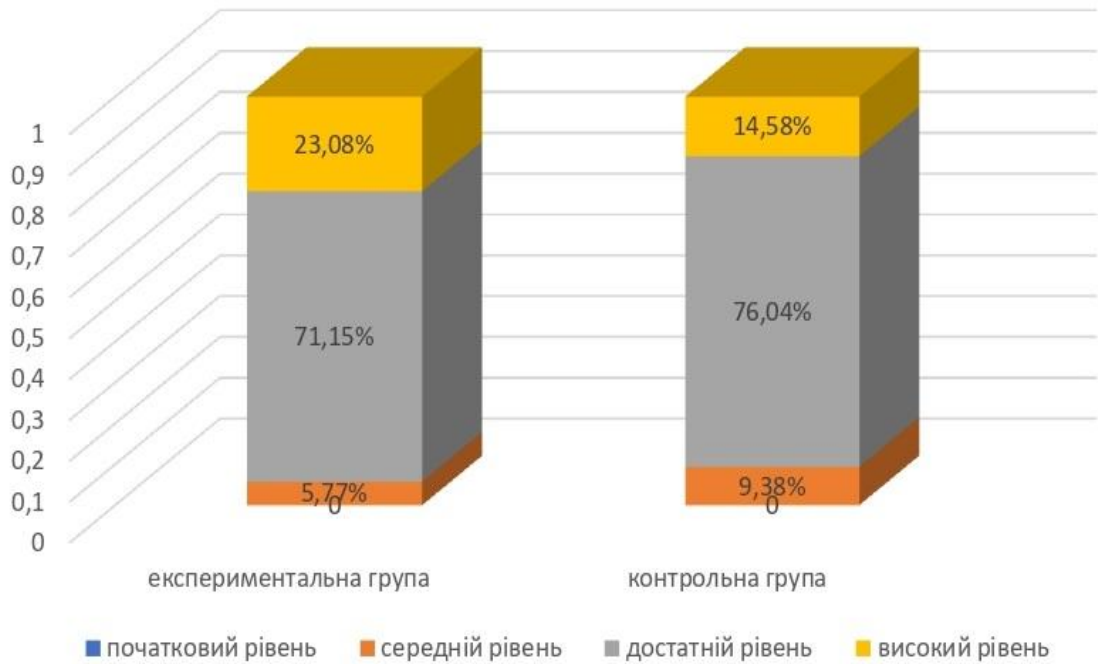

Рис. 3.9. Джерело: складено автором.

Таким чином, ми бачимо, що на завершальному етапі експерименту рівень знань, умінь та навичок студентів у експериментальній групі зріс по усім показникам, тоді як у контрольній групі такої позитивної динаміки ми не спостерігаємо. Ще краще це демонструють діаграми змін якісних показників успішності (Додаток М, Додаток Л). Як ми бачимо з діаграми стабільно високими показниками залишились як в експериментальній так і в контрольній групах оцінки за підсумкову атестацію. Це пояснюється особливістю даного зрізу знань, на підготовку якого і здачу акумулюються всі сили та виділяється багато часу. Разом з тим, всерівно, відсоток оцінок високо рівня у експериментальній групі збільшився на 11,54%.

Найбільші зміни торкнулися рівня знань теоретичного матеріалу з професійних дисциплін та рівня виконання проектних завдань – на 25% та 24,04% відповідно. Демократизація процесу навчання, впровадження комплексних навчально-методичних змін, інноваційних технологій, нестандартних підходів, стимулювали інтерес до навчання в цілому та її творчої складової зокрема, тому ці

показники були очікуваними. Дещо вищими ми сподівались побачити показники рівня виконання індивідуальних завдань. Без сумніву, він зріс на 4,81%, однак порівняно з іншими показниками, це невеликий відсоток. Індивідуальний підхід у навчанні є важливою проблемою, яку досить важко вирішити під час класно-урочної системи навчання. Стандартні підходи до організації навчальної діяльності студентів притаманні і фаховій передвищій освіті. Студенти організовані в групи, часто досить великі, потерпають від нестачі уваги викладача, який, в свою чергу, поставлений в умови організації стандартної форми заняття. Особливо це помітно під час професійної підготовки, оскільки саме там в першу чергу відчувається потреба в індивідуальному підході. Ми провели спостереження за роботою викладача з «Комп'ютерних технологій в дизайні», «Живопису», «Художнього проектування» під час проведення практичних робіт. В середньому, викладач зміг підійти для контролю за виконанням роботи та надання консультацій до одного студента один раз. Звичайно цього недостатньо, однак це пояснюється об'єктивною причиною – наповнюваністю груп.

Високим був показник зростання рівня сформованості вмінь і навичок під час практичної діяльності студентів – 18,27%. Тут свою роль також зіграв інноваційний підхід до організації роботи студентів, а саме - застосування імітаційних методів, контекстного навчання, нових, нестандартних, форм і видів діяльності. Незначні зміни у рівні вміння використовувати комп'ютерні технології, лише 5,77%, не змушують турбуватись і виявились цілком прогнозованими, оскільки цей показник був високим вже на початку дослідження.

Результати контрольного зрізу (Додаток Ж) засвідчили і зміни у показниках контрольної групи. Вони виявились незначними та по деяким показникам продемонстрували негативний результат. Зокрема, було зафіксовано зниження рівня знань теоретичного матеріалу з професійних дисциплін на 1,05% та рівня вміння застосовувати комп'ютерні технології на 1,04%. Разом з тим, зросли показники рівня сформованості вмінь та навичок під час практичної діяльності на

6,25%, рівня виконання проектних завдань на 4,17% та рівня виконання індивідуальних завдань на 1,04%.

На основі отриманих показників ми можемо стверджувати про важливість модернізації навчального процесу за спеціальністю 022 «Дизайн» у закладах фахової передвищої освіти. Проведене опитування дало можливість визначити найефективніші підходи, методи та засоби активізації навчальної діяльності студентів як на початковому так і на кінцевому етапах експерименту, до якого було залучено контрольну групу (96 чоловік) та експериментальну (204 чоловіки). Відносна однорідність студентів у експериментальній та контрольній групах за кількісними та якісними показниками дала можливість забезпечити достовірності результатів дослідження.

Зміни торкнулись і у підходах до навчального процесу викладачів. З'ясовано, що у своїй роботі перевагу вони стали надавати виконанню творчих проектних завдань (86%), впроваджувати науково-дослідну складову під час практичної роботи, самостійних видів діяльності, виконанні курсових та дипломних робіт (75%), пошукові, творчі, нестандартні завдання на практичних заняттях (64%). Серед допоміжних методів пропонувалася організація творчих заходів з дизайну; участь здобувачів у діяльності «Студентської дизайн-майстерні», у фахових науково-практичних конференціях та семінарах тощо. Серед домінуючих методів залишаються наочно-інформаційні – 48% та проблемні – 62 % – проблемні методи (насамперед, проектні) навчання, які передбачають підвищення ролі самостійної складової у виконанні поставленого завдання. Як бачимо відсоток використання таких методів у кінці експерименту зріс, порівняно з початком. Активізація творчо-проектної діяльності студентів, була здійснена завдяки використанню проектних, дослідницьких, ігрових методів, різноманітних творчих завдань, практичної і індивідуальної роботи, участі у фахових заходах тощо.

Варто звернути увагу на значенні організації навчально-виховного процесу для професійної підготовки майбутніх дизайнерів. Опитування студентів

демонструють їх бажання змін у дусі європейського підходу: впровадженні студійної форми навчання, проектного навчання, інноваційних методик, індивідуалізації та демократизації навчального процесу.

Важливим є бачення шляху впровадження розвивального інноваційного освітнього середовища викладачами, як провідним рушієм цих змін. У зв'язку з цим, під час опитування, респондентами зазначені такі умови розвитку цього середовища: можливість постійного підвищення рівня професійної компетентності; потужна матеріально-технічна база навчального закладу; скорочення кількості студентів у групах мистецького спрямування за рахунок їх збільшення; відповідна мотивація і викладачів, і студентів за належні професійні і навчальні досягнення; диференційованість завдань відповідно до індивідуальних особливостей студентів та збільшення їх творчої складової; залучення здобувачів до науково-дослідної роботи; планування у навчальних програмах додаткових годин для індивідуальної роботи з студентами тощо. Викладачами визначено основні проблеми, які виникають у процесі професійної підготовки за напрямом «Дизайн». Це, насамперед, відірваність навчального процесу від професійних запитів діючих підприємств, низька матеріально-технічна база вищих навчальних закладів, велика наповнюваність груп тощо.

Цікавою є і ціннісно-орієнтаційна складова вивчення мотивації навчання студентів. Як уже зазначалося вище, вона була досить високою на початковому етапі дослідження. Загалом вона такою і залишилась, однак дещо змінилися її критерії. Так, якщо на початку експерименту, основними мотивами навчання були престиж професії та високі заробітні плати у сфері дизайн-індустрії, то на завершальному етапі зросла частка студентів, яких мотивував сам процес навчання: можливість займатись творчістю, цікаве навчання (Рисунок 3.10.). Більшим авторитетом стали і викладачі, їх роль у мотивації студентів зросла на 12%.

Діаграма зміни мотивації студентів до навчання в процесі експерименту

Рис. 3.10. Джерело: складено автором. Результати округлені до цілого числа.

Дослідження мотивації студентів до навчання є важливою складовою експерименту. Вони дозволяють здійснювати необхідне коригування та підтверджують результати дослідницької роботи.

Таким чином, на завершальному етапі експерименту нами було проаналізовано і систематизовано, отримані шляхом проведення опитування, анкетування, спостереження та контрольного зрізу знань, умінь та навичок результати дослідження. Вони продемонстрували ефективність запропонованої моделі змін у підготовці фахових молодших бакалаврів за спеціальністю 022 «Дизайн», які виявились ефективнішими за традиційні форми та методи навчання. Після завершення експерименту простежено позитивну динаміку підвищення рівня знань теоретичного матеріалу фахових дисциплін, практичної підготовки, проектно-творчої діяльності, вміння самостійно виконувати індивідуальні завдання та застосовувати комп'ютерні технології у професійній діяльності серед

студентів експериментальної групи, тоді як у контрольній групі ці зміни були незначними.

Отже, ефективність застосування інноваційних форм та методів навчання щодо студентів спеціальності 022 «Дизайн» закладів фахової передвищої освіти з'ясовувалась у ході підготовчого та основного етапів експерименту.

На підготовчому етапі було визначено напрям дослідження; підібрано експериментальні матеріали; обрано експериментальну та контрольну групи студентів; проведено підготовку і викладачів, і здобувачів до даного експерименту; здійснено початковий зріз знань, умінь та навичок студентів, анкетування та опитування серед них та викладачів; розроблено методичні рекомендації для викладачів. Перевірка експериментальних матеріалів дала підстави прогнозувати зростання рівня професійних знань, умінь та навичок шляхом корекції навчально-методичної складової освітнього процесу, таких, як: збільшення обсягу пошуково-проектних завдань; впровадження ділової гри у практичній роботі; зростання індивідуального підходу та форм навчання; збільшення практичного навчання, його зв'язок з «життям»; впровадження нестандартних форм навчання; залучення студентів до науково-пошукової діяльності; збільшення творчих завдань. У розроблених методичних рекомендаціях для викладачів проаналізовано стан розв'язання проблеми зростання рівня професійних знань, умінь та навичок студентів, обґрунтовано теоретичні засади оволодіння досвідом інноваційних педагогічних технік, представлено розроблену модель модернізації навчального процесу на основі впровадження сучасних форм та методів навчання, методик її впровадження, дидактичні матеріали, розробки навчальних занять, список рекомендованих джерел.

Під час основного етапу експерименту реалізовувалась інноваційна модель навчання студентів, аналізувались й порівнювались результати навчання в експериментальних і контрольних групах. Здійснювалася верифікація гіпотези дослідження про те, що рівень знань, умінь та навичок майбутніх дизайнерів

підвищиться за умови впровадження створеної моделі. На заняттях збільшувалась частка використання проектно-пошукових, творчих та індивідуальних завдань. Періодично проводились нетрадиційні заняття у формі ділової гри, конференцій, творчих майстерень тощо та різноманітні заходи. Зміни впроваджувались поступово у динамічній прогресії. У контрольних групах розроблена модель й експериментальні матеріали не застосовувалися.

Результати впровадження створеної інноваційної моделі навчання майбутніх дизайнерів в процесі вивчення професійних дисциплін визначалися за якісними й кількісними показниками і у експериментальних, і у контрольних групах, за кількістю студентів, які перейшли на більш високий рівень знань, умінь та навичок. Загалом, аналіз одержаних даних засвідчив ефективність визначених форм та методів навчання фахових молодших бакалаврів за спеціальністю 022 «Дизайн» у закладах фахової передвищої освіти.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Основними результатами проведеного дослідження з теоретико-методичного аспекту підготовки майбутніх фахівців студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти підтвердили наукову актуальність обраної теми, засвідчили ефективне розв'язання поставлених завдань і досягли таких висновків.

1. Дослідження стану проблеми в науковій літературі засвідчило відсутність цілісного й ґрунтовного дослідження проблеми теоретико-методологічного аспекту студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти. Науковці лише побіжно торкалися окремих аспектів цієї проблеми в контексті вивчення дотичних компаративних тем з професійної дизайн-освіти США або європейських країнах (Великобританія, Німеччина, Польща та ін.). Важливо, що система дизайн-освіти у різних країнах світу відзначається різноманітністю своєї структури та принципів функціонування. Кожна з держав репрезентує власне бачення і підхід у її формуванні, однак існує і багато схожих елементів. Це пояснюється процесами інтеграції та глобалізації у сучасному світі, які не оминули і професійну освіту. З'ясовано, що незначний історичний досвід, сьогодні є предметом активних наукових пошуків і дискусій.

2. Теоретично і практично обґрунтовано зміст професійної компетентності майбутніх студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти, визначено мету і результат підготовки цієї категорії фахівців. З'ясовано що, художньо-проектна компетентність майбутнього фахівця з дизайну є цілісною особистісною якістю, що характеризується сукупністю сформованих знань, умінь, творчих здібностей і професійних навичок, а також набутим творчим досвідом проектної діяльності, які визначають ідею, спосіб і технологію творення дизайнерського продукту. Вона реалізується завдяки креативності, тобто здатності студентів до генерування ідей, фантазування, проявів асоціативного і критичного мислення, механізмів подолання інертності думок тощо.

3. Досліджено принципи підготовки майбутніх дизайнерів у закладах освіти, зокрема: загальнодидактичні (цілеспрямованості педагогічного процесу, системності, гуманізації, науковості, інтегративності, доступності, компетентності, індивідуально-особистісної спрямованості, поваги до особистості) та специфічні (професійного самовизначення, соціалізації, професійного саморозвитку, самоорганізації, конгруентності, емоційності навчання).

Основними методологічними підходами до підготовки майбутніх дизайнерів у закладах передвищої освіти є: системний (характеризує базові системні зв'язки та компоненти підготовки до розвитку професійної кар'єри, уможливорює розроблення методичної системи такої підготовки як динамічної цілісності взаємопов'язаних елементів (єдність цілей, змісту, форм, методів, інноваційних технологій навчання тощо).

4. Обґрунтовано концепцію підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, що є її теоретичною й методичною основою. Провідні положення концепції відображають цілеспрямовану кар'єроорієнтовану підготовку майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю, що пов'язана з впровадженням науково обґрунтованого змісту, сучасних форм і методів навчання, інноваційних технологій, які забезпечуватимуть кар'єрну орієнтацію, формування цілісного уявлення про професійну кар'єру, свідомого і відповідального ставлення до її побудови та готовності до розвитку. Реалізація концептуальних положень передбачає створення моделі та методичної системи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри.

5. Підтверджено, що ефективність застосування інноваційних форм та методів навчання щодо студентів спеціальності 022 «Дизайн» закладів фахової передвищої освіти з'ясовувалась у ході підготовчого та основного етапів експерименту.

На підготовчому етапі було визначено напрям дослідження; підбрано експериментальні матеріали; обрано експериментальну та контрольну групи студентів; проведено підготовку і викладачів, і здобувачів до даного експерименту; здійснено початковий зріз знань, умінь та навичок студентів, анкетування та опитування серед них та викладачів; розроблено методичні рекомендації для викладачів. Перевірка експериментальних матеріалів дала підстави прогнозувати зростання рівня професійних знань, умінь та навичок шляхом корекції навчально-методичної складової освітнього процесу, таких, як: збільшення обсягу пошуково-проектних завдань; впровадження ділової гри у практичній роботі; зростання індивідуального підходу та форм навчання; збільшення практичного навчання, його зв'язок з «життям»; впровадження нестандартних форм навчання; залучення студентів до науково-пошукової діяльності; збільшення творчих завдань. У розроблених методичних рекомендаціях для викладачів проаналізовано стан розв'язання проблеми зростання рівня професійних знань, умінь та навичок студентів, обґрунтовано теоретичні засади оволодіння досвідом інноваційних педагогічних технік, представлено розроблену модель модернізації навчального процесу на основі впровадження сучасних форм та методів навчання, методика її впровадження, дидактичні матеріали, розробки навчальних занять, список рекомендованих джерел.

Під час основного етапу експерименту реалізовувалась інноваційна модель навчання студентів, аналізувались й порівнювались результати навчання в експериментальних і контрольних групах. Здійснювалася верифікація гіпотези дослідження про те, що рівень знань, умінь та навичок майбутніх дизайнерів підвищиться за умови впровадження створеної моделі. На заняттях збільшувалась частка використання проектно-пошукових, творчих та індивідуальних завдань. Періодично проводились нетрадиційні заняття у формі ділової гри, конференцій,

творчих майстерень тощо та різноманітні заходи. Зміни впроваджувались поступово у динамічній прогресії. У контрольних групах розроблена модель й експериментальні матеріали не застосовувалися. Результат впровадження створеної інноваційної моделі навчання майбутніх дизайнерів в процесі вивчення професійних дисциплін визначалися за якісними й кількісними показниками і у експериментальних, і у контрольних групах, за кількістю студентів, які перейшли на більш високий рівень знань, умінь та навичок. Загалом, аналіз одержаних даних засвідчив ефективність визначених форм та методів навчання фахових молодших бакалаврів за спеціальністю 022 «Дизайн» у закладах фахової передвищої освіти.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Перспективу подальших наукових пошуків ми вбачаємо в обґрунтуванні методологічних засад моніторингу якості підготовки майбутніх студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти до розвитку, теоретичних та методичних основ навчання фахівців у коледжах художнього профілю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авшенюк Н. Європейський центр розвитку професійної освіти. // *Професійно-технічна освіта*. 2005. №1. С. 38–39.
2. Алексєєва С. В. Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: теорія і практика. Монографія. Київ: Міленіум, 2018. 484 с.
3. Алексєєва С. Особливості розвитку професійної кар'єри дизайнерів у скандинавських країнах. // *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент* : зб. наук. пр. / МІХМД ім. С. Далі, ІПТО НАПН України ; редкол. : В. Ф. Орлов (голова) Київ : Вид-во ТОВ «ТОНАР». Серія: Пед. науки. 2017. Вип. 12. С. 132-141.
4. Аналітичний матеріал. Компетенції графічного дизайнера. Виконано: Лілія Кривецька, Березень 2019. URL: https://ppv.net.ua/uploads/work_attachments/Graphic_Designer_Compencies_UK_Model_PPVKN_2019_UA.pdf (дата звернення: 17. 04.2020.)
5. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту. Статті. Нариси. 2-ге вид., доп. Київ : Знання України, 2008. 819 с.: іл.
6. Андрущенко В. П. Сучасна державна освітня політика України: спроба прогностичного аналізу. *Формування державної освітньої політики: філософські, теоретичні та прикладні аспекти*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2016. С. 4– 12.
7. Аносов І.П., Елькін М.В., Головкова М.М., Коробченко А.А. Основи науково-педагогічних досліджень : навч. посіб. Мелітополь. Видавн. будинок ММД, 2015. 218 с. URL: <https://cutt.ly/OboAZIy>. (дата звернення: 14. 06.2021.)
8. Антонович Є.А., Вдовченко В.В. Синтез дизайну і технологій у системі національної неперервної дизайн-освіти. *Теорія і методика виховання*. 2012. Вип. 2. С. 4- 8.
9. Антонович Є.А., Вдовченко В.В. Сучасна модель довузівської підготовки з «Основ дизайну» на засадах етнодизайну для дизайнерських факультетів мистецьких вишів. *Етнодизайн: європейський вектор розвитку і*

- національний контекст: зб. наук. праць / упорядн. і відп. ред. Є.А. Антонович. Полтава: ПНПУ ім. В.Г. Короленка, 2015. Кн. 1. С.279–289.
10. Антонович Є.А., Вдовченко В.В. Сучасні підходи до розробки навчально-методичного комплексу з «Основ дизайну» для профільної школи у неперервній системі національної дизайн-освіти (на базі етнодизайну). *Становлення і розвиток етнодизайну: український та європейський досвід*. Кн. 1: зб. наук. праць / упорядн. і відп. ред. Є.А. Антонович. Полтава: Полтавський літератор, 2012. С.107-127.
 11. Антонович Є.А., Вдовченко В.В. Фундаментальні дослідження неперервної художньо-проектної освіти *Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей*: зб. матеріалів XII Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької / голов. ред. Г.І. Сотська. К.: Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, 2015. Вип. 6 (10). С. 210-227.
 12. Антонович Є.А. Дизайн реклами: підручник. Київ: Ліра-К, 2022. 384 с.
 13. Антонович Є.А. Дослідження синтезу дизайну і технологій у системі неперервної дизайн-освіти. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. 2011. № 2. С. 205–213.
 14. Антонович, Є. А. Етноренесанси в культурі ХХ століття та їхні дизайнерські виміри. В Антонович, Є. А., & Титаренко, В. П.(Ред.), *Етнодизайн: Європейський вектор розвитку і національний контекст* (Кн. 1). Полтава: ПНПУ, 2015. с. 5-11.
 15. Антонович Є. А. Проблеми теорії та методології дизайну. Педагогіка вищої та середньої школи. Кривий Ріг: КДПУ, 2009. Вип. 26: Мистецька освіта в Україні (теорія, методи, технології). С. 12–22.
 16. Антонович Є.А. Теоретико-методологічні засади дизайну. *Скрижалі. Декоративне мистецтво і дизайн*: наук.– мист. студії / Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука;

- редкол.: І.І. Міщенко та ін. Київ-Чернівці: Видавн. дім «Родовід», 2009. С.199–210.
17. Антонович Є.А. Теорія і методика дизайну в контексті розробки концепції сучасного національного дизайну. *Педагогіка вищої та середньої школи*: зб. наук. праць №13. Спец. вип.: Мистецько-педагогічна освіта: проблеми та перспективи. Кривий Ріг : КДПУ, 2005. С.3–10.
18. Антонович Є., Вдовченко В. Фундаментальні та прикладні дослідження профільного навчання старшокласників, як довузівської підготовки за спеціальністю «дизайн», на засадах етнодизайну. URL: <http://surl.li/ksyen> (дата звернення: 12. 05.2022.)
19. Артем'єва І. С. Реалізація компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутнього фахівця в галузі дизайну. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Випуск 80. том 1. URL: <file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96/Artemieva%20Inna%20Serhiiivna%202021.pdf> (дата звернення: 10. 03.2022.)
20. Базиліук Е. В. Особливості викладання дизайнерських дисциплін в контексті нової парадигми освіти. *Концепція сучасної мистецько-дизайнерської освіти України в умовах євроінтеграції*: матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. професорсько-викладацького складу і молодих учених (15- 16 жовт. 2015 р., м. Харків) / за заг. ред. В. Я. Даниленка. Харків: ХДАДМ, 2015. С. 5–7.
21. Балицька В. Європейські орієнтири в підготовці майбутніх кваліфікованих робітників . *Професійна освіта*. 2021. № 3 (92) липень – серпень – вересень. С.59-62.

22. Білозуб Л. М. Генеза та розвиток дизайн-освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2019. № 1 (32). С.7-11.
23. Білякович Л. Особливості дизайнерської освіти в системі вищої школи на поч. XXI століття. URL: file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/Biliakovych_L_ODOSVS_IM_KD.pdf (дата звернення: 24. 05.2023.)
24. Бровченко А. І. Формування національної неперервної системи дизайн-освіти - актуальне завдання сьогодення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2022. Випуск 88. С. 38-42.
25. Бутенко Л. Л. Виховання загальної культури старшокласників засобами мистецтва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. пед. наук : спец. «К. 113.24.02» / Л. Л. Бутейко Харків, 1994. 24 с.
26. Василь Григорович Кремень – філософ, учений, освітянин, державний діяч : біобібліогр. покажч. / НАПН України. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; упоряд.: Пономаренко Л. О., Пєєва С. П., Айвазова Л. М. 3-тє вид., доповн. К. : Т-во «Знання» України. Сер. «Академіки НАПН України». 2012. Вип. 20. 295 с.
27. Ващенко А. Участь у грантових програмах – крок до модернізації професійної (професійно-технічної) освіти. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: збірник матеріалів XIII звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 18–28 березня 2019 р.)* / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ : ПТОО НАПН України, 2019. С.30-32.
28. Ващенко Г. Загальні методи навчання: підручник для педагогів. Київ, Укр. вид. спілка, 1997. 415 с.

- 29.Ващенко Г. Загальні методи навчання: підручник для педвузів. Харків. Держвидав, 1929. 231 с.
- 30.Вішневська К.Г. Імітаційно-ігрове навчання як процес формування творчих здібностей студентів вищої школи. URL: <file:///C:/Users/AdminP/Downloads/1466-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2615-1-10-20190421.pdf> (дата звернення: 22. 07.2021.)
- 31.Волков С. Ретроспекції мистецької освіти в українському суспільстві ХХ-ХХІ століття. URL: file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%86%D1%81%D1%82.%20%D0%B4%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D1%83/KD5_Volkov.pdf (дата звернення: 21. 10.2022.)
- 32.Гайдук О. Перспективи розвитку професійної освіти у країнах ЄС. *Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства* / збірник Матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 29 жовтня 2020 р.) / за заг. ред. В. О. Радкевич; Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. Київ: ІПТО НАПН України, 2020. С. 129-133.
- 33.Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола: веб-сайт. URL: <https://gi.edu.ua/> (дата звернення: 03. 09.2020.)
- 34.Герлянд Т.М. Технологія контекстного навчання у професійному розвитку особистості майбутнього фахівця. URL: https://lib.iitta.gov.ua/9352/1/%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D0%B4_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.doc.pdf (дата звернення: 10. 02.2020.)
- 35.Голик Б. Історико-педагогічне становлення дизайн-освіти в Україні та за її межами. *Педагогічні науки*. 2016. № 66-67. С. 228-234.

36. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. 308 с.
37. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: поради молодим науковцям. Київ–Вінниця : Вінниця, 2008. 278 с. URL: <https://cutt.ly/5bppQSY>. (дата звернення: 18. 04.2023.)
38. Горянський В. В. Концептуальні підходи до формування фахової компетентності в умовах вищої мистецької освіти, зокрема у процесі професійної підготовки майбутніх бакалаврів дизайну. URL: <file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96/16.pdf> (дата звернення: 30. 06.2022.)
39. Горянський В. В. Умови формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів дизайну в процесі вивчення художньо-графічних дисциплін засобами візуальних мистецтв. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Випуск 75, 2020. С. 58-61. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/32478/Horianskyi_58-61.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 24. 04.2023.)
40. Гуревич Р.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко ; за ред. Гуревича Р. С. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. 348 с.
41. Гуревич Р. С. Теорія і практика навчання у професійно-технічних навчальних закладах: монографія. Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 410 с.
42. Давидова С. Проблема формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва в сучасній педагогічній теорії та практиці. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2017. Вип. 55 (108). С. 518–525.

43. Даниленко В. Дизайнерська освіта України: перехід у нову якість. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва*. 2017. № 3. С. 4– 10.
44. Даниленко В. Дизайнерська освіта України у Європейському контексті. *Вісник ЛНАМ. Спецвипуск*. Львів, 1999. С. 173-177.
45. Даниленко В.Я. Дизайн України у світовому контексті художньо- проектної культури: монографія. Харків : ХДАДМ; Колорит, 2005. 244 с.
46. Даниленко В. Я. Якість вищої дизайнерської освіти України: оціночні підходи. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва*. 2017. № 4. С. 4– 8.
47. Даниленко Л.В. Становлення дизайнерської освіти у Великій Британії. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва*. 2013. № 2. С. 30– 33.
48. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17. 08.2023.)
49. Дизайнерська діяльність: стан і перспективи. Інформаційно-методичне видання / В.О.Свірко, О.В.Бойчук, В.М. Голобородько, А.Л. Рубцов. Київ: УкрНДІ ДЕ, 2014. 171 с.
50. Дмитрюк С.В. Форми і методи підготовки майбутніх дизайнерів у ВНЗ Великої Британії. URL: <file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%A4%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B8%20%D1%96%20%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B8%20%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D0%B1%20%D0%B4%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%B2%20%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf> (дата звернення: 13. 09.2021.)
51. Добруха М. Розвиток соціального партнерства в зарубіжних країнах: кращі практики. *Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства /*

- збірник Матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 29 жовтня 2020 р.) / за заг. ред. В. О. Радкевич; Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. Київ: ІПТО НАПН України, 2020. С. 291-294.
52. Дяченко А.В. Методичні основи впровадження компетентнісного підходу при підготовці фахівців з національного дизайну. *Integración de las ciencias fundamentales y aplicadas en el paradigma de la sociedad post-industrial*. Volumen 4. 24 de abril de 2020, Barcelona, España. p.73-77. URL: file:///C:/Users/AdminP/Downloads/2202-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8-3659-1-10-20200426.pdf (дата звернення: 05.05.2021.)
53. Електронний ресурс. URL: file:///E:/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C_%D0%9B%D0%BE%D0%BA%D1%88%D0%B8%D0%BD%D0%B0.pdf (дата звернення: 20.12.2021.)
54. Захарова С.Г. Психолого-педагогічні аспекти підготовки майбутніх фахівців з дизайну. // *Теорія та практика дизайну. Технічна естетика*. 20-15. Вип. 8. С.82-90. URL: file:///C:/Users/AdminP/Downloads/alex,+12.pdf (дата звернення: 17.04.2023.)
55. Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 34. Херсон: Видавництво ХДУ, 2003. 324 с.
56. Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 42. Херсон: Видавництво ХДУ, 2006. 410 с.

- 57.Зміст громадської освіти і виховання: історія, реалії, перспективи: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (14-15 вересня 2006 року). Херсон: РПО, 2006. 180 с.
- 58.Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: Наук.-метод, посіб. К.: МАУП, 2000. 312 с.
- 59.Зязюн І. А. Педагогіка і психологія професійної освіти : результати досліджень і перспективи. К. : КПЕК, 2003. 679 с.
- 60.Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія. Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. 608 с.
- 61.Козубовський Д. Вижницький коледж прикладного мистецтва ім. В.Ю. Шкрібляка: історія і сучасність // *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта* : зб. наук. праць / ред. кол.: І.А. Зязюн (голов. ред.), С.О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н.Г. Ничкало, О.П. Рудницька та ін. Львів : Світ, 2000. Вип. 5. С. 194-205.
- 62.Комашко Н. В. Формування творчої компетентності майбутніх дизайнерів у процесі вивчення комп'ютерної графіки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Черкаський нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. Черкаси, 2011. 20 с.
- 63.Конвенція про збереження нематеріальної культурної спадщини, 2003. *Верховна Рада України*: офіц. сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text (дата звернення: 14.10.2020.)
- 64.Конвенція про охорону і заохочення розмаїття форм культурного самовираження», 2005. *Верховна Рада України*: офіц. сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_008#Text (дата звернення: 14.10.2020.)
- 65.Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти “Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта” на період до 2027 року. *Верховна Рада України*: офіц. сайт. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 14. 10.2020.)

66. Корчевський Д. О. Теоретико-методичні основи інтеграції змісту практично-технічної підготовки фахівців з комп'ютерної графіки і дизайну: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Національний пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ: 2017. 42 с.
67. Крвавич Д. Універсалізм дизайну як мистецтва ідеї, форми і форми і функцій. *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта: Зб. наук. праць / редкол.: І. А. Зязюн (голов. ред.), С. О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н. Г. Ничкало, О. П. Рудницька та ін.* Львів: Світ, 2000. Вип.5. С. 325-339.
68. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ: Грамота, 2005. 448 с. 318 225.
69. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. Київ: Педагогічна думка, 2009. 520 с.
70. Лаппо В. В. Основи педагогічних досліджень : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ. НАІР, 2016. 284 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/2250.pdf>.
71. Легенький Ю. Дизайн: культурологія та естетика. Київ: КДУТД, 2000. 272 с.
72. Лихошерст Л. М. Становлення та розвиток професійно-технічної освіти у Сполучених Штатах Америки. *Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти.* Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 14 травня 2020 р. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. С. 180-181.
73. Локшина О. Стратегія європейського співробітництва у галузі освіти і навчання у 2021 – 2030 рр. як євроінтеграційний орієнтир для української освіти. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/621/617> (дата звернення: 23. 12.2022.)

74. Лондар С. Л. Вдосконалення фінансового управління освітою з використанням інструментарію пак “автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту”. *Реформа освіти в Україні. Інформаційно-аналітичне забезпечення* : збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання), 15 жовтня 2020 р. Київ : ДНУ “Інститут освітньої аналітики”, 2020. С.18-22.
75. Львівська академія мистецтв. *Історично-іміджеве видання*. К. : ТОВ «ВЦ Логос Україна», 2011. 256 с.
76. Макар З. Ю. Вимоги до професійних знань і вмінь сучасних фахівців сфери дизайну. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Педагогіка та психологія*. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2014. Вип. 713. С. 108– 116.
77. Макар З.Ю. Методи навчання майбутніх дизайнерів оригінальним рішенням проектних завдань. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2014. № 40. С. 312-316.
78. Макар З. Ю. Методи формування професійних знань і вмінь майбутніх дизайнерів. *Scientific genesis: international scientific-practical conference of pedagogues and psychologists*. Geneva (Switzerland), 2014. Vol. 1. Pp. 150– 156.
79. Макар З. Ю. Нові форми художнього навчання дітей шкільного віку на прикладі співпраці школи і факультету мистецтв та дизайну університету Баухауз, Веймар, Німеччина. *Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка та психологія*. 2014. № 713. С. 311-318.
80. Мала Т. В. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з книжкового дизайну у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Луганський нац. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2008. 20 с.
81. Маркович М. Й., Се Юйдін. Становлення дизайнерської освіти в навчальних закладах Тернополя: історичний аспект. *Наука, освіта і суспільство: актуальні проблеми теорії та практики*: збірник тез доповідей міжнародної

- науково-практичної конференції (Кропивницький, 10 березня 2023 р.): у 2 ч. Кропивницький: ЦФЕНД, 2023. Ч. 1. с 26-28
82. Мельник Н.І. Феномен «професійної компетентності» в українській та європейській педагогічній теорії: порівняльний аспект. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. Збірник наукових праць № 28. 2017 р. С.54-60. URL: <file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96/Admin,+189-828-1-CE.pdf> (дата звернення: 17. 11.2020.)
83. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі / за ред. С. У. Гончаренка, П. М. Олійника. Київ : Вища шк., 2003. 323 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/194128/>. (дата звернення: 17. 04.2022.)
84. Мигаль С. П. Львівська дизайнерська школа: становлення, проблеми, перспективи. *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта*: зб. наук. праць / редкол.: І. А. Зязюн (голов. ред.), С. О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н. Г. Ничкало, О. П. Рудницька та ін. Львів, 2000. Вип. 5. С. 387– 399.
85. Мигаль С. П., Прокопчук І. Ю. Особливості професійної діяльності львівської дизайнерської школи другої половини ХХ ст. *Дизайн після епохи постмодерну: ідеї, теорія, практика*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 15 – 16 квітня 2021 р. / МОН України, Київ. нац. ун-т к-ри і мист; редкол.: Удріс-Бородавко Н., Болтенков А., К.: КНУКіМ, 2021. С. 214-218.
86. Мистецька освіта в Україні: теорія і практика / О. П. Рудницька [та ін.]; заг. ред. О. В. Михайличенко, редактор Г. Ю. Ніколаї. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. 255 с.
87. Народній ілюстрований календар товариства «Просвіта» на переступний рік. Львів, 1927. 169 с.

88. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, 2013. *Верховна Рада України*: офіц. сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#n10> (дата звернення: 09.09.2020.)
89. Невальоний В.С. Сватула М.С. Брагін О.М. Формування принципів дизайну та основ дизайн-освіти у культурному просторі України 1920-х - поч. 1930-х років. *Сучасний рух науки*: тези доп. XI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 8-9 жовтня 2020 р. Дніпро, 2020. Т.2. С. 77-79.
90. Ничкало Н.Г. Педагогічні і психологічні дослідження в Україні: проблеми і перспективні напрями. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: Зб. наук. пр., у 2-х част./ Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. Київ–Вінниця: ДОВ Вінниця, 2002. Ч. 1. С. 16-22.
91. Ничкало Н. Г. Професійна педагогіка і педагогіка праці як методологічна основа підготовки фахівців. *Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти*. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 14 травня 2020 р. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. С. 12-17.
92. Ничкало Н. Г. Стандарти професійної освіти: сучасні підходи. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: монографія / за ред. Н. Г. Ничкало. Хмельницький: ТУП, 2002. С. 14 – 33.
93. Огнев'юк В. Реформування – як сутнісна характеристика сучасної освіти. *Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія* : монографія / за ред. Василя Кременя, Тадеуша Левовицького, Віктора Огнев'юка, Світлани Сисоевої. К.: ТОВ “Видавниче підприємство “ЕДЕЛЬВЕЙС”, 2013. 460 с.
94. Олійник В. В. Відкрита післядипломна педагогічна освіта і дистанційне навчання в запитаннях і відповідях: наук.-метод. посіб. / ун-т менеджменту освіти НАПН України. Київ: А.С.К, 2013. 312 с.
95. Олексюк О. Неперервна мистецька освіта у формуванні духовного потенціалу особистості. *Наукові записки Кіровоградського державного*

- педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Педагогічні науки. 2016. Вип. 147. С. 19-21.
96. Орлов В. Ф. Інтеграційний підхід до формування й розвитку професійної компетентності та кар'єрних орієнтацій майбутніх дизайнерів. *Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика*: зб. наук. праць: у 2 ч. / за заг. ред. С. С. Вітвицької, Н. Колесник. Житомир: Н. М. Левковець, 2017. Ч. 1. С. 277–282.
97. Орлов В. Ф. Методологія формування кар'єрних орієнтацій учнів сучасної професійної школи. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання*: матеріали XI Всеукр. наук.-практ. конф. (звітної) присвяченої 25-річчю НАПН України (м. Київ, 29 берез.–13 квіт. 2017 р.). / за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ: ІПТО НАПН України, 2017. С. 97–101.
98. Орлов В. Ф. Методичні засади професійної орієнтації та консультування з професійної кар'єри учнівської молоді. *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України)*: зб. наук. праць. Київ: Сам, 2017. С. 291–296.
99. Орлов В. Ф. Проблеми проектування професійної кар'єри майбутніх фахівців із дизайну. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*: зб. наук. праць. Київ: Тонар, 2015. Вип. 10. С. 5–17.
100. Оршанський Л. В. Естетична культура майбутніх фахівців у галузі дизайну: сутність та структура. *Молодь і ринок*. 2018. № 7(174). С. 23–28.
101. Оршанський Л. В., Котик І. В. Проблеми та завдання випереджувальної професійної підготовки майбутніх дизайнерів у мистецьких закладах вищої освіти. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Педагогіка і психологія. 2020. № 63. С. 144–148.
102. Оршанський Л. В., Курач М. С. Дизайн як культурно-ціннісна універсалія. *Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту*. Серія: Педагогіка.

- Соціальна робота* / голов. ред. І. В. Козубовська. Ужгород, 2013. № 27. С. 138–140.
103. Оршанський Л., Курач М. До проблеми вітчизняного дизайну та дизайн-освіти *Вісник Донбаського державного педагогічного університету. Серія: Технологічна та професійна освіта* : збірник наукових праць / за заг. ред. проф. В.В. Стешенка. Слов'янськ : ДДПУ, 2013. Вип. 1. С. 25-34.
104. Оршанський Л. Сучасні вимоги й особливості професійної підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. Вип.15. С.43-56. URL: <https://zbirnik.mixmd.edu.ua/index.php/artedu/article/view/189/73> (дата звернення: 09. 09.2021.)
105. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2022. 358 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Inform-analitic.zbirn-Osvita.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu.22.08.2022.pdf> (дата звернення: 18. 11.2022.).
106. Освітньо-Професійна Програма «Дизайн» рівня фахової передвищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» галузі знань 02 Культура і мистецтво. Кваліфікація: фаховий молодший бакалавр з дизайну за спеціалізаціями: «Дизайн середовища», «Графічний дизайн». Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Київ, 2020. URL: https://ab.uu.edu.ua/upload/priymalna_comisiya/Navch_metod_zabezp_spec/2020-2021/OP/022_Dizain_FMB_Te.pdf (дата звернення: 17. 04.2023.).
107. Освітньо-Професійна Програма «Дизайн середовища» за спеціальністю 022 «Дизайн» галузі знань 02 «Культура і мистецтво». Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр. Фаховий коледж мистецтв імені А. Ерделі Закарпатської академії мистецтв. Ужгород, 2020. URL:

file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%A4%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B2._%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0/%D0%9E%D0%9F%D0%9F%20%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf (дата звернення: 17. 04.2023.).

108. Освітньо-Професійна Програма. Рівень Освіти - фахова передвища освіта. Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр. Галузь знань 02 Культура і мистецтво. Спеціальність - 022 Дизайн. Спеціалізації - Дизайн середовища, Дизайн одягу, Графічний дизайн. Професійна кваліфікація - 3471 Дизайнер-виконавець, 3340 Викладач мистецької школи (за видами навчальних дисциплін). Вижницький коледж прикладного мистецтва ім. В.Ю. Шкрібляка. URL: <https://new.vkpm.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/osvitno-profesijna-programa-022-dyzajn.pdf> (дата звернення: 17. 04.2023.).
109. Отич О. Іван Зязюн - організатор вищої педагогічної освіти в Україні. *Витоки педагогічної майстерності*. 2015. Випуск 15. С. 20-24.
110. Отич О. М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти: монографія / за наук. ред. І. А. Зязюна. Чернівці: Зелена Буковина, 2009. 752 с.
111. Панцир С.І., Мельник С.В. Як в Україні створити сучасну систему кваліфікацій? Європейський інформаційно-дослідницький центр. Листопад, 2016. 64 с. URL: file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%A4%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B2._%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0/%D0%9E%D0%9F%D0%9F%20%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf (дата звернення: 17. 04.2023.).

%B0/%D0%9C%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20
%D1%96%20%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%80.pdf

(дата звернення: 22. 11.2021.)

112. Паньок Т. В. Окремі нотатки до історії розвитку Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. Херсон, 2014. Вип. 1 (10). С. 110–115.
113. Паньок Т. В. Розвиток вищої художньо-педагогічної освіти в Україні у ХХ столітті. Харків : Оперативна поліграфія ФОБ Здоровий Я. А. 2016. 656 с.
114. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998 р. № 65 Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/65-98-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15. 03.2021.)
115. Постанови Ради Міністрів СРСР з питань народної освіти УРСР. ЦДАВО України. ф. 166, оп. 15, спр. 763, арк. 1-15.
116. Про вищу освіту: Закон України від 2014 р. № 37-38. URL: [/https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text) (дата звернення: 01. 09.2020.)
117. Програма діяльності Кабінету Міністрів України, 2019.118 с. / Верховна Рада України: офіц. сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188-20#n2> (дата звернення: 17. 04.2020.)
118. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 р. No 776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 06.10.2022).
119. Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту): Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998 р. N 65. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/65-98-%D0%BF> (дата звернення: 13. 07.2021.)

120. Про національну доктрину розвитку освіти: Указ президента України від 2002. №347 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення: 16. 09.2021.)
121. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: указ президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013 *Гірська школа Українських Карпат*. 2013. № 8–9. С. 11.
122. Про освіту: Закон України від 2017 р. № 38-39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 09. 09.2020.)
123. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України від 1998 р. № 32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 09. 09.2020.)
124. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 2019 р. № 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення: 09. 09.2020.)
125. Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства: збірник Матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 29 жовтня 2020 р.) / за заг. ред. В. О. Радкевич; Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. Київ: ІПТО НАПН України, 2020. 304 с.
126. Професійні навчальні заклади в країнах Європейського Союзу: практич. посіб. / за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ: ІПТО НАПН України, 2017. 219 с.
127. Прусак В. Становлення та розвиток дизайн-освіти в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2017. Вип. 31. С 71–82.
128. Прусак В. Сучасна дизайнерська освіта: досвід, проблеми. *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта: Зб. наук. праць / редкол.: І. А. Зязюн (голов. ред.), С. О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н. Г. Ничкало, О. П. Рудницька та ін.* Львів: Світ, 2000. Вип.5. С. 354-365.
129. Прусак В. Ф. Науково-педагогічні засади підготовки дизайнерів у вищих навчальних закладах України. *Сучасні інформаційні технології та*

інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми. Київ-Вінниця, 2006. С. 450-453.

130. Прусак В. Ф. Педагогічні умови підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах України. *Педагогічні науки: зб. наук. праць.* Херсон, 2006. Вип. 41. С. 296– 301.
131. Пуховська Л. Європейська рамка забезпечення якості у сфері професійної освіти і навчання: проблеми і перспективи запровадження в Україні. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: збірник матеріалів XIII звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Київ, 18–28 березня 2019 р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ : ПТОО НАПН України, 2019. С. 23-27.
132. Пуховська Л., Леу-Севериненко С. Центри професійної досконалості як рушії інноваційного розвитку освіти: зарубіжний досвід. *Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства: збірник Матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 29 жовтня 2020 р.) / за заг. ред. В. О. Радкевич; Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. Київ: ПТОО НАПН України, 2020. С. 59-65.
133. Пуховська Л. Професія вчителя у світовому освітньому просторі: статистичні характеристики. URL: <https://osvita.ua/school/method/973/> (дата звернення: 17. 04.2023.)
134. Радкевич В. Національна рамка кваліфікацій в системі професійної освіти і навчання. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/4401/1/%D0%9D%D0%A0%D0%9A.pdf> (дата звернення: 19. 02.2022.)
135. Радкевич В. О. Дидактичні засади підвищення якості навчально-виховного процесу в професійних художніх навчальних закладах. Проектування процесу професійного навчання у закладах профтехосвіти:

- монографія / за ред. Н. Г. Ничкало. Київ; Хмельницький: ХНУ, 2010. С. 255–289.
136. Радкевич В. О. Інноваційна спрямованість змісту і технологій професійної освіти. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання*: матеріали звіт. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22-23 квіт. 2009 р.) / за заг. ред. В. О. Радкевич; Ін-т професійно-технічної освіти АПН України. Київ, 2009. С. 7–10.
137. Радкевич В. О. Методичні засади професійно-педагогічного вдосконалення викладачів і майстрів виробничого навчання професійно-художньої школи. Теорія і практика професійного навчання дорослих у ПТНЗ: монографія / Ничкало Н. Г., Лук'янова Л. Б., Аніщенко В. М., Радкевич В. О. та ін. Київ: Пед. думка, 2010. С.112–128.
138. Радкевич В. О. Освітні цілі професійного навчання майбутніх фахівців художніх промислів і ремесел. *Професійна освіта: педагогіка і психологія*: пол.-укр. щоріч. 2009. Вип. 1(9). С. 113–119.
139. Радкевич В. Професійна освіта і навчання: європейський контекст розвитку. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*: зб. наук. праць: / редкол.: В. О. Радкевич (голова) та ін. Житомир: Євенок О. О., 2017. Вип. 14. С. 5–15.
140. Радкевич Р. Професійна та фахова передвища освіта: інноваційний контекст змін. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання*: збірник матеріалів XII звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 5-19 березня 2018 р.). Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. К. : ІПТО НАПН України, 2018. С. 20-24.
141. Радкевич В. О., Лузан, П. Г., & Пащенко, Т. М. (2022). ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА: АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЕФЕКТИВНОСТІ. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), С.1-12. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4209> (дата звернення: 17. 04.2023.)

142. Радкевич В. О. Сучасні підходи до визначення цілей професійного навчання майбутніх фахівців художнього профілю. *Професійно-художня освіта України*. 2013. Вип. 9. С. 113-123. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/4411/1/%D0%D1%8F.pdf> (дата звернення: 26.01.2020).
143. Радкевич В. О. Теоретичні і методичні засади професійного навчання у закладах профтехосвіти художнього профілю: монографія / за ред. Н. Г. Ничкало. Київ: УкрІНТЕІ, 2010. 424 с.
144. Реєстр закладів фахової передвищої освіти // Єдина Державна Електронна База з питань Освіти: офіційний сайт. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/fahova-peredvisha-osvita/61/> (дата звернення: 09. 08.2023).
145. Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Єдина державна електронна база з питань освіти*: веб-сайт. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/search/> (дата звернення: 09. 08.2023.)
146. Рижова І.С. Специфіка дискурсу італійської моделі дизайну як загальноновизнаного лідера світового дизайну. *Гуманітарний вісник ЗДІА*, 2009. Випуск 38. С. 185-201.
147. Роговенко М. М. Педагогічні дослідження в діяльності науково-педагогічного працівника: актуальні питання теорії та практики. *Філософські та методологічні проблеми права*, 2021. № 1(21). С.37-46.
148. Розвиток педагогічної і психологічної наук України. 1922-2002: Зб.наук.пр. *Академія педагогічних наук України*. Частина I. Харків: «ДВС», 2002.640с.
149. Рудницька О. П. Педагогіка загальна та мистецька: навч. посіб. Київ: Інтерпроф, 2002. 270 с.
150. Рудницька О. Теоретичні засади сучасної мистецької освіти. *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта*: Зб. наук. праць / редкол.: І. А. Зязюн (голов. ред.), С. О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н. Г. Ничкало, О. П. Рудницька та ін. Львів: Світ, 2000. Вип.5. – С. 3-13.

151. Савранчук Л. Структура та рівні вищої освіти Японії. *Часопис соціально-економічної географії*, 2015. Випуск 18(1). С. 142-146.
152. Саприкіна Л. Формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів з використанням інноваційних технологій. *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну*, 2019. Том 2 .№ 2. С. 229-236. URL: <file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96/189732-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-423130-1-10-20191227.pdf> (дата звернення: 29. 01.2022.)
153. Сергеева Л. М. Інституції професійно-технічної освіти країн Європейського Союзу : Навчальний посібник. К. : Арт Економі, 2012. 120 с.
154. Симуляційні методи викладання профільних дисциплін на додипломному етапі: презентація PowerPoint / М. О. Гончарь, В. І. Лупаольцов, Ю. В. Волкова, О. Я. Бабак, П. Г. Кравчун, М. О. Щербіна, Ю. С. Парашук, Р. С. Шевченко : слайд-презентація на навчально методичній конференції «Симуляційне навчання в системі підготовки медичних кадрів», присвяченої 212-й річниці від дня заснування ХНМУ, Харків, 30 листопада 2016 року / М. О. Гончарь. Електр. дані (39 слайдів). Харків. 2016. URL: [https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/15466/1/23.11%20%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D1%8C%20%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8F%D1%86%D0%B8%D1%8F%202016%20\(1\).pptx](https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/15466/1/23.11%20%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D1%8C%20%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8F%D1%86%D0%B8%D1%8F%202016%20(1).pptx) (дата звернення: 20. 04.2022.)
155. Сідлецька Т.І. Становлення і розвиток мистецької освіти в Україні. URL: <file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%86%D1%81%D1%82>

%20%D0%B4%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D1%83/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%96%20%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA%20%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%D0%B2%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96%20.pdf (дата звернення: 11. 06.2022.)

156. Специфіка дискурсу італійської моделі дизайну як загальноновизнаного лідера світового дизайну. *Гуманітарний вісник ЗДА*. №38. 2009. 138 с.
157. Стандарт фахової передвищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» галузі знань 02 «Культура і мистецтво». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Fakhova%20peredvyshcha%20osvita/Zatverdzeni.standarty/2021/06/23/022.Dizayn.23.06.pdf> (дата звернення: 17. 04.2023.)
158. Стан розвитку дизайну в Україні. На прикладі графічного та предметного дизайну Звіт за результатами дослідження / Автори: Лілія Кривецька, Марта Кобринович, Володимир Воробей, Олеся Плющева. Львів, 2019. 72 с. URL: file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%A4%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B2._%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0/Ukrainian_Design_Monitoring_PPV_2019_UA.pdf (дата звернення: 14. 04.2021.)
159. Супрун В. Актуальні проблеми децентралізації та регіоналізації управління професійною і фаховою передвищою освітою України. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання*: збірник матеріалів

- XII звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 5-19 березня 2018 р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. К. : ІТТО НАПН України, 2018. С. 25-27.
160. Сучасні моделі професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: порівняльний досвід: монографія / В. О. Радкевич, Л. П. Пуховська, О. В. Бородієнко, О. П. Радкевич, Н. В. Базелюк, Н. М. Корчинська, С. О. Леу, В. В. Артемчук ; за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ: ІТТО НАПН України, 2018. 223 с.
161. Татіївський П. Особливості становлення та перспективи розвитку дизайну в Україні: дис. ... канд. техн. наук: 05.01.03 / Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського. Київ, 2002. 170 с.
162. Тернопільська міська рада: офіційний сайт. URL: <https://ternopilcity.gov.ua/about/rekordi-ternopolya/> (дата звернення: 13.05.2023.)
163. Тернопільський кооперативний фаховий коледж: веб-сайт. URL: <https://www.tkfk.te.ua/> (дата звернення: 09.09.2020.)
164. Тименко В.П., Бровченко А. І. Розвиток проектно-творчої обдарованості єства у системі української дизайн-освіти. Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика: зб. наук. пр. Київ. 2022. С. 13–21.
165. Тименко В. П. Підготовка майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах. *Науковий часопис Національного пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 26. С. 148–151.
166. Тименко В. Теоретичні засади етнічного дизайну у професійній освіті. Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика: зб. наук. пр. Київ. 2017. No 1 (18). С. 75–84.

167. Тименко В. П. Підготовка майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах. *Науковий часопис Національного пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 26. С. 148–151.
168. Ткаченко А. В. Формування дизайнерської компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці. *Науковий вісник Південноукр.нац. педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Педагогічні науки*. 2018. № 1. С. 131–136.
169. Трохимчук К. Зарплати викладачів технікумів та училищ – скільки платять у 2023 році. URL: <https://progroshi.news/news/ekonomika/zarplati-vikladachiv-tehnikumiv-ta-uchilishch-skilki-groshey-platyat-u-2023-roci-7489.html> (дата звернення: 17. 04.2023.)
170. Трошкін О. В. Педагогічні умови розвитку ініціативності майбутніх фахівців з графічного дизайну у процесі навчально-творчої діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Донецький національний ун-т. Донецьк, 2004. 227 с.
171. Тягур В. М. Українська і зарубіжна дизайн-освіта: історія і перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород, 2005. № 8. С. 198–201.
172. Тягур В. М. Вивчення досвіду німецької дизайн-освіти як один із важливих напрямів розвитку професійно-художньої освіти в Україні. *Науковий часопис Національний пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Серія № 13. Проблеми трудової та професійної підготовки*. Київ: НПУ ім. М. Драгоманова, 2009. Вип. 8. С. 203–221.
173. Тягур В.М. Викладання дизайну в педагогічних навчальних закладах. *Вісник Житомирського державного університету*. Київ : Науковий світ, 2005. С. 56–60.
174. Удод Т. С. Готовність майбутніх дизайнерів до професійної діяльності в контексті компетентнісного підходу: метод. рек. Львів: НЛТУ України, 2006. 28 с.

175. Удод Т. С. Шляхи формування готовності майбутніх дизайнерів до професійної діяльності та її науково-методичне забезпечення: метод. рек. Львів: НЛТУ України, 2006. 25 с.
176. Університет «Україна» Тернопіль: веб-сайт. URL:<https://uute.com.ua/spetsialnosti/> (дата звернення: 09. 09.2020.)
177. Філософія освіти : хрестоматія / уклад. : В. О. Огнев'юк, О.М. Кузьменко. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. 508 с.
178. Фурса О. Дизайн-освіта в контексті постіндустріального суспільного поступу. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент* : зб. наук. пр. / МІХМД ім. С. Далі, ІШТО НАПН України ; редкол. : В. Ф. Орлов (голова) Київ : Вид-во ТОВ «ТОНАР», 2017. Серія: Пед. науки Вип. 12. С. 5-18.
179. Фурса О. О. Дидактичні принципи у підготовці майбутніх дизайнерів. *Професійно-технічна освіта*, 2005. № 1. С. 12– 13.
180. Фурса О.О. Основні напрями і чинники становлення дизайн-освіти. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2013. Вип. 23.18. С. 392-398. URL: [file:///C:/Users/AdminP/Downloads/nvnltu_2013_23.18_68%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/AdminP/Downloads/nvnltu_2013_23.18_68%20(1).pdf) (дата звернення: 17. 03.2021.)
181. Фурса О. О. Професійна підготовка дизайнерів у контексті неперервної освіти. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент: збірник наукових праць*. / Ред. кол. : В. Ф. Орлов (голова) Вип. 9. К. : Вид-во ТОВ «ТОНАР», 2014. С. 31-47.
182. Фурса О. О. Тенденції розвитку дизайн-освіти в Україні: монографія. Київ; Луганськ: Ноулідж, 2012. 448 с.
183. Фурса О. Розвиток дизайн-освіти в Україні і зарубіжжі: історико-порівняльний аспект. *Порівняльна професійна педагогіка*, 2011. № 2. С. 112-124.
184. Хриков Є. М. *Методологія педагогічного дослідження* : монографія. Харків, 2018. 294 с. URL:

<http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4827/1/khrikov.pdf> (дата звернення: 17. 09.2020.)

185. Художньо-мистецький компонент у підготовці дизайнерів одягу в університетах і коледжах Данії / Д. Зябловська // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2021. № 6. С. 119-129. URL.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2021_614. (дата звернення: 23.08.2022).
186. Цзя Яочен. Особливості професійної підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах. *Науковий огляд*, 2016. № 10 (31). С.1-6. URL: <file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96/1020-4096-1-PB.pdf> (дата звернення: 27. 02.2021.)
187. Чебикін А. Художня освіта в Україні ХХІ століття (культуротворчий аспект) *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта* : зб. наук. праць / ред. кол.: І.А. Зязюн (голов. ред.), С.О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н.Г. Ничкало, О.П. Рудницька та ін. Львів : Світ, 2000. Вип. 5. С. 30-39.
188. Чемерис Г., Брянцева Г., Брянцев О. Шляхи вдосконалення дизайн-освіти у контексті стратегії цифрової трансформації освіти і науки України. *Фізико-математична освіта*, 2021. Том 32. № 6. С. 49-56. DOI: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2021-032-6-008> (дата звернення: 17. 06.2022.)
189. Чирчик С. В. Методологічні аспекти підготовки майбутніх дизайнерів. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*: зб. наук. праць / редкол.: Л. Б. Лук'янова (голова) та ін.. Київ; Луганськ, 2014. Вип. 1(8). С. 59– 68.
190. Чирчик С.В. Поняття "компетенція", "компетентність", "професійна компетентність" в науці як ціннісні орієнтири дизайн-освіти. *Вісник Житомирського державного університету. Випуск 54. Педагогічні науки*.

2010. С. 82-85. URL:
file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96/%D0%A7%D0%B8%D1%80%D1%87%D0%B8%D0%BA.pdf (дата звернення: 25. 10.2020.)
191. Чирчик С. В. Проблема професійного становлення майбутніх дизайнерів у контексті креативного підходу. *Нові технології навчання: наук.- метод. зб.* Київ; Вінниця, 2012. Вип. 71. С. 263-266.
192. Чирчик С. В. Перспективи впровадження компетентнісного підходу в дизайн-освіті. *Мистецтво і дизайн: традиції, пошук, перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Мистецький ін-т художнього моделювання та дизайну ім. С. Далі.* Київ, 2011. С. 97– 102.
193. Чирчик С. В. Теоретичні і методичні основи формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру майбутнього дизайнера: дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00.04 / Житомирський держ. ун-ту ім. Івана Франка. Житомир, 2017. 774 с.
194. Чорнусь С. Сучасні тенденції дизайну як складової освітньої ланки в галузі педагогічної освіти. *Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика: матеріали II Всеукр. наук.-практ. заочної -конф., (21–22 берез. 2017 р., м. Полтава) / уклад. Є.В. Кулик, І.В. Савенко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка, каф. основ виробництва та дизайну. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. С.238-246. URL: <http://surl.li/ktawj> (дата звернення: 04. 07.2022.)*
195. Шандрівська О.Є., Кіра А.М. Прикладні аспекти дослідження ринку дизайну на маркетингових засадах. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку, 2022. № 1 (7). С.177-188.* URL:
file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80

0%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%A4%D0%B0%D1%85
 %D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%
 B4%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0
 %B0/220373menedzhment-177-

188%20%D0%BF%D0%BE%D0%BF%D1%83%D0%BB%D1%8F%D1%80%
 D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%B4%D0%B8%D0%B
 7%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D1%83.pdf (дата звернення: 22. 04.2023.)

196. Швець Г. О. Сучасні інноваційні методи викладання у вищій школі. *Сучасні інноваційні методи викладання у вищій школі: Четверта всеукраїнська практично-пізнавальна інтернет-конференція*. Наукове мислення: веб-сайт. URL: <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/42> (дата звернення: 21.01.2023).
197. Швець О. А. Особливості творчого розвитку дизайнера на початковому етапі професійної діяльності. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2013. Вип. 23.18. С. 408–412.
198. Швець О.А. Педагогічні умови адаптації фахівців із дизайну на початковому етапі професійної діяльності. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2009. No 5. С. 208–213.
199. Швець О. А. Творчий розвиток фахівця з дизайну на засадах компетентнісного підходу у процесі підвищення кваліфікації: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2012. 246 с.
200. Швець О. А. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців у дизайнерських школах Німеччини: дис. ... док. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2022. 490 с.
201. Шевченко А. Компетентнісний підхід у навчанні художньому проектуванню майбутніх фахівців з дизайну. URL: <file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%9A%D0%BE%D0%BC>

- %D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96/228636535.pdf (дата звернення: 16. 04.2021.)
202. Шевченко А. Особливості й функціонування дизайн-освіти у світі. Збірник наукових праць. Частина 1. 2015. С. 420-425. URL: file:///C:/Users/AdminP/Desktop/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%A1%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4%20%D0%B2%20%D0%B4%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D0%B9%D0%BD-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96.pdf (дата звернення: 06. 06.2021.)
203. Шевченко Н. В. Вища освіта як механізм формування кар'єрного ресурсу спеціаліста: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.04 / Харківський нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2007. 17 с.
204. Шилова О.І. Проблеми підготовки майбутніх дизайнерів у контексті формування готовності до професійної творчості . *Актуальні питання мистецької педагогіки*. 2013. Вип. 2. С. 138-141.
205. Шкляр Н. Тенденції розвитку дизайн-освіти за кордоном. *Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів*: матеріали VI міжнар. наук.- методол. семінару. 2017. С. 80-83.
206. Шмаргало Р. Історичний розвиток деревообробної школи у Станіславові (1883-1920) і сучасна художня освіта. *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта : зб. наук. праць / ред. кол.: І.А. Зязюн (голов. ред.), С.О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н.Г. Ничкало, О.П. Рудницька та ін. Львів : Світ, 2000. Вип. 5. С. 185-194.*
207. Шмагало Р.Т. Мистецька освіта в Україні середини ХІХ – середини ХХ ст.: структурування, методологія, художні позиції. Львів: Українські технології, 2005. 528с., 742 іл.

208. Шмагало Р.Т. Мистецька освіта й мистецтво в культуротворчому процесі України ХХ – ХХІ століть: навч. посіб. / за заг. ред. Р. Шмагала. Львів: ЛНАМ; Тернопіль: Мандрівець, 2013. 292 с. : іл., дод. + DVD.
209. Шмагало Р.Т. Ретроспектива ЛНАМ. (15 Статей) *Львівська національна академія мистецтв. 1876 – 1946 – 2016 : Особистості, події, артефакти* : альбом ./ Упоряд. Р. Шмагало, Р. Яців. Львів: ЛНАМ, 2016. С. 10 – 13; 14; 34; 45; 55; 65; 75; 89; 99; 109; 119; 140; 150; 160; 174 – 177.
210. Шмагало Р.Т. Історичний розвиток, структурування та методологія дизайн-освіти в Україні кінця ХІХ – середини ХХ століття. *Нариси з історії українського ХХ століття* : Зб. Статей / Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України ; За заг. ред. М.І. Яковлева. К.:Фенікс, 2012. С.132 – 172.
211. Шпільчак В. Довузівська дизайнерська освіта: проблеми і перспективи. *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта: Зб. наук. праць* / редкол.: І. А. Зязюн (голов. ред.), С. О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н. Г. Ничкало, О. П. Рудницька та ін. Львів: Світ, 2000. Вип.5. – С. 365-376.
212. Шумега С. С. Дизайн. Історія зародження та розвитку дизайну : навч. посіб. Київ : Центр навч. літ-ри, 2004. 298 с.
213. Юйдін Сє, Марія Маркович, Зоя Мацишина. Застосування методик тренінг- навчання у підготовці фахівців з дизайну. 2023/6/8, *Наукові інновації та передові технології*. Випуск 6 (20), с 600-609.
214. Юйдін Сє, Марія Маркович. Основи формоутворення та конструювання: навчальний курс. Тернопіль, ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2021. 23 с.
215. Юрченко І.А. Традиції та сучасність в японській моделі дизайну. *Український державний лісотехнічний університет. Науковий вісник*, 2002. Вип.12.5. С. 187-191. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2002/12_5/51.pdf (дата звернення: 02. 04.2023.)

216. Ю. Сє, М. Маркович, Н. Слободна. Сучасна мистецька підготовка у закладах передвищої освіти: компетентісний підхід. *Вісник науки та освіти*, 2023, випуск 7 (13) с. 807 -820.
217. Academie Grandes Terres: веб-сайт. URL: <http://www.academie-grandes-terres.fr> (дата звернення: 01.08.2023)
218. Adriasola I., Teasley S., Traganou J., Tsuji Y., Hideki Kikkawa H. Design and Society in Modern Japan: An Introduction. *Review of Japanese Culture and Society*. 2016. Vol. 28. P. 1-50.
219. Campus createurs: веб-сайт. URL: <https://www.campuscreateurs.fr/formation> (дата звернення: 17. 08.2023.)
220. Campus des métiers et des qualifications. URL: http://www.education.gouv.fr/pid25535/bulletin_officiel.html?cid_bo=77287 (дата звернення: 17. 08.2023.)
221. Centre Européen pour le Développement de la Formation Professionnelle: веб-сайт. URL: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-centre-development-vocational-training-cedefop_fr (дата звернення: 17. 08.2023.)
222. COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Design as a driver of user-centred innovation. Brussels, 7.4.2009 SEC(2009)501 final. P.69. URL: file:///C:/Users/AdminP/Downloads/design_swd_sec501_en_2784.pdf (дата звернення: 31. 08.2021.)
223. Cunliffe-Charlesworth, H. (2006). Studio Spaces for Employment, Teaching 55 and Learning. In proceedings of 3rd International CLTAD Conference (Center for Learning and Teaching in Art and Design), Enhancing Curricula, 6-7 April, Lisbon, Portugal, pp. 121-136.
224. Davies, A. (2002). Enhancing the Design Curriculum through Pedagogic Research. In proceedings of 1st International CLTAD Conference (Center for Learning and Teaching in Art and Design), Enhancing Curricula: Exploring effective curriculum practices in Art, Design and Communication in Higher Education, 10-12 April, London, UK, pp. 161-178.

225. Declaration of the European Ministers of Vocational Education and Training, and the European Commission, convened in Copenhagen on 29 and 30 November 2002, on enhanced European cooperation in vocational education and training “The Copenhagen Declaration”, 2022. URL: https://www.cedefop.europa.eu/files/copenhahagen_declaration_en.pdf (дата звернення: 10. 10.2021.)
226. Edward de Bono. *New thinking for the new millennium*. Viking: September 2, 1999. 304 p.
227. EUNEC Statements on the European Commission Communication: Rethinking education: Investing in skills for socio-economic outcomes, 2012. URL: https://eunec.eu/sites/www.eunec.eu/files/attachment/files/24._statements_rethinking_education.pdf (дата звернення: 17. 04.2023.)
228. Europe 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth, 2020. URL: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> (дата звернення: 23. 11.2020.)
229. Friedman K. Design Education in the University: A Philosophical and Socio-Economic Inquiry (Hot Debate). *Design Philosophy Papers*. 2003. №1. P.243-253.
230. Homolacs K. *Podstawowe zasady budowy ornamentu płaskiego i metodyka kursu zdobniczego* / Karol Homolacs. Lwów ; Warszawa : Książnica polska Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych, 1920. 277 s.
231. Horvath I. A treatise on order in engineering design research. *Research in Engineering Design*. 2004. № 15(3). P. 151-185.
232. Horvath I. Comparison of three methodological approaches of design research. *Proceedings of ICED 2007, the 16th International Conference on Engineering Design, Paris, France*. 2007. P. 107-118.

233. Jonas W. Design Research and Its Meaning to the Methodological Development of the Discipline. Design Research Now: Essays and Selected Projects. 2007. №1. P. 187-206.
234. Jonas W. Research through design through research: A problem statement and a conceptual sketch. Working paper for the International DRS Wonderground Conference. Lisbon, Portugal. 2006. P. 78-85.
235. Kryciński W. Rysunki odręczne, zdobnicze i malarstwo dekoracyjne : nowe metody nauczania w szkołach różnych typów, według planów Ministerstwa W.R.I.O.P. / Walerjan Kryniński. Lwów ; Warszawa ; Kraków : Wydawnictwo zakładu narodowego imienia Ossolińskich, 1926. 140 s.
236. Kućmierski F. Modelarstwo : podręcznik do użytku w szkołach i w praktyce / Fr. Kućmierski. 2-e wyd., przejrzone i poprawione. Lwów ; Warszawa ; Kraków : Drukarnia im. Ossolińskich, 1921. 240 s.
237. Kuśmierski Fr. Modelarstwo : podręcznik do użytku w szkołach i w praktyce / Fr. Kuśmierski. 2-e wyd., przejrzone i poprawione. Lwów ; Warszawa ; Kraków : Drukarnia im. Ossolińskich, 1921. 240 s.
238. Len Holmes. Understanding Professional Competence: Beyond the Limits of Functional Analysis. URL: <http://www.re-skill.org.uk/relskill/profcomp.htm> (дата звернення: 27. 05.2022.)
239. Matzke S. Nauczanie rysunku przestrzennego w związku z dziejami kultury zalecone przez Ministerstwo wyznań religijnych i oświecenia publicznego / Stanisław Matzke. 2-e wyd., przejrzone i uzupełnione. Lwów : Ossolineum, 1923. 90 s.
240. Matzke S. Zasady rysunku początkowego : z rysunkami w tekście i z czterema tablicami / Stanisław Matzke. Lwów : Książnica polska tow. nauczycieli szkół wyższych, 1919. 31 s.
241. Metoda pranga wychowania artystycznego w szkołach początkowych Część 1. Pierwszy i drugi rok nauczania (dla dzieci do lat ośmiu) / przekład G. Stojowskiej. Warszawa :Wyd-wo M. Arcta, 1920. 166 s. (Biblioteka nauczyciela rysunku).

242. Mitchell, L. (1989). Definition of Standards and their Assessment, in Burke. (дата звернення: 17. 04.2023.)
243. Müller K., Häussler J., Sonnek W. Die Ausbildungsberufe der Informations-und Telekommunikationstechnik (IT-Berufe). 2 Auflage. Köln. 2000. 11s.
244. National College Creative Industries: веб-сайт. URL: <https://creativeindustries.ac.uk/> (дата звернення: 17. 08.2023.)
245. National reform programme, France, May 2014. URL: <http://www.economie.gouv.fr/files/programme-national-dereforme-2014.pdf> (дата звернення: 17. 08.2023.)
246. Oksana Fursa. Design education in Ukraine: management and structure. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент* : зб. наук. пр. / Арт академія сучасного мистецтва ім. С. Далі, Інститут ПТО НАПН України ; редкол. : В. Ф. Орлов (голова). Київ : Вид-во ТОВ «ТОНАР», 2020. Серія: Педагогічні науки. Вип. 16. С. 5-21.
247. Rayment & Britton (2007, p. 41) (Rayment, T. & Britton, B. (2007). The Assesmentof the GCSE Art: Criterion-Referencingand Cognitive Abilities. In T. Rayment (ed.) The Problem of Assessment in Art and Design. Readingsin Art & Design Education Series, Volume 4, Intellect, Bristol, UK, pp. 41- 48.
248. Rethinking Education: Investingin skills for better socio-economicout comes: веб-сайт. URL: <https://www.cedefop.europa.eu/en/content/rethinking-education-investing-skills-better-socio-economic-outcomes> (дата звернення: 17. 04.2023.)
249. Sara R. (2006) SharingandDevelopingStudioPractice: a Cross-disciplinaryStudycomparingTeachingandLearningapproachesintheArtandDesignD isciplines. Inproceedingsof 3rd International CLTAD Conference (CenterforLearningandTeachinginArtandDesign), EnhancingCurricula, 6-7 April, Lisbon, Portugal, pp. 323-345.
250. Siudecki J.K. Praca ręczna w szkole : organ tow. Miłośni: ków robot ręcznych : kwartalnik. Warszawa, 1927. 65 s.

251. Spitz R. The Ulm School of Design: A View behind the Foreground: the Political History of the Ulm School of Design, 1953-1968. Cologne: Edition Axel Menges. 2002. 416 p.
252. The forms and methods of art disciplines' teaching under the conditions of distance learning / Yu. Xie et al. // AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. Hradec Králové : Magnanimitas, 2021. Vol. 11, Is. 2, Special Is. XXIV. P. 6-10 (Scopus,Q2) (DOI (& full text) | .pdf: www.doi.org/10.33543/1102).
253. Training Agency (1988). Development of Assessable Standards for National Certification: Guidance Note 3 — The Definition of Competence and Performance Criteria, Sheffield, Training Agency.
254. Universal Declaration on Cultural Diversity Adopted by the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization at its thirty-first session on 2 November 2001. URL: <https://adatabase.ohchr.org/IssueLibrary/UNESCO%20Universal%20Declaration%20on%20Cultural%20Diversity.pdf> (дата звернення: 10. 09.2023.).
255. Wojnarowicz F. Nauczanie robót z drzewa : wzory ćwiczeń metodycznych z kory sosnowej, patyków i drewna : kurs niższy / Feliks Wojnarowicz. Warszawa : Nasza Księgarnia, 1927. 175 s. : 194 rys.

ДОДАТКИ

Додаток А

Поняття «Дизайн» у науковій літературі

Автор	Зміст поняття	Джерело
В. Бондаренко	Дизайн - це творчість, що реалізується на основі синтезу теоретичних знань, високорозвинених практичних умінь	Бондаренко В. Перспективи розвитку дизайнерської освіти та творчі зв'язки дизайнерських шкіл. <i>Вісник Харківської державної академії</i>

		дизайну і мистецтв : зб. наук, праць. Харків : ХДАДМ, 2009. 164 с.
Р. Б'юканан	Розглядає дизайн як архітектонічне мистецтво, здатне об'єднати всі інші види мистецтв і ремесел.	Голик Б. Дизайн та освіта: проблеми та перспективи розвитку в педагогічних навчальних закладах / <i>Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика</i> : матеріали II Всеукр. наук.-практ. заочної - конф., (21–22 берез. 2017 р., м. Полтава) / уклад. Є.В. Кулик, І.В. Савенко ; В.Г. Короленка. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. С.201-209. URL: http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7766
В.Я. Даниленко	Дизайн - цілісна система, бо охоплює теорію (технічну естетику) і практику (особливий метод проектування – художнє конструювання), творчу діяльність дизайнера і результати його праці – споживчі цінності масового попиту.	Даниленко В. Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури: монографія. Харків: ХДАДМ, Колорит, 2005. 244 с.
В. Калашник	Дизайн - художнє конструювання виробів, проектування естетичного вигляду виробів промисловості, відповідна галузь мистецтва і наукового знання, технічна естетику	Тлумачний словник української мови / за ред. В. С. Калашника. Х. : Прапор, 2002. С. 529, 634.
М.П. Колесніков	Дизайн як мистецтво, одна з найважливіших сфер сучасної художньої культури. Це специфічна форма художнього відображення й пізнання світу. Мистецтво дизайну – художньо конструкторська діяльність, спрямована на створення нових видів і типів виробів, які відповідали б вимогам суспільства (корисності, зручності в експлуатації, краси).	Колесніков М. П. Естетика: навч. посібн. / М. Колесніков, О. Колеснікова, В. Лозовой та ін. К. : Юрінком Інтер, 2005. 208 с.
А. Король	Дизайн – професійна діяльність, а також і результат цієї діяльності, тобто її кінцевий продукт.	Король А. Сутність поняття дизайн і його види. URL:

		https://ukrbukva.net/85739 - Mistectvo-dizaiynu.html
В. О. Лозовий	Дизайн – це вираження естетичних уподобань особистості, набутих у певній культурі. Кінцева мета дизайну, яка полягає у формуванні гармонійного предметного середовища, що найбільш повно задовольняє матеріальні та духовні потреби людини, спонукає до необхідності усвідомлення дизайну як естетичного виразника культури	Лозовий В. О. Естетика: навч. посібн. К. : Юрінком Інтер, 2005. 208 с.
Т. Мальдонато	Дизайн нова форма художньо-технічної діяльності, яка збагачує сучасну культуру та змінює існуючу систему розподілу сфер діяльності.	Maldonado T., Bonsiepe G. Science and Design. Ulm: Journal of the Hochschule fur Gestaltung. 1964. № 10/11. P. 10–29.
А. Наконечна	Дизайн – це потужне джерело забезпечення якості товарів та послуг, ефективний засіб суттєвого підвищення конкурентоспроможності промислової продукції, всього середовища життєдіяльності.	Наконечна А. Виникнення терміну «дизайн». URL: http://www.svobodanews.ru
Д. Норман	Дизайн – це тотальне проектування, олюднення (гуманізація) техніки	Norman D. The Design of Everyday Things: Revised and Expanded Edition. New York: Basic Books, 2013. 368 p. URL: https://www.academia.edu/38275229/The_Design_of_Everyday_Things_Revised_and_Expanded_Edition
Дж. Нельсон	Дизайн обслуговуюча професія в умовах «цивілізації суперкомфорту» й водночас внутрішньо вільна творча діяльність, шляхом професійного самовираження художника в сучасному світі промислової продукції, а також особлива форма масового мистецтва	Nelson G. How to See: Visual Adventures in a World God Never Made. Kittery: Published by Phaidon Press, 2017. 248 p.
Г. Парсон	Дизайн є свідоме рішення проблеми шляхом створення планів для нового роду речі, при якому плани не будуть відразу усвідомлені розумною людиною як адекватне рішення.	Габрель Т. М. Основи філософії дизайну. Класифікація фундаментального інструментарію. Вісник Харківської академії дизайну і мистецтв : зб. наук. праць. Харків : ХДАДМ, 2016. №4. С. 4-14.

<p>А. Пасічний</p>	<p>Дизайн - особлива сфера діяльності фахівця, що складається з інженерно-художньої та науково-організаційної розробки матеріального середовища людини; художнє проектування предметів і естетичного образу промислових виробів, естетичне та функціональне упорядкування довкілля людини.</p>	<p>Пасічний А. М. Дизайн. Образотворче мистецтво : Словник-довідник / А. М. Пасічний. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2008. 51 с.</p>
<p>І. Рижова</p>	<p>Дизайн - це творча діяльність, метою якої є виявлення формальних якостей промислових виробів. Ці якості включають і зовнішні особливості виробів, але головним чином - структурні та функціональні взаємозв'язки, які перетворюють вироби в єдине ціле як з точки зору споживача, так і з точки зору виробника. Дизайн є творчістю, результатом якої є новизна, оригінальність та об'єктивна цінність дизайн продукту</p>	<p>Рижова І. С. Дизайн як фактор гармонізації відносин суспільства і особистості: методологічні засади: дис. ... д-ра філос. наук: 09.00. 03 - соціальна філософія та філософія історії. Інститут вищої освіти АПН України. 2008. с. 62</p>
<p>А. Руденченко</p>	<p>Дизайн декларує естетику, яка уможлиблює комплексне вивчення соціальних, естетичних, функціональних, ергономічних і технічних аспектів формування предметно-просторового середовища</p>	<p>Руденченко А. А. Світоглядна та соціокультурна сутність дизайну. <i>Вісник Харківської академії дизайну і мистецтв</i> : зб. наук. праць. Харків : ХДАДМ, 2012. С. 27-31</p>
<p>П. Татіївський</p>	<p>Дизайн досліджується у широкому діяльнісно-культурному контексті та визначається як проектна культура людства у цілому</p>	<p>Татіївський П. Особливості становлення та перспективи розвитку дизайну в Україні: дис. ... канд. техн. наук: 05.01.03 / Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського. Київ, 2002. 170 с.</p>
<p>О. Фіголь</p>	<p>Дизайн – це самостійний напрям проектно творчої діяльності з усіма притаманними йому атрибутами: історією, теорією, практикою.</p>	<p>Фіголь О. Історія зародження і розвитку дизайну. <i>Пластичне мистецтво</i>, 2002. № 1. С. 41</p>
<p>С. Чирчик</p>	<p>Дизайн - це проектна діяльність, що поєднує у своїй структурі професійні і</p>	<p>Чирчик С.В. Поняття "компетенція",</p>

	наукові знання на основі переосмислення проблем людини; діяльність, що має науково обґрунтовану культурно-комунікативну функцію.	"компетентність", "професійна компетентність" в науці як ціннісні орієнтири дизайн-освіти. <i>Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. 2010. Випуск 54. С. 82-85.</i>
С. Чорнусь	Дизайн – це особливий вид проектування, при якому об'єкту, крім його основного призначення, надаються якості краси, економічності, підвищеної функціональності (або множення числа функцій), ергономічності (психофізичних зручностей), чіткої соціальної орієнтації	Чорнусь С. Сучасні тенденції дизайну як складової освітньої ланки в галузі педагогічної освіти. <i>Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика: матеріали II Всеукр. наук.-практ. заочної - конф., (21–22 берез. 2017 р., м. Полтава) / уклад. С.В. Кулик, І.В. Савенко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка, каф. основ виробництва та дизайну. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. С.238-246. URL: http://surl.li/ktawj (дата звернення: 17. 04.2023.)</i>

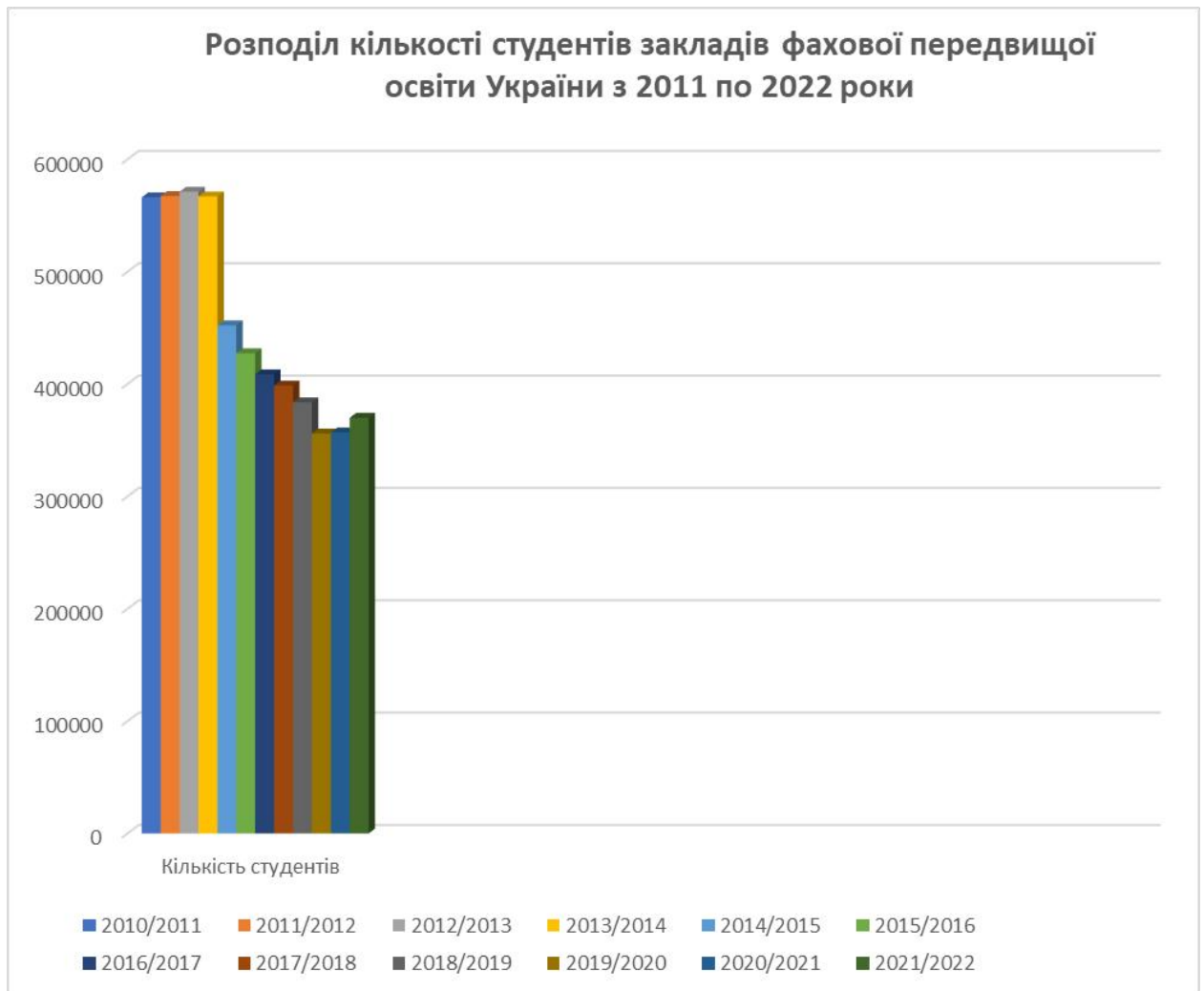
Джерело: Алексєєва С. В. Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: теорія і практика. Монографія. Київ: Міленіум, 2018. 484 с., доповнено автором

Додаток В

Розподіл кількості студентів закладів фахової передвищої освіти України з 2011 по 2022 роки

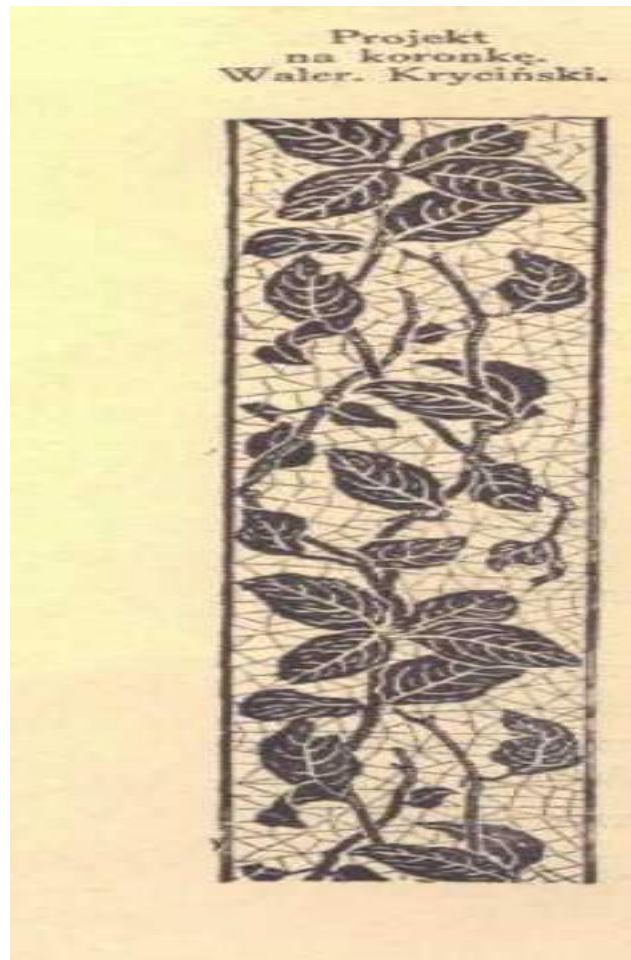
2010/1	2011/1	2012/1	2013/1	2014/1	2015/1	2016/1	2017/1	2018/1	2019/2	2020/2	2021/2
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2

566 194	567 372	571 228	567 013	452 292	427 471	408 732	398 721	383 710	355 994	356 963	370 027
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Джерело: складено автором на підставі даних Державної служби статистики України

Додаток Д

Дизайн для мережива В. Крицінський

Малюнки учнів професора В. Крицінського

Джерело: Kryciński W. Rysunki odręczne, zdobnicze i malarstwo dekoracyjne : nowe metody nauczania w szkołach różnych typów, według planów Ministerstwa W.R.I.O.P. / Walerjan Kryciński. Lwów ; Warszawa ; Kraków : Wydawnictwo zakładu narodowego imienia Ossolińskich, 1926. 140 s.

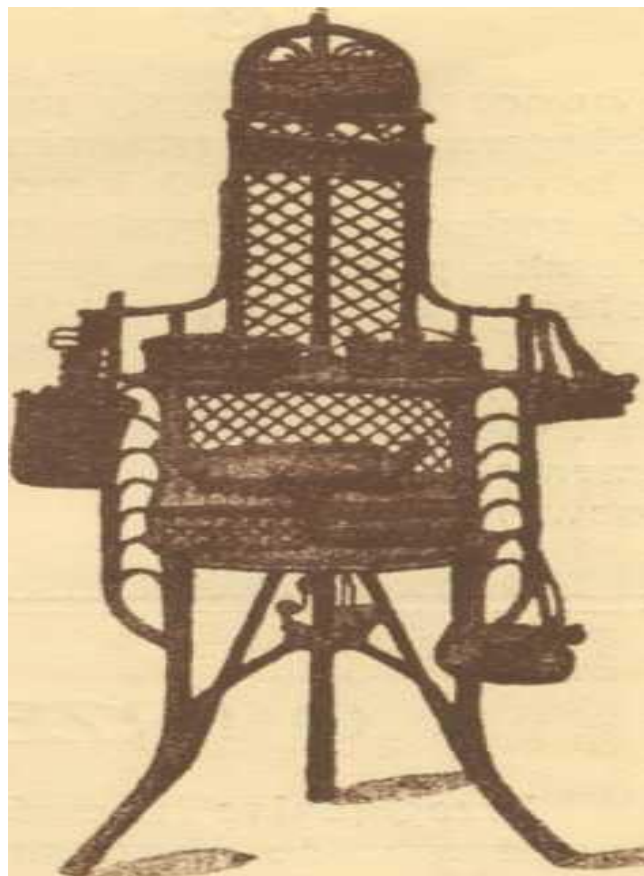

В. Крицінський Дизайн плитки з народними мотивами Покуття

Джерело: Kryciński W. Rysunki odręczne, zdobnicze i malarstwo dekoracyjne : nowe metody nauczania w szkołach różnych typów, według planów Ministerstwa W.R.I.O.P. / Walerjan Kryciński. Lwów ; Warszawa ; Kraków : Wydawnictwo zakładu narodowego imienia Ossolińskich, 1926. 140 s.

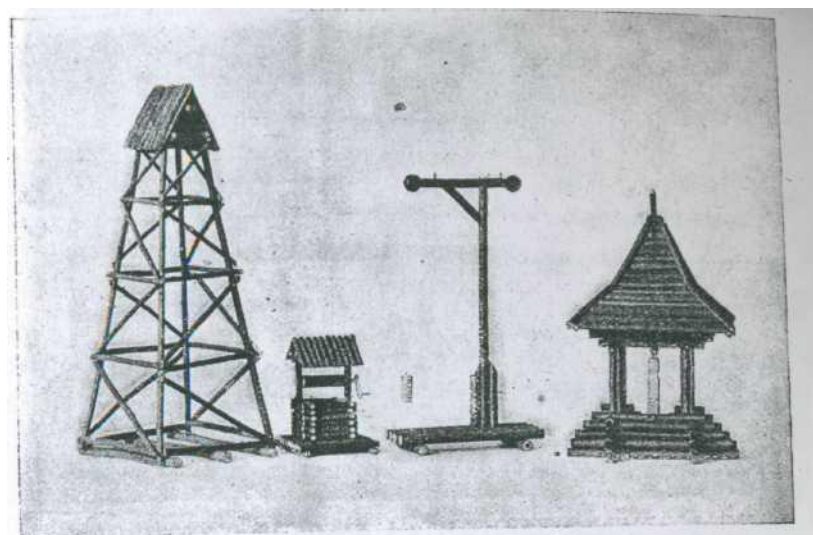

Плетене крісло виготовлене молодіжним центром шотландських баскетболістів у Львові

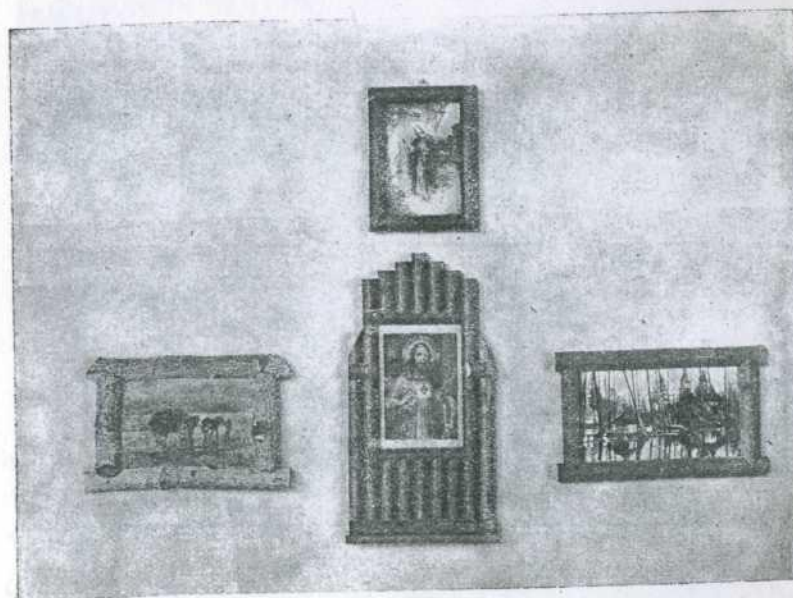
Вузликовий каркас для квітів. Виготовлений студентом з лози у Львові

Джерело: Kućmierski F. Modelarstwo : podręcznik do użytku w szkołach i w praktyce / Fr. Kućmierski. 2-e wyd., przejrzone i poprawione. Lwów ; Warszawa ; Kraków : Drukarnia im. Ossolińskich, 1921. 240 s.

WIEŻA STUDNI WIERTNICZEJ, STUDNIA Z KOŁOWROTEM,
ŻÓRAW, GONTYNA ZE ŚWIATOWIDEM.

Modele do ćwiczeń od Nr. 31 do 35 oraz Nr. 39 i 40.

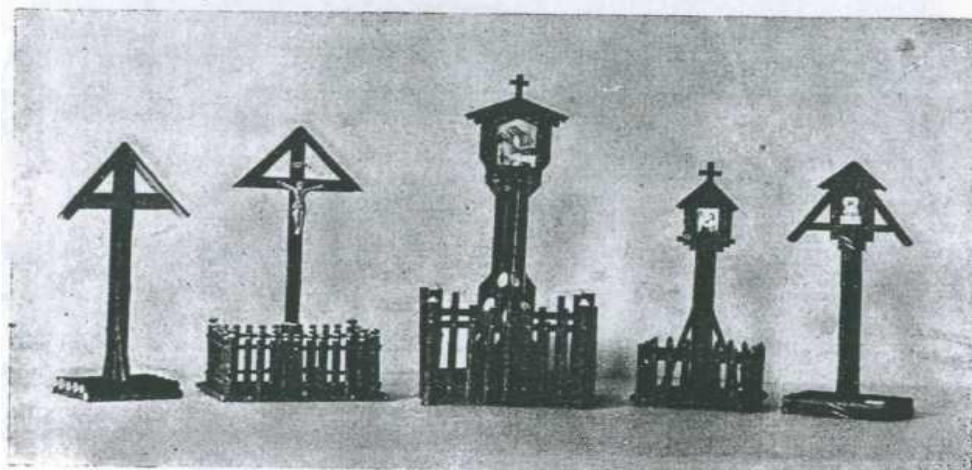

RAMKI.

Modele do ćwiczeń od Nr. 34 do 38.

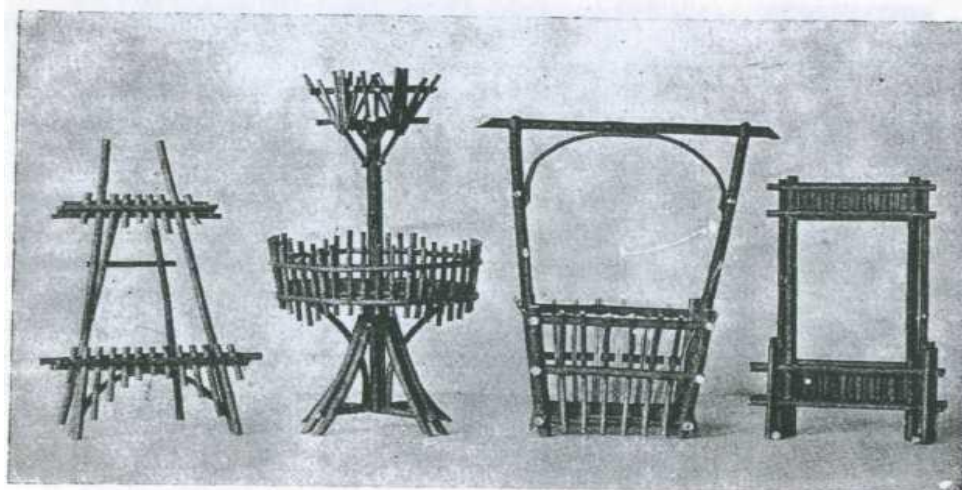
Моделі з деревини
Ф. Вонаровіч «Навчальні роботи з дерева»

Джерело: Wojnarowicz F. Nauczanie robót z drzewa : wzory ćwiczeń metodycznych z kory sosnowej, patyków i drewna : kurs niższy / Feliks Wojnarowicz. Warszawa : Nasza Księgarnia, 1927. 175 s. : 194 rys.

KRZYŻE I KAPLICZKI.

Modele do ćwiczeń od Nr. 25 do 30 oraz na powtórzenie.

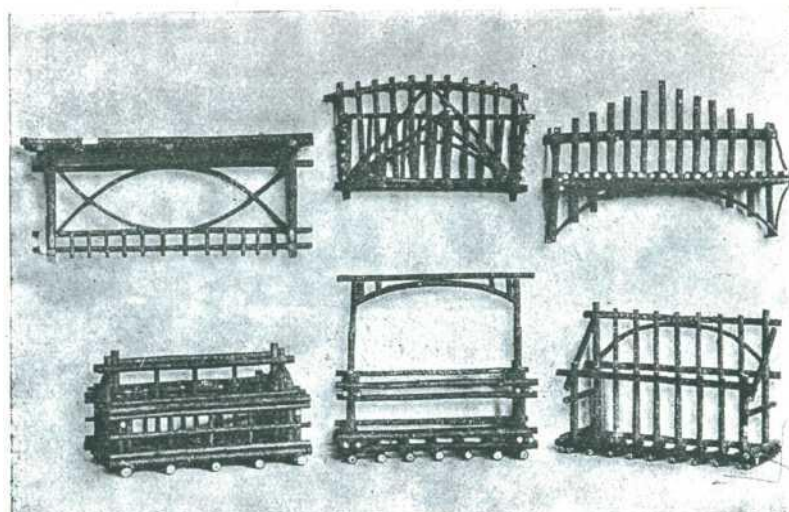
RAMKI STOJĄCE, KOSZYCZKI NA KWIATY.

Modele na powtórzenie ćwiczeń.

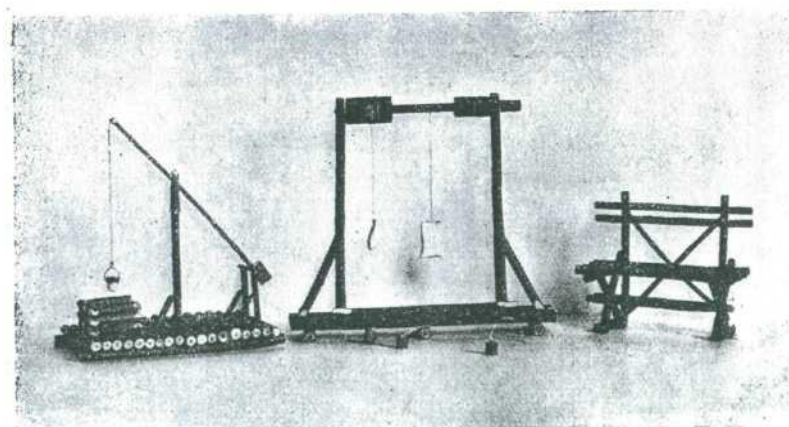
Моделі з деревини

Ф. Вонаровіч «Навчальні роботи з дерева»

Джерело: Wojnarowicz F. Nauczanie robót z drzewa : wzory ćwiczeń metodycznych z kory sosnowej, patyków i drewna : kurs niższy / Feliks Wojnarowicz. Warszawa : Nasza Księgarnia, 1927. 175 s. : 194 rys.

PÓLECZKI I SEGREGATORY.
Modele do ćwiczeń Nr. 19 i 20.

STUDNIA, KOŁOWRÓT, ŁAWECZKA.
Modele do ćwiczeń Nr. 21 i 22 oraz na powtórzenie.

Моделі з деревини

Ф. Вонаровіч «Навчальні роботи з дерева»

Джерело: Wojnarowicz F. Nauczanie robót z drzewa : wzory ćwiczeń metodycznych z kory sosnowej, patyków i drewna : kurs niższy / Feliks Wojnarowicz. Warszawa : Nasza Księgarnia, 1927. 175 s. : 194 rys.

**1. Профіль освітньої програми «Дизайн середовища» Спеціальність 022
«Дизайн»**

1. Загальна характеристика	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола. Відділення дизайну.
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр Кваліфікація – фаховий молодший бакалавр з дизайну
Офіційна назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма - Дизайн середовища.
Тип диплому та обсяг освітньої програми	<p>Диплом фахового молодшого бакалавра, одиничний.</p> <p>Обсяг освітньо-професійної програми фахового молодшого бакалавра з урахуванням освітньої програми повної загальної (профільної) середньої освіти становить 240 кредитів ЄКТС, з яких до 60 кредитів ЄКТС може бути зараховано на підставі визнання результатів навчання осіб, які здобули повну (профільну) середню освіту або професійно-технічну освіту за відповідним або спорідненим спеціальності профілем.</p> <p>Здобувачі фахової передвищої освіти на основі базової середньої освіти зобов'язані протягом перших двох років здобуття фахової передвищої освіти виконати освітню програму повної (профільної) середньої освіти. Обсяг освітньо-професійної програми фахового молодшого бакалавра на основі профільної середньої освіти становить 180 кредитів ЄКТС.</p> <p>Мінімум 60 % обсягу кожної освітньо-професійної програми має бути спрямовано на забезпечення результатів навчання за спеціальністю, визначених Стандартом.</p> <p>Обсяг освітньо-професійної програми фахового молодшого бакалавра на основі професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти або вищої освіти визначається закладом фахової передвищої освіти з урахуванням визнання раніше здобутих результатів навчання. Обсяг такої програми становить не менше 50 % загального обсягу освітньо-професійної програми на основі профільної середньої освіти.</p>
Наявність акредитації	Акредитована спеціальність 022 Дизайн до 01.07.2027р. Сертифікат про акредитацію серії НДІ №2081694
Цикл/рівень	5 рівень Національної рамки кваліфікацій
Передумови	на основі базової середньої освіти;

	на основі профільної середньої освіти; на основі професійно-технічної освіти з урахуванням раніше здобутих результатів навчання.
Мова викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	До акредитації
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	http://gi.edu.ua
2. Мета освітньої програми	
Формування у здобувачів освіти загальних і спеціальних компетентностей, пов'язаних з розв'язанням спеціалізованих задач, пошуком творчих рішень або відповідей на практичні проблеми в галузі дизайну а також продовженням навчання на наступному рівні освіти. Підготовка спеціалістів, здатних комплексно вирішувати спеціалізовані завдання у галузі дизайну за допомогою застосування вивчених теорій і методів.	
3. Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація)	Галузь знань 02 Культура і мистецтво Спеціальність 022 Дизайн Освітня програма - Дизайн середовища Об'єкт вивчення та діяльності: об'єкти дизайну, етапи та процеси їх створення в різних сферах життєдіяльності людини, техніки і технології в дизайні. Цілі навчання: формування у здобувачів компетентностей, пов'язаних з розв'язанням спеціалізованих задач, пошуком творчих рішень або відповідей на практичні проблеми в галузі дизайну а також продовженням навчання на наступному рівні освіти. Теоретичний зміст предметної області: основні поняття, концепції в дизайні, принципи дизайну, властивості та характеристики об'єктів дизайну. Методи, методики та технології: спеціальні методи, професійні методики і технології, застосування яких дозволяє виконувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми зі створення об'єктів дизайну. Інструменти та обладнання: програмне забезпечення, комп'ютерна техніка, мультимедійні засоби, спеціалізоване обладнання, прилади та матеріали.
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-професійна програма базується на загальновідомих мистецьких поняттях, сучасних концепціях і принципах дизайну та орієнтована на формування здатності їх використання для забезпечення заданих властивостей та естетичних характеристик об'єктів дизайну.
Основний фокус освітньої програми	Спеціальна освіта в галузі проектування об'єктів дизайну середовища з врахуванням гармонійного поєднання естетичної функції та призначення об'єкта. Використання професійних методик і технологій, застосування яких дозволяє виконувати спеціалізовані задачі та практичні

	проблеми зі створення об'єктів дизайну.
Особливості програми	<p>Спеціальна освіта у галузі дизайну внутрішнього і зовнішнього середовища з використанням програмного забезпечення, комп'ютерної техніки, мультимедійних засобів та спеціалізованого обладнання.</p> <p>Обов'язкова навчальна і виробнича (технологічна, переддипломна) практики та виконання і публічний захист дипломного проекту фахового молодшого бакалавра.</p> <p>Студенти під час навчання мають можливість брати участь у міжнародних, всеукраїнських, регіональних та міських конкурсах з образотворчого мистецтва.</p>
4. Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	<p>Фахівець з дизайну може займати первинні посади і виконувати зазначену професійну роботу згідно з Національним класифікатором України «Класифікатор професій» ДК 003:2010:</p> <p>3471 Дизайнер (художник-конструктор)</p> <p>3471 Дизайнер-виконавець промислових виробів та об'єктів</p> <p>3471 Дизайнер-виконавець графічних робіт</p> <p>3471 Дизайнер-виконавець інтер'єру</p> <p>3471 Дизайнер-виконавець пакування</p> <p>3471 Художник-шрифтовик телебачення</p> <p>3471 Художник-декоратор телебачення</p> <p>3471 Художник-виконавець</p> <p>3471 Художник-оформлювач</p> <p>3471 Художник-декоратор театральньо-видовищного підприємства</p> <p>3471 Колорист-художник</p> <p>5312 Декоратор вітрин</p> <p>5312 Виконавець художньо-оформлювальних робіт</p> <p>5312 Оформлювач вітрин, приміщень та будівель</p>
Подальше навчання	<p>Особи, що отримали диплом фахового молодшого бакалавра, можуть продовжувати навчання за початковим (коротким циклом) або першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти та набувати додаткових кваліфікацій у системі освіти дорослих, у тому числі післядипломної освіти.</p>
5. Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	<p>Організовано студенто-центроване навчання, проблемно-орієнтоване навчання, самонавчання.</p> <p>Основні види занять: лекції, семінари, практичні заняття, лабораторні заняття, самостійна робота як метод самонавчання; індивідуальні та групові консультації з викладачами; виконання курсових та дипломних проектів, підготовка звітів з проходження навчальної, виробничої та переддипломної практики.</p> <p>У навчанні використано методики викладачів (мультимедійні презентації, майстер-класи, інформаційно-освітнє Е-середовище коледжу на базі платформи Moodle).</p> <p>Організовано науково-дослідницьку діяльність, участь в олімпіадах, конкурсах, виставках тощо.</p>

Оцінювання	<p>Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за системою ECTS та національною шкалою оцінювання. Поточний контроль – індивідуальне та фронтальне усне опитування, письмове опитування, перевірка виконання практичних робіт, презентації, проєктна робота, портфоліо та ін.</p> <p>Виконання та захист індивідуального науково- пошукового завдання.</p> <p>Підсумковий контроль – екзаменаційні перегляди, комплексні та директорські контрольні роботи, захист курсових проєктів, заліки, усні і письмові екзамени, захисти практик.</p> <p>Державна атестація – публічний захист дипломного проєкту.</p>
6. Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв’язувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі дизайну або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів дизайну та характеризується певною невизначеністю умов; досліджувати особливості функціонування дизайн- об’єктів; нести відповідальність за результати своєї діяльності; контролювати якість виконання дизайн- проєктів.
Загальні компетентності(ЗК):	
ЗК1	Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК3	Здатність до письмової й усної комунікації державною та іноземною мовами.
ЗК4	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК5	Здатність до креативності і системного мислення.
ЗК6	Інтелігентність, дотримання етичних норм поведінки.
ЗК7	Організованість, дисциплінованість, відповідальність
ЗК8	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
ЗК9	Розуміння необхідності дотримання правил безпеки життєдіяльності та виконання вимог охорони праці.
Фахові компетентності спеціальності (ФК):	

ФК1	Здатність використовувати навички з рисунку та живопису, кольорознавства, основ композиції, нарисної геометрії для освоєння теоретичних основ і практичного виконання дизайнерських розробок.
ФК2	Здатність до володіння засобами та прийомами композиційного формоутворення, макетування та моделювання об'єктів дизайну.
ФК3	Здатність використовувати технологічні стандарти та Нормативні документи для практичного виконання дизайнерських розробок.
ФК4	Здатність застосовувати фахову термінологію згідно з нормативною документацією.
ФК5	Здатність застосовувати знання з ергономіки та композиційної побудови об'єктів дизайну
ФК6	Використовування професійної інформації з розвитку тенденцій в дизайні під час проектувальної діяльності
ФК7	Здатність розробляти візуальні презентації, портфоліо власних творів
ФК8	Здатність використовувати професійні знання та практичні навички з ескізної та технічної проєктної графіки для створення дизайнерських проєктів.
ФК9	Використовування теоретичних знань та практичних умінь з формоутворення, конструювання та технології виконання дизайнерських розробок
ФК10	Здатність застосовувати інноваційні технології і передовий галузевий досвід.
ФК11	Здатність використовувати професійні знань і навички з оформлення документації всіх етапів художнього проектування об'єктів дизайну.
ФК12	Здатність володіти професійними навичками при макетуванні та виконанні робіт в матеріалі.
ФК13	Здатність застосовувати професійно-профільовані знання в практичному використанні інформаційно- комп'ютерних та цифрових технологій.
ФК14	Здатність здійснювати раціональний підбір матеріалів та комплектуючих на основі аналізу їх властивостей для виготовлення дизайн-проєктів з урахуванням сучасних технологій.
ФК15	Здатність організовувати контроль якості виготовлення продукції/виробів на всіх етапах виробництва.
7. Програмні результати навчання (ПРН)	
ПРН1	Володіти навичками системного мислення, вміння діяти з соціальною відповідальністю та громадською свідомістю
ПРН2	Вміти вірно, логічно та аргументовано висловлювати свої думки в усній та письмовій формі
ПРН3	Володіти базовими та фаховими знаннями: теорія, методика, інструменти, засоби, техніки, технології, термінологія.
ПРН4	Здійснювати передпроєктний аналіз для розробки

	дизайн-проекту на основі аналізу функціональних та естетичних вимог та сучасних тенденцій в дизайнерській діяльності
ПРН5	Застосовувати знання з рисунку, живопису, вміти володіти тоном та кольором.
ПРН6	Володіти знаннями з основ композиції, вміти розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиції і виконувати їх у відповідних техниках та матеріалах
ПРН7	Знаходити вирішення спеціалізованих задач, які пов'язані з проектуванням об'єктів дизайну.
ПРН8	Створювати ескізи об'єктів дизайну враховуючи сучасні тенденції, закони композиційної побудови, ергономічність об'єктів, технологічні та декоративні властивості матеріалів, які пропонуються для об'єктів дизайну
ПРН9	Розробляти остаточний художній образ об'єкта дизайну засобами проектно-графічного моделювання, аналізуючи первинні ескізи об'єктів середовища, вплив фактури та кольору матеріалів.
ПРН10	Вміти будувати конструктивні креслення об'єкта дизайну засобами проектно-графіки, комп'ютерних технологій, технічного креслення, застосовуючи основи нарисної геометрії та перспективи для розв'язання практичних задач.
ПРН11	Вміти проектувати рекламний, виставковий зразок дизайн-проекту.
ПРН12	Формувати екологічну свідомість і культуру особистості, застосовувати екологічні принципи в житті та професійній діяльності.
ПРН13	Вміти визначати мету, завдання та етапи проектування об'єкта дизайну
ПРН14	Вміти розробити технологічну послідовність виконання об'єкта дизайну, застосовуючи професійну термінологію
ПРН15	Аналізувати, оцінювати та планувати витрати і ефективне використання основних і допоміжних матеріалів, обладнання та інших ресурсів, виконувати розрахунки по нормуванню сировини і матеріалів
ПРН16	Контролювати якість виробів і здійснювати заходи технологічного контролю
ПРН17	Аналізувати принципи побудови об'єктів живої природи і застосовувати знання з біоніки при проектуванні об'єктів дизайну.
ПРН18	Розробляти і виготовляти зразки, макети, імітаційні моделі дизайн-об'єктів.
ПРН19	Здійснювати контроль за дотриманням безпечних умов праці на кожному робочому місці та за своєчасним оновленням інструкційного матеріалу на основі існуючих умов виробництва з урахуванням вимог техніки безпеки, охорони праці, виробничої санітарії та протипожежних заходів.
ПРН20	Готовність до вдосконалення особистого інтелектуального та професійного рівня на основі

	українського та зарубіжного дизайнерського досвіду.
8. Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Освітній процес забезпечують викладачі-методисти, викладачі вищої категорії, викладачі другої категорії. Викладацький склад має кваліфікацію та фах за дипломом про вищу освіту, які відповідають напряму та спеціальності підготовки фахівців даної освітньої програми, постійно підвищує рівень професійної компетентності і кваліфікації
Матеріально-технічне забезпечення	Використання мультимедійних засобів та спеціалізованих кабінетів, лабораторій оснащених сучасною комп'ютерною технікою, відповідним програмним забезпеченням та вільним доступом до мережі Інтернет, спеціалізованим обладнанням, приладами та матеріалами. Матеріально-технічне забезпечення дозволяє повністю забезпечити освітній процес протягом всього циклу підготовки за освітньою програмою.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Інформаційне та навчально-методичне забезпечення коледжу представлено наступним змістом: офіційний сайт коледжу: gi.edu.ua необмежений доступ до мережі Інтернет; бібліотека, читальна зала; освітньо-професійна програма (ОПП); навчальний план напряму підготовки; робочий навчальний план; програми навчальних дисциплін; робочі програми навчальних дисциплін; - методичні вказівки щодо виконання курсових проєктів (робіт), дипломних проєктів; програми проходження практики; - завдання для самостійної роботи студентів і методичні вказівки по їх виконанню; - засоби діагностики і контролю якості навчання (питання до заліків, питання до іспитів, пакети комплексних контрольних робіт для перевірки знань з дисциплін, критерії оцінки знань і вмінь студентів; електронне навчальне середовище Moodle; виставкові експозиції мистецьких музеїв та галерей; спеціалізовані фахові виставки.
9. Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	На загальних підставах в межах України на основі двосторонніх договорів між Галицьким коледжем імені В'ячеслава Чорновола та навчальними закладами.
Міжнародна кредитна мобільність	-
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Не передбачено

2. Перелік компонент освітньої програми «Дизайн середовища» та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти, практики, кваліфікаційна робота)	Кількіс ть кредиті в	Форма сумкового контролю
Основні компоненти ОП			
ЦИКЛ ДИСЦИПЛІН, ЯКІ ФОРМУЮТЬ ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ			
ОК1	Історія України	1,5	Іспит
ОК2	Основи правознавства	1,5	Диф. залік
ОК3	Основи економічної теорії	2	Диф. залік
ОК4	Основи екології	2	Диф. залік
ОК5	Українська мова (за професійним спрямуванням)	2	Іспит
ОК6	Іноземна мова (за професійним спрямуванням) (I частина)	3	Диф. залік
ОК7	Іноземна мова (за професійним спрямуванням) (II частина)	3	Диф. залік
ОК8	Основи філософських знань	3,5	Іспит
ОК9	Основи інформатики та обчислювальної техніки	3,5	Диф. залік
ОК10	Безпека життєдіяльності та охорона праці	2,5	Іспит
ОК11	Рисунок (I частина)	4,5	Диф. залік
ОК12	Рисунок (II частина)	10	Іспит
ОК13	Фізичне виховання	5	Диф. залік
ЦИКЛ ДИСЦИПЛІН, ЯКІ ФОРМУЮТЬ СПЕЦІАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ			
ОК14	Навчальна практика (з теоретичним навчанням)	8	Диф. залік
ОК15	Матеріалознавство та технологія процесу	5	Курсовий проект, іспит
ОК16	Основи композиції та кольорознавство	4,5	Іспит
ОК17	Композиційна організація форми	3,5	Іспит
ОК18	Основи проектної графіки	6	Іспит
ОК19	Художнє проектування	11	Курсовий проект, іспит
ОК20	Комп'ютерні технології в дизайні	4	Іспит
ОК21	Економіка та організація діяльності	2,5	Іспит
ОК22	Навчальна практика	12	Диф. залік
ОК23	Технологічна практика	6	Диф. залік
ОК24	Переддипломна практика	6	Диф. залік

OK25	Дипломне проектування	6	Диф. залік
	Загальний обсяг обов'язкових компонент:	118,50	
Вибіркові компоненти ОП			
ВБ 1	Культурологія	1,5	Диф. залік
ВБ 2	Соціологія	1,5	Диф. залік
ВБ 3	Основи психології та етики ділового спілкування	1,5	Диф. залік
ВБ 4	Основи педагогіки та методики викладання	2,5	Диф. залік
ВБ 5	Основи пластичної анатомії	2	Диф. залік
ВБ 6	Основи креслення, нарисної геометрії та шрифти	5,5	Диф. залік
ВБ 7	Історія мистецтва та основи теорії дизайну	6	Іспит
ВБ 8	Живопис	14	Іспит
ВБ 9	Основи формоутворення та конструювання	5,5	Диф. залік
ВБ 10	Макетування та робота в матеріалі	4,5	Диф. залік
ВБ 11	Ландшафтний дизайн	5	Диф. залік
ВБ 12	Реклама	2	Диф. залік
	Загальний обсяг вибірових компонент:	51,50	
	Екзаменаційна сесія	10	
	ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ:	180	

2.2. Структурно-логічна схема ОП

Семестр	Освітні компоненти
1	
2	OK 2
3/1	OK 3, 4, 15, 16 ВБ 5, 6, 7
4/2	OK 1, 6, 11, 14,16 ВБ 1, 6, 7
5/3	OK 5, 7, 9, 12 ,13, 14, 17, 18 ВБ 8, 12
6/4	OK 7, 12 ,13, 18, 19, 20 ВБ 8, 9, 10, 11
7/5	OK 8, 10, 12, 19 ,21 ВБ 2, 8, 9, 10
8/6	OK 19, 21, 20,26 ВБ 3, 4, 8, 9, 13

3. Форма атестації здобувачів фахової передвищої освіти

Атестація здійснюється у формі публічного захисту (демонстрації) кваліфікаційної роботи (проєкту).

Вимоги до кваліфікаційної роботи:

Кваліфікаційна робота (проєкт) передбачає розв'язання спеціалізованого творчого завдання або практичної проблеми у сфері дизайну відповідно до спеціалізації.

Кваліфікаційною роботою є дизайнерський проєкт з його описом. Вимоги до публічного захисту кваліфікаційної роботи:

Публічний захист (демонстрація) кваліфікаційної роботи (проєкту) проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії.

4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми

	ЭК1	ЭК2	ЭК3	ЭК4	ЭК5	ЭК6	ЭК7	ЭК8	ЭК9	ФК1	ФК2	ФК3	ФК4	ФК5	ФК6	ФК7	ФК8	ФК9	ФК10	ФК11	ФК12	ФК13	ФК14	ФК15	
ОК 1	+	+	+	+	+	+	+	+	+																
ОК 2	+	+	+	+	+	+	+	+	+																
ОК 3	+	+	+	+	+	+	+	+	+																
ОК 4	+	+	+	+	+	+	+	+	+																
ОК 5	+	+	+	+	+	+	+	+																	
ОК 6	+	+	+	+	+	+	+	+																	
ОК 7	+	+	+	+	+	+	+	+																	
ОК 8	+	+	+	+	+	+	+	+																	
ОК 9	+	+	+	+	+	+	+	+	+																
ОК 10	+	+	+	+	+	+	+																		
ОК 11	+	+	+	+	+	+	+			+			+												
ОК 12	+	+	+	+	+	+	+			+			+												
ОК 13	+	+	+	+	+	+	+																		
ОК 14	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ОК 15	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ОК 16	+	+	+	+	+	+	+			+			+	+		+	+	+	+						+
ОК 17	+	+	+	+	+	+	+			+	+		+	+	+	+	+	+	+	+		+			+
ОК 18	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+
ОК 19	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+					+
ОК 20	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+					+
ОК 21	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+			+						+				+
ОК 22	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ОК 23	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ОК 24	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+
ОК 25	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ВБ 1	+	+	+	+	+	+	+	+	+							+	+								+
ВБ 2	+	+	+	+	+	+	+	+	+							+									
ВБ 3	+	+	+	+	+	+	+	+	+							+									
ВБ 4	+	+	+	+	+	+	+	+	+																
ВБ 5	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				+	+					+					+
ВБ 6	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+					+	+				+	+	+
ВБ 7	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+												+
ВБ 8	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+		+			+							+
ВБ 9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+		+			+
ВБ 10	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+		+		+	+
ВБ 11	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+			+	+						+
ВБ 12	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+
ВБ 13	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+

5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН)

відповідними компонентами освітньої програми

	ПРН1	ПРН2	ПРН3	ПРН4	ПРН5	ПРН6	ПРН7	ПРН8	ПРН9	ПРН10	ПРН11	ПРН12	ПРН13	ПРН14	ПРН15	ПРН16	ПРН17	ПРН18	ПРН19	ПРН20
ОК 1	+	+	+																	+
ОК 2	+	+	+																	
ОК 3	+	+	+																	+
ОК 4	+	+	+									+						+		+
ОК 5	+	+	+															+		
ОК 6	+	+	+																	+
ОК 7	+	+	+																	+
ОК 8	+	+	+																	+
ОК 9	+	+	+																	
ОК 10	+	+	+								+	+						+		+
ОК 11	+	+	+		+	+											+			+
ОК 12	+	+	+		+	+											+			+
ОК 13	+	+	+																	+
ОК 14	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+
ОК 15	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ОК 16	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	
ОК 17	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+
ОК 18	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+
ОК 19	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+		+	+	+	+	+
ОК 20	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+		+	+		+	+	+	+	+
ОК 21	+	+	+									+								
ОК 22	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+
ОК 23	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ОК 24	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ОК 25	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ВБ 1	+	+	+									+								+
ВБ 2	+	+	+					+											+	+
ВБ 3	+	+	+								+				+					
ВБ 4	+	+	+									+			+					
ВБ 5	+	+	+		+							+			+					
ВБ 6	+	+	+	+	+					+						+				
ВБ 7	+	+	+	+	+										+					+
ВБ 8	+	+	+		+												+		+	+
ВБ 9	+	+	+	+	+	+			+	+	+			+	+	+	+	+	+	+
ВБ 10	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ВБ 11	+	+	+	+		+		+	+	+	+			+		+	+		+	+
ВБ 12	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+		+	+		+	+
ВБ 13	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+		+	+	+	+	+

Опитування студентів 3, 4-го курсів

Просимо Вас відповісти на запитання анкети. Ваші відповіді на запитання анкети, будуть розглядатися, як конфіденційна інформація і будуть аналізуватися тільки в узагальненому вигляді разом з відповідями інших студентів.

Уважно прочитайте запитання і поставте галочку навпроти того варіанта відповіді, який найбільшою мірою відповідає Вашій думці. Якщо жоден з наведених варіантів відповідей Вас не влаштовує, запишіть свій варіант в пункті «інше». Деякі запитання складені у вигляді таблиці. Так Вам буде зручніше на них відповідати. Будь ласка, відповідь давайте по кожному рядку або стовпцю.

АНКЕТА

Ваш курс

- 3
- 4

1. Як часто ви відвідуєте практичні заняття?

- 1. Щодня
- 2. 1-3 рази в тиждень
- 3. 1-3 рази на місяць
- 4. 1-3 рази в семестр
- 5. Не пропускаю жодного
- 6. Важко відповісти
- 7. Інше (вказіть) _____

2. В чому причина ваших пропусків занять?

- 1. Не пропускаю жодного
- 2. Пропускаю, з поважної причини
- 3. Пропускаю, коли не цікаво
- 4. Пропускаю, коли не хочеться йти
- 5. Пропускаю по роботі
- 6. Важко відповісти
- 7. Інше (вказіть) _____

3. Чи задоволені ви методами подачі матеріалу на заняттях?

- 1. Так, більшість цікаві
- 2. Так, більшість носить проблемний характер
- 3. Ні, вони нудні
- 4. Ні, вони не відповідають реальності
- 5. Важко відповісти
- 6. Інше (вказіть) _____

4. Чи користуєтеся ви комп'ютерними класами?

- 1. Так, кожен день
- 2. Так, щотижня
- 3. 1-2 рази в семестр
- 4. Ні, працюю на своєму комп'ютері
- 5. Важко відповісти
- 6. Інше (вказіть) _____

5. Достатньо Вам навчально-методичного матеріалу з дисциплін, які надають викладачі?

1. Так
2. Ні
3. Важко відповісти
4. Інше (вказіть) _____

6. Чи задоволені Ви обранням навчальних дисциплін запропонованих на вибір за фахом?

1. Так
2. Ні
3. Важко відповісти
4. Інше (вказіть) _____

7. Як викладачі використовують наявні ресурси ІТ-технологій?

1. Постійно
2. Рідко
3. Не використовують взагалі
4. Використовує деяка частина викладачів

8. Як ви ставитеся до оцінок викладачів вашої роботи?

1. Викладачі відносяться надмірно вимогливо
2. Більшість викладачів завищують оцінки
3. Викладачі справедливо оцінюють роботи студентів
4. Важко відповісти
5. Інше (вказіть) _____

9. Яку дисципліну, з професійних, вам подобається найбільше відвідувати?

1. Вказіть _____

10. Оцініть значення науково-дослідної роботи студентів (курсові, дипломні роботи, участь в наукових конференціях).

1. Дає поштовх до самостійної роботи і розвитку
2. Підвищує зацікавленість в навчанні
3. Нічого не дає
4. Важко відповісти
5. Інше (вказіть) _____

11. Як ви ставитеся до дистанційного навчання?

1. Треба часто проводити
2. Вони не потрібні
3. Важко відповісти
4. Інше (вказіть) _____

12. Чи змінилося ваше ставлення до навчання в порівнянні з початковим періодом?

1. Так, з'явився інтерес до навчання
2. Так, розчарування в навчанні
3. Ні, все як і раніше дуже подобається
4. Ні, все як і раніше не подобається
5. Важко відповісти
6. Інше (вказіть) _____

13. Наскільки високо Ви оцінюєте рівень Вашої теоретичної підготовки за фахом / напрямом підготовки, по якому вчитеся?

1. високий рівень
2. середній рівень
3. низький рівень
4. важко відповісти

14. Оцініть за 5-ти бальною шкалою форми навчання, що сприяють вашій якісній освіті

Форми навчання	Бал
Творчі завдання	
Лекції в режимі діалогу, дискусії, мозкового штурму і в ін. інтерактивних формах	
Семінари	
Лабораторні роботи	
Контрольні роботи, реферати	
Проектні завдання	
Науково-дослідна робота студентів, курсові та дипломні роботи	
Практика	
Самостійна робота студентів	

15. Думка викладачів про Вас і для Вас важливо?

1. так
2. ні
3. важко відповісти

16. Чому ви обрали таку професію?

1. порадили друзі
2. обрали батьки
3. вона престижна
4. вона високооплачувана
5. люблю займатись творчістю

17. Чи не змінилось ваше ставлення до вибору професії за період навчання і чому?

1. так
2. ні
3. важко відповісти

18. Що стимулює вас до навчання?

1. перспективи майбутньої професії
2. батьки
3. люблю займатись творчістю
4. цікаві заняття
5. викладачі
6. стипендія

Дякуємо за участь!

Тести з дисципліни «Історія мистецтва та основи теорії дизайну»

Оберіть правильні відповіді

<p>1. Який стиль в мистецтві є найпомпезніший:</p> <p>а) готика; б) бароко; в) класицизм; г) модерн.</p>	<p>2. Монументальний живопис має такі різновиди:</p> <p>а) мозаїка, фреска, пейзаж, портрет, натюрморт, декоративний живопис, мініатюра та іконопис; б) мозаїка, фреска; в) мозаїка, фреска, декоративний живопис, мініатюра та іконопис; г) мозаїка, фреска, декоративний живопис.</p>
<p>3. Оберіть основні види дизайну:</p> <p>а) графічний; б) промисловий; в) декоративний; г) архітектурний.</p>	<p>4. В якому столітті виник візантійський іконопис:</p> <p>а) V століття; б) I століття до н. е.; в) XXI століття; г) I століття;</p>
<p>5. Культура якого народу ставиться першоосною для формування римського мистецтва:</p> <p>а) етрусків; б) ацтеків; в) індусів; г) візантійців.</p>	<p>6. Хто є автором роботи «Темна вечера» на стіні трапезної монастиря в Мілані:</p> <p>а) Леонардо да Вінчі; б) Т'єполо; в) Рафаель; г) Джорджоне.</p>
<p>7. Наука про використання в техніці, архітектурі та дизайні знань про конструкцію та форму, принципи та технологічні процеси живої природи:</p> <p>а) дизайн; б) тектоніка; в) біоніка; г) ергономіка.</p>	<p>8. В якому з найдавніших мистецтв каліграфія цінувалася нарівні з живописом:</p> <p>а) індійському; б) єгипетському; в) шумерському; г) китайському.</p>
<p>9. Хто із художників є автором картини «Дівчинка на кулі»:</p> <p>а) А. Матіс; б) П. Гоген; в) П. Пікассо; г) П. Сезан.</p>	<p>10. Який із стилів наслідував античні зразки:</p> <p>а) класицизм; б) ренесанс; в) готика; г) модерн.</p>

Тести з дисципліни «Історія мистецтва та основи теорії дизайну»

Оберіть правильні відповіді

<p>1. Оберіть правильний перелік всіх видів дизайну: а) промисловий дизайн, графічний дизайн, дизайн середовища та дизайн одягу; б) дизайн інтер'єру, дизайн одягу; в) архітектура та декоративне мистецтво; г) ландшафтний дизайн, монументальний живопис.</p>	<p>2. Які функції промислового дизайну: а) покращує естетичний вигляд виробу; б) привертає увагу споживача; в) допомагає підкреслити індивідуальність людини; г) сприяє поширенню продукції чи виробу.</p>
<p>3. Від якого слова походить назва «футуризм»: а) минуле; б) майбутнє; в) прекрасне; г) нове.</p>	<p>4. В якому з напрямків мистецтва використовуються елементи театралізації: а) концептуалізм; б) соцреалізм; в) соц-арт; г) перформанс.</p>
<p>5. Яке значення терміна «еклектичний»: а) послідовний; б) пов'язаний з минулим; в) поєднуючий різностильові елементи; г) новаторський?</p>	<p>6. Що означає термін «експресіонізм»: а) емоційність; б) враження; в) романтичність; г) музичність.</p>
<p>7. В якій країні виникла течія в мистецтві «імпресіонізм»: а) в Англії; б) у Франції; в) в Італії; г) в Німеччині.</p>	<p>8. В якому з стилів найбільше застосовувалося золото при оформленні інтер'єрів: а) класицизм; б) ренесанс; в) бароко; г) модерн.</p>
<p>9. Який із стилів наслідував античні зразки: а) класицизм; б) ренесанс; в) готика; г) модерн.</p>	<p>10. Синтез мистецтв – це: а) механічне об'єднання окремих видів мистецтва; б) хаотичне та непередбачене явище; в) створення органічної художньої цілісності; г) цілеспрямована дія яка має чіткі правила?</p>

Тести з дисципліни «Основи композиції та кольорознавство»

Оберіть правильні відповіді

<p>1. Гармонія в композиції досягається за рахунок:</p> <p>а) рівноваги елементів композиції;</p> <p>б) зміни масштабу елементів;</p> <p>в) підпорядкованості елементів;</p> <p>г) композиційної паузи.</p>	<p>2. Членування фронтальної поверхні досягається за рахунок:</p> <p>а) циркульних ліній;</p> <p>б) криволінійних ліній (орнамент);</p> <p>в) глибинного рельєфу;</p> <p>г) наскрізними прорізами.</p>
<p>3. Колірна гармонія – це:</p> <p>а) перевага одного кольору;</p> <p>б) поєднання якомога більшої кількості кольорів;</p> <p>в) зв'язок, розмірність, погодженість, єдність кольорів;</p> <p>г) гама споріднених відтінків або врівноваженість контрастних кольорів.</p>	<p>4. Основними видами композиції є:</p> <p>а) площинна;</p> <p>б) об'ємна;</p> <p>в) просторова;</p> <p>г) прозора.</p>
<p>5. Що таке метр в композиції:</p> <p>а) повторювання у композиції однакових елементів через однакові інтервали;</p> <p>б) гармонійне розташування у композиції однакових елементів через інтервали, що змінюються на однакову величину;</p> <p>в) збільшення або зменшення елементів через інтервали, що змінюються;</p> <p>г) ряд, в якому підкреслюється стан спокою, стійкості, нерухомості.</p>	<p>6. Що таке композиційна рівновага:</p> <p>а) повне співвідношення за формою, розташуванням, величиною однієї половини цілого іншій половині;</p> <p>б) такий стан форми, при якому всі її елементи й частини врівноважені між собою;</p> <p>в) відсутність зорового руху;</p> <p>г) узгодженість розмірних показників складових форми.</p>
<p>7. Сприйняття кольору в просторі залежить від:</p> <p>а) повітряної перспективи;</p> <p>б) колірно-повітряної перспективи, освітленості та психофізіологічного впливу кольорів на людину;</p> <p>в) якості фактур та покриття;</p> <p>г) освітленості.</p>	<p>8. Що таке насиченість кольору:</p> <p>а) ступінь кольоровості плями порівняно до однакової з нею за світлістю ахроматичною плямою;</p> <p>б) різновид кольорів в межах одного тону;</p> <p>в) ступінь кольоровості плями порівняно з чорним;</p> <p>г) ступінь кольоровості плями порівняно з білим?</p>

<p>9. Що таке золотий перетин:</p> <p>а) розрахована розмірна система, в якій відношення елементів форми організують об'ємно-просторову структуру;</p> <p>б) пропорції, створені за рахунок зміни розмірів на однаковий інтервал;</p> <p>в) пропорції, в яких менша частина цілого так відноситься до більшої, як більша частина до цілого(до суми меншої та більшої);</p>	<p>10. Слабкі тональні контрасти:</p> <p>а) згладжують межі колірних плям;</p> <p>б) посилюють межі;</p> <p>в) не впливають на сприйняття меж колірних плям;</p> <p>г) впливають незначною мірою.</p>
---	---

Тести з дисципліни «Основи креслення і нарисної геометрії та шрифти»

Оберіть правильні відповіді

<p>1. Колірно-повітряна перспектива виявляється в:</p> <p>а) перспективному зменшенні розміру предметів;</p> <p>б) зменшенні чіткості обрисів предметів залежно від їх віддалення;</p> <p>в) зменшенні чіткості обрисів, сили тональності та насиченості предметів залежно від їх віддалення;</p> <p>г) зменшенні сили тональності.</p>	<p>2. Визначити, що таке «масштаб» споруди:</p> <p>а) відношення росту людини до розмірів споруди;</p> <p>б) співвідношення дійсних розмірів споруди та її зображення у зменшеному або збільшеному вигляді;</p> <p>в) візуальне оцінювання розмірів споруди;</p> <p>г) співвідношення розмірів частин і цілого споруди.</p>
<p>3. Що таке конструктивні лінії:</p> <p>а) контури форми в цілому та її деталей;</p> <p>б) контури форми в цілому та її деталей, а також видимі лінії з'єднання складових частин та деталей форми;</p> <p>в) лінії різноманітних оздоблень;</p> <p>г) лінії членувань.</p>	<p>4. Як називаються проектні документи ортогональних креслень зовнішніх стін:</p> <p>а) розгортки;</p> <p>б) плани;</p> <p>в) фасади;</p> <p>г) фрагменти.</p>
<p>5. Установіть відповідність Конструктивний розмір це:</p> <p>а) розмір між координаційними осями будівлі;</p> <p>б) проектний розмір елемента, який відрізняється від координатного розміру на величину двох конструктивних зазорів або конструктивного шва;</p> <p>в) фактичний розмір елемента, який відрізняється від конструктивного на величину, визначену допуском ДСТУ, що залежить від встановленого класу точності для кожного типу виробів;</p> <p>г) розмір виготовленого елемента.</p>	<p>6. Набір колірних, графічних, словесних, типографських, дизайнерських, постійних елементів (констант), що забезпечують візуальну і змістову єдність товарів (послуг) усієї вихідної від фірми інформації, її внутрішнього оформлення це:</p> <p>а) фірмовий стиль;</p> <p>б) реклама;</p> <p>в) інфографіка;</p> <p>г) засоби реклами.</p>

<p>7. Яка фігура утвориться в перерізі прямокутного циліндра горизонтальною січною площиною? а) еліпс б) прямокутник в) коло г) парабола</p>	<p>8. Які з названих проектних документів належать до неортогональних креслень: а) генеральний план житлового будинку; б) плани поверхів житлового будинку; в) фасади житлового будинку; г) перспективне зображення житлового будинку.</p>
<p>9. Основна розмірна характеристика шрифту, позначається цифрою, одиниця вимірювання - типографський пункт, квадрат це: а) кегль б) шрифт в) латтерінг г) каліграфія</p>	<p>10. Мистецтво оформлення знаків в експресивній, гармонійній і майстерній манері: а) каліграфія б) кернінг в) інтерліньяж г) гарнітура</p>

Тести з дисципліни «Основи проектної графіки»

Оберіть правильні відповіді

<p>1. Яка техніка не належить до графічної: а) офорт; б) літографія; в) пастель; г) фреска.</p>	<p>2. Яка з графічних технік виконується на металі: а) літографія; б) офорт; в) акватинта; г) ксилографія</p>
<p>3. Що таке оптична ілюзія: а) тримірний малюнок на асфальті; б) фізична втома; в) міраж; г) помилка зорового апарату.</p>	<p>4. Назвати основні характеристики шрифтів, які використовуються в дизайнерському проекті: а) Читабельність, строгість та відповідність стилістиці проекту; б) Має бути вирішений в загальній стилістиці проекту, нести самостійну художню цінність, бути цікавим; в) Має бути строгим та лаконічним;</p>
<p>5. Що таке розгортки внутрішніх стін будинку: а) ортогональні креслення внутрішніх стін будинку, виконані у певному масштабі; б) геометричні параметри внутрішніх стін будинку; в) параметри візуального сприйняття внутрішнього простору будинку; г) огорожувальні поверхні приміщень будинку.</p>	<p>6. В якому напрямку виразити на форматі паперу найактивніший рух? а) по центру знизу догори. б) по центру зверху до низу. в) з правого нижнього кута вгору по діагоналі до лівого верхнього кута. г) з лівого нижнього кута вгору по діагоналі до правого верхнього кута</p>

<p>7. Проектна подача основних креслень планів виконується:</p> <p>а) З максимальною передачею якостей матеріалів, у відповідному масштабі, із зазначенням умовних позначень та експлікацією приміщень;</p> <p>б) Виключно в чорно-білому виконанні;</p> <p>в) Виключно в кольоровому виконанні;</p> <p>г) Із урахуванням потреб та побажань замовника.</p>	<p>8. Визначити поняття «експозиція»:</p> <p>а) систематизоване за певними ознаками розміщення експонатів на виставці – предметів, товарів, результатів досліджень тощо.</p> <p>б) виставка товарів народного господарства.</p> <p>в) періодичний перегляд за певними ознаками виставок.</p> <p>г) щоквартальна організація виставок за певною спеціалізованою ознакою товарів, реклам, макетів, проектів.</p>
<p>9. Що символізують в рекламній графіці прямі лінії?</p> <p>а) нескінченність.</p> <p>б) прямоту.</p> <p>в) активність</p> <p>г) агресію</p>	<p>10. В якому з найдавніших мистецтв каліграфія цінувалася нарівні з живописом:</p> <p>а) індійському;</p> <p>б) єгипетському;</p> <p>в) шумерському;</p> <p>г) китайському.</p>

Тести з дисципліни «Художнє проектування»

Оберіть правильні відповіді

<p>1. Яка послідовність виконання дизайнерського проекту:</p> <p>а) виконуються натурні замальовки предметів та відтворюються в точності на іншому об'єкті;</p> <p>б) аналізується об'єкт, пропонуються ідеї та рішення, здійснюється виконання проекту та авторський нагляд;</p> <p>в) пропонується ідея;</p> <p>г) пропонуються фото та журнали аналогічних об'єктів.</p>	<p>2. Функціональне зонування приміщень в інтер'єрі допомагає:</p> <p>а) раціонально поділити внутрішній простір відповідно до різного призначення;</p> <p>б) правильно вирішити внутрішній простір об'єкта;</p> <p>в) надати перебуванню замовника в запроєктованому об'єкті максимальної комфортності і приємності.</p> <p>г) поділити приватну та гостьову території в об'єкті.</p>
<p>3. Кошторисна документація до дизайн-проекту це:</p> <p>а) комплект креслень з розрахунками балансу проектної території;</p> <p>б) зведений кошторисний розрахунок вартості реалізації будівництвом об'єкту дизайну;</p> <p>в) документація з проведення інженерно-конструктивних робіт;</p>	<p>4. Які установи здійснюють нагляд та контроль за дотриманням усіх норм та правил в проекті?</p> <p>а) установа-розробник проекту;</p> <p>б) Держархбудконтроль України;</p> <p>в) узгоджуючі органи та структури;</p> <p>г) представник замовника.</p>
<p>5. Що входить в перший етап дизайнерського проекту:</p> <p>а) архітектурний ескіз;</p> <p>б) розробка робочого ескізу;</p> <p>в) аналіз проектної ситуації та збір даних;</p> <p>г) розробка робочого проекту.</p>	<p>6. Які основні екологічні параметри внутрішнього середовища?</p> <p>а) температура;</p> <p>б) освітлення;</p> <p>в) відносна вологість повітря;</p> <p>г) повітряний режим.</p>

<p>7. Назвати основні складові дизайнерського ескізного проекту:</p> <p>а) демонстраційна (графічна) частина, записка та макет;</p> <p>б) макет, планшети, анотація;</p> <p>в) демонстраційна частина та записка;</p> <p>г) кошторис та роздруківки.</p>	<p>8. Хто може бути розробником завдання на проектування (АПЗ):</p> <p>а) замовник проекту;</p> <p>б) проектна організація чи виконавець;</p> <p>в) погоджувальні організації та структури;</p> <p>г) державні органи, що відповідають за проектування.</p>
<p>9. Затвердження проектної документації інвестором (замовником) це:</p> <p>а) заходи, направлені на інженерні вишукування;</p> <p>б) прийняття під повну відповідальність замовника рішень, передбачених у проектній документації;</p> <p>в) авторський нагляд за реалізацією проектного рішення;</p> <p>г) визначення категорії складності об'єкту дизайну?</p>	<p>10. Який з наведених принципів найбільше впливає на формування дизайну інтер'єрів житлового будинку:</p> <p>а) узгодження побажань власника будинку;</p> <p>б) врахування функціонального призначення житлового будинку і окремих його складових;</p> <p>в) принцип врахування художньо-естетичних засад оформлення інтер'єрів житлового будинку;</p>

Тести з дисципліни «Комп'ютерні технології в дизайні»

Оберіть правильні відповіді

<p>1. Новітні комп'ютерні технології в дизайні?</p> <p>а) роблять сучасні проекти нецікавими та однаковими;</p> <p>б) дозволяють дизайну розвиватися одночасно з оточуючим світом;</p> <p>в) допомагають відтворити дизайнерський задум на значно кращому технічному рівні;</p> <p>г) розширюють інструментальну базу сучасного дизайнера.</p>	<p>2. До якого класу програмного забезпечення належить 3DStudioMAX Designer?</p> <p>а) дизайнерського;</p> <p>б) інженерного;</p> <p>в) конструкторського;</p> <p>г) архітектурний дизайн.</p>
<p>3. Які інструменти формотворення тривимірних об'єктів базуються на кривих лініях?</p> <p>а) Boolean;</p> <p>б) Lathe;</p> <p>в) Sweep;</p> <p>г) Tweest.</p>	<p>4. З яких категорій піделементів складається крива лінія?</p> <p>а) ребер;</p> <p>б) сегментів;</p> <p>в) полігонів;</p> <p>г) контрольних точок.</p>
<p>5. Які властивості матеріалу моделює параметр Bump?</p> <p>а) прозорість;</p> <p>б) рельєф;</p> <p>в) колір;</p> <p>г) відзеркалення.</p>	<p>6. Назвіть найменш ресурсоємкий спосіб моделювання рослин:</p> <p>а) проф.бібліотеки рослин;</p> <p>б) текстуровані матеріали;</p> <p>в) генератори рослин;</p> <p>г) полігонального моделювання.</p>

<p>7. Скільки типів кривизни контрольних точок кривої? а) 4 (Corner, Smooth, Bezier , Bezier Corner); б) 3 (Corner, Smooth, Bezier); в) 3(Smooth, Bezier , Bezier Corner); г) 5 (Corner, Smooth, Bezier , Cycle, Bezier Corner);</p>	<p>8. Скільки кадрів в 1 сек. телевізійного стандарту NTSC? а) 25; б) 30; в) 24; г) 15.</p>
<p>9. Які з наведених джерел освітлення використовуються для моделювання прямого сонячного світла? а) Vray Light; б) Omni; в) Spotlight; г) Direction.</p>	<p>10. Які з наведених термінів відносяться до назв алгоритмів розрахунку дифузійного освітлення? а) brut force; б) displacemant; в) photon map; г) shell.</p>

Тести з дисципліни «Матеріалознавство та технологія процесу»

Оберіть правильні відповіді

<p>1. Який будівельний матеріал в найбільшій мірі використовується при будівництві зимових садів: а) метал; б) скло; в) залізобетон; г) цегла.</p>	<p>2. Який з матеріалів не використовували скульптори Давньої Греції: а) гіпс; б) мармур; в) теракота; г) бронза.</p>
<p>3. Визначити, що таке «внутрішня структура» матеріалу, з якого виготовлено предмет дизайну: а) фактура; б) текстура; в) поліхромія; г) рівновага.</p>	<p>4. Який із цих матеріалів найбільше придатний для теплоізоляції: а) фольгоізол; б) мінеральна вата; в) брізол; г) металеві листи;</p>
<p>5. Яка гірська кам'яна порода має небезпечний рівень радіонуклідів для людини: а) мармур; б) гіпс; в) базальт; г) вапняк-черепашник.</p>	<p>6. Який із цих матеріалів являється конструктивним: а) мінераловатна плита; б) бітумна черепиця; в) пінополістирол; г) пінобетон.</p>

<p>7. Який із наведених матеріалів являється негорючим:</p> <p>а) пінополістирол; б) деревина; в) цегла; г) руберойд?</p>	<p>8. Який із наведених матеріалів не являється гідроскопічним:</p> <p>а) дерево; б) цегла; в) скло; г) газобетон.</p>
<p>9. Який з матеріалів, однаково широко застосовується в інтер'єрі але відноситься до штучних:</p> <p>а) камінь; б) скло; в) дерево; г) ракушняк?</p>	<p>10. Антисептики застосовуються:</p> <p>а) Для підвищення вогнестійкості деревини; б) Для захисту з деревини від загнивання; в) Для імітаційного оздоблення матеріалів із деревини звичайних порід; г) Для збереження природного кольору свіжого розрізу деревини?</p>

Тести з дисципліни «Основи формоутворення та конструювання»

Оберіть правильні відповіді

<p>1. Оберіть сучасний тип конструктивної системи житлового будинку, яка найбільше забезпечує найбільш вільне та гнучке планування:</p> <p>а) з об'ємних блоків; б) з поперечними несучими стінами; в) каркасна система; г) з продовжними несучими стінами.</p>	<p>5. Дах - це:</p> <p>а) вертикальний або нахилений під кутом конструктивний елемент; б) горизонтальна або похила конструкція, що розподіляє внутрішній об'єм будівлі на поверхи; в) верхня зовнішня огорожувальна конструкція, призначена для ізоляції та захисту внутрішнього простору будівлі від атмосферних опадів, вітру, негативних температур та сонячного перегріву; г) горизонтальна або похила конструкція, що розподіляє об'єм будівлі на поверхи.</p>
<p>3. Перекриття - це:</p> <p>а) вертикальний або нахилений під кутом конструктивний елемент; б) горизонтальна або похила конструкція, що розподіляє об'єм будівлі на поверхи; в) верхня зовнішня огорожувальна конструкція, призначена для ізоляції та захисту внутрішнього простору будівлі від атмосферних опадів, вітру, негативних температур та сонячного перегріву; г) конструктивний елемент, висотою в один або декілька поверхів, яка спирається на фундамент і передає йому тільки вертикальне навантаження від власної ваги.</p>	<p>4. Несуча стіна - це стіна яка:</p> <p>а) спирається на фундамент і сприймає навантаження крім власної ваги навантаження від перекриття, даху тощо; б) стіна, висотою в один або декілька поверхів, яка спирається на фундамент і передає йому тільки вертикальне навантаження від власної ваги; в) стіна, яка сприймає навантаження від власної ваги (в межах одного поверху) та передає ці навантаження на міжповерхове перекриття; г) вертикальний або нахилений під кутом конструктивний елемент.</p>

<p>5. Програма CorelDRAW – це: а) текстовий перевірочний редактор; б) растровий художній редактор; в) графічний допоміжний редактор; г) векторний графічний редактор.</p>	<p>6. В основу концепції роботи програми ArchiCAD покладено: а) перспективну проєкцію; б) віртуальне будівництво; в) v-ray візуалізацію; г) принцип композиційності.</p>
<p>7. Програма ArchiCAD – це: а) програма для створення та редагування растрових зображень; б) програма для до друкарської підготовки поліграфічної продукції; в) програма для розробки архітектурно-дизайнерських рішень та проєктної документації; г) програма для моделювання рослин та ландшафтного оточення об'єкту що проєктується.</p>	<p>8. В програмі ArchiCAD одночасно будуються: а) план поверхів, фасад, розріз, тривимірна модель об'єкту; б) вікна, двері, перекриття, покрівля об'єкту; в) освітлення, ландшафт, природне оточення об'єкту; г) розміри, написи, розгортки об'єкту?</p>
<p>9. Графічні примітиви в програмі ArchiCAD – це: а) інструменти створення ландшафту; б) інструменти створення тривимірної моделі; в) інструменти створення двовимірних креслень; г) інструменти створення штучного освітлення.</p>	<p>10. Бібліотеки програми ArchiCAD використовуються для: а) зберігання тривимірних об'єктів та елементів облаштування; б) зберігання інструкцій з користування програмою; в) зберігання родинних фотографій;</p>

Тести з дисципліни «Основи формоутворення та конструювання»

Оберіть правильні відповіді

<p>1. Визначити правильну послідовність видів композиції по мірі їх складності: а) об'ємна, фронтальна, об'ємно-просторова; б) фронтальна, об'ємна, об'ємно-просторова; в) об'ємно-просторова, фронтальна; г) фронтальна, об'ємно-просторова, об'ємна.</p>	<p>2. Що таке динамічна композиція: а) композиція, що підкреслює стан спокою, стійкості, нерухомості; б) композиція, що побудована на рівномірному чергуванні елементів; в) композиція, в якій наявний розвиток, зміна, певний напрямок, зоровий рух; г) композиція, в якій рівність частин та їх розташування замінюються рівновагою несхожих одна на одну частин.</p>
<p>3. Визначити форму предмета, яка поширюється в двох вимірах: а) лінійна форма; б) об'ємна форма; в) площинна форма; г) форма круга.</p>	<p>4. Визначити кінцеву мету архітектурної композиції: а) побудова частин об'єкту через однакові інтервали; б) досягнення гармонії об'єкту; в) найвищий рівень оволодіння художніми прийомами; г) найвище художньо-естетичне досягнення.</p>

<p>5. Як називається один із методів художнього формоутворення, що полягає у використанні мотивів відомих творів:</p> <p>а) плагіат; б) компіляція; в) ремінісценція; г) стилізація.</p>	<p>6. Як досягається рельєфна пластика криволінійним орнаментом:</p> <p>а) надрізами; б) прорізами; в) відгинанням; г) складанням.</p>
<p>7. Якими засобами отримати пластику куба:</p> <p>а) об'ємною формою; б) слабким рельєфом форми; в) глибоким рельєфом форми; г) фронтальним рельєфом форми.</p>	<p>8. Комбінаторика як засіб композиції утворення різноманітних видів сполучень:</p> <p>а) одним елементом утворює різноманітні види сполучень; б) двома елементами; в) трьома елементами; г) більш ніж трьома елементами.</p>
<p>9. Що є фігурами обертання :</p> <p>а) циліндр; б) сфера; в) тор; г) куб.</p>	<p>10. Що таке відкрита композиція:</p> <p>а) композиція, передає ідею замкнутості, а також непорушності, стійкості; б) композиція, що побудована на рівномірному чергуванні елементів; в) композиція, що передає відчуття простору, широти простору; г) композиція, в якій рівність частин та їх розташування замінюються рівновагою несхожих одна на одну частин.</p>

Зведені дані початкового етапу експерименту

	Знання теоретичного матеріалу професійних дисциплін				Рівень сформованості вмінь та навичок під час практичної діяльності			
	К	%	К	%	К	%	К	%
Рівні	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
початковий	4	3,85	3	3,13	7	6,73	5	5,21
середній	58	55,77	48	50	53	50,96	49	51,04
достатній	34	32,69	40	41,67	38	36,54	37	38,54
високий	8	7,69	5	5,21	6	5,77	5	5,21
	Виконання проектних завдань				Використання комп'ютерних технологій			
	К	%	К	%	К	%	К	%
Рівні	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
початковий	4	3,85	5	5,21	2	1,92	3	3,13
середній	39	37,5	36	37,5	38	36,54	35	36,46
достатній	51	49,04	46	47,92	50	48,08	47	48,96
високий	10	9,62	9	9,38	14	13,46	11	11,46
	Виконання індивідуальних завдань				Підсумкова атестація			
	К	%	К	%	К	%	К	%
Рівні	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
початковий	6	5,77	5	5,21	0	0	0	0
середній	45	43,27	43	44,79	8	7,69	5	5,21
достатній	44	42,31	42	43,75	71	68,27	79	82,29
високий	9	8,65	6	5,77	15	14,42	12	12,5

Зведені дані контрольних та підсумкового етапів експерименту

	Знання теоретичного матеріалу професійних дисциплін				Рівень сформованості вмінь та навичок під час практичної діяльності			
	К	%	К	%	К	%	К	%
Рівні	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
початковий	2	1,92	2	2,08	3	2,88	4	4,16
середній	36	34,62	50	52,08	40	38,46	44	45,83
достатній	54	51,92	39	40,63	49	47,12	41	42,70
високий	12	11,54	5	5,21	12	11,54	7	7,29
	Виконання проектних завдань				Використання комп'ютерних технологій			
	К	%	К	%	К	%	К	%
Рівні	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
початковий	0	0	2	2,08	1	0,96	1	1,04
середній	26	25	35	36,45	33	31,73	38	39,58
достатній	64	61,54	49	51,04	52	50	47	48,96
високий	14	13,46	10	10,42	18	17,31	10	10,42
	Виконання індивідуальних завдань				Підсумкова атестація			
	К	%	К	%	К	%	К	%
Рівні	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
початковий	2	1,92	5	5,21	0	0	0	0
середній	44	42,31	42	43,75	6	5,77	9	9,38
достатній	44	42,31	41	42,71	74	71,15	73	76,04
високий	14	13,46	8	8,33	24	23,08	14	14,58

Зведені дані початкового та підсумкового етапів експерименту

	Знання теоретичного матеріалу професійних дисциплін				Рівень сформованості вмінь та навичок під час практичної діяльності			
	%	%	%	%	%	%	%	%
Рівні	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
початковий	3,85	1,92	3,13	2,08	6,73	2,88	5,21	4,16
середній	55,77	34,62	50	52,08	50,96	38,46	51,04	45,83
достатній	32,69	51,92	41,67	40,63	36,54	47,12	38,54	42,70
високий	7,69	11,54	5,21	5,21	5,77	11,54	5,21	7,29
	Виконання проектних завдань				Використання комп'ютерних технологій			
	%	%	5	%	%	%	%	%
Рівні	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
початковий	3,85	0	5,21	2,08	1,92	0,96	3,13	1,04
середній	37,5	25	37,5	36,45	36,54	31,73	36,46	39,58
достатній	49,04	61,54	47,92	51,04	48,08	50	48,96	48,96
високий	9,62	13,46	9,38	10,42	13,46	17,31	11,46	10,42
	Виконання індивідуальних завдань				Підсумкова атестація			
	%	%	%	%	%	%	%	%
Рівні	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
початковий	5,77	1,92	5,21	5,21	0	0	0	0
середній	43,27	42,31	44,79	43,75	7,69	5,77	5,21	9,38
достатній	42,31	42,31	43,75	42,71	68,27	71,15	82,29	76,04
високий	8,65	13,46	5,77	8,33	14,42	23,08	12,5	14,58

**Таблиця відповідності фахових дисциплін, програмних результатів навчання,
методів навчання та оцінювання**

Дисципліни	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
ОК11-ОК12. Рисунок	Наочний, практичний: демонстрація; творчий, проблемно-пошуковий методи. Самостійна робота студентів	Проміжний та підсумковий контроль, залік, іспит
ОК14 Навчальна практика (з теоретичним навчанням)	Словесні, наочні, ілюстративно-демонстраційні: розповідь, пояснення; практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові методи. Самостійна робота студентів	Захист практики, диференційований залік
ОК15. Матеріалознавство та технологія процесу	Словесний, наочний, ілюстративно-демонстраційний; проблемно-пошуковий: робота з джерелами. Лекції, самостійна робота	Усне та письмове опитування, Курсовий проект, іспит
ОК16. Основи композиції та кольорознавство	Словесний, наочний, ілюстративно-демонстраційний: розповідь, пояснення, демонстрація; практичний; творчий, проблемно-пошуковий методи, самостійна робота студентів, робота з джерелами;	Проміжні та підсумковий перегляди робіт, підсумковий контроль-іспит
ОК17. Композиційна організація форми	Наочні, практичні: розповідь, пояснення, робота з джерелами; ілюстративно- демонстраційні, репродуктивні, проблемно- пошукові, творчі методи. Самостійна робота студентів	Проміжні та підсумкові перегляди робіт. Іспит
ОК18. Основи проектної графіки	Словесний, наочний, практичний: розповідь, пояснення, демонстрація; робота з джерелами; репродуктивний; творчий методи. Самостійна робота студентів	Поточний контроль, проміжні та підсумковий перегляди. Іспит

OK19. Художнє проектування	Словесний, наочний, практичний: пояснення, робота з джерелами; творчі, проблемно- пошукові методи, самостійна робота студентів	Проміжні та підсумковий перегляди робіт, підсумковий контроль- курсовий проект, іспит
OK20. Комп'ютерні технології в дизайні	Словесний, наочний, ілюстративно- демонстраційний: розповідь, пояснення; репродуктивний; практичний. Самостійна робота студентів	Проміжний та підсумковий контроль
OK21. Економіка та організація діяльності	Презентація, лекції, семінари, дискусія, інтерактивні заняття, кейси, підбірка статей та матеріалів із визначеної тематики предмету, одержані студентом дані власних емпіричних досліджень.	Поточний та підсумковий контроль
OK22. Навчальна практика	Словесні, наочні, ілюстративно- демонстраційні: розповідь, пояснення; практичні, репродуктивні, проблемно- пошукові методи. Самостійна робота студентів	Захист практики, диференційований залік
OK23. Технологічна практика	Словесні, наочні, ілюстративно- демонстраційні: розповідь, пояснення; практичні, репродуктивні, проблемно- пошукові методи. Самостійна робота студентів	Захист практики, диференційований залік
OK24. Переддипломна практика	Словесний, наочний, практичний: пояснення, робота з джерелами; творчі, проблемно- пошукові методи, самостійна робота студентів	Захист практики, диференційований залік
OK25. Дипломне проектування	Наочний, практичний: розповідь, пояснення, робота з джерелами; творчі, ілюстративно- демонстраційні, проблемно-пошукові, дослідницькі методи, самостійна робота студентів	Проміжні та підсумковий перегляди робіт, диференційований залік
ВБ5. Основи пластичної анатомії	Наочний, практичний: розповідь, пояснення, робота з джерелами; ілюстративно- демонстраційні, творчі, пошукові методи; самостійна робота студентів	Проміжні та підсумковий перегляди робіт, диференційований залік

ВБ6. Основи креслення, нарисної геометрії та шрифти	Словесний, наочний, ілюстративно-демонстраційний: розповідь, пояснення; репродуктивний; практичний. Самостійна робота студентів	Поточний та підсумковий контроль - диференційований залік
ВБ7. Історія мистецтва та основи теорії дизайну	Словесний, наочний: лекції-презентації; проблемно-пошуковий: робота з джерелами; практичний: семінари; самостійна робота студентів	Усне та письмове опитування, підсумковий контроль - іспит
ВБ8. Живопис	Наочний, практичний: демонстрація; творчий, проблемно-пошуковий методи. Самостійна робота студентів	Проміжний та підсумковий контроль, іспит
ВБ9. Основи формоутворення та конструювання	Словесний, наочний: розповідь, пояснення; ілюстративно-демонстраційний; творчий; проблемно-пошуковий: робота над джерелами. Самостійна робота студентів	Поточні та підсумковий перегляди робіт
ВБ10. Макетування та робота в матеріалі	Наочні, практичні: розповідь, пояснення, робота з джерелами; ілюстративно- демонстраційні, репродуктивні, проблемно- пошукові, творчі методи. Самостійна робота студентів	Проміжні та підсумкові перегляди робіт, диференційований залік
ВБ11. Ландшафтний дизайн	Словесний, наочний, ілюстративно-демонстраційний; проблемно-пошуковий: робота з джерелами. Лекції, самостійна робота	Усне та письмове опитування, підсумковий контроль, диференційований залік
ВБ12. Реклама	Словесний, наочний: розповідь, пояснення; ілюстративно-демонстраційний; творчий; проблемно-пошуковий: робота над джерелами. Самостійна робота студентів	Поточні та підсумковий перегляди робіт, диференційований залік

АНКЕТА ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ**1. Ваш стаж роботи?**

- менше 10 років
- менше 20 років
- більше 20 років

2. В яких групах Ви викладаєте?**3. Яку підтримку Ви надаєте здобувачам освіти у їхньому навчанні? (можна обрати кілька варіантів відповідей)**

- консультиую
- проводжу додаткові заняття
- проводжу індивідуальні заняття
- проводжу групові консультації
- впроваджую різнорівневі вправи
- здійснюю роботу з обдарованою молоддю
- створюю наочність самостійно
- створюю проекти
- впроваджую творчі, пошукові завдання
- використовую ІКТ, інтернет ресурси
- застосовую в процесі навчання сучасні форми та прийоми для кращого засвоєння матеріалу
- інше:

4. Які методики навчання ви використовуєте на заняттях: (можна обрати кілька варіантів відповідей)

- проектного навчання
- дослідницько-пошукові

- ігрову
- творчої роботи
- інше:

5. Для оцінювання здобувачів освіти Ви використовуєте: (можна обрати кілька варіантів відповідей)

- поточне
- формувальне
- самооцінювання
- взаємне оцінювання учнів
- підсумкове
- інше:

6. Які методи Ви застосовуєте на заняттях? (можна обрати кілька варіантів відповідей)

- словесні
- наочні
- практичні
- пояснювально-ілюстративні
- репродуктивні
- проблемного викладу
- частково-пошукові
- дослідницькі

7. Які форми роботи Ви використовуєте для впровадження формувального оцінювання? (можна обрати кілька варіантів відповідей)

- словесне оцінювання
- портфоліо
- листи самооцінки
- зворотній зв'язок
- інше:

8. Як здобувачі освіти дізнаються про критерії, за якими Ви оцінюєте їх навчальні досягнення? (можна обрати кілька варіантів відповідей)

- інформую здобувачів освіти про критерії оцінювання на початку навчального року
- розміщую критерії оцінювання на веб-сайті або інтерактивній платформі закладу освіти
- інформую здобувачів освіти про критерії оцінювання перед вивченням кожної теми
- пояснюю здобувачів освіти індивідуально
- не інформую здобувачів освіти
- інше:

9. Які форми навчання Ви застосовуєте? (можна обрати кілька варіантів відповідей)

- семінари
- практикуми
- лекції
- навчальні екскурсії
- предметні гуртки
- факультативні заняття
- індивідуальні та групові консультації
- інше:

10.Що Ви робите для того, щоб запобігати випадкам порушень академічної доброчесності серед здобувачів освіти(списування, плагіат, фальсифікація тощо)?(можна обрати кілька варіантів відповідей)

- знайомлю здобувачів освіти з основами авторського права
- проводжу бесіди щодо дотримання академічної доброчесності
- на заняттях даю такі завдання, які унеможливають списування
- використовую методичні розробки для формування основ академічної доброчесності

謝宇鼎

- вважаю це зайвим
- інше:

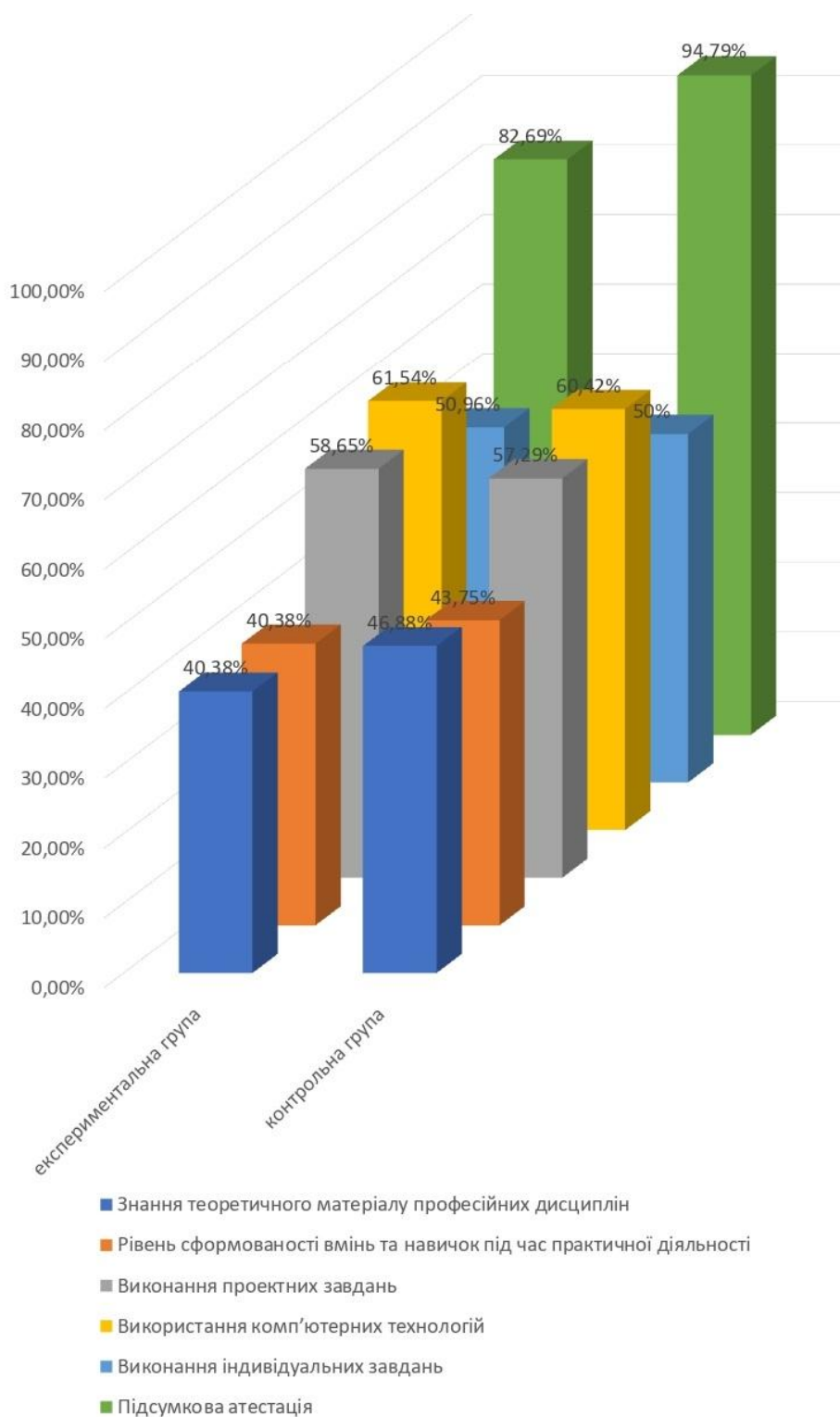
11. Чи є необхідність у проведенні тренінгів, майстер-класів щодо використання різних форм оцінювання навчальних досягнень?

- так
- ні
- займаюсь самоосвітою

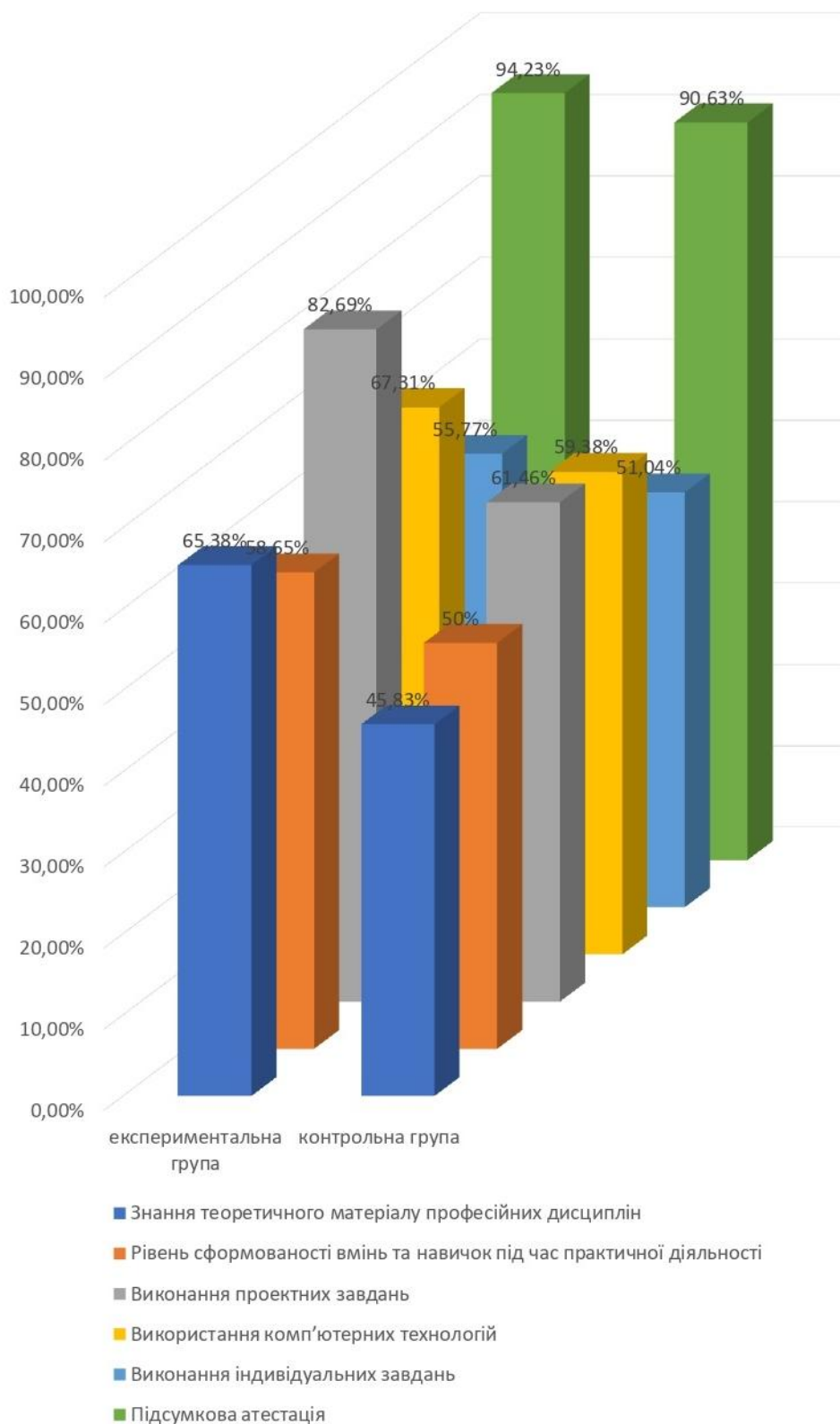
12. На Вашу думку, чи потребує оновлення та інновацій існуюча система навчання?

- так
- ні
- не визначилась

Якісні показники успішності студентів на початку дослідження

Якісні показники успішності студентів на початку дослідження

УКРАЇНА
ТЕРНОПІЛЬСЬКА МІСЬКА РАДА
ГАЛИЦЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
імені В'ячеслава Чорновола

46001 м. Тернопіль, вул. Б.Хмельницького, 15; тел./факс 25-76-49, 25-75-53
ідент. код 14039833

№ 141/23 від 3.10 2023р.

Довідка

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
«Теоретико-методичні аспекти підготовки студентів-дизайнерів у закладах
передвищої освіти»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
СЄ ЮЙДІН

Видана Сє Юйдін, аспіранту кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, в тому, що підсумки його наукового пошуку впроваджувались в освітній процес на засіданні циклової комісії дизайну середовища та моделювання одягу Галицького фахового коледжу імені В'ячеслава Чорновола упродовж 2022-2023 рр. Матеріали дисертації знайшли втілення у практичній діяльності проведення лекційних і практичних занять з «Макетування та робота в матеріалі», «Основи формоутворення та конструювання» та інші.

Заслужують на позитивну оцінку науково-педагогічні доробки дисертанта, щодо врахування позитивного досвіду формування творчих здібностей студентів-дизайнерів, визначення у них професійних знань, умінь і навичок та низки компонентів, для розвитку образного мислення та творчих здібностей студента.

Довідку про впровадження результатів дисертаційної роботи Сє Юйдіна «Теоретико-методичні аспекти підготовки студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти» розглянуто на засіданні циклової комісії дизайну середовища та моделювання одягу Галицького фахового коледжу імені В'ячеслава Чорновола (протокол №2 від «02» жовтня 2023 року).

Директор коледжу

М.П. Баб'юк

Завідувач циклової комісії

Ткачук Ю.П.

УКРАЇНА

**ОБЛСПОЖИВСПІЛКА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ**

46001, м. Тернопіль, вул. Руська, 17. Тел. 25-49-84, факс 52-52-33
tktek@ukr.net, tktek.te.ua

Довідка

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
«Теоретико-методичні аспекти підготовки студентів-дизайнерів у закладах
передвищої освіти»

на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

СЄ ЮЙДІН

На засіданні кафедри дизайну(протокол №1 від «11» вересня 2023 року) Тернопільського кооперативного фахового коледжу заслухали повідомлення здобувача четвертого (Освітньо-наукового) рівня вищої освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 011-Освітні педагогічні науки, Се Юйдіна про виконання робіт за темою «Теоретико-методичні аспекти підготовки студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти».

1. Стисла характеристика результатів дослідження: результати отриманні Се Юйдіном, є самостійним і цінним, для сучасної практики підготовки фахівців дизайну, сприяють підвищенню якості освітнього процесу.

2. Відомості про розробленні об'єкти інтелектуальної власності по розглянутій роботі: ознайомлення з текстом публікацій:

1. The forms and methods of art disciplines' teaching under the conditions of distance learning / Yu. Xie et al. // AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. Hradec Králové : Magnanimitas, 2021. Vol. 11, Is. 2, Special Is. XXIV. P. 6-10 (Scopus,Q2) (DOI (& full text) | .pdf: www.doi.org/10.33543/1102).
2. Ю. Се, М. Маркович, Н. Слободна. Сучасна мистецька підготовка у закладах передвищої освіти: компетентісний підхід. *Вісник науки та освіти*, 2023, випуск 7 (13) с. 807-820.
3. Юйдін Се, Марія Маркович, Зоя Мацишина. Застосування методик тренінг- навчання у підготовці фахівців з дизайну. 2023/6/8, *Наукові інновації та передові технології*. Випуск 6 (20), с 600-609.

3. Використання в освітньому процесі: було апробовано навчальний курс «Основи формоутворення та конструювання».

4. Досягнення за результатами. У процесі проведення науково-методичного семінару було помітним у здобувачів передвищої освіти збільшення мотивації до професійної діяльності; до саморефлексії; прагнення до професійного зростання; реалізація професійно-пізнавального інтересу до мистецтва і дизайну.

5. Пропозиції щодо рішення засідання кафедри дизайну Тернопільського кооперативного фахового коледжу: уважити результати Се Юйдіна на тему: «Теоретико-методичні аспекти підготовки студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти», актуальними і такими, що сприяють забезпеченню якості передвищої освіти, рекомендувати викладачам використовувати в роботі зі здобувачами передвищої освіти спеціальності дизайн.

Директор коледжу

Василь Мулярчук

Завідувач циклової комісії дизайну Оксана Поберейко